॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੇ

ਉਪਰਿਪਣ੍ਣਾਸਪਾਲ਼ਿ

੧. ਦੇਵਦਹਵਗ੍ਗੋ

੧. ਦੇਵਦਹਸੁਤ੍ਤਂ

੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਦੇਵਦਹਂ ਨਾਮ ਸਕ੍ਯਾਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ।

''ਏਵਂਵਾਦਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਸਚ੍ਚਂ ਕਿਰ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ? ਤੇ ਚ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ 'ਆਮਾ'ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਿ।

''ਤ੍ਯਾਹਂ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਕਿਂ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਜਾਨਾਥ – ਅਹੁਵਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਨ ਨਾਹੁਵਮ੍ਹਾ'ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'।

'''ਕਿਂ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਜਾਨਾਥ – ਅਕਰਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਨਾਕਰਮ੍ਹਾ'ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'।

'''ਕਿਂ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਜਾਨਾਥ – ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਅਕਰਮ੍ਹਾ'ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'।

'''ਕਿਂ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਜਾਨਾਥ – ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜੀਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਹਿ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੇ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'।

'''ਕਿਂ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਜਾਨਾਥ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'।

੨. ''ਇਤਿ ਕਿਰ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਨ ਜਾਨਾਥ – ਅਹੁਵਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਨ ਨਾਹੁਵਮ੍ਹਾਤਿ , ਨ ਜਾਨਾਥ – ਅਕਰਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਨਾਕਰਮ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਥ – ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਅਕਰਮ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਥ – ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜੀਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਹਿ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੇ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਥ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ; ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਗਣ੍ਠਾਨਂ ਨ ਕਲ੍ਲਮਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਅਹੁਵਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਨ ਨਾਹੁਵਮ੍ਹਾਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਅਕਰਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਨਾਕਰਮ੍ਹਾਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਅਕਰਮ੍ਹਾਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜੀਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਹਿ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੇ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ; ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਗਣ੍ਠਾਨਂ ਕਲ੍ਲਮਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

੩. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਲ੍ਲੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਸ ਸਵਿਸੇਨ ਗਾਲ਼੍ਹੂਪਲੇਪਨੇਨ [ਗਾਲ਼੍ਹਪਲੇਪਨੇਨ (ਕ॰)]; ਸੋ ਸਲ੍ਲਸ੍ਸਪਿ ਵੇਧਨਹੇਤੁ [ਵੇਦਨਾਹੇਤੁ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ [ਤਿਪ੍ਪਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਭਿਸਕ੍ਕਂ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੇਨ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ; ਸੋ ਸਤ੍ਥੇਨਪਿ ਵਣਮੁਖਸ੍ਸ ਪਰਿਕਨ੍ਤਨਹੇਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਏਸਨਿਯਾ ਸਲ੍ਲਂ ਏਸੇਯ੍ਯ; ਸੋ ਏਸਨਿਯਾਪਿ ਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਏਸਨਾਹੇਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਯ੍ਯ । ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਸਲ੍ਲਂ ਅਬ੍ਬੁਹੇਯ੍ਯ [ਅਬ੍ਬੁਯ੍ਹੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰), ਅਬ੍ਬੂਣ੍ਹੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]; ਸੋ ਸਲ੍ਲਸ੍ਸਪਿ ਅਬ੍ਬੁਹਨਹੇਤੁ [ਅਬ੍ਬੁਯ੍ਹਨਹੇਤੁ (ਸੀ॰), ਅਬ੍ਬੂਣ੍ਹਨਹੇਤੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਅਗਦਙ੍ਗਾਰਂ ਵਣਮੁਖੇ ਓਦਹੇਯ੍ਯ; ਸੋ ਅਗਦਙ੍ਗਾਰਸ੍ਸਪਿ ਵਣਮੁਖੇ ਓਦਹਨਹੇਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਰੂਲ਼੍ਹੇਨ ਵਣੇਨ ਸਞ੍ਛਵਿਨਾ ਅਰੋਗੋ ਅਸ੍ਸ ਸੁਖੀ ਸੇਰੀ ਸਯਂਵਸੀ ਯੇਨ ਕਾਮਙ੍ਗਮੋ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – ਅਹਂ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਲ੍ਲੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ ਅਹੋਸਿਂ ਸਵਿਸੇਨ ਗਾਲ਼੍ਹੂਪਲੇਪਨੇਨ। ਸੋਹਂ ਸਲ੍ਲਸ੍ਸਪਿ ਵੇਧਨਹੇਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਭਿਸਕ੍ਕਂ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਸੁਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੇਨ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਕਨ੍ਤਿ; ਸੋਹਂ ਸਤ੍ਥੇਨਪਿ ਵਣਮੁਖਸ੍ਸ ਪਰਿਕਨ੍ਤਨਹੇਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਏਸਨਿਯਾ ਸਲ੍ਲਂ ਏਸਿ; ਸੋ ਅਹਂ ਏਸਨਿਯਾਪਿ ਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਏਸਨਾਹੇਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਸਲ੍ਲਂ ਅਬ੍ਬੁਹਿ [ਅਬ੍ਬੁਯ੍ਹਿ (ਸੀ॰), ਅਬ੍ਬੂਣ੍ਹਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]; ਸੋਹਂ ਸਲ੍ਲਸ੍ਸਪਿ ਅਬ੍ਬੁਹਨਹੇਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਅਗਦਙ੍ਗਾਰਂ ਵਣਮੁਖੇ ਓਦਹਿ; ਸੋਹਂ ਅਗਦਙ੍ਗਾਰਸ੍ਸਪਿ ਵਣਮੁਖੇ ਓਦਹਨਹੇਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਿਂ। ਸੋਮ੍ਹਿ ਏਤਰਹਿ ਰੂਲ਼੍ਹੇਨ ਵਣੇਨ ਸਞ੍ਛਵਿਨਾ ਅਰੋਗੋ ਸੁਖੀ ਸੇਰੀ ਸਯਂਵਸੀ ਯੇਨ ਕਾਮਙ੍ਗਮੋ''ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗಣ੍ਠਾ, ਸਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਅਹੁਵਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਨ ਨਾਹੁਵਮ੍ਹਾਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਅਕਰਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਨਾਕਰਮ੍ਹਾਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਅਕਰਮ੍ਹਾਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜੀਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਹਿ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੇ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਥ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ; ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਗಣ੍ਠਾਨਂ ਕਲ੍ਲਮਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗಣ੍ਠਾ, ਨ ਜਾਨਾਥ – ਅਹੁਵਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਨ ਨਾਹੁਵਮ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਥ – ਅਕਰਮ੍ਹੇਵ ਮਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਨਾਕਰਮ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਥ – ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਏਵਰੂਪਂ ਵਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਅਕਰਮ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਥ – ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜੀਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਹਿ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੇ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਥ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ; ਤਸ੍ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਗಣ੍ਠਾਨਂ ਨ ਕਲ੍ਲਮਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

੪. ‘‘ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇ ਨਿਗಣ੍ਠਾ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘ਨਿਗಣ੍ਠੋ , ਆਵੁਸੋ, ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ [ਨਾਥਪੁਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰)] ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਬਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ । ਚਰਤੋ ਚ ਮੇ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਜਾਗਰਸ੍ਸ ਚ ਸਤਤਂ ਸਮਿਤਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਵੋ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗಣ੍ਠਾ, ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤਂ ਇਮਾਯ ਕਟੁਕਾਯ ਦੁਕ੍ਕਰਕਾਰਿਕਾਯ ਨਿਜ੍ਜੀਰੇਥ, ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਤਰਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸਂਵੁਤਾ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵੁਤਾ ਮਨਸਾ ਸਂਵੁਤਾ ਤਂ ਆਯਤਿਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨਮ੍ਹਾਕਂ ਰੁਚ੍ਚਤਿ ਚੇਵ ਖਮਤਿ ਚ, ਤੇਨ ਚਮ੍ਹਾ ਅਤ੍ਤਮਨਾ’’ਤਿ।

੫. ‘‘ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇ ਨਿਗಣ੍ਠੇ ਏਤਦਵੋਚਂ – ‘ਪਞ੍ਚ ਖੋ ਇਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗಣ੍ਠਾ, ਧਮ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦ੍ਵਿਧਾਵਿਪਾਕਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾ, ਰੁਚਿ, ਅਨੁਸ੍ਸਵੋ, ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗಣ੍ਠਾ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦ੍ਵਿਧਾਵਿਪਾਕਾ। ਤਤ੍ਰਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਗಣ੍ਠਾਨਂ ਕਾ ਅਤੀਤਂਸੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਦ੍ਧਾ, ਕਾ ਰੁਚਿ, ਕੋ ਅਨੁਸ੍ਸਵੋ, ਕੋ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਕਾ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਵਂਵਾਦੀ [ਏਵਂਵਾਦੀਸੁ (ਕ॰)] ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗಣ੍ਠੇਸੁ ਨ ਕਞ੍ਚਿ [ਕਿਞ੍ਚਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਂ ਵਾਦਪਟਿਹਾਰਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਾਹਂ [ਪੁਨ ਚ ਪਨਾਹਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇ ਨਿਗಣ੍ਠੇ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – ‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗಣ੍ਠਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਵੋ ਸਮਯੇ ਤਿਬ੍ਬੋ [ਤਿਪ੍ਪੋ (ਪੀ॰)] ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਥ; ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵੋ ਸਮਯੇ ਨ ਤਿਬ੍ਬੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਨ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਨ ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਥਾ’ਤਿ? ‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਗੋਤਮ, ਸਮਯੇ ਤਿਬ੍ਬੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਾਮ; ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਨੋ ਸਮਯੇ ਨ

ਤਿਬ੍ਬੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਨ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਨ ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਾਮਾ'''ਤਿ।

੬. ''ਇਤਿ ਕਿਰ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਵੋ ਸਮਯੇ ਤਿਬ੍ਬੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਥ; ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵੋ ਸਮਯੇ ਨ ਤਿਬ੍ਬੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਨ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਨ ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਥ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਗਣ੍ਠਾਨਂ ਨ ਕਲ੍ਲਮਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਸਚੇ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਵੋ ਸਮਯੇ ਤਿਬ੍ਬੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਨ ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਥ; ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵੋ ਸਮਯੇ ਨ ਤਿਬ੍ਬੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਨ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਥ [ਪਧਾਨਂ, ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ... ਵੇਦਨਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]; ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਗਣ੍ਠਾਨਂ ਕਲ੍ਲਮਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

'''ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਵੋ ਸਮਯੇ ਤਿਬ੍ਬੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਥ; ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵੋ ਸਮਯੇ ਨ ਤਿਬ੍ਬੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ ਨ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ, ਨ ਤਿਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯੇਥ; ਤੇ ਤੁਮ੍ਹੇ ਸਾਮਂਯੇਵ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਯਮਾਨਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਞ੍ਞਾਣਾ ਸਮ੍ਮੋਹਾ ਵਿਪਚ੍ਚੇਥ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ। ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਪਸਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਾ, ਨਵਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕਰਣਾ, ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ; ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ; ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ; ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯੋ ; ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਂਵਾਦੀਪਿ [ਏਵਂਵਾਦੀਸੁਪਿ (ਕ॰)] ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠੇਸੁ ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਂ ਵਾਦਪਟਿਹਾਰਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ।

੭. ''ਪੁਨ ਚਪਰਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇ ਨਿਗਣ੍ਠੇ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥਾਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਯਮਿਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਂ ਤਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਸਮ੍ਪਰਾਯਵੇਦਨੀਯਂ ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'। 'ਯਂ ਪਨਿਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਮ੍ਪਰਾਯਵੇਦਨੀਯਂ ਤਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਂ ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'। 'ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥਾਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਯਮਿਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ ਤਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'। 'ਯਂ ਪਨਿਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ ਤਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'। 'ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥਾਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਯਮਿਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪਕ੍ਕਵੇਦਨੀਯਂ ਤਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਵੇਦਨੀਯਂ ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'। 'ਯਂ ਪਨਿਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਵੇਦਨੀਯਂ ਤਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਪਰਿਪਕ੍ਕਵੇਦਨੀਯਂ ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'। 'ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥਾਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਯਮਿਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਬਹੁਵੇਦਨੀਯਂ ਤਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਅਪ੍ਪਵੇਦਨੀਯਂ ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'। 'ਯਂ ਪਨਿਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਪ੍ਪਵੇਦਨੀਯਂ ਤਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਬਹੁਵੇਦਨੀਯਂ ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੋ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ'। 'ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥਾਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਯਮਿਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਵੇਦਨੀਯਂ ਤਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਅਵੇਦਨੀਯਂ

ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਨੋ ਹਿਦੰ, ਆਵੁਸੋ’। ‘ਯੰ ਪਨਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਅਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਸਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਲਬ੍ਭਮੇਤ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਨੋ ਹਿਦੰ, ਆਵੁਸੋ’।

੮. ‘‘ਇਤਿ ਕਿਰ, ਆਵੁਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠਾ, ਯਮਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਸਮ੍ਪਰਾਯਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ, ਯੰ ਪਨਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਸਮ੍ਪਰਾਯਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ, ਯਮਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ, ਯਮਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ, ਯਮਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਪਰਿਪਕ੍ਕਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ, ਯਮਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਪਰਿਪਕ੍ਕਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ, ਯਮਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਬਹੁਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਅਪ੍ਪਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ, ਯਮਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਅਪ੍ਪਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਬਹੁਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ, ਯਮਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਸਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਅਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ, ਯਮਿਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਅਵੇਦਨੀਯੰ ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਪਧਾਨੇਨ ਵਾ ਸਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤੂਤਿ ਅਲਬ੍ਭਮੇਤੰ; ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨੰ ਨਿਗਣ੍ਠਾਨੰ ਅਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਅਫਲੰ ਪਧਾਨੰ’’।

‘‘ਏਵੰਵਾਦੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ। ਏਵੰਵਾਦੀਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾਨੰ ਦਸ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦਾ ਗਾਰਯ੍ਹੰ ਠਾਨੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

੯. ‘‘ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਕਾਰਿਨੋ ਯੰ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਪਾਪਕੇਨ ਇਸ੍ਸਰੇਨ ਨਿਮ੍ਮਿਤਾ ਯੰ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਪਾਪਸਙ੍ਗਤਿਕਾ ਯੰ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜਾਤਿਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਪਾਪਾਭਿਜਾਤਿਕਾ ਯੰ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੂਪਕ੍ਕਮਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਏਵਰੂਪਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੂਪਕ੍ਕਮਾ ਯੰ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਯਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜਾਤਿਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜਾਤਿਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੂਪਕ੍ਕਮਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੂਪਕ੍ਕਮਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ। ਏਵੰਵਾਦੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ। ਏਵੰਵਾਦੀਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾਨੰ ਇਮੇ ਦਸ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦਾ ਗਾਰਯ੍ਹੰ ਠਾਨੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਅਫਲੰ ਪਧਾਨੰ।

੧੦. ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਅਨਦ੍ਧਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਦ੍ਧਭਾਵੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਿਕਞ੍ਚ ਸੁਖਂ ਨ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸੁਖੇ ਅਨਧਿਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਦਹਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਧਾਨਾ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਭਾਵਯਤੋ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਖ੍ਵਾਸ੍ਸ [ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ (ਸੀ॰), ਯਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਸ੍ਸ (ਪੀ॰)] ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਦਹਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਧਾਨਾ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਤਤ੍ਥ ਪਦਹਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਭਾਵਯਤੋ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਤਤ੍ਥ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਦਹਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਧਾਨਾ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ – ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਭਾਵਯਤੋ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ – ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ।

੧੧. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਸਾਰਤ੍ਤੋ ਪਟਿਬਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੋ ਤਿਬ੍ਬਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਤਿਬ੍ਬਾਪੇਕ੍ਖੋ। ਸੋ ਤਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿਂ ਸਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿਂ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨ੍ਤਿਂ ਸਂਹਸਨ੍ਤਿਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਮੁਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿਂ ਸਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿਂ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨ੍ਤਿਂ ਸਂਹਸਨ੍ਤਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਅਮੁ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁਸ੍ਸਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਸਾਰਤ੍ਤੋ ਪਟਿਬਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੋ ਤਿਬ੍ਬਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਤਿਬ੍ਬਾਪੇਕ੍ਖੋ । ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿਂ ਸਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿਂ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨ੍ਤਿਂ ਸਂਹਸਨ੍ਤਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ। ''ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਅਮੁਸ੍ਸਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਸਾਰਤ੍ਤੋ ਪਟਿਬਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੋ ਤਿਬ੍ਬਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਤਿਬ੍ਬਾਪੇਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਅਮੁਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿਂ ਸਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿਂ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨ੍ਤਿਂ ਸਂਹਸਨ੍ਤਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਯੋ ਮੇ ਅਮੁਸ੍ਸਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਯੋ ਅਮੁਸ੍ਸਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਪਜਹੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਤਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿਂ ਸਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿਂ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨ੍ਤਿਂ ਸਂਹਸਨ੍ਤਿਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਮੁਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿਂ ਸਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿਂ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨ੍ਤਿਂ ਸਂਹਸਨ੍ਤਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਅਮੁ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁਸ੍ਸਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਿਰਾਗੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿਂ ਸਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿਂ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨ੍ਤਿਂ ਸਂਹਸਨ੍ਤਿਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਅਨਦ੍ਧਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਦ੍ਧਭਾਵੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਿਕਞ੍ਚ ਸੁਖਂ ਨ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸੁਖੇ ਅਨਧਿਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਦਹਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਧਾਨਾ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਭਾਵਯਤੋ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਖ੍ਵਾਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਦਹਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਧਾਨਾ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਤਤ੍ਥ ਪਦਹਤਿ; ਯਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਭਾਵਯਤੋ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਤਤ੍ਥ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਦਹਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਧਾਨਾ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ – ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ । ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਭਾਵਯਤੋ ਵਿਰਾਗੋ ਹੋਤਿ – ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ।

੧੨. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯਥਾਸੁਖਂ ਖੋ ਮੇ ਵਿਹਰਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਨ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਨ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਸੋ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹੇਯ੍ਯ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਸੁਕਾਰੋ ਤੇਜਨਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਲਾਤੇਸੁ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ ਉਜੁਂ ਕਰੋਤਿ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਸੁਕਾਰਸ੍ਸ ਤੇਜਨਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਲਾਤੇਸੁ ਆਤਾਪਿਤਂ ਹੋਤਿ ਪਰਿਤਾਪਿਤਂ ਉਜੁਂ ਕਤਂ [ਉਜੁਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ (ਸੀ॰)] ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਸੋ ਤਂ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਉਸੁਕਾਰੋ ਤੇਜਨਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਲਾਤੇਸੁ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ ਉਜੁਂ ਕਰੋਤਿ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਾਯ ਉਸੁਕਾਰੋ ਤੇਜਨਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਲਾਤੇਸੁ ਆਤਾਪੇਯ੍ਯ ਪਰਿਤਾਪੇਯ੍ਯ ਉਜੁਂ ਕਰੇਯ੍ਯ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਉਸੁਕਾਰੋ ਤੇਜਨਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਲਾਤੇਸੁ ਆਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਤਾਪੇਤਿ ਉਜੁਂ ਕਰੋਤਿ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯਥਾਸੁਖਂ ਖੋ ਮੇ ਵਿਹਰਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਨ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਨ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹੇਯ੍ਯ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਦਹਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ।

੧੩. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ। ਸੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਸਦੇਵਕਂ ਸਮਾਰਕਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਂ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਪਜਂ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਤਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ ਗਹਪਤਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਕੁਲੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਤੋ। ਸੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੇ ਸਦ੍ਧਂ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਘਰਾਵਾਸੋ ਰਜਾਪਥੋ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ। ਨਯਿਦਂ ਸੁਕਰਂ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਾ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਸਙ੍ਖਲਿਖਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਹਾਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਹਾਯ, ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਪਹਾਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਾ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਪਹਾਯ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਤਿ।

੧੪. ''ਸੋ ਏਵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਸਾਜੀਵਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ, ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਦਿਨ੍ਨਪਾਟਿਕਙ੍ਖੀ, ਅਥੇਨੇਨ ਸੁਚਿਭੂਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਹਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਹੋਤਿ ਆਰਾਚਾਰੀ ਵਿਰਤੋ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਸਚ੍ਚਵਾਦੀ ਸਚ੍ਚਸਨ੍ਧੋ ਥੇਤੋ ਪਚ੍ਚਯਿਕੋ ਅਵਿਸਂਵਾਦਕੋ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਪਿਸੁਣਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ; ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਨ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਨ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ – ਇਤਿ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਤਾ ਸਹਿਤਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ ਸਮਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਸਮਗ੍ਗਰਤੋ ਸਮਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ ਸਮਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਫਰੁਸਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ; ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਨੇਲਾ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ ਪੇਮਨੀਯਾ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ ਪੋਰੀ ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ ਤਥਾਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਕਾਲਵਾਦੀ ਭੂਤਵਾਦੀ ਅਤ੍ਥਵਾਦੀ ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਵਿਨਯਵਾਦੀ, ਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਕਾਲੇਨ ਸਾਪਦੇਸਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ। ਸੋ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਮ੍ਭਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤੋ ਵਿਰਤੋ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ। ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਧਾਰਣਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ।

ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਆਮਕਧਞ੍ਞਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਆਮਕਮਂਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਤ੍ਥਿਕੁਮਾਰਿਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਦਾਸਿਦਾਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਜੇਲ਼ਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਕੁਕ੍ਕੁਟਸੂਕਰਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਹਤ੍ਥਿਗਵਸ੍ਸਵਲ਼ਵਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਖੇਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਦੂਤੇਯ੍ਯਪਹਿਣਗਮਨਾਨੁਯੋਗਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਯਵਿਕ੍ਕਯਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਤੁਲਾਕੂਟਕਂਸਕੂਟਮਾਨਕੂਟਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਉਕ੍ਕੋਟਨਵਞ੍ਚਨਨਿਕਤਿਸਾਚਿਯੋਗਾ [ਸਾਵਿਯੋਗਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰) ਏਤ੍ਥ ਸਾਚਿਸਦ੍ਦੋ ਕੁਟਿਲਪਰਿਯਾਯੋ] ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਛੇਦਨਵਧਬਨ੍ਧਨਵਿਪਰਾਮੋਸਆਲੋਪਸਹਸਾਕਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ [ਪਸ੍ਸ ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੩ ਚੂਲ਼ਹਤ੍ਥਿਪਦੋਪਮੇ]।

''ਸੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਕਾਯਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਕੁਚ੍ਛਿਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ। ਸੋ ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਪਕ੍ਕਮਤਿ ਸਮਾਦਾਯੇਵ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਡੇਤਿ ਸਪਤ੍ਤਭਾਰੋਵ ਡੇਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਕਾਯਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਕੁਚ੍ਛਿਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ; ਸੋ ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਪਕ੍ਕਮਤਿ ਸਮਾਦਾਯੇਵ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਅਰਿਯੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

੧੫. ''ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਰਕ੍ਖਤਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਅਰਿਯੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਬ੍ਯਾਸੇਕਸੁਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

''ਸੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਆਲੋਕਿਤੇ ਵਿਲੋਕਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੇ [ਸਮ੍ਮਿਞ੍ਜਿਤੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਸਾਰਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ , ਅਸਿਤੇ ਪੀਤੇ ਖਾਯਿਤੇ ਸਾਯਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਗਤੇ ਠਿਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਾਗਰਿਤੇ ਭਾਸਿਤੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ।

੧੬. ''ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਚ ਅਰਿਯੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, (ਇਮਾਯ ਚ ਅਰਿਯਾਯ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ,) [ਪਸ੍ਸ ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੬ ਚੂਲ਼ਹਤ੍ਥਿਪਦੋਪਮੇ] ਇਮਿਨਾ ਚ ਅਰਿਯੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਇਮਿਨਾ ਚ ਅਰਿਯੇਨ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਸੇਨਾਸਨਂ ਭਜਤਿ ਅਰਞ੍ਞਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਪਬ੍ਬਤਂ ਕਨ੍ਦਰਂ ਗਿਰਿਗੁਹਂ ਸੁਸਾਨਂ ਵਨਪਤ੍ਥਂ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਂ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜਂ। ਸੋ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ, ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ, ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਲੋਕੇ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਂ ਪਹਾਯ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਪਹਾਯ ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ , ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਯ ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕਥਂਕਥੀ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ।

‘‘ਸੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ, ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ।

੧੭. ‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ। ਸੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ [ਸੇਯ੍ਯਥੀਦਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ – ‘ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿਂ; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ।

੧੮. ‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ। ਸੋ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਇਮੇ ਵਤ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ। ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ।

੧੯. ‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ। ਸੋ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ

ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਇਮੇ ਆਸਵਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਆਸਵਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਕਾਮਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਵਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਫਲੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਫਲਂ ਪਧਾਨਂ। ਏਵਂਵਾਦੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾ। ਏਵਂਵਾਦੀਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ [ਤਥਾਗਤੋ, ਏਵਂਵਾਦਿਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਤਥਾਗਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਦਸ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਾਸਂਸਟ੍ਠਾਨਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

੨੦. ‘‘ਸਚੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਕਤਕਮ੍ਮਕਾਰੀ ਯਂ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਅਨਾਸਵਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਭਦ੍ਦਕੇਨ ਇਸ੍ਸਰੇਨ ਨਿਮ੍ਮਿਤੋ ਯਂ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਅਨਾਸਵਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਙ੍ਗਤਿਕੋ ਯਂ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਅਨਾਸਵਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜਾਤਿਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਾਭਿਜਾਤਿਕੋ ਯਂ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਅਨਾਸਵਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੂਪਕ੍ਕਮਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੂਪਕ੍ਕਮੋ ਯਂ ਏਤਰਹਿ ਏਵਰੂਪਾ ਅਨਾਸਵਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ।

‘‘ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜਾਤਿਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜਾਤਿਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੂਪਕ੍ਕਮਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ; ਨੋ ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੂਪਕ੍ਕਮਹੇਤੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਂਸੋ ਤਥਾਗਤੋ। ਏਵਂਵਾਦੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾ। ਏਵਂਵਾਦੀਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਇਮੇ ਦਸ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਾਸਂਸਟ੍ਠਾਨਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਦੇਵਦਹਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਠਮਂ।

੨. ਪਞ੍ਚਤ੍ਤਯਸੁਤ੍ਤਂ [ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤ (ਕ॰)]

੨੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਨੋ ਅਪਰਨ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਅਧਿਵੁਤ੍ਤਿਪਦਾਨਿ [ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਪਦਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ। ‘ਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ; ‘ਅਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ; ‘ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ; ਸਤੋ ਵਾ ਪਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛੇਦਂ ਵਿਨਾਸਂ ਵਿਭਵਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ [ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਾ ਪਨੇਕੇ

ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਸਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ [ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ (ਕ॰)] ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਸਤੋ ਵਾ ਪਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛੇਦੰ ਵਿਨਾਸੰ ਵਿਭਵੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵਾ ਪਨੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ [ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ (ਕ॰)] ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੀਣਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਅਯਮੁਦ੍ਦੇਸੋ ਪਞ੍ਚਤ੍ਤਯਸ੍ਸ।

੨੨. ''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਅਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਞ੍ਚ ਅਰੂਪਿਞ੍ਚ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਨੇਵਰੂਪਿਂ ਨਾਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਪਰਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਸਞ੍ਞਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਏਤੰ [ਏਵੰ (ਕ॰)] ਵਾ ਪਨੇਕੇਸੰ [ਪਨੇਤੇਸੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਉਪਾਤਿਵਤ੍ਤਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣਮੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ ਆਨੇਞ੍ਜੰ । ਤਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ [ਪਜਾਨਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰) ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ]। ਯੇ ਖੋ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਅਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਞ੍ਚ ਅਰੂਪਿਞ੍ਚ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਨੇਵਰੂਪਿਂ ਨਾਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਪਰਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਸਞ੍ਞਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ [ਮਰਣਾਤਿ (ਕ॰)], ਯਾ ਵਾ ਪਨੇਤਾਸੰ ਸਞ੍ਞਾਨੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਮਾ ਅਗ੍ਗਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਿਯਾ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ – ਯਦਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨੰ ਯਦਿ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨੰ ਯਦਿ ਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨੰ ਯਦਿ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨੰ। 'ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ'ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਮੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ ਆਨੇਞ੍ਜੰ। 'ਤਯਿਦੰ ਸਙ੍ਖਤੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

੨੩. ''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਅਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਞ੍ਚ ਅਰੂਪਿਞ੍ਚ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਨੇਵਰੂਪਿਂ ਨਾਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤੇਸਮੇਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸਞ੍ਞਾ ਰੋਗੋ ਸਞ੍ਞਾ ਗਣ੍ਡੋ ਸਞ੍ਞਾ ਸਲ੍ਲੰ, ਏਤੰ ਸਨ੍ਤੰ ਏਤੰ ਪਣੀਤੰ ਯਦਿਦੰ – 'ਅਸਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ। ਤਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ ਯੇ ਖੋ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਅਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਞ੍ਚ ਅਰੂਪਿਞ੍ਚ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਨੇਵਰੂਪਿਂ ਨਾਰੂਪਿਂ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵੇਦਨਾਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਞ੍ਞਾਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ [ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ (ਕ॰)] ਆਗਤਿਂ ਵਾ ਗਤਿਂ ਵਾ ਚੁਤਿਂ ਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਾ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਿਂ ਵਾ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਵਾ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ

ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘ਤਯਿਦੰ ਸਙ੍ਖਤੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

੨੪. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿੰ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਅਰੂਪਿੰ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਞ੍ਚ ਅਰੂਪਿਞ੍ਚ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਨੇਵਰੂਪਿੰ ਨਾਰੂਪਿੰ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤੇਸਮੇਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਿ, ਯੇਪਿ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤੇਸਮੇਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸਞ੍ਞਾ ਰੋਗੋ ਸਞ੍ਞਾ ਗਣ੍ਡੋ ਸਞ੍ਞਾ ਸਲ੍ਲੰ, ਅਸਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਮੋਹੋ, ਏਤੰ ਸਨ੍ਤੰ ਏਤੰ ਪਣੀਤੰ ਯਦਿਦੰ – ‘ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿ। [ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਏਤਨ੍ਤਿਪਦੰ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬੰ] ਤਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ। ਯੇ ਖੋ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿੰ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਅਰੂਪਿੰ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਰੂਪਿਞ੍ਚ ਅਰੂਪਿਞ੍ਚ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਨੇਵਰੂਪਿੰ ਨਾਰੂਪਿੰ ਵਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ [ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਮੁਤਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਮਤ੍ਤੇਨ ਏਤਸ੍ਸ ਆਯਤਨਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਦੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਬ੍ਯਸਨਞ੍ਹੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ [ਆਯਤਨਮਕ੍ਖਾਯਤਿ (ਕ॰)] ਏਤਸ੍ਸ ਆਯਤਨਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ । ਨ ਹੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਯਤਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤਬ੍ਬਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਯਤਨਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ‘ਤਯਿਦੰ ਸਙ੍ਖਤੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

੨੫. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਤੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛੇਦੰ ਵਿਨਾਸੰ ਵਿਭਵੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ , ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤੇਸਮੇਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਿ, ਯੇਪਿ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤੇਸਮੇਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਿ, ਯੇਪਿ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਅਰੋਗੰ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤੇਸਮੇਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸਬ੍ਬੇਪਿਮੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਉਦ੍ਧੰ ਸਰੰ [ਉਦ੍ਧੰਸਰਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਉਦ੍ਧੰ ਪਰਾਮਸਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਆਸਤ੍ਤਿੰਯੇਵ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ – ‘ਇਤਿ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ, ਇਤਿ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਵਾਣਿਜਸ੍ਸ ਵਾਣਿਜ੍ਜਾਯ ਗਚ੍ਛਤੋ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਇਤੋ ਮੇ ਇਦੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਇਦੰ ਲਚ੍ਛਾਮੀ’ਤਿ, ਏਵਮੇਵਿਮੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾਣਿਜੂਪਮਾ ਮਞ੍ਞੇ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ – ‘ਇਤਿ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ, ਇਤਿ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ। ਤਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ। ਯੇ ਖੋ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਤੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛੇਦੰ ਵਿਨਾਸੰ ਵਿਭਵੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਕ੍ਕਾਯਭਯਾ ਸਕ੍ਕਾਯਪਰਿਜੇਗੁਚ੍ਛਾ ਸਕ੍ਕਾਯਞ੍ਞੇਵ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਸਾ ਗਦ੍ਦੂਲਬਦ੍ਧੋ ਦਲ਼੍ਹੇ ਥਮ੍ਭੇ ਵਾ ਖਿਲੇ [ਖੀਲੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਉਪਨਿਬਦ੍ਧੋ , ਤਮੇਵ ਥਮ੍ਭੰ ਵਾ ਖਿਲੰ ਵਾ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ ; ਏਵਮੇਵਿਮੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਕ੍ਕਾਯਭਯਾ ਸਕ੍ਕਾਯਪਰਿਜੇਗੁਚ੍ਛਾ ਸਕ੍ਕਾਯਞ੍ਞੇਵ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ‘ਤਯਿਦੰ ਸਙ੍ਖਤੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

੨੬. ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਨੋ ਅਪਰਨ੍ਤੰ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਅਧਿਵੁਤ੍ਤਿਪਦਾਨਿ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮਾਨੇਵ ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨਿ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੰ।

੨੭. ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਿਕਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਨੋ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਅਧਿਵੁਤ੍ਤਿਪਦਾਨਿ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ। 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਚ ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਨੇਵਸਸ੍ਸਤੋ ਨਾਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਅਨ੍ਤਵਾ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਅਨ੍ਤਵਾ ਚ ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਨੇਵਨ੍ਤਵਾ ਨਾਨਨ੍ਤਵਾ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਪਰਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਅਪ੍ਪਮਾਣਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, 'ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ।

੨੮. ''ਤਤ੍ਰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ , ਤੇਸਂ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂਯੇਵ ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਨ੍ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਞਾਣੇ ਅਸਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਯਦਪਿ [ਯਦਿਪਿ (ਕ॰)] ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਭਾਗਮਤ੍ਤਮੇਵ ਪਰਿਯੋਦਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਤੇਸਂ ਭਵਤਂ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਉਪਾਦਾਨਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। 'ਤਯਿਦਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

੨੯. ''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – 'ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... [ਯਥਾ ਸਸ੍ਸਤਵਾਰੇ, ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ] ਸਸ੍ਸਤੋ ਚ ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਨੇਵਸਸ੍ਸਤੋ ਨਾਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਅਨ੍ਤਵਾ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਅਨ੍ਤਵਾ ਚ ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਨੇਵਨ੍ਤਵਾ ਨਾਨਨ੍ਤਵਾ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਪਰਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਅਪ੍ਪਮਾਣਸਞ੍ਞੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ... ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂਯੇਵ ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਨ੍ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਞਾਣੇ ਅਸਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਯਦਪਿ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਭਾਗਮਤ੍ਤਮੇਵ ਪਰਿਯੋਦਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਤੇਸਂ ਭਵਤਂ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਉਪਾਦਾਨਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। 'ਤਯਿਦਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

੩੦. ''ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਪਵਿਵੇਕਾ ਪੀਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਵਿਵੇਕਾ ਪੀਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਛਾਯਾ

ਜਹਤਿ ਤਂ ਆਤਪੋ ਫਰਤਿ, ਯਂ ਆਤਪੋ ਜਹਤਿ ਤਂ ਛਾਯਾ ਫਰਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਵਿਵੇਕਾ ਪੀਤਿ। ਤਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਭਵਂ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ , ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ ਪਵਿਵੇਕਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਪਵਿਵੇਕਾ ਪੀਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਵਿਵੇਕਾ ਪੀਤਿ। 'ਤਯਿਦਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲਾਰਿਕਂ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

੩੧. ''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਵਿਵੇਕਾ ਪੀਤਿ, ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ । ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਛਾਯਾ ਜਹਤਿ ਤਂ ਆਤਪੋ ਫਰਤਿ, ਯਂ ਆਤਪੋ ਜਹਤਿ ਤਂ ਛਾਯਾ ਫਰਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਵਿਵੇਕਾ ਪੀਤਿ, ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ। ਤਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਭਵਂ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨਾ , ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਵਿਵੇਕਾ ਪੀਤਿ, ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ। 'ਤਯਿਦਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲਾਰਿਕਂ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

੩੨. ''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ, ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਛਾਯਾ ਜਹਤਿ ਤਂ ਆਤਪੋ ਫਰਤਿ, ਯਂ ਆਤਪੋ ਜਹਤਿ ਤਂ ਛਾਯਾ ਫਰਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ, ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਤਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਭਵਂ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ , ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ, ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। 'ਤਯਿਦਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲਾਰਿਕਂ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

੩੩. ''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ

ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ – ‘ਸਨ੍ਤੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨਿਬ੍ਬੁਤੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਅਨੁਪਾਦਾਨੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਭਵਂ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ – ‘ਸਨ੍ਤੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨਿਬ੍ਬੁਤੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਅਨੁਪਾਦਾਨੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ; ਅਦ੍ਧਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਂਯੇਵ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਵਦਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨਾਯਂ ਭਵਂ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਂ ਵਾ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਂ ਵਾ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਕਾਮਸਂਯੋਜਨਂ ਵਾ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਪਵਿਵੇਕਂ ਵਾ ਪੀਤਿਂ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਵਾ ਸੁਖਂ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਵੇਦਨਂ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ – ‘ਸਨ੍ਤੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨਿਬ੍ਬੁਤੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਅਨੁਪਾਦਾਨੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਤਦਪਿ ਇਮਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਸਮਣਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ‘ਤਯਿਦਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਅਤ੍ਥੇਤ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀ ਤਥਾਗਤੋ ਤਦੁਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ।

‘‘ਇਦਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਨ੍ਤਿਵਰਪਦਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਯਦਿਦਂ – ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ [ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਤਯਿਦਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਨ੍ਤਿਵਰਪਦਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਯਦਿਦਂ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੋਕ੍ਖੋ’’ਤਿ [ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਤਯਿਦਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਨ੍ਤਿਵਰਪਦਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਯਦਿਦਂ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਪਞ੍ਚਤ੍ਤਯਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਕਿਨ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਪਿਸਿਨਾਰਾਯਂ [ਕੁਸਿਨਾਰਾਯਂ (ਸੀ॰)] ਵਿਹਰਤਿ ਬਲਿਹਰਣੇ ਵਨਸਣ੍ਡੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਨ੍ਤਿ ਵੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਿ ਹੋਤਿ – ‘ਚੀਵਰਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸੇਨਾਸਨਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਇਤਿਭਵਾਭਵਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਿ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਚੀਵਰਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸੇਨਾਸਨਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਇਤਿਭਵਾਭਵਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਨ ਚ ਕਿਰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਿ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਚੀਵਰਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ…ਪੇ॰… ਇਤਿਭਵਾਭਵਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ’ਤਿ; ਅਥ ਕਿਨ੍ਤਿ ਚਰਹਿ ਵੋ [ਅਥ ਕਿਨ੍ਤਿ ਵੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਵੋ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਿ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਿ ਹੋਤਿ – ‘ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਭਗਵਾ ਹਿਤੇਸੀ; ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ’’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਞ੍ਚ [ਏਵਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਕਿਰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਿ ਹੋਤਿ – ‘ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਭਗਵਾ ਹਿਤੇਸੀ; ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ’’’ਤਿ।

੩੫. ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਵੋ [ਯੇ ਤੇ (ਕ॰)] ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਦੇਸਿਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਹੇਵ ਸਮਗ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨੇਹਿ ਅਵਿਵਦਮਾਨੇਹਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਗ੍ਗਾਨਂ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾਨਂ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਤਂ ਸਿਯਂਸੁ [ਸਿਯੁਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਸਦ੍ਦਨੀਤਿ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਦ੍ਵੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਨਾਨਾਵਾਦਾ। ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਇਮੇਸਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ ਨਾਨਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਨਾਨ’ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੁਵਚਤਰਂ [ਸੁਬ੍ਬਚਤਰਂ (ਕ॰)] ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਖੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ ਨਾਨਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਨਾਨਂ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ [ਤਦਿਮਿਨਾਪੇਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਥ – ਯਥਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ ਨਾਨਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਨਾਨਂ। ਮਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵਿਵਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ’ਤਿ। ਅਥਾਪਰੇਸਂ ਏਕਤੋਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੁਵਚਤਰਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਖੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ ਨਾਨਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਨਾਨਂ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਥ – ਯਥਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ ਨਾਨਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਨਾਨਂ। ਮਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵਿਵਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ’ਤਿ। ਇਤਿ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ [ਇਤਿ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰) ਅਨਨ੍ਤਰਵਾਰਤ੍ਤਯੇ ਪਨ ਇਦਂ ਪਾਠਨਾਨਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ] ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯੋ ਵਿਨਯੋ ਸੋ ਭਾਸਿਤਬ੍ਬੋ।

੩੬. ‘‘ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਇਮੇਸਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਖੋ ਨਾਨਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਸਮੇਤੀ’ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੁਵਚਤਰਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਖੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਨਾਨਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਸਮੇਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਥ – ਯਥਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਖੋ ਨਾਨਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਸਮੇਤਿ। ਮਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵਿਵਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ’ਤਿ। ਅਥਾਪਰੇਸਂ ਏਕਤੋਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੁਵਚਤਰਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਖੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਖੋ ਨਾਨਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਸਮੇਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਥ – ਯਥਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਖੋ ਨਾਨਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਸਮੇਤਿ। ਮਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵਿਵਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ’ਤਿ । ਇਤਿ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯੋ ਵਿਨਯੋ ਸੋ ਭਾਸਿਤਬ੍ਬੋ।

੩੭. ‘‘ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਇਮੇਸਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਖੋ ਸਮੇਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਨਾਨ’ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੁਵਚਤਰਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਖੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਸਮੇਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਨਾਨਂ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਥ – ਯਥਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਖੋ ਸਮੇਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਨਾਨਂ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਯਦਿਦਂ – ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ। ਮਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇ ਵਿਵਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ’ਤਿ। ਅਥਾਪਰੇਸਂ ਏਕਤੋਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੁਵਚਤਰਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਖੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਸਮੇਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਨਾਨਂ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਥ – ਯਥਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਖੋ ਸਮੇਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਨਾਨਂ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਯਦਿਦਂ – ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ। ਮਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇ [ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਹਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਵਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ’ਤਿ। ਇਤਿ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯੋ ਵਿਨਯੋ ਸੋ ਭਾਸਿਤਬ੍ਬੋ।

੩੮. ‘‘ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਇਮੇਸਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ ਸਮੇਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸਮੇਤੀ’ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੁਵਚਤਰਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਖੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ ਸਮੇਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸਮੇਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਥ – ਯਥਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ ਸਮੇਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸਮੇਤਿ। ਮਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵਿਵਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ’ਤਿ। ਅਥਾਪਰੇਸਂ ਏਕਤੋਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੁਵਚਤਰਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਖੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ ਸਮੇਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸਮੇਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਥ – ਯਥਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚੇਵ

ਸਮੇਤਿ ਬਜਵ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸਮੇਤਿ। ਮਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵਿਵਾਦੰ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ’ਤਿ। ਇਤਿ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤੰ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੰ। ਸੁਗ੍ਗਹਿਤੰ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤੋ ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯੋ ਵਿਨਯੋ ਸੋ ਭਾਸਿਤਬ੍ਬੋ।

੩੯. ‘‘ਤੇਸਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਗ੍ਗਾਨੰ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾਨੰ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾਨੰ ਸਿਕ੍ਖਤੰ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਚੋਦਨਾਯ ਤਰਿਤਬ੍ਬੰ [ਚੋਦਿਤਬ੍ਬੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰) ਤੁਰਿਤਬ੍ਬੰ (?)]। ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ – ‘ਇਤਿ ਮਯ੍ਹਞ੍ਚ ਅਵਿਹੇਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਨੁਪਘਾਤੋ, ਪਰੋ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਅਨੁਪਨਾਹੀ ਅਦਲ੍ਹਦਿਟ੍ਠੀ ਸੁਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੀ, ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਚਾਹੰ ਏਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁ’ਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮਸ੍ਸ, ਕਲ੍ਲੰ ਵਚਨਾਯ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਮਯ੍ਹੰ ਖੋ ਅਵਿਹੇਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਘਾਤੋ, ਪਰੋ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕੋਧਨੋ ਉਪਨਾਹੀ ਅਦਲ੍ਹਦਿਟ੍ਠੀ ਸੁਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੀ, ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਚਾਹੰ ਏਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਪਰਸ੍ਸ [ਯਦਿਦੰ ਮਯ੍ਹਞ੍ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚ (ਕ॰)] ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਘਾਤੋ। ਅਥ ਖੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰੰ – ਸ੍ਵਾਹੰ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਏਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁ’ਨ੍ਤਿ । ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮਸ੍ਸ, ਕਲ੍ਲੰ ਵਚਨਾਯ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਮਯ੍ਹੰ ਖੋ ਵਿਹੇਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਨੁਪਘਾਤੋ। ਪਰੋ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਅਨੁਪਨਾਹੀ ਦਲ੍ਹਦਿਟ੍ਠੀ ਦੁਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੀ, ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਚਾਹੰ ਏਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਮਯ੍ਹੰ ਵਿਹੇਸਾ [ਮਯ੍ਹਞ੍ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਘਾਤੋ (ਕ॰)]। ਅਥ ਖੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰੰ – ਸ੍ਵਾਹੰ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਏਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁ’ਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮਸ੍ਸ, ਕਲ੍ਲੰ ਵਚਨਾਯ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਮਯ੍ਹਞ੍ਚ ਖੋ ਵਿਹੇਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਘਾਤੋ। ਪਰੋ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕੋਧਨੋ ਉਪਨਾਹੀ ਦਲ੍ਹਦਿਟ੍ਠੀ ਦੁਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੀ, ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਚਾਹੰ ਏਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਮਯ੍ਹਞ੍ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਘਾਤੋ। ਅਥ ਖੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰੰ – ਸ੍ਵਾਹੰ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਏਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁ’ਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮਸ੍ਸ, ਕਲ੍ਲੰ ਵਚਨਾਯ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਮਯ੍ਹਞ੍ਚ ਖੋ ਵਿਹੇਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਘਾਤੋ। ਪਰੋ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕੋਧਨੋ ਉਪਨਾਹੀ ਦਲ੍ਹਦਿਟ੍ਠੀ ਦੁਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੀ, ਨ ਚਾਹੰ ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਏਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਰੂਪੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੦. ‘‘ਤੇਸਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਗ੍ਗਾਨੰ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾਨੰ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾਨੰ ਸਿਕ੍ਖਤੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਚੀਸੰਹਾਰੋ [ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਦਿਟ੍ਠਿਪਲ਼ਾਸੋ [ਦਿਟ੍ਠਿਪਲ਼ਾਸੋ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਚੇਤਸੋ ਆਘਾਤੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਤੋਪਕ੍ਖਿਕਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਸੁਵਚਤਰੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਯੰ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਮਗ੍ਗਾਨੰ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾਨੰ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾਨੰ ਸਿਕ੍ਖਤੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਚੀਸੰਹਾਰੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪਲ਼ਾਸੋ ਚੇਤਸੋ ਆਘਾਤੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ, ਤੰ ਜਾਨਮਾਨੋ ਸਮਣੋ ਗਰਹੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ [ਸਮਾਨੋ (ਸੀ॰ ਕ॰)]। ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਯੰ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਮਗ੍ਗਾਨੰ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾਨੰ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾਨੰ ਸਿਕ੍ਖਤੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਚੀਸੰਹਾਰੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪਲ਼ਾਸੋ ਚੇਤਸੋ ਆਘਾਤੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ, ਤੰ ਜਾਨਮਾਨੋ ਸਮਣੋ ਗਰਹੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਏਤੰ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੰ

ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯਜਾ’ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਬਜਾਕਰੇਯਜ – ‘ਏਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯਜਾ’ਤਿ।

‘‘ਅਥਾਪਰੇਸਂ ਏਕਤੋਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੁਵਚਤਰਂ ਮਞ੍ਞੇਯਜਾਥ, ਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਯਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸਮਗ੍ਗਾਨਂ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾਨਂ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਤਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਚੀਸਂਹਾਰੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪਲ਼ਾਸੋ ਚੇਤਸੋ ਆਘਾਤੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ, ਤਂ ਜਾਨਮਾਨੋ ਸਮਣੋ ਗਰਹੇਯਜਾ’ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਬਜਾਕਰੇਯਜ – ‘ਯਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸਮਗ੍ਗਾਨਂ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾਨਂ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਤਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਚੀਸਂਹਾਰੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪਲ਼ਾਸੋ ਚੇਤਸੋ ਆਘਾਤੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਿ ਤਂ ਜਾਨਮਾਨੋ ਸਮਣੋ ਗਰਹੇਯਜਾਤਿ। ਏਤਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯਜਾ’ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਬਜਾਕਰੇਯਜ – ‘ਏਤਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯਜਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਰੇ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜੁਂ – ‘ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਨੋ ਏਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾ’ਤਿ? ਸਮ੍ਮਾ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਬਜਾਕਰੇਯਜ – ‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ, ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ, ਤਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਭਾਸਿਂ। ਤਂ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਕੁਸਲਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਂਸੁ, ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿਂਸੂ’ਤਿ। ਏਵੰ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਚੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬਜਾਕਰੋਤਿ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਕਿਨ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਾਮਗਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸਾਮਗਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ [ਨਾਥਪੁਤ੍ਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਪਾਵਾਯਂ ਅਧੁਨਾਕਾਲਙ੍ਕਤੋ [ਕਾਲਕਤੋ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਲਙ੍ਕਿਰਿਯਾਯ ਭਿਨ੍ਨਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਦ੍ਵੇਧਿਕਜਾਤਾ [ਦ੍ਵੇਲ੍ਹਕਜਾਤਾ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਕਲਹਜਾਤਾ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਤੁਦਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ – ‘‘ਨ ਤ੍ਵੰ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਾਸਿ, ਅਹਂ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਕਿਂ ਤ੍ਵੰ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਸਿ! ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਤ੍ਵਮਸਿ, ਅਹਮਸ੍ਮਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਸਹਿਤਂ ਮੇ, ਅਸਹਿਤਂ ਤੇ। ਪੁਰੇਵਚਨੀਯਂ ਪਚ੍ਛਾ ਅਵਚ , ਪਚ੍ਛਾਵਚਨੀਯਂ ਪੁਰੇ ਅਵਚ। ਅਧਿਚਿਣ੍ਣਂ [ਅਵਿਚਿਣ੍ਣਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਤੇ ਵਿਪਰਾਵਤ੍ਤਂ। ਆਰੋਪਿਤੋ ਤੇ ਵਾਦੋ। ਨਿਗ੍ਗਹਿਤੋਸਿ, ਚਰ ਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਾਯ; ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਹਿ ਵਾ ਸਚੇ ਪਹੋਸੀ’’ਤਿ। ਵਧੋਯੇਵ ਖੋ [ਵਧੋਯੇਵੇਕੋ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਮਞ੍ਞੇ ਨਿਗਣ੍ਠੇਸੁ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਿਯੇਸੁ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਯੇਪਿ ਨਿਗਣ੍ਠਸ੍ਸ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਗਿਹੀ ਓਦਾਤਵਸਨਾ ਤੇਪਿ ਨਿਗਣ੍ਠੇਸੁ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਿਯੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਰੂਪਾ [ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਰੂਪਾ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਵਿਰਤ੍ਤਰੂਪਾ ਪਟਿਵਾਨਰੂਪਾ ਯਥਾ ਤਂ ਦੁਰਕ੍ਖਾਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਦੁਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਅਨਿਯਜਾਨਿਕੇ ਅਨੁਪਸਮਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇ ਅਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਭਿਨ੍ਨਥੂਪੇ ਅਪ੍ਪਟਿਸਰਣੇ।

੪੨. ਅਥ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਪਾਵਾਯਂ ਵਸ੍ਸਂਵੁਟ੍ਠੋ [ਵਸ੍ਸਂਵੁਤ੍ਥੋ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਯੇਨ ਸਾਮਗਾਮੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਨਿਗਣ੍ਠੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਪਾਵਾਯਂ ਅਧੁਨਾਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਲਙ੍ਕਿਰਿਯਾਯ ਭਿਨ੍ਨਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਦ੍ਵੇਧਿਕਜਾਤਾ...ਪੇ॰... ਭਿਨ੍ਨਥੂਪੇ ਅਪ੍ਪਟਿਸਰਣੇ’’ਤਿ। ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਚੁਨ੍ਦਂ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ

ਇਦੰ, ਆਵੁਸੋ ਚੁਨ੍ਦ, ਕਥਾਪਾਭਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਆਯਾਮ, ਆਵੁਸੋ ਚੁਨ੍ਦ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਚ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚੁਨ੍ਦੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨਿਗਣ੍ਠੋ , ਭਨ੍ਤੇ, ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਪਾਵਾਯੰ ਅਧੁਨਾਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਲਙ੍ਕਿਰਿਯਾਯ ਭਿਨ੍ਨਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਦ੍ਵੇਧਿਕਜਾਤਾ...ਪੇ॰... ਭਿਨ੍ਨਥੂਪੇ ਅਪ੍ਪਟਿਸਰਣੇ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਮਾਹੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਵਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ; ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ [ਸੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸ੍ਵਾਯੰ (ਕ॰)] ਵਿਵਾਦੋ ਬਹੁਜਨਾਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਾਸੁਖਾਯ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’’ਨ੍ਤਿ।

੪੩. ‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯੇ ਵੋ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਦੇਸਿਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਪਸ੍ਸਸਿ ਨੋ ਤ੍ਵੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦ੍ਵੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਾਨਾਵਾਦੇ’’ਤਿ? ‘‘ਯੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਦੇਸਿਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਨਾਹੰ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਇਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦ੍ਵੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਾਨਾਵਾਦੇ। ਯੇ ਚ ਖੋ [ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਸਨ੍ਤਿ ਚ (ਕ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਤਿਸ੍ਸਯਮਾਨਰੂਪਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਤੇਪਿ ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਵਾਦੰ ਜਨੇਯ੍ਯੁੰ ਅਜ੍ਝਾਜੀਵੇ ਵਾ ਅਧਿਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੇ ਵਾ। ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ [ਸੋਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸ੍ਵਾਯੰ (ਕ॰)] ਵਿਵਾਦੋ ਬਹੁਜਨਾਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਾਸੁਖਾਯ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਿਵਾਦੋ ਯਦਿਦੰ – ਅਜ੍ਝਾਜੀਵੇ ਵਾ ਅਧਿਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੇ ਵਾ। ਮਗ੍ਗੇ ਵਾ ਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਟਿਪਦਾਯ ਵਾ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਵਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਵਿਵਾਦੋ ਬਹੁਜਨਾਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਾਸੁਖਾਯ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ।

੪੪. ‘‘ਛਯਿਮਾਨਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਛ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ ਉਪਨਾਹੀ। ਯੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ ਉਪਨਾਹੀ ਸੋ ਸਤ੍ਥਰਿਪਿ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਪਿ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਸਙ੍ਘੇਪਿ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਸਿਕ੍ਖਾਯਪਿ ਨ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਧਮ੍ਮੇ... ਸਙ੍ਘੇ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਨ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਵਾਦੰ ਜਨੇਤਿ; ਯੋ ਹੋਤਿ ਵਿਵਾਦੋ ਬਹੁਜਨਾਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਾਸੁਖਾਯ, ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ। ਏਵਰੂਪਞ੍ਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਿਵਾਦਮੂਲੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਥ, ਤਤ੍ਰ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮੇਯ੍ਯਾਥ। ਏਵਰੂਪਞ੍ਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਿਵਾਦਮੂਲੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਥ। ਤਤ੍ਰ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਸ੍ਸ ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਥ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਸ੍ਸ ਆਯਤਿਂ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ ਹੋਤਿ।

੪੫. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਕ੍ਖੀ ਹੋਤਿ ਪਲਾਸੀ...ਪੇ॰... ਇਸ੍ਸੁਕੀ ਹੋਤਿ ਮਚ੍ਛਰੀ...ਪੇ॰... ਸਠੋ ਹੋਤਿ ਮਾਯਾਵੀ...ਪੇ॰... ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ [ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸੀ ਹੋਤਿ ਆਧਾਨਗ੍ਗਾਹੀ ਦੁਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੀ। ਯੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸੀ ਹੋਤਿ ਆਧਾਨਗ੍ਗਾਹੀ ਦੁਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੀ ਸੋ ਸਤ੍ਥਰਿਪਿ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਪਿ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਸਙ੍ਘੇਪਿ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਸਿਕ੍ਖਾਯਪਿ ਨ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਧਮ੍ਮੇ... ਸਙ੍ਘੇ...

ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਨ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਹੋਤਿ ਸੋ ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਵਾਦੰ ਜਨੇਤਿ; ਯੋ ਹੋਤਿ ਵਿਵਾਦੋ ਬਹੁਜਨਾਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਾਸੁਖਾਯ, ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ। ਏਵਰੂਪਞ੍ਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਿਵਾਦਮੂਲੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸੇਯਜਾਥ। ਤਤ੍ਰ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮੇਯਜਾਥ। ਏਵਰੂਪਞ੍ਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਿਵਾਦਮੂਲੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸੇਯਜਾਥ, ਤਤ੍ਰ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਸ੍ਸ ਆਯਤਿੰ ਅਨਵਸ੍ਸਵਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜੇਯਜਾਥ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ , ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਸ੍ਸ ਆਯਤਿੰ ਅਨਵਸ੍ਸਵੋ ਹੋਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਛ ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨਿ।

੪੬. ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ , ਆਨਨ੍ਦ, ਅਧਿਕਰਣਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਵਿਵਾਦਾਧਿਕਰਣੰ, ਅਨੁਵਾਦਾਧਿਕਰਣੰ, ਆਪਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣੰ, ਕਿਚ੍ਚਾਧਿਕਰਣੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਧਿਕਰਣਾਨਿ। ਸਤ੍ਤ ਖੋ ਪਨਿਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਧਿਕਰਣਸਮਥਾ – ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਅਧਿਕਰਣਾਨੰ ਸਮਥਾਯ ਵੂਪਸਮਾਯ ਸਮ੍ਮੁਖਾਵਿਨਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ, ਸਤਿਵਿਨਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ, ਅਮੂਲ੍ਹਵਿਨਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਕਾਰੇਤਬ੍ਬੰ, ਯੇਭੁਯ੍ਯਸਿਕਾ, ਤਸ੍ਸਪਾਪਿਯਸਿਕਾ, ਤਿਣਵਤ੍ਥਾਰਕੋ।

੪੭. ''ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਸਮ੍ਮੁਖਾਵਿਨਯੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਵਦਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵਾ ਅਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵਾ ਵਿਨਯੋਤਿ ਵਾ ਅਵਿਨਯੋਤਿ ਵਾ। ਤੇਹਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹੇਵ ਸਮਗ੍ਗੇਹਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਬ੍ਬੰ। ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਨੇਤ੍ਤਿ ਸਮਨੁਮਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ । ਧਮ੍ਮਨੇਤ੍ਤਿੰ ਸਮਨੁਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ਸਮੇਤਿ ਤਥਾ ਤੰ ਅਧਿਕਰਣੰ ਵੂਪਸਮੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮ੍ਮੁਖਾਵਿਨਯੋ ਹੋਤਿ; ਏਵਞ੍ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚਾਨੰ ਅਧਿਕਰਣਾਨੰ ਵੂਪਸਮੋ ਹੋਤਿ ਯਦਿਦੰ – ਸਮ੍ਮੁਖਾਵਿਨਯੇਨ।

੪੮. ''ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਯੇਭੁਯ੍ਯਸਿਕਾ ਹੋਤਿ? ਤੇ ਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ ਤੰ ਅਧਿਕਰਣੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਆਵਾਸੇ ਵੂਪਸਮੇਤੁੰ। ਤੇਹਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਯਸ੍ਮਿੰ ਆਵਾਸੇ ਬਹੁਤਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੋ ਆਵਾਸੋ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਹੇਵ ਸਮਗ੍ਗੇਹਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਬ੍ਬੰ। ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਨੇਤ੍ਤਿ ਸਮਨੁਮਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਧਮ੍ਮਨੇਤ੍ਤਿੰ ਸਮਨੁਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ਸਮੇਤਿ ਤਥਾ ਤੰ ਅਧਿਕਰਣੰ ਵੂਪਸਮੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯੇਭੁਯ੍ਯਸਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚਾਨੰ ਅਧਿਕਰਣਾਨੰ ਵੂਪਸਮੋ ਹੋਤਿ ਯਦਿਦੰ – ਯੇਭੁਯ੍ਯਸਿਕਾਯ।

੪੯. ''ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਸਤਿਵਿਨਯੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਏਵਰੂਪਾਯ ਗਰੁਕਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ ਪਾਰਾਜਿਕੇਨ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤੇਨ ਵਾ – 'ਸਰਤਾਯਸ੍ਮਾ ਏਵਰੂਪਿੰ [ਏਵਰੂਪੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰) ਏਵਰੂਪਾਯ-ਇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਵਚਨੇਨ ਸਮੇਤਿ। ਵਿਨਯੇਨਪਿ ਸੰਸਨ੍ਦੇਤਬ੍ਬੰ] ਗਰੁਕੰ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕੰ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤੰ ਵਾ'ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਨ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਸਰਾਮਿ ਏਵਰੂਪਿੰ ਗਰੁਕੰ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕੰ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤੰ ਵਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਖੋ [ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਏਵੰ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)], ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤਿਵਿਨਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤਿਵਿਨਯੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚਾਨੰ ਅਧਿਕਰਣਾਨੰ ਵੂਪਸਮੋ ਹੋਤਿ ਯਦਿਦੰ – ਸਤਿਵਿਨਯੇਨ।

੫੦. ''ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ , ਅਮੂਲ੍ਹਵਿਨਯੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਏਵਰੂਪਾਯ ਗਰੁਕਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ ਪਾਰਾਜਿਕੇਨ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤੇਨ ਵਾ – 'ਸਰਤਾਯਸ੍ਮਾ ਏਵਰੂਪਿੰ ਗਰੁਕੰ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕੰ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤੰ ਵਾ'ਤਿ? (ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਨ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਸਰਾਮਿ ਏਵਰੂਪਿੰ ਗਰੁਕੰ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕੰ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤੰ ਵਾ'ਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਸੋ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਨ੍ਤੰ ਅਤਿਵੇਠੇਤਿ – 'ਇਙ੍ਘਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਧੁਕਮੇਵ ਜਾਨਾਹਿ ਯਦਿ ਸਰਸਿ ਏਵਰੂਪਿੰ ਗਰੁਕੰ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕੰ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤੰ ਵਾ'ਤਿ।) [( ) ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਾਠੋ ਚੂਲ਼ਵ॰ ੨੩੭ ਨਤ੍ਥਿ ਤਸ੍ਸਪਾਪਿਯਸਿਕਾਵਾਰੇਏਵੇਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ] ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਹੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਉਮ੍ਮਾਦੰ ਪਾਪੁਣਿੰ ਚੇਤਸੋ ਵਿਪਰਿਯਾਸੰ। ਤੇਨ ਮੇ ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕੇਨ ਬਹੁੰ ਅਸ੍ਸਾਮਣਕੰ ਅਜ੍ਝਾਚਿਣ੍ਣੰ ਭਾਸਿਤਪਰਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ [ਭਾਸਿਤਪਰਿਕਨ੍ਤੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)]। ਨਾਹੰ ਤੰ ਸਰਾਮਿ। ਮੂਲ੍ਹੇਨ ਮੇ ਏਤੰ ਕਤ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਖੋ

[ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਏਵਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)], ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਮੂਲ੍ਹਵਿਨਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ , ਅਮੂਲ੍ਹਵਿਨਯੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਧਿਕਰਣਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਹੋਤਿ ਯਦਿਦਂ – ਅਮੂਲ੍ਹਵਿਨਯੇਨ।

੫੧. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਕਰਣਂ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੋਦਿਤੋ ਵਾ ਅਚੋਦਿਤੋ ਵਾ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਸਰਤਿ, ਵਿਵਰਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ [ਉਤ੍ਤਾਨਿਂ ਕਰੋਤਿ (ਕ॰)]। ਤੇਨ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਵੁਡ੍ਢਤਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ [ਵੁਡ੍ਢਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਂਸਂ ਚੀਵਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਾਦੇ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਟਿਕਂ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋ, ਤਂ ਪਟਿਦੇਸੇਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਪਸ੍ਸਸੀ’ਤਿ? ‘ਆਮ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ‘ਆਯਤਿਂ ਸਂਵਰੇਯ੍ਯਾਸੀ’ਤਿ। (‘ਸਂਵਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ।) [( ) ਵਿਨਯੇ ਨਤ੍ਥਿ] ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਕਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਧਿਕਰਣਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਹੋਤਿ ਯਦਿਦਂ – ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਕਰਣੇਨ।

੫੨. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ , ਤਸ੍ਸਪਾਪਿਯਸਿਕਾ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਵਰੂਪਾਯ ਗਰੁਕਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਤਿ ਪਾਰਾਜਿਕੇਨ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤੇਨ ਵਾ – ‘ਸਰਤਾਯਸ੍ਮਾ ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਰਾਮਿ ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸੋ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਨ੍ਤਂ ਅਤਿਵੇਠੇਤਿ – ‘ਇਙ੍ਘਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਧੁਕਮੇਵ ਜਾਨਾਹਿ ਯਦਿ ਸਰਸਿ ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ’ਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਰਾਮਿ ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ; ਸਰਾਮਿ ਚ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਰੂਪਿਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸੋ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਨ੍ਤਂ ਅਤਿਵੇਠੇਤਿ – ‘ਇਙ੍ਘਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਧੁਕਮੇਵ ਜਾਨਾਹਿ ਯਦਿ ਸਰਸਿ ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਇਮਞ੍ਹਿ ਨਾਮਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਪੁਟ੍ਠੋ ਪਟਿਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਕਿਂ ਪਨਾਹਂ ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ ਪੁਟ੍ਠੋ ਨਪਟਿਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਇਮਞ੍ਹਿ ਨਾਮ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ , ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਪੁਟ੍ਠੋ ਨਪਟਿਜਾਨਿਸ੍ਸਸਿ, ਕਿਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ ਪੁਟ੍ਠੋ [ਅਪੁਟ੍ਠੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਪਟਿਜਾਨਿਸ੍ਸਸਿ? ਇਙ੍ਘਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਧੁਕਮੇਵ ਜਾਨਾਹਿ ਯਦਿ ਸਰਸਿ ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ’ਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਸਰਾਮਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ। ਦਵਾ ਮੇ ਏਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਰਵਾ ਮੇ ਏਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ – ਨਾਹਂ ਤਂ ਸਰਾਮਿ ਏਵਰੂਪਿਂ ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਪਾਰਾਜਿਕਂ ਵਾ ਪਾਰਾਜਿਕਸਾਮਨ੍ਤਂ ਵਾ’ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਸ੍ਸਪਾਪਿਯਸਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਧਿਕਰਣਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਹੋਤਿ ਯਦਿਦਂ – ਤਸ੍ਸਪਾਪਿਯਸਿਕਾਯ।

੫੩. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ , ਤਿਣਵਤ੍ਥਾਰਕੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾਨਂ ਕਲਹਜਾਤਾਨਂ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਹਰਤਂ ਬਹੁਂ ਅਸ੍ਸਾਮਣਕਂ ਅਜ੍ਝਾਚਿਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ ਭਾਸਿਤਪਰਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ। ਤੇਹਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹੇਵ ਸਮਗ੍ਗੇਹਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਏਕਤੋਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬ੍ਯਤ੍ਤੇਨ [ਬ੍ਯਤ੍ਤਤਰੇਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕਂਸਂ ਚੀਵਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘੋ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ –

‘ਸੁਣਾਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਘੋ। ਇਦਂ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾਨਂ ਕਲਹਜਾਤਾਨਂ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਹਰਤਂ ਬਹੁਂ ਅਸ੍ਸਾਮਣਕਂ ਅਜ੍ਝਾਚਿਣ੍ਣਂ ਭਾਸਿਤਪਰਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ । ਯਦਿ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਕਲ੍ਲਂ, ਅਹਂ ਯਾ ਚੇਵ ਇਮੇਸਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਆਪਤ੍ਤਿ ਯਾ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਪਤ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਞ੍ਚੇਵ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥਾਯ, ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਤਿਣਵਤ੍ਥਾਰਕੇਨ ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਥੁਲ੍ਲਵਜ੍ਜਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਗਿਹਿਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥਾਪਰੇਸਂ ਏਕਤੋਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬਜਤ੍ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕਂਸਂ ਚੀਵਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘੋ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ –

‘ਸੁਣਾਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਘੋ। ਇਦਂ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾਨਂ ਕਲਹਜਾਤਾਨਂ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਹਰਤਂ ਬਹੁਂ ਅਸ੍ਸਾਮਣਕਂ ਅਜ੍ਝਾਚਿਣ੍ਣਂ ਭਾਸਿਤਪਰਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਕਲ੍ਲਂ, ਅਹਂ ਯਾ ਚੇਵ ਇਮੇਸਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਆਪਤ੍ਤਿ ਯਾ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਪਤ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਞ੍ਚੇਵ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥਾਯ, ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਤਿਣਵਤ੍ਥਾਰਕੇਨ ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਥੁਲ੍ਲਵਜ੍ਜਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਗਿਹਿਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਿਣਵਤ੍ਥਾਰਕੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਧਿਕਰਣਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਹੋਤਿ ਯਦਿਦਂ – ਤਿਣਵਤ੍ਥਾਰਕੇਨ।

੫੪. ‘‘ਛਯਿਮੇ , ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਰਣੀਯਾ ਪਿਯਕਰਣਾ ਗਰੁਕਰਣਾ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਛ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮੇਤ੍ਤਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮੇਤ੍ਤਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮੇਤ੍ਤਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ – ਯੇ ਤੇ ਲਾਭਾ ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਪਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਥਾਰੂਪੇਹਿ ਲਾਭੇਹਿ – ਅਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤਭੋਗੀ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਭੋਗੀ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ – ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਨਿ ਅਸਬਲਾਨਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸਾਨਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥਾਨਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਾਨਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾਨਿ ਤਥਾਰੂਪੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ – ਸੀਲਸਾਮਞ੍ਞਗਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ – ਯਾਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਅਰਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ ਤਥਾਰੂਪਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ – ਦਿਟ੍ਠਿਸਾਮਞ੍ਞਗਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਛ ਸਾਰਣੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਿਯਕਰਣਾ ਗਰੁਕਰਣਾ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਮੇ ਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਛ ਸਾਰਣੀਯੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮਾਦਾਯ ਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾਥ, ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਂ ਵਚਨਪਥਂ ਅਣੁਂ ਵਾ ਥੂਲਂ ਵਾ ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਨਾਧਿਵਾਸੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ , ਇਮੇ ਛ ਸਾਰਣੀਯੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮਾਦਾਯ ਵਤ੍ਤਥ। ਤਂ ਵੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਸਾਮਗਾਮਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੫੫. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯੰ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ ਹੋਤਿ – '''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਾ''ਤਿ। ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤੋ ਲਿਚ੍ਛਵਿਪੁਤ੍ਤੋ – ''ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ ਹੋਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਾ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤੋ ਲਿਚ੍ਛਵਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤੋ ਲਿਚ੍ਛਵਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੁਤੰ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ – 'ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਾ''ਤਿ। ''ਯੇ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕੰਸੁ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਾ''ਤਿ, ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕੰਸੁ ਉਦਾਹੁ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥੇਕਚ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਿਮਾਨੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕੰਸੂਤਿ?

੫੬. ''ਯੇ ਤੇ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕੰਸੁ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਾ''ਤਿ । ''ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥੇਕਚ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕੰਸੁ, ਸਨ੍ਤਿ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਿਮਾਨੇਨਪਿ [ਅਧਿਮਾਨੇਨ (?)] ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕੰਸੁ। ਤਤ੍ਰ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਯੇ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕੰਸੁ ਤੇਸੰ ਤੰ ਤਥੇਵ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਿਮਾਨੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕੰਸੁ ਤਤ੍ਰ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਧਮ੍ਮੰ ਨੇਸੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ [ਦੇਸੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਏਵਞ੍ਚੇਤ੍ਥ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ – 'ਧਮ੍ਮੰ ਨੇਸੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਪਞ੍ਹੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਯਮ੍ਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਧਮ੍ਮੰ ਨੇਸੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸਪਿ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਤਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਕਾਲੋ, ਏਤਸ੍ਸ ਸੁਗਤ ਕਾਲੋ, ਯੰ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਯ੍ਯ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤੋ ਲਿਚ੍ਛਵਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

੫੭. ''ਪਞ੍ਚ ਖੋ ਇਮੇ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸੰਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸੰਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ।

੫੮. ''ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਲੋਕਾਮਿਸਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ। ਲੋਕਾਮਿਸਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਪ੍ਪਤਿਰੂਪੀ ਚੇਵ ਕਥਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ, ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਪੁਰਿਸੰ ਭਜਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਆਨੇਞ੍ਜਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾਯ ਚ ਪਨ ਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਤਿ, ਨ ਸੋਤੰ ਓਦਹਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ [ਉਪਟ੍ਠਪੇਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)], ਨ ਚ ਤੰ ਪੁਰਿਸੰ ਭਜਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਵਿਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਮ੍ਹਾ ਗਾਮਾ ਵਾ ਨਿਗਮਾ ਵਾ ਚਿਰਵਿਪ੍ਪਵੁਤ੍ਥੋ ਅਸ੍ਸ। ਸੋ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਪੁਰਿਸੰ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਤਮ੍ਹਾ ਗਾਮਾ ਵਾ ਨਿਗਮਾ ਵਾ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੰ। ਸੋ ਤੰ ਪੁਰਿਸੰ ਤਸ੍ਸ ਗਾਮਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਗਮਸ੍ਸ ਵਾ ਖੇਮਤਞ੍ਚ ਸੁਭਿਕ੍ਖਤਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਤਞ੍ਚ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ; ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤਸ੍ਸ ਗਾਮਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਗਮਸ੍ਸ ਵਾ ਖੇਮਤਞ੍ਚ ਸੁਭਿਕ੍ਖਤਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਤਞ੍ਚ ਸੰਸੇਯ੍ਯ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸੁਸ੍ਸੂਸੇਯ੍ਯ, ਸੋਤੰ ਓਦਹੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ, ਤਞ੍ਚ ਪੁਰਿਸੰ ਭਜੇਯ੍ਯ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਠਾਨਮੇਤੰ

ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਲੋਕਾਮਿਸਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ। ਲੋਕਾਮਿਸਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਪ੍ਪਤਿਰੂਪੀ ਚੇਵ ਕਥਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ, ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਆਨੇਞ੍ਜਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਯ ਚ ਪਨ ਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਤਿ, ਨ ਸੋਤਂ ਓਦਹਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਆਨੇਞ੍ਜਸਂਯੋਜਨੇਨ ਹਿ ਖੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ [ਆਨੇਞ੍ਜਸਂਯੋਜਨੇਨ ਹਿ ਖੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ-ਇਤਿ ਪਾਠੋ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਪਨ ਤਬ੍ਬਣ੍ਣਨਾ ਦਿਸ੍ਸਤਿਯੇਵ] ਲੋਕਾਮਿਸਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'''ਤਿ।

੫੯. ''ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਨੇਞ੍ਜਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ। ਆਨੇਞ੍ਜਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਪ੍ਪਤਿਰੂਪੀ ਚੇਵ ਕਥਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ, ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਲੋਕਾਮਿਸਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਯ ਚ ਪਨ ਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਤਿ, ਨ ਸੋਤਂ ਓਦਹਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪਣ੍ਡੁਪਲਾਸੋ ਬਨ੍ਧਨਾ ਪਵੁਤ੍ਤੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਹਰਿਤਤ੍ਤਾਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਆਨੇਞ੍ਜਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਯੇ ਲੋਕਾਮਿਸਸਂਯੋਜਨੇ ਸੇ ਪਵੁਤ੍ਤੇ। ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਲੋਕਾਮਿਸਸਂਯੋਜਨੇਨ ਹਿ ਖੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਆਨੇਞ੍ਜਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'''ਤਿ।

੬੦. ''ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਪ੍ਪਤਿਰੂਪੀ ਚੇਵ ਕਥਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ, ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ; ਆਨੇਞ੍ਜਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਯ ਚ ਪਨ ਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਤਿ, ਨ ਸੋਤਂ ਓਦਹਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ , ਨ ਚ ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਥੁਸਿਲਾ ਦ੍ਵੇਧਾਭਿਨ੍ਨਾ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਯੇ ਆਨੇਞ੍ਜਸਂਯੋਜਨੇ ਸੇ ਭਿਨ੍ਨੇ। ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਆਨੇਞ੍ਜਸਂਯੋਜਨੇਨ ਹਿ ਖੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'''ਤਿ।

੬੧. ''ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਪ੍ਪਤਿਰੂਪੀ ਚੇਵ ਕਥਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ, ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਯ ਚ ਪਨ ਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਤਿ, ਨ ਸੋਤਂ ਓਦਹਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਨੁਞ੍ਞਭੋਜਨਂ ਭੁਤ੍ਤਾਵੀ ਛਡ੍ਡੇਯ੍ਯ [ਛਦ੍ਦੇਯ੍ਯ (?)]। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਤ੍ਤੇ [ਵਨ੍ਤੇ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਭੁਤ੍ਤੇ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਕ॰)] ਪੁਨ ਭੋਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਅਦੁਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਤ੍ਤਂ [ਵਨ੍ਤਂ (ਸੀ॰)] ਪਟਿਕੂਲਸਮ੍ਮਤ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਯੇ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਂਯੋਜਨੇ ਸੇ ਵਨ੍ਤੇ। ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਂਯੋਜਨੇਨ ਹਿ ਖੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ।

੬੨. ''ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ। ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਪ੍ਪਤਿਰੂਪੀ ਚੇਵ ਕਥਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ, ਅਨੁਵਿਚਾਰੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਯ ਚ ਪਨ ਕਥਾਯ ਕਚ੍ਛਮਾਨਾਯ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਤਿ, ਨ ਸੋਤਂ ਓਦਹਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਭਜਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਵਿਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਤਾਲੋ ਮਤ੍ਥਕਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਪੁਨ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਯਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਸਮ੍ਮਾ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਯੇ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸੰਯੋਜਨੇ ਸੇ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੇ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੇ ਅਨਭਾਵੰਕਤੇ [ਅਨਭਾਵਕਤੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਅਨਭਾਵਙ੍ਗਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੇ। ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ‘ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸੰਯੋਜਨੇਨ ਹਿ ਖੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’’’ਤਿ।

੬੩. ‘‘ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਤਣ੍ਹਾ ਖੋ ਸਲ੍ਲਂ ਸਮਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸਦੋਸੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਰੁਪ੍ਪਤਿ। ਤਂ ਮੇ ਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲਂ ਪਹੀਨਂ, ਅਪਨੀਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸਦੋਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ। ਏਵਂਮਾਨਿ [ਏਵਂਮਾਨੀ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰), ਏਵਮਾਦਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਸ੍ਸ ਅਤਥਂ ਸਮਾਨਂ [ਅਤ੍ਥਂ ਸਮਾਨਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਅਤ੍ਥਸਮਾਨਂ (ਸੀ॰)]। ਸੋ ਯਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ , ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧਂਸਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਲ੍ਲੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਸ ਸਵਿਸੇਨ ਗਾਲ੍ਹੂਪਲੇਪਨੇਨ। ਤਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਭਿਸਕ੍ਕਂ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੇਨ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਸਤ੍ਥੇਨ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਏਸਨਿਯਾ ਸਲ੍ਲਂ ਏਸੇਯ੍ਯ। ਏਸਨਿਯਾ ਸਲ੍ਲਂ ਏਸਿਤ੍ਵਾ ਸਲ੍ਲਂ ਅਬ੍ਬੁਹੇਯ੍ਯ, ਅਪਨੇਯ੍ਯ ਵਿਸਦੋਸਂ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਂ। ਸਉਪਾਦਿਸੇਸੋਤਿ [ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸੋਤਿ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਅਯਂ ਹਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋ] ਜਾਨਮਾਨੋ ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਉਬ੍ਭਤਂ ਖੋ ਤੇ ਸਲ੍ਲਂ, ਅਪਨੀਤੋ ਵਿਸਦੋਸੋ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸੋ [ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸੋ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਅਯਮ੍ਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋ]। ਅਨਲਞ੍ਚ ਤੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ। ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਚੇਵ ਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਮਾ ਤੇ ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜਤੋ ਵਣੋ ਅਸ੍ਸਾਵੀ ਅਸ੍ਸ। ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਞ੍ਚ ਵਣਂ ਧੋਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਮਾ ਤੇ ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਂ ਧੋਵਤੋ ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪਤੋ ਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤਂ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿ। ਮਾ ਚ ਵਾਤਾਤਪੇ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿ, ਮਾ ਤੇ ਵਾਤਾਤਪੇ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਜੋਸੂਕਂ ਵਣਮੁਖਂ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਸਿ। ਵਣਾਨੁਰਕ੍ਖੀ ਚ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਸਿ ਵਣਸਾਰੋਪੀ’ਤਿ [ਵਣਸ੍ਸਾਰੋਪੀਤਿ (ਕ॰) ਵਣ + ਸਂ + ਰੋਪੀ = ਵਣਸਾਰੋਪੀ-ਇਤਿ ਪਦਵਿਭਾਗੋ]। ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਉਬ੍ਭਤਂ ਖੋ ਮੇ ਸਲ੍ਲਂ, ਅਪਨੀਤੋ ਵਿਸਦੋਸੋ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸੋ। ਅਨਲਞ੍ਚ ਮੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ’ਤਿ। ਸੋ ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਚੇਵ ਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜਤੋ ਵਣੋ ਅਸ੍ਸਾਵੀ ਅਸ੍ਸ। ਨ ਚ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਂ ਧੋਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਂ ਧੋਵਤੋ, ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪਤੋ ਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤਂ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਵਾਤਾਤਪੇ ਚ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਵਾਤਾਤਪੇ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਜੋਸੂਕਂ ਵਣਮੁਖਂ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਯ੍ਯ। ਨ ਚ ਵਣਾਨੁਰਕ੍ਖੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਨ ਵਣਸਾਰੋਪੀ। ਤਸ੍ਸ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਅਸਪ੍ਪਾਯਕਿਰਿਯਾਯ, ਅਸੁਚਿ ਵਿਸਦੋਸੋ ਅਪਨੀਤੋ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸੋ ਤਦੁਭਯੇਨ ਵਣੋ ਪੁਥੁਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਪੁਥੁਤ੍ਤਂ ਗਤੇਨ ਵਣੇਨ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਤਣ੍ਹਾ ਖੋ ਸਲ੍ਲਂ ਸਮਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸਦੋਸੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਰੁਪ੍ਪਤਿ। ਤਂ ਮੇ ਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲਂ ਪਹੀਨਂ, ਅਪਨੀਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸਦੋਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ। ਏਵਂਮਾਨਿ ਅਸ੍ਸ ਅਤਥਂ ਸਮਾਨਂ। ਸੋ ਯਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ

ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧਂਸਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਮਰਣਞ੍ਹੇਤਂ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਯੋ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ; ਮਰਣਮਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ।

੬੪. ''ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਤਣ੍ਹਾ ਖੋ ਸਲ੍ਲਂ ਸਮਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸਦੋਸੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਰੁਪ੍ਪਤਿ। ਤਂ ਮੇ ਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲਂ ਪਹੀਨਂ, ਅਪਨੀਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸਦੋਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਸੋ ਯਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਨੁਦ੍ਧਂਸੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਨ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧਂਸਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨੇਵ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਨ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਲ੍ਲੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਸ ਸਵਿਸੇਨ ਗਾਲ੍ਹੂਪਲੇਪਨੇਨ। ਤਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਭਿਸਕ੍ਕਂ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੇਨ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਸਤ੍ਥੇਨ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਏਸਨਿਯਾ ਸਲ੍ਲਂ ਏਸੇਯ੍ਯ। ਏਸਨਿਯਾ ਸਲ੍ਲਂ ਏਸਿਤ੍ਵਾ ਸਲ੍ਲਂ ਅਬ੍ਬੁਹੇਯ੍ਯ, ਅਪਨੇਯ੍ਯ ਵਿਸਦੋਸਂ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਂ। ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸੋਤਿ ਜਾਨਮਾਨੋ ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਉਬ੍ਭਤਂ ਖੋ ਤੇ ਸਲ੍ਲਂ, ਅਪਨੀਤੋ ਵਿਸਦੋਸੋ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸੋ। ਅਨਲਞ੍ਚ ਤੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ। ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਚੇਵ ਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਮਾ ਤੇ ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜਤੋ ਵਣੋ ਅਸ੍ਸਾਵੀ ਅਸ੍ਸ। ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਞ੍ਚ ਵਣਂ ਧੋਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪੇਯ੍ਯਾਸਿ। ਮਾ ਤੇ ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਂ ਧੋਵਤੋ ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪਤੋ ਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤਂ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿ। ਮਾ ਚ ਵਾਤਾਤਪੇ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿ, ਮਾ ਤੇ ਵਾਤਾਤਪੇ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਜੋਸੂਕਂ ਵਣਮੁਖਂ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਸਿ । ਵਣਾਨੁਰਕ੍ਖੀ ਚ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਸਿ ਵਣਸਾਰੋਪੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਉਬ੍ਭਤਂ ਖੋ ਮੇ ਸਲ੍ਲਂ, ਅਪਨੀਤੋ ਵਿਸਦੋਸੋ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸੋ। ਅਨਲਞ੍ਚ ਮੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ'ਤਿ। ਸੋ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਚੇਵ ਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜਤੋ ਵਣੋ ਨ ਅਸ੍ਸਾਵੀ ਅਸ੍ਸ। ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਞ੍ਚ ਵਣਂ ਧੋਵੇਯ੍ਯ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਂ ਧੋਵਤੋ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਵਣਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪਤੋ ਨ ਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤਂ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧੇਯ੍ਯ। ਨ ਚ ਵਾਤਾਤਪੇ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਵਾਤਾਤਪੇ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਜੋਸੂਕਂ ਵਣਮੁਖਂ ਨਾਨੁਦ੍ਧਂਸੇਯ੍ਯ। ਵਣਾਨੁਰਕ੍ਖੀ ਚ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਵਣਸਾਰੋਪੀ। ਤਸ੍ਸ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਸਪ੍ਪਾਯਕਿਰਿਯਾਯ ਅਸੁ ਚ [ਅਸੁਚਿ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਸੋਚਾਤਿ ਤਬ੍ਬਣ੍ਣਨਾ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾ] ਵਿਸਦੋਸੋ ਅਪਨੀਤੋ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸੋ ਤਦੁਭਯੇਨ ਵਣੋ ਵਿਰੁਹੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਰੁਲ੍ਹੇਨ ਵਣੇਨ ਸਞ੍ਛਵਿਨਾ ਨੇਵ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਨ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਤਣ੍ਹਾ ਖੋ ਸਲ੍ਲਂ ਸਮਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸਦੋਸੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਰੁਪ੍ਪਤਿ। ਤਂ ਮੇ ਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲਂ ਪਹੀਨਂ, ਅਪਨੀਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸਦੋਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਸੋ ਯਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ

ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੁਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੁਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੁਸ੍ਸ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੁਸ੍ਸ, ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਨੁਦ੍ਧਂਸੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਨ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧਂਸਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨੇਵ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਨ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ।

੬੫. ''ਉਪਮਾ ਖੋ ਮੇ ਅਯਂ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਕਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਅਯਂਯੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਵਣੋਤਿ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; ਵਿਸਦੋਸੋਤਿ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; ਸਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਤਣ੍ਹਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; ਏਸਨੀਤਿ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਸਤਿਯਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; ਸਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਾਯੇਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਧਿਵਚਨਂ; ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤੋਤਿ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ।

''ਸੋ ਵਤ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਸਂਵੁਤਕਾਰੀ 'ਉਪਧਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮੂਲ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਪਧਿ ਉਪਧਿਸਙ੍ਖਯੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਉਪਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਕਾਯਂ ਉਪਸਂਹਰਿਸ੍ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਆਪਾਨੀਯਕਂਸੋ ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਗਨ੍ਧਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਰਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ; ਸੋ ਚ ਖੋ ਵਿਸੇਨ ਸਂਸਟ੍ਠੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮੋ ਅਮਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੁਖਕਾਮੋ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਕ੍ਕੂਲੋ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁਂ ਆਪਾਨੀਯਕਂਸਂ ਪਿਵੇਯ੍ਯ ਯਂ ਜਞ੍ਞਾ – 'ਇਮਾਹਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਾਮਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖ'''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਸੋ ਵਤ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਸਂਵੁਤਕਾਰੀ 'ਉਪਧਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮੂਲ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਪਧਿ ਉਪਧਿਸਙ੍ਖਯੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਉਪਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਕਾਯਂ ਉਪਸਂਹਰਿਸ੍ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਆਸੀਵਿਸੋ [ਆਸਿਵਿਸੋ (ਕ॰)] ਘੋਰਵਿਸੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮੋ ਅਮਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੁਖਕਾਮੋ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਕ੍ਕੂਲੋ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁਸ੍ਸ ਆਸੀਵਿਸਸ੍ਸ ਘੋਰਵਿਸਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗੁਟ੍ਠਂ ਵਾ ਦਜ੍ਜਾ [ਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ (ਕ॰)] ਯਂ ਜਞ੍ਞਾ – 'ਇਮਿਨਾਹਂ ਦਟ੍ਠੋ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਾਮਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖ'''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤ, ਸੋ ਵਤ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਸੁ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਸੁ ਸਂਵੁਤਕਾਰੀ 'ਉਪਧਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮੂਲ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਪਧਿ ਉਪਧਿਸਙ੍ਖਯੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਉਪਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਕਾਯਂ ਉਪਸਂਹਰਿਸ੍ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤੋ ਲਿਚ੍ਛਵਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਆਨੇਞ੍ਜਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੁਰੂਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਮ੍ਮਾਸਧਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਕੁਰੂਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਾ ਤੁਚ੍ਛਾ ਮੁਸਾ ਮੋਸਧਮ੍ਮਾ। ਮਾਯਾਕਤਮੇ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਲਾਪਨਂ। ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ – ਉਭਯਮੇਤਂ ਮਾਰਧੇਯ੍ਯਂ, ਮਾਰਸ੍ਸੇਸ [ਮਾਰਸ੍ਸੇਵ (ਕ॰)] ਵਿਸਯੋ, ਮਾਰਸ੍ਸੇਸ ਨਿਵਾਪੋ, ਮਾਰਸ੍ਸੇਸ ਗੋਚਰੋ। ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਮਾਨਸਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਪਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਾਪਿ ਸਾਰਮ੍ਭਾਪਿ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੇਵ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਧਮਨੁਸਿਕ੍ਖਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ – ਉਭਯਮੇਤਂ ਮਾਰਧੇਯ੍ਯਂ, ਮਾਰਸ੍ਸੇਸ ਵਿਸਯੋ, ਮਾਰਸ੍ਸੇਸ ਨਿਵਾਪੋ, ਮਾਰਸ੍ਸੇਸ ਗੋਚਰੋ। ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਮਾਨਸਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਪਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਾਪਿ ਸਾਰਮ੍ਭਾਪਿ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤੇਵ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਧਮਨੁਸਿਕ੍ਖਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ

ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਲੋਕਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਮਨਸਾ। ਵਿਪੁਲੇਨ ਹਿ ਮੇ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਲੋਕਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਮਨਸਾ ਯੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਮਾਨਸਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਪਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਾਪਿ ਸਾਰਮ੍ਭਾਪਿ ਤੇ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾ ਅਪਰਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਸੁਭਾਵਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤਬ੍ਬਹੁਲਵਿਹਾਰਿਨੋ ਆਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸੀਦਤਿ। ਸਮ੍ਪਸਾਦੇ ਸਤਿ ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ। ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਤਂਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਸ੍ਸ ਆਨੇਞ੍ਜੂਪਗਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਾ ਆਨੇਞ੍ਜਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ''।

੬੭. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ , ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ; ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ (ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ) [( ) ਨਤ੍ਥਿ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ] ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤਬ੍ਬਹੁਲਵਿਹਾਰਿਨੋ ਆਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸੀਦਤਿ। ਸਮ੍ਪਸਾਦੇ ਸਤਿ ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ। ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਤਂਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਸ੍ਸ ਆਨੇਞ੍ਜੂਪਗਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯਾ ਆਨੇਞ੍ਜਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ; ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਰੂਪਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਰੂਪਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ – ਉਭਯਮੇਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਨਾਲਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤੁਂ, ਨਾਲਂ ਅਭਿਵਦਿਤੁਂ, ਨਾਲਂ ਅਜ੍ਝੋਸਿਤੁ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤਬ੍ਬਹੁਲਵਿਹਾਰਿਨੋ ਆਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸੀਦਤਿ। ਸਮ੍ਪਸਾਦੇ ਸਤਿ ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ। ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਤਂਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਸ੍ਸ ਆਨੇਞ੍ਜੂਪਗਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯਾ ਆਨੇਞ੍ਜਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ।

੬੮. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ; ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਰੂਪਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਰੂਪਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ; ਯਾ ਚ ਆਨੇਞ੍ਜਸਞ੍ਞਾ – ਸਬ੍ਬਾ ਸਞ੍ਞਾ। ਯਤ੍ਥੇਤਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ – ਯਦਿਦਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤਬ੍ਬਹੁਲਵਿਹਾਰਿਨੋ ਆਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸੀਦਤਿ। ਸਮ੍ਪਸਾਦੇ ਸਤਿ ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ। ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਤਂਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਸ੍ਸ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ।

੬੯. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦਂ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤਬ੍ਬਹੁਲਵਿਹਾਰਿਨੋ ਆਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸੀਦਤਿ। ਸਮ੍ਪਸਾਦੇ ਸਤਿ ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ। ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਤਂਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਸ੍ਸ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ।

੭੦. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨਾਹਂ ਕ੍ਵਚਨਿ [ਕ੍ਵਚਿਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਿਞ੍ਚਨਤਸ੍ਮਿਂ [ਕਿਞ੍ਚਨਤਸ੍ਮਿ (?)], ਨ ਚ ਮਮ ਕ੍ਵਚਨਿ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਿਞ੍ਚਨਂ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ

ਤਬ੍ਬਹੁਲਵਿਹਾਰਿਨੋ ਆਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸੀਦਤਿ। ਸਮ੍ਪਸਾਦੇ ਸਤਿ ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਤੰਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਸ੍ਸ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗੰ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ; ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਰੂਪਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਰੂਪਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ; ਯਾ ਚ ਆਨੇਞ੍ਜਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ – ਸਬ੍ਬਾ ਸਞ੍ਞਾ। ਯਤ੍ਥੇਤਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਏਤੰ ਸਨ੍ਤੰ ਏਤੰ ਪਣੀਤੰ – ਯਦਿਦੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤਬ੍ਬਹੁਲਵਿਹਾਰਿਨੋ ਆਯਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸੀਦਤਿ। ਸਮ੍ਪਸਾਦੇ ਸਤਿ ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ। ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਤੰਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਸ੍ਸ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗੰ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਕ੍ਖਾਯਤੀ''ਤਿ।

੭੧. ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ – 'ਨੋ ਚਸ੍ਸ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ; ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਯਦਤ੍ਥਿ ਯੰ, ਭੂਤੰ – ਤੰ ਪਜਹਾਮੀ'ਤਿ। ਏਵੰ ਉਪੇਕ੍ਖੰ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਅਪੇਤ੍ਥੇਕਚ੍ਚੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ, ਅਪੇਤ੍ਥੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਪੇਤ੍ਥੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ, ਅਪੇਤ੍ਥੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ – 'ਨੋ ਚਸ੍ਸ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ; ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਯਦਤ੍ਥਿ, ਯੰ ਭੂਤੰ – ਤੰ ਪਜਹਾਮੀ'ਤਿ। ਏਵੰ ਉਪੇਕ੍ਖੰ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਸੋ ਤੰ ਉਪੇਕ੍ਖੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਭਿਵਦਤਿ, ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪੇਕ੍ਖੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਸਉਪਾਦਾਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤੀ''ਤਿ। ''ਕਹੰ ਪਨ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯਤੀ''ਤਿ? ''ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ, ਆਨਨ੍ਦਾ''ਤਿ। ''ਉਪਾਦਾਨਸੇਟ੍ਠੰ ਕਿਰ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯਤੀ''ਤਿ? ''ਉਪਾਦਾਨਸੇਟ੍ਠਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਉਪਾਦਾਨਸੇਟ੍ਠਞ੍ਹੇਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਦਿਦੰ – ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ''।

੭੨. ''ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ – 'ਨੋ ਚਸ੍ਸ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ; ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਯਦਤ੍ਥਿ, ਯੰ ਭੂਤੰ – ਤੰ ਪਜਹਾਮੀ'ਤਿ। ਏਵੰ ਉਪੇਕ੍ਖੰ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਸੋ ਤੰ ਉਪੇਕ੍ਖੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਨਾਭਿਵਦਤਿ, ਨ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪੇਕ੍ਖੰ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤੀ''ਤਿ।

੭੩. ''ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ! ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕਿਰ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਓਘਸ੍ਸ ਨਿਤ੍ਥਰਣਾ ਅਕ੍ਖਾਤਾ। ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ''ਤਿ? ''ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ; ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਰੂਪਾ, ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਰੂਪਾ; ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ; ਯਾ ਚ ਆਨੇਞ੍ਜਸਞ੍ਞਾ, ਯਾ ਚ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ , ਯਾ ਚ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ – ਏਸ ਸਕ੍ਕਾਯੋ ਯਾਵਤਾ ਸਕ੍ਕਾਯੋ। ਏਤੰ ਅਮਤੰ ਯਦਿਦੰ ਅਨੁਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਇਤਿ, ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦੇਸਿਤਾ ਮਯਾ ਆਨੇਞ੍ਜਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਦੇਸਿਤਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਦੇਸਿਤਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਦੇਸਿਤਾ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਓਘਸ੍ਸ ਨਿਤ੍ਥਰਣਾ, ਦੇਸਿਤੋ ਅਰਿਯੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਯੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯੰ ਸਾਵਕਾਨੰ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ

ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤੰ ਵੋ ਤੰ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ। ਝਾਯਥਾਨਨ੍ਦ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ, ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ। ਅਯੰ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਨੁਸਾਸਨੀ'''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਆਨੇਞ੍ਜਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਗਣਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੭੪. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਅਥ ਖੋ ਗਣਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ [ਗਣਕਮੋਗ੍ਗਲਾਨੋ (ਕ॰)] ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਗਣਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਇਮਸ੍ਸ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਯਾਵ ਪਚ੍ਛਿਮਸੋਪਾਨਕਲੇਵਰਾਃ ਇਮੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਅਜ੍ਝੇਨੇਃ ਇਮੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਇਸ੍ਸਾਸਾਨੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਇਸ੍ਸਤ੍ਥੇ [ਇਸ੍ਸਤ੍ਤੇ (ਕ॰)]। ਅਮ੍ਹਾਕਮ੍ਪਿ ਹਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਗਣਕਾਨੰ ਗਣਨਾਜੀਵਾਨੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਸਙ੍ਖਾਨੇ। ਮਯਞ੍ਹਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਠਮੰ ਏਵੰ ਗਣਾਪੇਮ – 'ਏਕੰ ਏਕਕੰ, ਦ੍ਵੇ ਦੁਕਾ, ਤੀਣਿ ਤਿਕਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤੁਕ੍ਕਾ, ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਕਾ, ਛ ਛਕ੍ਕਾ, ਸਤ੍ਤ ਸਤ੍ਤਕਾ, ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠਕਾ, ਨਵ ਨਵਕਾ, ਦਸ ਦਸਕਾ'ਤਿ; ਸਤਮ੍ਪਿ ਮਯੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਗਣਾਪੇਮ, ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਗਣਾਪੇਮ। ਸਕ੍ਕਾ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਏਵਮੇਵ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ ਪਞ੍ਞਪੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ?

੭੫. ''ਸਕ੍ਕਾ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ ਪਞ੍ਞਪੇਤੁੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਦਕ੍ਖੋ ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮਕੋ ਭਦ੍ਰੰ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਠਮੇਨੇਵ ਮੁਖਾਧਾਨੇ ਕਾਰਣੰ ਕਾਰੇਤਿ, ਅਥ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਕਾਰਣੰ ਕਾਰੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਥਾਗਤੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਠਮੰ ਏਵੰ ਵਿਨੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲਵਾ ਹੋਹਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਸ੍ਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ'''ਤਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ, ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਵਿਨੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਹਿ, ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਹਿ ਮਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨੰ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਸੰਵੁਤੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁੰ ਤਸ੍ਸ ਸੰਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾਹਿ; ਰਕ੍ਖਾਹਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸੰਵਰੰ ਆਪਜ੍ਜਾਹਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧੰ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਮਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਹਿ ਮਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨੰ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਸੰਵੁਤੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁੰ ਤਸ੍ਸ ਸੰਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾਹਿ; ਰਕ੍ਖਾਹਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸੰਵਰੰ ਆਪਜ੍ਜਾਹੀ'''ਤਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਵਿਨੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਹੋਹਿ। ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਯੋਨਿਸੋ ਆਹਾਰੰ ਆਹਾਰੇਯ੍ਯਾਸਿ – ਨੇਵ ਦਵਾਯ ਨ ਮਦਾਯ ਨ ਮਣ੍ਡਨਾਯ ਨ ਵਿਭੂਸਨਾਯ, ਯਾਵਦੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਯਾਪਨਾਯ ਵਿਹਿੰਸੂਪਰਤਿਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯ – ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਞ੍ਚ ਵੇਦਨੰ ਪਟਿਹਙ੍ਖਾਮਿ, ਨਵਞ੍ਚ ਵੇਦਨੰ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਾਤ੍ਰਾ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ ਚ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਚਾ''’ਤਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਹੋਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਵਿਨੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਗਰਿਯੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਾਹਿ, ਦਿਵਸੰ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਹਿ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮੰ ਯਾਮੰ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਹਿ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਮਜ੍ਝਿਮੰ ਯਾਮੰ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯੰ ਕਪ੍ਪੇਯ੍ਯਾਸਿ ਪਾਦੇ ਪਾਦੰ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਉਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞੰ ਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਯਾਮੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਹੀ''’ਤਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਾਗਰਿਯੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਵਿਨੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਹਿ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ , ਆਲੋਕਿਤੇ ਵਿਲੋਕਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ, ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੇ ਪਸਾਰਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ, ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ, ਅਸਿਤੇ ਪੀਤੇ ਖਾਯਿਤੇ ਸਾਯਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ , ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ, ਗਤੇ ਠਿਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਾਗਰਿਤੇ ਭਾਸਿਤੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ''’ਤਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਵਿਨੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਭਜਾਹਿ ਅਰਞ੍ਞੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਪਬ੍ਬਤੰ ਕਨ੍ਦਰੰ ਗਿਰਿਗੁਹੰ ਸੁਸਾਨੰ ਵਨਪਤ੍ਥੰ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੰ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਭਜਤਿ ਅਰਞ੍ਞੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਪਬ੍ਬਤੰ ਕਨ੍ਦਰੰ ਗਿਰਿਗੁਹੰ ਸੁਸਾਨੰ ਵਨਪ੍ਪਤ੍ਥੰ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੰ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜੰ। ਸੋ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ, ਉਜੁੰ ਕਾਯੰ ਪਣਿਧਾਯ, ਪਰਿਮੁਖੰ ਸਤਿੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਅਭਿਜ੍ਝੰ ਲੋਕੇ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ; ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸੰ ਪਹਾਯ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ; ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ [ਥੀਨਮਿਦ੍ਧੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ; ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਪਹਾਯ ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ; ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੰ ਪਹਾਯ ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕਥੰਕਥੀ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ।

੭੬. ''ਸੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕੰ ਸਵਿਚਾਰੰ ਵਿਵੇਕਜੰ ਪੀਤਿਸੁਖੰ ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨੰ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨੰ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ... ਤਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ... ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

''ਯੇ ਖੋ ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੇਕ੍ਖਾ [ਸੇਖਾ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਤੇਸੁ ਮੇ ਅਯੰ ਏਵਰੂਪੀ ਅਨੁਸਾਸਨੀ ਹੋਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਾ ਵੁਸਿਤਵਨ੍ਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਾ ਓਹਿਤਭਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸੰਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਯ ਚੇਵ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਯ ਚਾ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਗਣਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਏਵਂ ਓਵਦੀਯਮਾਨਾ ਏਵਂ ਅਨੁਸਾਸੀਯਮਾਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਾਧੇਨ੍ਤਿ ਉਦਾਹੁ ਏਕਚ੍ਚੇ ਨਾਰਾਧੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਮਯਾ ਏਵਂ ਓਵਦੀਯਮਾਨਾ ਏਵਂ ਅਨੁਸਾਸੀਯਮਾਨਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਾਧੇਨ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਨਾਰਾਧੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯਂ ਤਿਟ੍ਠਤੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮੀ ਮਗ੍ਗੋ, ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਸਮਾਦਪੇਤਾ; ਅਥ ਚ ਪਨ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਏਵਂ ਓਵਦੀਯਮਾਨਾ ਏਵਂ ਅਨੁਸਾਸੀਯਮਾਨਾ ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਾਧੇਨ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਨਾਰਾਧੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

੭੭. ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਂਯੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯਥਾ ਤੇ ਖਮੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਸਲੋ ਤ੍ਵਂ ਰਾਜਗਹਗਾਮਿਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭੋ, ਕੁਸਲੋ ਅਹਂ ਰਾਜਗਹਗਾਮਿਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਇਧ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ। ਸੋ ਤਂ ਉਪਸଙ୍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤੁਂ; ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਰਾਜਗਹਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਂ ਉਪਦਿਸਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਤ੍ਵਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯਾਸਿ – ‘ਏਹਮ੍ਭੋ [ਏਵਂ ਭੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਪੁਰਿਸ, ਅਯਂ ਮਗ੍ਗੋ ਰਾਜਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਅਮੁਕਂ ਨਾਮ ਗਾਮਂ, ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਅਮੁਕਂ ਨਾਮ ਨਿਗਮਂ; ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਰਾਜਗਹਸ੍ਸ ਆਰਾਮਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਵਨਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਭੂਮਿਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਯਾ ਏਵਂ ਓਵਦੀਯਮਾਨੋ ਏਵਂ ਅਨੁਸਾਸੀਯਮਾਨੋ ਉਮ੍ਮਗ੍ਗਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਮੁਖੋ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਦੁਤਿਯੋ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ। ਸੋ ਤਂ ਉਪਸଙ୍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤੁਂ; ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਰਾਜਗਹਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਂ ਉਪਦਿਸਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਤ੍ਵਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯਾਸਿ – ‘ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਅਯਂ ਮਗ੍ਗੋ ਰਾਜਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਅਮੁਕਂ ਨਾਮ ਗਾਮਂ; ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਅਮੁਕਂ ਨਾਮ ਨਿਗਮਂ; ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਰਾਜਗਹਸ੍ਸ ਆਰਾਮਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਵਨਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਭੂਮਿਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਯਾ ਏਵਂ ਓਵਦੀਯਮਾਨੋ ਏਵਂ ਅਨੁਸਾਸੀਯਮਾਨੋ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਰਾਜਗਹਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯਂ ਤਿਟ੍ਠਤੇਵ ਰਾਜਗਹਂ , ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਰਾਜਗਹਗਾਮੀ ਮਗ੍ਗੋ, ਤਿਟ੍ਠਸਿ ਤ੍ਵਂ ਸਮਾਦਪੇਤਾ; ਅਥ ਚ ਪਨ ਤਯਾ ਏਵਂ ਓਵਦੀਯਮਾਨੋ ਏਵਂ ਅਨੁਸਾਸੀਯਮਾਨੋ ਏਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਉਮ੍ਮਗ੍ਗਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਮੁਖੋ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਏਕੋ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਰਾਜਗਹਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤ੍ਥ ਕ੍ਯਾਹਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਕਰੋਮਿ? ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਾਯੀਹਂ, ਭੋ ਗੋਤਮਾ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮੀ ਮਗ੍ਗੋ, ਤਿਟ੍ਠਾਮਹਂ ਸਮਾਦਪੇਤਾ; ਅਥ ਚ ਪਨ ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਮਯਾ ਏਵਂ ਓਵਦੀਯਮਾਨਾ ਏਵਂ ਅਨੁਸਾਸੀਯਮਾਨਾ ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਾਧੇਨ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਨਾਰਾਧੇਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਕ੍ਯਾਹਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਰੋਮਿ? ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਾਯੀਹਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਥਾਗਤੋ’’ਤਿ।

੭੮. ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਗਣਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਯੇਮੇ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਜੀਵਿਕਤ੍ਥਾ ਨ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਸਠਾ ਮਾਯਾਵਿਨੋ ਕੇਤਬਿਨੋ [ਕੇਟੁਭਿਨੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਉਦ੍ਧਤਾ ਉਨ੍ਨਲਾ ਚਪਲਾ ਮੁਖਰਾ ਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਅਨਪੇਕ੍ਖਵਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਨ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵਾ ਬਾਹੁਲਿਕਾ [ਬਾਹੁਲ੍ਲਿਕਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ ਕੁਸੀਤਾ ਹੀਨਵੀਰਿਯਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਅਸਮਾਹਿਤਾ ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਏਲਮੂਗਾ, ਨ ਤੇਹਿ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਵਸਤਿ’’।

‘‘ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਸਠਾ ਅਮਾਯਾਵਿਨੋ ਅਕੇਟੁਭਿਨੋ ਅਨੁਦ੍ਧਤਾ ਅਨੁਨ੍ਨਲਾ ਅਚਪਲਾ ਅਮੁਖਰਾ ਅਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਅਪੇਕ੍ਖਵਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵਾ ਨਬਾਹੁਲਿਕਾ ਨਸਾਥਲਿਕਾ ਓਕ੍ਕਮਨੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਾ ਪਵਿਵੇਕੇ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਅਨੇਲਮੂਗਾ, ਤੇਹਿ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਵਸਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭੋ ਗੋਤਮ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਮੂਲਗਨ੍ਧਾ, ਕਾਲਾਨੁਸਾਰਿ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਾਰਗਨ੍ਧਾ, ਲੋਹਿਤਚਨ੍ਦਨਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਯੇ ਕੇਚਿ ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧਾ, ਵਸ੍ਸਿਕਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਓਵਾਦੋ ਪਰਮਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇਸੁ।

‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ , ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – ‘ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀ’ਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ।

ਗਣਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੭੯. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ ਅਚਿਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਭਗਵਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਰਾਜਾ ਮਾਗਧੋ ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁ ਵੇਦੇਹਿਪੁਤ੍ਤੋ ਰਾਜਗਹਂ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਰਾਪੇਤਿ ਰਞ੍ਞੋ ਪਜ੍ਜੋਤਸ੍ਸ ਆਸਙ੍ਕਮਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਰਾਜਗਹਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਅਤਿਪ੍ਪਗੋ ਖੋ ਤਾਵ ਰਾਜਗਹੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਯੇਨ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਯੇਨ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਯੇਨ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਏਤੁ ਖੋ ਭਵਂ ਆਨਨ੍ਦੋ। ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਭੋਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ। ਚਿਰਸ੍ਸਂ ਖੋ ਭਵਂ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਂ ਪਰਿਯਾਯਮਕਾਸਿ ਯਦਿਦਂ ਇਧਾਗਮਨਾਯ। ਨਿਸੀਦਤੁ ਭਵਂ ਆਨਨ੍ਦੋ, ਇਦਮਾਸਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋਪਿ ਖੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਨੀਚਂ ਆਸਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਨਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾਸਬ੍ਬਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਅਹੋਸਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’’ਤਿ? ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਨਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾਸਬ੍ਬਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਹੋਸਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਗਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਾ, ਅਸਞ੍ਜਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਨੇਤਾ, ਅਨਕ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਾਤਾ, ਮਗ੍ਗਞ੍ਞੂ, ਮਗ੍ਗਵਿਦੂ, ਮਗ੍ਗਕੋਵਿਦੋ; ਮਗ੍ਗਾਨੁਗਾ ਚ ਪਨ ਏਤਰਹਿ ਸਾਵਕਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ’’ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਹਿਦਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ ਅਹੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਵਸ੍ਸਕਾਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਗਧਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਰਾਜਗਹੇ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ ਅਨੁਸਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋ ਯੇਨ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਸ੍ਸਕਾਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਗਧਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ

ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਾਯਨੁਤ੍ਥ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਰਹਿ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ, ਕਾ ਚ ਪਨ ਵੋ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ''ਤਿ? ''ਇਧ ਮਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਨਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾਸਬ੍ਬਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਅਹੋਸਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ'ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਹਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਏਤਦਵੋਚਂ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਨਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾਸਬ੍ਬਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਹੋਸਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਗਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਾ, ਅਸਞ੍ਜਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਨੇਤਾ, ਅਨਕ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਾਤਾ, ਮਗ੍ਗਞ੍ਞੂ, ਮਗ੍ਗਵਿਦੂ, ਮਗ੍ਗਕੋਵਿਦੋ; ਮਗ੍ਗਾਨੁਗਾ ਚ ਪਨ ਏਤਰਹਿ ਸਾਵਕਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ'ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ। ਅਥ ਤ੍ਵਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

੮੦. ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਨ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਠਪਿਤੋ – 'ਅਯਂ ਵੋ ਮਮਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ, ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ [ਪਟਿਧਾਵੇਯ੍ਯਾਥਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]? ''ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਠਪਿਤੋ – 'ਅਯਂ ਵੋ ਮਮਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ, ਯਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਸਙ੍ਘੇਨ ਸਮ੍ਮਤੋ, ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਠਪਿਤੋ – 'ਅਯਂ ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ, ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ? ''ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਸਙ੍ਘੇਨ ਸਮ੍ਮਤੋ, ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਠਪਿਤੋ – 'ਅਯਂ ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ, ਯਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ। ''ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਰਣੇ ਚ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਕੋ ਹੇਤੁ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਮਯਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਪ੍ਪਟਿਸਰਣਾ; ਸਪ੍ਪਟਿਸਰਣਾ ਮਯਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ; ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਰਣਾ''ਤਿ।

'''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਨ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਠਪਿਤੋ – ਅਯਂ ਵੋ ਮਮਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ, ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਥਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ 'ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਠਪਿਤੋ – ਅਯਂ ਵੋ ਮਮਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ, ਯਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ; 'ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਸਙ੍ਘੇਨ ਸਮ੍ਮਤੋ, ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਠਪਿਤੋ – ਅਯਂ ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ, ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਥਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ 'ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਸਙ੍ਘੇਨ ਸਮ੍ਮਤੋ, ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਠਪਿਤੋ – ਅਯਂ ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ, ਯਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ – ਵਦੇਸਿ; 'ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਰਣੇ ਚ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਕੋ ਹੇਤੁ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ'ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ 'ਨ ਖੋ ਮਯਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ , ਅਪ੍ਪਟਿਸਰਣਾ; ਸਪ੍ਪਟਿਸਰਣਾ ਮਯਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ; ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਰਣਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਕਥਂ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ?

੮੧. ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਤੇ ਮਯਂ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਯਾਵਤਿਕਾ ਏਕਂ ਗਾਮਖੇਤ੍ਤਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਾਮ ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਾਮ; ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਸ ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਤਂ ਅਜ੍ਝੇਸਾਮ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਚੇ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ ਤਂ ਮਯਂ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਮਾਤਿ।

''ਨ ਕਿਰ ਨੋ ਭਵਨ੍ਤੋ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ; ਧਮ੍ਮੋ ਨੋ ਕਾਰੇਤਿ''। ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਤਰਹਿ ਸਕ੍ਕਰੋਥ ਗਰੁਂ ਕਰੋਥ [ਗਰੁਕਰੋਥ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਮਾਨੇਥ ਪੂਜੇਥ; ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ [ਗਰੁਕਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਥਾ''ਤਿ? ''ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਯਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਸਕ੍ਕਰੋਮ ਗਰੁਂ ਕਰੋਮ ਮਾਨੇਮ ਪੂਜੇਮ; ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਾਮਾ''ਤਿ।

'''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਨ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਠਪਿਤੋ – ਅਯਂ ਵੋ ਮਮਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਥਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ 'ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਠਪਿਤੋ – ਅਯਂ ਵੋ ਮਮਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ; 'ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਸਙ੍ਘੇਨ ਸਮ੍ਮਤੋ, ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਠਪਿਤੋ – ਅਯਂ ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਥਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ 'ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਸਙ੍ਘੇਨ ਸਮ੍ਮਤੋ, ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਠਪਿਤੋ – ਅਯਂ ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਪਟਿਪਾਦੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ; 'ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਤਰਹਿ ਸਕ੍ਕਰੋਥ ਗਰੁਂ ਕਰੋਥ ਮਾਨੇਥ ਪੂਜੇਥ; ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਥਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ 'ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਯਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਸਕ੍ਕਰੋਮ ਗਰੁਂ ਕਰੋਮ ਮਾਨੇਮ ਪੂਜੇਮ; ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਾਮਾ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਕਥਂ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ?

੮੨. ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦਸ ਪਸਾਦਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕ੍ਖਾਤਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਨੋ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਸਕ੍ਕਰੋਮ ਗਰੁਂ ਕਰੋਮ ਮਾਨੇਮ ਪੂਜੇਮ; ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਾਮ। ਕਤਮੇ ਦਸ?

''ਇਧ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ।

''ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ। ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ, ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ, ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ, ਸਾਤ੍ਥਂ, ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ [ਸਾਤ੍ਥਾ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ [ਧਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ।

''ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ( ) [(ਇਤਰੀਤਰੇਹਿ) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੫] ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਹਿ।

''ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ।

''ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ; ਆਵਿਭਾਵਂ ਤਿਰੋਭਾਵਂ; ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ [ਤਿਰੋਕੁਡ੍ਡਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤਂ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜਂ ਕਰੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥਵਿਯਂ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਿਮਸਤਿ [ਪਰਾਮਸਤਿ (ਕ॰)] ਪਰਿਮਜ੍ਜਤਿ, ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ।

''ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ, ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚ।

''ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵੀਤਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਵੀਤਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਸਦੋਸਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵੀਤਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਵੀਤਦੋਸਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਸਮੋਹਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵੀਤਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਵੀਤਮੋਹਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ , ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਮਹਗ੍ਗਤਂ

ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਅਮਹਗ੍ਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ – 'ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿਂ; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ। ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ।

''ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

''ਇਮੇ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦਸ ਪਸਾਦਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕ੍ਖਾਤਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਨੋ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਂ ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਸਕ੍ਕਰੋਮ ਗਰੁਂ ਕਰੋਮ ਮਾਨੇਮ ਪੂਜੇਮ; ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਾਮਾ''ਤਿ।

੮੩. ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਵਸ੍ਸਕਾਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਗਧਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਉਪਨਨ੍ਦਂ ਸੇਨਾਪਤਿਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਤਿ ਭਵਂ ਸੇਨਾਪਤਿ [ਮਞ੍ਞਸਿ ਏਵਂ ਸੇਨਾਪਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਮਞ੍ਞਸਿ ਸੇਨਾਪਤਿ (ਸੀ॰), ਮਞ੍ਞਸਿ ਭਵਂ ਸੇਨਾਪਤਿ (ਕ॰)] ਯਦਿਮੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਗਰੁਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਂ ਮਾਨੇਨ੍ਤਿ , ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਂ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ''? ''ਤਗ੍ਘਿਮੇ [ਤਗ੍ਘ ਮੇ (ਕ॰)] ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਗਰੁਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਂ ਮਾਨੇਨ੍ਤਿ, ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਂ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ। ਇਮਞ੍ਚ ਹਿ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਨ ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਨ ਗਰੁਂ ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਨ ਮਾਨੇਯ੍ਯੁਂ ਨ ਪੂਜੇਯ੍ਯੁਂ; ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਗਰੁਂ ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਮਾਨੇਯ੍ਯੁਂ ਪੂਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ? ਅਥ ਖੋ ਵਸ੍ਸਕਾਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਗਧਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਹਂ ਪਨ ਭਵਂ ਆਨਨ੍ਦੋ ਏਤਰਹਿ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ? ''ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ ਖੋਹਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਤਰਹਿ ਵਿਹਰਾਮੀ''ਤਿ। ''ਕਚ੍ਚਿ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਲ਼ੁਵਨਂ ਰਮਣੀਯਞ੍ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਞ੍ਚ ਵਿਜਨਵਾਤਂ ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸ੍ਸੇਯ੍ਯਕਂ [ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸੇਯ੍ਯਕਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪ''ਨ੍ਤਿ? ''ਤਗ੍ਘ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਵੇਲ਼ੁਵਨਂ ਰਮਣੀਯਞ੍ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਞ੍ਚ ਵਿਜਨਵਾਤਂ ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸ੍ਸੇਯ੍ਯਕਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪਂ, ਯਥਾ ਤਂ ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸੇਹਿ ਰਕ੍ਖਕੇਹਿ ਗੋਪਕੇਹੀ''ਤਿ। ''ਤਗ੍ਘ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਲ਼ੁਵਨਂ ਰਮਣੀਯਞ੍ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਞ੍ਚ ਵਿਜਨਵਾਤਂ ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸ੍ਸੇਯ੍ਯਕਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪਂ, ਯਥਾ ਤਂ ਭਵਨ੍ਤੇਹਿ ਝਾਯੀਹਿ ਝਾਨਸੀਲੀਹਿ। ਝਾਯਿਨੋ ਚੇਵ ਭਵਨ੍ਤੋ ਝਾਨਸੀਲਿਨੋ ਚ''।

''ਏਕਮਿਦਾਹਂ , ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯਂ ਸੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਯੇਨ ਮਹਾਵਨਂ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾ ਯੇਨ ਸੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ। ਤਤ੍ਰ ਚ ਪਨ ਸੋ [ਤਤ੍ਰ ਚ ਸੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ

ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਝਾਨਕਥਂ ਕਥੇਸਿ। ਝਾਯੀ ਚੇਵ ਸੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਅਹੋਸਿ ਝਾਨਸੀਲੀ ਚ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਝਾਨਂ ਵਣ੍ਣੇਸੀ''ਤਿ।

੮੪. ''ਨ ਚ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੋ ਭਗਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਝਾਨਂ ਵਣ੍ਣੇਸਿ, ਨਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਝਾਨਂ ਨ ਵਣ੍ਣੇਸੀਤਿ। ਕਥਂ ਰੂਪਞ੍ਚ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੋ ਭਗਵਾ ਝਾਨਂ ਨ ਵਣ੍ਣੇਸਿ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਕਾਮਰਾਗਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸੋ ਕਾਮਰਾਗਂਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਝਾਯਤਿ ਪਜ੍ਝਾਯਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਅਪਜ੍ਝਾਯਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦਂਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਝਾਯਤਿ ਪਜ੍ਝਾਯਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਅਪਜ੍ਝਾਯਤਿ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਝਾਯਤਿ ਪਜ੍ਝਾਯਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਅਪਜ੍ਝਾਯਤਿ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਝਾਯਤਿ ਪਜ੍ਝਾਯਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਅਪਜ੍ਝਾਯਤਿ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਝਾਯਤਿ ਪਜ੍ਝਾਯਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਅਪਜ੍ਝਾਯਤਿ। ਏਵਰੂਪਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੋ ਭਗਵਾ ਝਾਨਂ ਨ ਵਣ੍ਣੇਸਿ।

''ਕਥਂ ਰੂਪਞ੍ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੋ ਭਗਵਾ ਝਾਨਂ ਵਣ੍ਣੇਸਿ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵਰੂਪਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੋ ਭਗਵਾ ਝਾਨਂ ਵਣ੍ਣੇਸੀ''ਤਿ।

''ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਕਿਰ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਸੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਝਾਨਂ ਗਰਹਿ, ਪਾਸਂਸਂ ਪਸਂਸਿ। ਹਨ੍ਦ, ਚ ਦਾਨਿ ਮਯਂ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਗਚ੍ਛਾਮ; ਬਹੁਕਿਚ੍ਚਾ ਮਯਂ ਬਹੁਕਰਣੀਯਾ''ਤਿ। ''ਯਸ੍ਸਦਾਨਿ ਤ੍ਵਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਸੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਵਸ੍ਸਕਾਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਗਧਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਵਸ੍ਸਕਾਰੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਮਗਧਮਹਾਮਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਂ ਨੋ ਮਯਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ ਤਂ ਨੋ ਭਵਂ ਆਨਨ੍ਦੋ ਨ ਬ੍ਯਾਕਾਸੀ''ਤਿ। ''ਨਨੁ ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਵੋਚੁਮ੍ਹਾ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਨਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾਸਬ੍ਬਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਹੋਸਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਗਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਾ, ਅਸਞ੍ਜਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਨੇਤਾ, ਅਨਕ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਾਤਾ, ਮਗ੍ਗਞ੍ਞੂ, ਮਗ੍ਗਵਿਦੂ, ਮਗ੍ਗਕੋਵਿਦੋ । ਮਗ੍ਗਾਨੁਗਾ ਚ ਪਨ ਏਤਰਹਿ ਸਾਵਕਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ'''ਤਿ।

ਗੋਪਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਮਹਾਪੁਣ੍ਣਮਸੁਤ੍ਤਂ

੮੫. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਪੁਣ੍ਣਾਯ ਪੁਣ੍ਣਮਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ

ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕੰਸੰ ਚੀਵਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿੰ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸੰ, ਸਚੇ ਮੇ ਭਗਵਾ ਓਕਾਸੰ ਕਰੋਤਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯਾ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਕੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛ ਯਦਾਕਙ੍ਖਸੀ''ਤਿ।

੮੬. ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਕੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਮੇ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ? ''ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਇਮੇ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਕਿੰਮੂਲਕਾ''ਤਿ? ''ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕਾ''ਤਿ। ''ਤਞ੍ਞੇਵ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਦਾਨੰ ਤੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਞ੍ਚਹੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਞ੍ਞੇਵ ਉਪਾਦਾਨੰ ਤੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਨਾਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਞ੍ਚਹੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਉਪਾਦਾਨੰ। ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵੇਮਤ੍ਤਤਾ''ਤਿ? ''ਸਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਏਵੰਰੂਪੋ ਸਿਯੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ , ਏਵੰਵੇਦਨੋ ਸਿਯੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਏਵੰਸਞ੍ਞੋ ਸਿਯੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਏਵੰਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਿਯੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਏਵੰਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਸਿਯੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਯਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵੇਮਤ੍ਤਤਾ''ਤਿ।

''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਧਿਵਚਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੂਪੰ – ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ, ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ, ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ, ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ – ਅਯੰ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ – ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ, ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਵਾ ਸੁਖੁਮਾ ਵਾ, ਹੀਨਾ ਵਾ ਪਣੀਤਾ ਵਾ, ਯਾ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ – ਅਯੰ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ – ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ – ਅਯੰ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ, ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਵਾ ਸੁਖੁਮਾ ਵਾ, ਹੀਨਾ ਵਾ ਪਣੀਤਾ ਵਾ, ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ – ਅਯੰ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ – ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ, ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ, ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ, ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ – ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਧਿਵਚਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ? ਕੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ? ਕੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ? ਕੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ? ਕੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯਾ''ਤਿ?

''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਹਾਭੂਤਾ ਹੇਤੁ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਫਸ੍ਸੋ ਹੇਤੁ, ਫਸ੍ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਫਸ੍ਸੋ ਹੇਤੁ, ਫਸ੍ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਫਸ੍ਸੋ ਹੇਤੁ, ਫਸ੍ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਨਾਮਰੂਪੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਨਾਮਰੂਪੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯਾ''ਤਿ।

੮੭. ''ਕਥੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪੰ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਵੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਵੇਦਨਾਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਸਞ੍ਞੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਸਞ੍ਞਾਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਞ੍ਞੰ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਏਵੰ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਕਥੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪੰ ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਵੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਵੇਦਨਾਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵੇਦਨੰ ਨ ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਸਞ੍ਞੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਸਞ੍ਞਾਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਞ੍ਞੰ ਨ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਸਙ੍ਖਾਰਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

੮੮. ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰੂਪੇ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ? ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ? ਕੋ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ? ਕੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ? ਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੂਪੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ, ਅਯੰ ਰੂਪੇ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯੰ ਰੂਪੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਅਯੰ ਰੂਪੇ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਰੂਪੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਇਦੰ ਰੂਪੇ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ। ਯੰ ਖੋ [ਯਞ੍ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)], ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੇਦਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ... ਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਟਿਚ੍ਚ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ, ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਇਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ।

੮੯. ''ਕਥੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹੰਕਾਰਮਮੰਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੂਪੰ – ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ – ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ – ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ – ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ – ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ – ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹੰਕਾਰਮਮੰਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

੯੦. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵੰ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਇਤਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਰੂਪੰ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਅਨਤ੍ਤਕਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਮਤ੍ਤਾਨੰ [ਕਥਮਤ੍ਤਾਨੰ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੨)] ਫੁਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਅਵਿਦ੍ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਤਣ੍ਹਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ ਚੇਤਸਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਸਨੰ

ਅਤਿਧਾਵਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ – ‘ਇਤਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਅਨਤ੍ਤਕਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਮਤ੍ਤਾਨਂ ਫੁਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਪਟਿਵਿਨੀਤਾ [ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਿਨੀਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਮਿ ਵਿਨੀਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਖੋ ਮੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਧਮ੍ਮੇਸੁ’’।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ , ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ – ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ – ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ , ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿਂ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਸਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੂਤਿ।

ਮਹਾਪੁਣ੍ਣਮਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਚੂਲ਼ਪੁਣ੍ਣਮਸੁਤ੍ਤਂ

੯੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਪੁਣ੍ਣਾਯ ਪੁਣ੍ਣਮਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਂ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ – ‘ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਯਂ ਭਵ’’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ; ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ – ‘ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਯਂ ਭਵ’ਨ੍ਤਿ। ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ – ‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਯਂ ਭਵ’’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ; ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ – ‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਯਂ ਭਵ’ਨ੍ਤਿ। ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਤ੍ਤਿ [ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਤ੍ਤੀ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਹੋਤਿ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਚਿਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਮਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਿਟ੍ਠਿ [ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਿਟ੍ਠੀ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਹੋਤਿ; ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਂ ਦੇਤਿ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ , ਕੁਸੀਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਕੁਸੀਤਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਤਜਾਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਹਾਯਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਚਿਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ, ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ, ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਚੇਤੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਚਿਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਮਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਮਨ੍ਤੇਤਿ, ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਮਨ੍ਤੇਤਿ, ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯਪਿ ਮਨ੍ਤੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਮਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ , ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ [ਏਵਂਦਿਟ੍ਠੀ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਹੋਤਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ [ਸੁਕ੍ਕਟਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ [ਸਮਗ੍ਗਤਾ (ਕ॰)] ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਂ ਦੇਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਅਸਹਤ੍ਥਾ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਅਚਿਤ੍ਤੀਕਤ੍ਵਾ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਅਪਵਿਟ੍ਠਂ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ ਅਨਾਗਮਨਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਂ ਦੇਤਿ।

‘‘ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਏਵਂ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਏਵਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਤ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਚਿਨ੍ਤੀ, ਏਵਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਮਨ੍ਤੀ, ਏਵਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਾਚੋ, ਏਵਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਿਟ੍ਠਿ; ਏਵਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਯਾ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਗਤਿ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਗਤਿ? ਨਿਰਯੋ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਵਾ।

੯੨. ‘‘ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ – ‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਯਂ ਭਵ'''ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ , ਭਨ੍ਤੇ''। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ; ਠਾਨਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ – ‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਯਂ ਭਵ'ਨ੍ਤਿ। ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ – ‘ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਯਂ ਭਵ'''ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ; ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ – ‘ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਯਂ ਭਵ'ਨ੍ਤਿ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਚਿਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਮਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ; ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਂ ਦੇਤਿ''।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਹਿਰਿਮਾ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਦ੍ਧਾ ਹਿਰਿਮਨ੍ਤੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਤਜਾਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਹਾਯਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਚਿਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਨੇਵਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਨ ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਨ ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਚੇਤੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਚਿਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਮਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਨੇਵਤ੍ਤਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਮਨ੍ਤੇਤਿ, ਨ ਪਰਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਮਨ੍ਤੇਤਿ, ਨ ਉਭਯਬ੍ਯਾਬਾਧਾਯ ਮਨ੍ਤੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਮਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ , ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਂ ਦੇਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਸਹਤ੍ਥਾ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੀਕਤ੍ਵਾ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਅਨਪਵਿਟ੍ਠਂ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਆਗਮਨਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਂ ਦੇਤਿ।

‘‘ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਏਵਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਏਵਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਤ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਚਿਨ੍ਤੀ, ਏਵਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਮਨ੍ਤੀ, ਏਵਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਾਚੋ, ਏਵਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਿਟ੍ਠਿ; ਏਵਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਯਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਗਤਿ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਗਤਿ? ਦੇਵਮਹਤ੍ਤਤਾ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਮਹਤ੍ਤਤਾ ਵਾ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਚੂਲ਼ਪੁਣ੍ਣਮਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਦਸਮਂ।

ਦੇਵਦਹਵਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁੱਦਾਨੰ –

ਦੇਵਦਹੰ ਪਞ੍ਚਤ੍ਤਯੰ, ਕਿਨ੍ਤਿ-ਸਾਮ-ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤੰ।
ਸਪ੍ਪਾਯ-ਗਣ-ਗੋਪਕ-ਮਹਾਪੁਣ੍ਣਚੂਲ਼ਪੁਣ੍ਣਞ੍ਚਾਤਿ॥

੨. ਅਨੁਪਦਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਨੁਪਦਸੁਤ੍ਤਂ

੯੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ; ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ; ਪੁਥੁਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ; ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ [ਹਾਸੁਪਞ੍ਞੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ; ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ; ਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ; ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ; ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਡ੍ਢਮਾਸਂ ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹੋਤਿ।

੯੪. ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇ ਚ ਪਠਮੇ ਝਾਨੇ [ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਚ ਪੀਤਿ ਚ ਸੁਖਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਚ, ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੀਰਿਯਂ ਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ – ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਦਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਦਿਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਂ ਕਿਰਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ [ਅਪ੍ਪਟਿਬਨ੍ਧੋ (ਕ॰)] ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਬ੍ਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ [ਅਤ੍ਥਿਤੇਵਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇ ਚ ਦੁਤਿਯੇ ਝਾਨੇ ਧਮ੍ਮਾ – ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦੋ ਚ ਪੀਤਿ ਚ ਸੁਖਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਚ, ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੀਰਿਯਂ ਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ – ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਦਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਦਿਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਂ ਕਿਰਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਬ੍ਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇ ਚ ਤਤਿਯੇ ਝਾਨੇ ਧਮ੍ਮਾ – ਸੁਖਞ੍ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਚ, ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੀਰਿਯਂ ਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ – ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਦਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਦਿਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਂ ਕਿਰਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਬ੍ਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇ ਚ ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਝਾਨੇ ਧਮ੍ਮਾ – ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚੇਤਸੋ ਅਨਾਭੋਗੋ ਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਚ, ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੀਰਿਯਂ ਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ – ਤਜਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਦਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਜਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਦਿਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਂ ਕਿਰਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯਾਏ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਬ੍ਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ 'ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ'ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇ ਚ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਧਮ੍ਮਾ – ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਚ ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੀਰਿਯਂ ਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ – ਤਜਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਦਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਜਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਦਿਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਂ ਕਿਰਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਬ੍ਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ 'ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਧਮ੍ਮਾ – ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਚ, ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੀਰਿਯਂ ਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ – ਤਜਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਦਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਜਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਦਿਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਂ ਕਿਰਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਬ੍ਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ 'ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ'ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇ ਚ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਧਮ੍ਮਾ – ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਚ, ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੀਰਿਯਂ ਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ – ਤਜਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਦਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਜਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਦਿਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਂ ਕਿਰਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਬ੍ਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ।

੯੫. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ [ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ (ਸੀ॰)] ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ – 'ਏਵਂ ਕਿਰਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਬ੍ਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ।

੯੬. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ – ‘ਏਵੰ ਕਿਰਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਬ੍ਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਨਤ੍ਥਿਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ।

੯੭. ‘‘ਯੰ ਖੋ ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਸ੍ਮਿੰ ਸੀਲਸ੍ਮਿੰ, ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿੰ, ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ , ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ’ਤਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੇਵ ਤੰ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਸ੍ਮਿੰ ਸੀਲਸ੍ਮਿੰ, ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿੰ, ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ’ਤਿ। ਯੰ ਖੋ ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਭਗਵਤੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਓਰਸੋ ਮੁਖਤੋ ਜਾਤੋ ਧਮ੍ਮਜੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ ਧਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ ਨੋ ਆਮਿਸਦਾਯਾਦੋ’ਤਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੇਵ ਤੰ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਭਗਵਤੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਓਰਸੋ ਮੁਖਤੋ ਜਾਤੋ ਧਮ੍ਮਜੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ ਧਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ ਨੋ ਆਮਿਸਦਾਯਾਦੋ’ਤਿ। ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਅਨੁਪਦਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਪਠਮੰ।

੨. ਛਬ੍ਬਿਸੋਧਨਸੁਤ੍ਤੰ

੯੮. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਸਿਤੰ ਨੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੰ ਨਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – ‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵੋਹਾਰਾ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਦਿਟ੍ਠੇ ਦਿਟ੍ਠਵਾਦਿਤਾ, ਸੁਤੇ ਸੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਮੁਤੇ ਮੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਤਵਾਦਿਤਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵੋਹਾਰਾ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ। ਕਥੰ ਜਾਨਤੋ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ, ਕਥੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਵੋਹਾਰੇਸੁ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ? ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵੁਸਿਤਵਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਓਹਿਤਭਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸੰਯੋਜਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – ‘ਦਿਟ੍ਠੇ ਖੋ ਅਹੰ , ਆਵੁਸੋ, ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਸੁਤੇ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਮੁਤੇ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ... ਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨੁਪਾਯੋ ਅਨਪਾਯੋ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਏਵੰ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਵੋਹਾਰੇਸੁ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ‘ਸਾਧੂ’ਤਿ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੰ ਅਨੁਮੋਦਿਤਬ੍ਬੰ। ‘ਸਾਧੂ’ਤਿ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਪਞ੍ਹੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ।

੯੯. '''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ। ਕਥਂ ਜਾਨਤੋ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ? ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵੁਸਿਤਵਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਓਹਿਤਭਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – 'ਰੂਪਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬਲਂ ਵਿਰਾਗੁਨਂ [ਵਿਰਾਗਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਵਿਰਾਗੁਤਂ (ਟੀਕਾ)] ਅਨਸ੍ਸਾਸਿਕਨ੍ਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਯੇ ਰੂਪੇ ਉਪਾਯੂਪਾਦਾਨਾ [ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ (ਕ॰)] ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ ਤੇਸਂ ਖਯਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਚਾਗਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਵੇਦਨਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬਲਂ ਵਿਰਾਗੁਨਂ ਅਨਸ੍ਸਾਸਿਕਨ੍ਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਉਪਾਯੂਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ ਤੇਸਂ ਖਯਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਚਾਗਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ 'ਸਾਧੂ'ਤਿ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਨੁਮੋਦਿਤਬ੍ਬਂ। 'ਸਾਧੂ'ਤਿ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੦੦. '''ਛਯਿਮਾ , ਆਵੁਸੋ, ਧਾਤੁਯੋ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ। ਕਤਮਾ ਛ? ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ, ਆਕਾਸਧਾਤੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ – ਇਮਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਛ ਧਾਤੁਯੋ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ। ਕਥਂ ਜਾਨਤੋ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਾਸੁ ਛਸੁ ਧਾਤੂਸੁ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ? ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵੁਸਿਤਵਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਓਹਿਤਭਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – 'ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ, ਨ ਚ ਪਥਵੀਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਯੇ ਚ ਪਥਵੀਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਉਪਾਯੂਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ ਤੇਸਂ ਖਯਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਚਾਗਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਆਪੋਧਾਤੁਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਤੇਜੋਧਾਤੁਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ... ਵਾਯੋਧਾਤੁਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ... ਆਕਾਸਧਾਤੁਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ, ਨ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਯੇ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਉਪਾਯੂਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ ਤੇਸਂ ਖਯਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਚਾਗਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਜਾਨਤੋ, ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਾਸੁ ਛਸੁ ਧਾਤੂਸੁ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ 'ਸਾਧੂ'ਤਿ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਨੁਮੋਦਿਤਬ੍ਬਂ। 'ਸਾਧੂ'ਤਿ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੦੧. '''ਛ ਖੋ ਪਨਿਮਾਨਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਿ [ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਬਾਹਿਰਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਆਯਤਨਾਨਿ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਛ? ਚਕ੍ਖੁ ਚੇਵ ਰੂਪਾ ਚ, ਸੋਤਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦਾ ਚ, ਘਾਨਞ੍ਚ ਗਨ੍ਧਾ ਚ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਚ ਰਸਾ ਚ, ਕਾਯੋ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਚ, ਮਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਚ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾਨਿ। ਕਥਂ ਜਾਨਤੋ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮੇਸੁ ਛਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰੇਸੁ ਆਯਤਨੇਸੁ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ? ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵੁਸਿਤਵਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਓਹਿਤਭਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – 'ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ, ਰੂਪੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ [ਨਨ੍ਦਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਚ

ਉਪਾਯੂਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ ਤੇਸਂ ਖਯਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਚਾਗਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਸੋਤਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਦ੍ਦੇ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇ...ਪੇ॰... ਘਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਨ੍ਧੇ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ, ਆਵੁਸੋ, ਰਸੇ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਮਨਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਚ ਉਪਾਯੂਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ ਤੇਸਂ ਖਯਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਚਾਗਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮੇਸੁ ਛਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰੇਸੁ ਆਯਤਨੇਸੁ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ 'ਸਾਧੂ'ਤਿ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਮੋਦਿਤਬ੍ਬਂ। 'ਸਾਧੂ'ਤਿ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੦੨. '''ਕਥਂ ਜਾਨਤੋ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਂਕਾਰਮਮਂਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਸਮੂਹਤਾ'ਤਿ [ਸੁਸਮੂਹਤਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]? ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵੁਸਿਤਵਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਓਹਿਤਭਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – 'ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਗਾਰਿਯਭੂਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁ ਅਹੋਸਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਤਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੇ ਸਦ੍ਧਂ ਪਟਿਲਭਿਂ। ਸੋ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਂ – ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਘਰਾਵਾਸੋ ਰਜਾਪਥੋ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ। ਨਯਿਦਂ ਸੁਕਰਂ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਾ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਸਙ੍ਖਲਿਖਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਹਾਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਹਾਯ, ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਪਹਾਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਾ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਪਹਾਯ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਸਾਜੀਵਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ, ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ ਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਦਿਨ੍ਨਪਾਟਿਕਙ੍ਖੀ, ਅਥੇਨੇਨ ਸੁਚਿਭੂਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਹਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਅਹੋਸਿਂ ਆਰਾਚਾਰੀ ਵਿਰਤੋ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ ਸਚ੍ਚਵਾਦੀ ਸਚ੍ਚਸਨ੍ਧੋ ਥੇਤੋ ਪਚ੍ਚਯਿਕੋ ਅਵਿਸਂਵਾਦਕੋ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਪਿਸੁਣਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਨ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਨ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ; ਇਤਿ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਤਾ ਸਹਿਤਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ ਸਮਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਸਮਗ੍ਗਰਤੋ ਸਮਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ ਸਮਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਅਹੋਸਿਂ। ਫਰੁਸਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ; ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਨੇਲਾ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ ਪੇਮਨੀਯਾ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ ਪੋਰੀ ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ ਤਥਾਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਅਹੋਸਿਂ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ; ਕਾਲਵਾਦੀ ਭੂਤਵਾਦੀ ਅਤ੍ਥਵਾਦੀ ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਵਿਨਯਵਾਦੀ ਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਅਹੋਸਿਂ ਕਾਲੇਨ ਸਾਪਦੇਸਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ।

''ਸੋ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਮ੍ਭਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੋ ਅਹੋਸਿਂ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤੋ ਵਿਰਤੋ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ। ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ। ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਧਾਰਣਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ। ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ। ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਆਮਕਧਞ੍ਞਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਆਮਕਮਂਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ; ਇਤ੍ਥਿਕੁਮਾਰਿਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਦਾਸਿਦਾਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਅਜੇਲਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਕੁਕ੍ਕੁਟਸੂਕਰਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ

ਅਹੋਸਿਂ , ਹਤ੍ਥਿਗਵਸ੍ਸਵਲ਼ਵਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਖੇਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ। ਦੂਤੇਯ੍ਯਪਹਿਣਗਮਨਾਨੁਯੋਗਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਕਯਵਿਕ੍ਕਯਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਤੁਲਾਕੂਟਕਂਸਕੂਟਮਾਨਕੂਟਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਉਕ੍ਕੋਟਨਵਞ੍ਚਨਨਿਕਤਿਸਾਚਿਯੋਗਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਛੇਦਨਵਧਬਨ੍ਧਨਵਿਪਰਾਮੋਸਆਲੋਪਸਹਸਾਕਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿਂ।

''ਸੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਅਹੋਸਿਂ ਕਾਯਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਕੁਚ੍ਛਿਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ। ਸੋ ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ [ਯੇਨ ਯੇਨ ਚ (ਕ॰)] ਪਕ੍ਕਮਿਂ ਸਮਾਦਾਯੇਵ ਪਕ੍ਕਮਿਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਡੇਤਿ ਸਪਤ੍ਤਭਾਰੋਵ ਡੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ; ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਅਹੋਸਿਂ ਕਾਯਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਕੁਚ੍ਛਿਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ। ਸੋ ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਪਕ੍ਕਮਿਂ ਸਮਾਦਾਯੇਵ ਪਕ੍ਕਮਿਂ। ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਅਰਿਯੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਸਿਂ।

੧੦੩. ''ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਅਹੋਸਿਂ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ; ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਂ ; ਰਕ੍ਖਿਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਿਂ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਅਹੋਸਿਂ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ; ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਂ; ਰਕ੍ਖਿਂ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਿਂ। ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਅਰਿਯੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਬ੍ਯਾਸੇਕਸੁਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਸਿਂ।

''ਸੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਆਲੋਕਿਤੇ ਵਿਲੋਕਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੇ ਪਸਾਰਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਅਸਿਤੇ ਪੀਤੇ ਖਾਯਿਤੇ ਸਾਯਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਗਤੇ ਠਿਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਾਗਰਿਤੇ ਭਾਸਿਤੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਅਹੋਸਿਂ।

''ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਚ ਅਰਿਯੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, (ਇਮਾਯ ਚ ਅਰਿਯਾਯ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ,) [ਪਸ੍ਸ ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੬ ਚੂਲ਼ਹਤ੍ਥਿਪਦੋਪਮੇ] ਇਮਿਨਾ ਚ ਅਰਿਯੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਇਮਿਨਾ ਚ ਅਰਿਯੇਨ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਭਜਿਂ ਅਰਞ੍ਞਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਪਬ੍ਬਤਂ ਕਨ੍ਦਰਂ ਗਿਰਿਗੁਹਂ ਸੁਸਾਨਂ ਵਨਪਤ੍ਥਂ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਂ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜਂ। ਸੋ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਿਂ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ।

''ਸੋ ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਲੋਕੇ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਾਸਿਂ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸਿਂ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਂ ਪਹਾਯ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਹਾਸਿਂ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸਿਂ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਵਿਹਾਸਿਂ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸਿਂ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਪਹਾਯ ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਵਿਹਾਸਿਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ, ਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸਿਂ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਯ ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਵਿਹਾਸਿਂ ਅਕਥਂਕਥੀ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸਿਂ।

੧੦੪. ''ਸੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿਂ।

‘‘ਸੋ ਏਵੰ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਸਿਂ। ਸੋ ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ; ਇਮੇ ਆਸਵਾਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਯਂ ਆਸਵਸਮੁਦਯੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਏਵੰ ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਕਾਮਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥ, ਭਵਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਅਹੋਸਿ। ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਏਵੰ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਂਕਾਰਮਮਂਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਸਮੂਹਤਾ’’ਤਿ । ‘‘ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ‘ਸਾਧੂ’ਤਿ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਮੋਦਿਤਬ੍ਬਂ। ‘ਸਾਧੂ’ਤਿ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਲਾਭਾ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯੇ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਤਾਦਿਸਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਾ’’’ਤਿ [ਪਸ੍ਸਾਮਾਤਿ (ਸੀ॰)]।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਛਬ੍ਬਿਸੋਧਨਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ’ਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨਤਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਂ [ਅਯਮ੍ਪਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨਤਾਯ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ , ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ , ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸਂਸੋ’ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦਂਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨਤਾਯ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ ਨ ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਾਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… [ਯਥਾ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਵਾਰੇ ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ] ਮਹਾਭੋਗਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਉਲ਼ਾਰਭੋਗਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਉਲ਼ਾਰਭੋਗਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਉਲ਼ਾਰਭੋਗਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ’ਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਉਲ਼ਾਰਭੋਗਤਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਉਲ਼ਾਰਭੋਗਤਾਯ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਉਲ਼ਾਰਭੋਗਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ

ਤਤ੍ਥ ਪਾਸੰਸੋ’ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦੰਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਉਲ਼ਾਰਭੋਗਤਾਯ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਨ ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

੧੦੬. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਞਾਤੋ ਹੋਤਿ ਯਸਸ੍ਸੀ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਞਾਤੋ ਯਸਸ੍ਸੀ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤਾ ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖਾ’ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਞਤ੍ਤੇਨ [ਞਾਤੇਨ (ਸੀ॰ ਕ॰), ਞਾਤਤ੍ਤੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਞਤ੍ਤੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਞਾਤੋ ਹੋਤਿ ਯਸਸ੍ਸੀ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ , ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸੰਸੋ’ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦੰਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਞਤ੍ਤੇਨ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਨ ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨੰ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਲਾਭੀ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨੰ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਲਾਭਿਨੋ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਲਾਭੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨੰ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸੰਸੋ’ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦੰਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਨ ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ’ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ , ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸੰਸੋ’ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦੰਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਨ ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਨਯਧਰੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਵਿਨਯਧਰੋ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਵਿਨਯਧਰਾ’ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਵਿਨਯਧਰਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਵਿਨਯਧਰਤ੍ਤੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਵਿਨਯਧਰੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸੰਸੋ’ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦੰਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਵਿਨਯਧਰਤ੍ਤੇਨ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਨ ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹੰ ਖੋਮ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾ’ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕੰਸੇਤਿ, ਪਰੰ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨ ਖੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਤ੍ਤੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ

ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸਂਸੋ'ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦਂਯੇ੧ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍੧ਾ ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਤ੍ਤੇਨ ਨੇ੧ਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

੧੦੭. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸਂਸੋ'ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦਂਯੇ੧ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍੧ਾ ਤੇਨ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤੇਨ ਨੇ੧ਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਾ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ । ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਤ੍ਤੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸਂਸੋ'ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦਂਯੇ੧ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍੧ਾ ਤੇਨ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਤ੍ਤੇਨ ਨੇ੧ਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਾ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਤ੍ਤੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸਂਸੋ'ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦਂਯੇ੧ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍੧ਾ ਤੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਤ੍ਤੇਨ ਨੇ੧ਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕੋ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕਾ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕਤ੍ਤੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸਂਸੋ'ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦਂਯੇ੧ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍੧ਾ ਤੇਨ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕਤ੍ਤੇਨ ਨੇ੧ਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸੋਸਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਿਕੋ ਹੋਤਿ... ਨੇਸਜ੍ਜਿਕੋ ਹੋਤਿ... ਯਥਾਸਨ੍ਥਤਿਕੋ ਹੋਤਿ... ਏਕਾਸਨਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਏਕਾਸਨਿਕੋ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਏਕਾਸਨਿਕਾ'ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਏਕਾਸਨਿਕਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ੧ਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਏਕਾਸਨਿਕਤ੍ਤੇਨ ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦੋਸਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਮੋਹਧਮ੍ਮਾ ੧ਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਪਿ ਏਕਾਸਨਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ,

ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪੁਜ੍ਜੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਾਸਂਸੋ’ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਪਦਂਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਏਕਾਸਨਿਕਤ੍ਤੇਨ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

੧੦੮. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਾਭੀ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਲਾਭਿਨੋ’ਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਖੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਹਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ’ਤਿ। ਸੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਞ੍ਞੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ…ਪੇ॰… ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ… ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਾਭੀ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਲਾਭਿਨੋ’ਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਖੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਹਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ’ਤਿ। ਸੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਞ੍ਞੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ‘ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ’ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਾਭੀ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਲਾਭਿਨੋ’ਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਖੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਹਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ’ਤਿ। ਸੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਞ੍ਞੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਾਭੀ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਲਾਭਿਨੋ’ਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਖੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਹਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ’ਤਿ। ਸੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਞ੍ਞੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ’ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਾਭੀ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ

ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਲਾਭਿਨੋ’ਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਖੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਹਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ’ਤਿ। ਸੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਞ੍ਞੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਮ੍ਹਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਾਭੀ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਲਾਭਿਨੋ’ਤਿ। ਸੋ ਤਾਯ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ , ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਖੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਹਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ’ਤਿ। ਸੋ ਅਤਮ੍ਮਯਤਞ੍ਞੇਵ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨੇਵਤ੍ਤਾਨੁਕ੍ਕਂਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਂ ਵਮ੍ਭੇਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਵਾ [ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਸਵਾ (ਕ॰)] ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ [ਅਯਂ ਖੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਨ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਨ ਕੇਨਚਿ ਮਞ੍ਞਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ [ਪਹਂ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ। ਵਚੀਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰਂ। ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂ। ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਂ। ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ , ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭਂ। ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭਂ। ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭ’’ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ।

੧੧੦. '''ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੧੧. ''ਕਥਂਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਲੁਦ੍ਦੋ ਲੋਹਿਤਪਾਣਿ ਹਤਪ੍ਪਹਤੇ ਨਿਵਿਟ੍ਠੋ ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਪਾਣਭੂਤੇਸੁ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਗਾਮਗਤਂ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ ਤਂ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ, ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਗਿਨਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਞਾਤਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਗੋਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਸ੍ਸਾਮਿਕਾ ਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ – ਏਵਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ।

''ਕਥਂਰੂਪਂ , ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ, ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤਿ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਗਾਮਗਤਂ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ ਤਂ ਨਾਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਹਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਗਿਨਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਞਾਤਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਗੋਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਸ੍ਸਾਮਿਕਾ ਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਨ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ – ਏਵਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। 'ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

'''ਵਚੀਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਚੀਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਚੀਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੧੨. ''ਕਥਂਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਚੀਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਸਭਾਗਤੋ [ਸਭਗ੍ਗਤੋ (ਬਹੂਸੁ)] ਵਾ ਪਰਿਸਾਗਤੋ [ਪਰਿਸਗ੍ਗਤੋ (ਬਹੂਸੁ)] ਵਾ ਞਾਤਿਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਪੂਗਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਰਾਜਕੁਲਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਅਭਿਨੀਤੋ ਸਕ੍ਖਿਪੁਟ੍ਠੋ – 'ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯਂ ਜਾਨਾਸਿ ਤਂ ਵਦੇਹੀ'ਤਿ ਸੋ ਅਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ – 'ਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ, ਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ – 'ਨ ਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ; ਅਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ – 'ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ – 'ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਇਤਿ [ਪਸ੍ਸ ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੦ ਸਾਲੇਯ੍ਯਕਸੁਤ੍ਤੇ] ਅਤ੍ਤਹੇਤੁ ਵਾ ਪਰਹੇਤੁ ਵਾ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਹੇਤੁ [ਕਿਞ੍ਚਕ੍ਖਹੇਤੁ (ਸੀ॰)] ਵਾ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ, ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ – ਇਤਿ ਸਮਗ੍ਗਾਨਂ ਵਾ ਭੇਤ੍ਤਾ, ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ, ਵਗ੍ਗਾਰਾਮੋ, ਵਗ੍ਗਰਤੋ,

ৱਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ, ৱਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ৱਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਫਰੁਸৱਾਚੋ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ, ਯਾ ਸਾ ৱਾਚਾ ਕਣ੍ਡਕਾ ਕਕ੍ਕਸਾ ਫਰੁਸਾ ਪਰਕਟੁਕਾ ਪਰਾਭਿਸਜ੍ਜਨੀ ਕੋਧਸਾਮਨ੍ਤਾ ਅਸਮਾਧਿਸਂৱਤ੍ਤਨਿਕਾ, ਤਥਾਰੂਪਿਂ ৱਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲৱਾਦੀ ਅਭੂਤৱਾਦੀ ਅਨਤ੍ਥৱਾਦੀ ਅਧਮ੍ਮৱਾਦੀ ਅৱਿਨਯৱਾਦੀ, ਅਨਿਧਾਨৱਤਿਂ ৱਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲੇਨ ਅਨਪਦੇਸਂ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤৱਤਿਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ – ਏৱਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ৱਚੀਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇৱਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿৱਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥਂਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ৱਚੀਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇৱਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ , ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿৱਡ੍ਢਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮੁਸਾৱਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾৱਾਦਾ ਪਟਿৱਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਸਭਾਗਤੋ ৱਾ ਪਰਿਸਾਗਤੋ ৱਾ ਞਾਤਿਮਜ੍ਝਗਤੋ ৱਾ ਪੂਗਮਜ੍ਝਗਤੋ ৱਾ ਰਾਜਕੁਲਮਜ੍ਝਗਤੋ ৱਾ ਅਭਿਨੀਤੋ ਸਕ੍ਖਿਪੁਟ੍ਠੋ – ‘ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯਂ ਜਾਨਾਸਿ ਤਂ ৱਦੇਹੀ’ਤਿ ਸੋ ਅਜਾਨਂ ৱਾ ਆਹ – ‘ਨ ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਜਾਨਂ ৱਾ ਆਹ – ‘ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਅਪਸ੍ਸਂ ৱਾ ਆਹ – ‘ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ৱਾ ਆਹ – ‘ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ – ਇਤਿ ਅਤ੍ਤਹੇਤੁ ৱਾ ਪਰਹੇਤੁ ৱਾ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਹੇਤੁ ৱਾ ਨ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਪਿਸੁਣਂ ৱਾਚਂ ਪਹਾਯ ਪਿਸੁਣਾਯ ৱਾਚਾਯ ਪਟਿৱਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਤੋ ਸੁਤ੍ৱਾ ਨ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ৱਾ ਸੁਤ੍ৱਾ ਨ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ – ਇਤਿ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ৱਾ ਸਨ੍ਧਾਤਾ ਸਹਿਤਾਨਂ ৱਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ ਸਮਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਸਮਗ੍ਗਰਤੋ ਸਮਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ ਸਮਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ৱਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਫਰੁਸਂ ৱਾਚਂ ਪਹਾਯ ਫਰੁਸਾਯ ৱਾਚਾਯ ਪਟਿৱਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਯਾ ਸਾ ৱਾਚਾ ਨੇਲਾ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ ਪੇਮਨੀਯਾ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ ਪੋਰੀ ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ ਤਥਾਰੂਪਿਂ ৱਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿৱਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਕਾਲৱਾਦੀ ਭੂਤৱਾਦੀ ਅਤ੍ਥৱਾਦੀ ਧਮ੍ਮৱਾਦੀ ৱਿਨਯৱਾਦੀ, ਨਿਧਾਨৱਤਿਂ ৱਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਕਾਲੇਨ ਸਾਪਦੇਸਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤৱਤਿਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ – ਏৱਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ৱਚੀਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇৱਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿৱਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ‘ৱਚੀਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖৱੇ, ਦੁৱਿਧੇਨ ৱਦਾਮਿ – ਸੇৱਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇৱਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ৱਚੀਸਮਾਚਾਰ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ৱੁਤ੍ਤਂ ਭਗৱਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ৱੁਤ੍ਤਂ।

‘‘‘ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖৱੇ, ਦੁৱਿਧੇਨ ৱਦਾਮਿ – ਸੇৱਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇৱਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮਨੋਸਮਾਚਾਰ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ৱੁਤ੍ਤਂ ਭਗৱਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ৱੁਤ੍ਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇৱਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿৱਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏৱਰੂਪੋ ਮਨੋਸਮਾਚਾਰੋ ਨ ਸੇৱਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇৱਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿৱਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏৱਰੂਪੋ ਮਨੋਸਮਾਚਾਰੋ ਸੇৱਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੧੩. ‘‘ਕਥਂਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇৱਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿৱਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰৱਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਤਾ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ৱਤ ਯਂ ਪਰਸ੍ਸ ਤਂ ਮਮਸ੍ਸਾ’ਤਿ; ਬਜਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਪਦੁਟ੍ਠਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ‘ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੁ ৱਾ ৱਜ੍ਝਨ੍ਤੁ ৱਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤੁ ৱਾ ৱਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤੁ ৱਾ ਮਾ ৱਾ ਅਹੇਸੁ’ਨ੍ਤਿ – ਏৱਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇৱਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿৱਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥਂਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇৱਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿৱਡ੍ਢਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰৱਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਤਂ ਨਾਭਿਜ੍ਝਾਤਾ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ৱਤ ਯਂ ਪਰਸ੍ਸ ਤਂ ਮਮਸ੍ਸਾ’ਤਿ; ਅਬਜਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਦੁਟ੍ਠਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ‘ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅৱੇਰਾ ਅਬਜਾਬਜ੍ਝਾ [ਅਬਜਾਪਜ੍ਝਾ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਨੀਘਾ ਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੂ’ਤਿ – ਏৱਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇৱਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿৱਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ‘ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖৱੇ, ਦੁৱਿਧੇਨ ৱਦਾਮਿ – ਸੇৱਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇৱਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮਨੋਸਮਾਚਾਰ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ৱੁਤ੍ਤਂ ਭਗৱਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ৱੁਤ੍ਤਂ।

੧੧੪. '''ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਯਥਾਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਕਥੰਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਾ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਵਿਹੇਸਵਾ ਹੋਤਿ, ਵਿਹੇਸਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਏਵਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ।

''ਕਥੰਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ , ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਵਾ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਅਵਿਹੇਸਵਾ ਹੋਤਿ, ਅਵਿਹੇਸਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਏਵਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। 'ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੧੫. '''ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੰਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਯਥਾਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਕਥੰਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਸਹਗਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਤਿ; ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਾ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਹਗਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਤਿ; ਵਿਹੇਸਵਾ ਹੋਤਿ, ਵਿਹੇਸਾਸਹਗਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਤਿ – ਏਵਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ।

''ਕਥੰਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਸਹਗਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਤਿ; ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਵਾ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਹਗਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਤਿ; ਅਵਿਹੇਸਵਾ ਹੋਤਿ, ਅਵਿਹੇਸਾਸਹਗਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਤਿ – ਏਵਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। 'ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭੰਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੧੬. '''ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭੰਪਾਹੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਯਥਾਰੂਪੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ – ਏਵਰੂਪੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਕਥੰਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ , ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ – ਏਵਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥੰਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ – ਏਵਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ‘ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੧੭. ‘‘‘ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ – ਏਵਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ – ਏਵਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਕਥੰਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ? ਸਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ [ਸਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਯਤੋ ਅਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਾਯ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਯਤੋ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਾਯ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ‘ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ , ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ।

੧੧੮. ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਸ੍ਸ ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ।

‘‘‘ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ – ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਕਥਂਰੂਪਂ , ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਲੁਦ੍ਦੋ ਲੋਹਿਤਪਾਣਿ ਹਤਪ੍ਪਹਤੇ ਨਿਵਿਟ੍ਠੋ ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਪਾਣਭੂਤੇਸੁ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਗਾਮਗਤਂ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ ਤਂ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ, ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਗਿਨਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਞਾਤਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਗੋਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਸ੍ਸਾਮਿਕਾ ਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ – ਏਵਰੂਪਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥਂਰੂਪਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ, ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤਿ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਗਾਮਗਤਂ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ ਤਂ ਨਾਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਹਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਗਿਨਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਞਾਤਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਗੋਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਸ੍ਸਾਮਿਕਾ ਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਨ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ – ਏਵਰੂਪਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ‘ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

‘‘ਵਚੀਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰...।

‘‘‘ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ – ਏਵਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਕਥਂਰੂਪਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ? ਸਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਯਤੋ ਅਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਾਯ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਯਤੋ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਾਯ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ‘ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ , ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੧੧੯. ‘‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਰੂਪਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਸਦ੍ਦਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਗਨ੍ਧਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਰਸਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ –

ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ; ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਧਮ੍ਮਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁੱਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁੱਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿੱਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭੱਤਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। 'ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁੱਤਂ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿੱਚ ਵੁੱਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ। 'ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁੱਤਂ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿੱਚ ਵੁੱਤਂ।

''ਸੋਤਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਸਦ੍ਦਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਏਵਰੂਪੋ ਸੋਤਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਸੋਤਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਸਦ੍ਦੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਘਾਨਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਗਨ੍ਧੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਘਾਨਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਗਨ੍ਧੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਰਸੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਰਸੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਕਾਯਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ... ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

'''ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਧਮ੍ਮਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁੱਤਂ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿੱਚ ਵੁੱਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। 'ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਧਮ੍ਮਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁੱਤਂ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿੱਚ ਵੁੱਤਂ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿੱਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭੱਤਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

੧੨੦. ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਸ੍ਸ ਮਯਾ ਸਂਖਿੱਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭੱਤਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। 'ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁੱਤਂ ਮਯਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿੱਚ ਵੁੱਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ। 'ਚਕ੍ਖੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਰੂਪਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁੱਤਂ ਮਯਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿੱਚ ਵੁੱਤਂ।

''ਸੋਤਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਸਦ੍ਦਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਏਵਰੂਪੋ ਸੋਤਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਸੋਤਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਸਦ੍ਦੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਘਾਨਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਗਨ੍ਧੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਘਾਨਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਗਨ੍ਧੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਰਸੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਰਸੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਧਮ੍ਮਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਏਵਰੂਪੋ ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। 'ਮਨੋਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਧਮ੍ਮਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ,

ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੧੨੧. ''ਚੀਵਰਂਪਾਹਂ , ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ... ਸੇਨਾਸਨਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ... ਗਾਮਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ... ਨਿਗਮਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ... ਨਗਰਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ... ਜਨਪਦਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ... ਪੁਗ੍ਗਲਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। 'ਚੀਵਰਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚੀਵਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਚੀਵਰਂ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚੀਵਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਚੀਵਰਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ। 'ਚੀਵਰਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

''ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਏਵਰੂਪੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਸੇਨਾਸਨਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਏਵਰੂਪਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ... ਏਵਰੂਪਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ... ਗਾਮਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ... ਪੇ॰... ਏਵਰੂਪੋ ਗਾਮੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਗਾਮੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਨਿਗਮੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਨਿਗਮੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪਂ ਨਗਰਂ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ... ਏਵਰੂਪਂ ਨਗਰਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ... ਏਵਰੂਪੋ ਜਨਪਦੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਜਨਪਦੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

'''ਪੁਗ੍ਗਲਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। 'ਪੁਗ੍ਗਲਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

੧੨੨. ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਸ੍ਸ ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। 'ਚੀਵਰਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ , ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚੀਵਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਚੀਵਰਂ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚੀਵਰਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਚੀਵਰਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ। 'ਚੀਵਰਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। (ਯਥਾ ਪਠਮਂ ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ) ਏਵਰੂਪੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ... ਏਵਰੂਪਂ ਸੇਨਾਸਨਂ... ਏਵਰੂਪੋ ਗਾਮੋ... ਏਵਰੂਪੋ ਨਿਗਮੋ... ਏਵਰੂਪਂ ਨਗਰਂ... ਏਵਰੂਪੋ ਜਨਪਦੋ।

'''ਪੁਗ੍ਗਲਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯਥਾਰੂਪਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ; ਯਥਾਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ

ਏਵਰੂਪੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ‘ਪੁਗ੍ਗਲਂਪਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ, ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੧੨੩. ‘‘ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਤ੍ਤਿਯਾ ਇਮਸ੍ਸ ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਬ੍ਬੇਸਾਨਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਖਤ੍ਤਿਯਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚੇ , ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੇਸ੍ਸਾ... ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੁਦ੍ਦਾ ਇਮਸ੍ਸ ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਬ੍ਬੇਸਾਨਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ। ਸਦੇਵਕੋਪਿ ਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਲੋਕੋ ਸਮਾਰਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੋ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਪਜਾ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਇਮਸ੍ਸ ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯ, ਸਦੇਵਕਸ੍ਸਪਿਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮਾਰਕਸ੍ਸ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਬਹੁਧਾਤੁਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੪. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਯਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਬਾਲਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤਤੋ; ਯੇ ਕੇਚਿ ਉਪਦ੍ਦਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਬਾਲਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤਤੋ; ਯੇ ਕੇਚਿ ਉਪਸਗ੍ਗਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਬਾਲਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤਤੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਨਲ਼ਾਗਾਰਾ ਵਾ ਤਿਣਾਗਾਰਾ ਵਾ ਅਗ੍ਗਿ ਮੁਤ੍ਤੋ [ਅਗ੍ਗਿਮੁਕ੍ਕੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਕੂਟਾਗਾਰਾਨਿਪਿ ਦਹਤਿ ਉਲ੍ਲਿਤ੍ਤਾਵਲਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨਿਵਾਤਾਨਿ ਫੁਸਿਤਗ੍ਗਲ਼ਾਨਿ ਪਿਹਿਤਵਾਤਪਾਨਾਨਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਭਯਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਬਾਲਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤਤੋ; ਯੇ ਕੇਚਿ ਉਪਦ੍ਦਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਬਾਲਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤਤੋ; ਯੇ ਕੇਚਿ ਉਪਸਗ੍ਗਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਬਾਲਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤਤੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪਟਿਭਯੋ ਬਾਲੋ, ਅਪ੍ਪਟਿਭਯੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ; ਸਉਪਦ੍ਦਵੋ ਬਾਲੋ, ਅਨੁਪਦ੍ਦਵੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ; ਸਉਪਸਗ੍ਗੋ ਬਾਲੋ, ਅਨੁਪਸਗ੍ਗੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ। ਨਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਤੋ ਭਯਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਣ੍ਡਿਤਤੋ ਉਪਦ੍ਦਵੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਣ੍ਡਿਤਤੋ ਉਪਸਗ੍ਗੋ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਵੀਮਂਸਕਾ’ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਵੀਮਂਸਕੋ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਆਯਤਨਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਠਾਨਾਠਾਨਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਵੀਮਂਸਕੋ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

੧੨੫. ‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਖੋ ਇਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਾਤੁਯੋ – ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਰੂਪਧਾਤੁ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ; ਸੋਤਧਾਤੁ, ਸਦ੍ਦਧਾਤੁ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ; ਘਾਨਧਾਤੁ, ਗਨ੍ਧਧਾਤੁ, ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ; ਜਿਵ੍ਹਾਧਾਤੁ, ਰਸਧਾਤੁ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ; ਕਾਯਧਾਤੁ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੁ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ; ਮਨੋਧਾਤੁ, ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਇਮਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਯਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਥਾ ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ। ਛਯਿਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਾਤੁਯੋ – ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ, ਆਕਾਸਧਾਤੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਇਮਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਛ ਧਾਤੁਯੋ ਯਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਥਾ ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ। ਛਯਿਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਾਤੁਯੋ – ਸੁਖਧਾਤੁ , ਦੁਕ੍ਖਧਾਤੁ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਧਾਤੁ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਧਾਤੁ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਧਾਤੁ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਧਾਤੁ। ਇਮਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਛ ਧਾਤੁਯੋ ਯਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਥਾ ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ। ਛਯਿਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਾਤੁਯੋ – ਕਾਮਧਾਤੁ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੁ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਧਾਤੁ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਧਾਤੁ, ਵਿਹਿਂਸਾਧਾਤੁ , ਅਵਿਹਿਂਸਾਧਾਤੁ। ਇਮਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਛ ਧਾਤੁਯੋ ਯਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਥਾ ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਾਤੁਯੋ – ਕਾਮਧਾਤੁ, ਰੂਪਧਾਤੁ, ਅਰੂਪਧਾਤੁ। ਇਮਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋ ਯਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਥਾ ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ। ਦ੍ਵੇ ਇਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਾਤੁਯੋ – ਸਙ੍ਖਤਾਧਾਤੁ, ਅਸਙ੍ਖਤਾਧਾਤੁ। ਇਮਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦ੍ਵੇ ਧਾਤੁਯੋ ਯਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਧਾਤੁਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

੧੨੬. ‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ‘ਆਯਤਨਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਛ ਖੋ ਪਨਿਮਾਨਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ – ਚਕ੍ਖੁਚੇਵ ਰੂਪਾ ਚ ਸੋਤਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦਾ ਚ ਘਾਨਞ੍ਚ ਗਨ੍ਧਾ ਚ ਜਿਵ੍ਹਾ ਚ ਰਸਾ ਚ ਕਾਯੋ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਚ ਮਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਚ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਯਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਆਯਤਨਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ , ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ, ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ, ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋ, ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ, ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ, ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ, ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ’। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

੧੨੭. ‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ‘ਠਾਨਾਠਾਨਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਞ੍ਚਿ [ਕਿਞ੍ਚਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ

ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰੰ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰੰ ਸੁਖਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰੰ ਸੁਖਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੧੨੮. '''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਾਤਰੰ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਮਾਤਰੰ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਿਤਰੰ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਅਰਹਨ੍ਤੰ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਲੋਹਿਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਲੋਹਿਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਙ੍ਘੰ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸਙ੍ਘੰ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਞ੍ਞੰ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਉਦ੍ਦਿਸੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਞ੍ਞੰ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਉਦ੍ਦਿਸੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੧੨੯. '''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯਾ ਦ੍ਵੇ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਅਪੁਬ੍ਬੰ ਅਚਰਿਮੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯਾ ਏਕੋ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯਾ ਦ੍ਵੇ ਰਾਜਾਨੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਅਪੁਬ੍ਬੰ ਅਚਰਿਮੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯਾ ਏਕੋ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੧੩੦. '''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਇਤ੍ਥੀ ਅਰਹੰ ਅਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ , ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਅਰਹੰ ਅਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਇਤ੍ਥੀ ਰਾਜਾ ਅਸ੍ਸ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਰਾਜਾ ਅਸ੍ਸ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਇਤ੍ਥੀ ਸਕ੍ਕਤ੍ਤੰ ਕਰੇਯ੍ਯ ... ਮਾਰਤ੍ਤੰ ਕਰੇਯ੍ਯ... ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ੍ਤੰ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਤੰ ਕਰੇਯ੍ਯ... ਮਾਰਤ੍ਤੰ ਕਰੇਯ੍ਯ... ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ੍ਤੰ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੧੩੧. '''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੰ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੰ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯੰ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੰ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ

ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯਂ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘‘ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ ਤਂਨਿਦਾਨਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ ਤਂਨਿਦਾਨਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ...ਪੇ॰... ਯਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ ਤਂਨਿਦਾਨਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ...ਪੇ॰... ਯਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ ਤਂਨਿਦਾਨਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ ਤਂਨਿਦਾਨਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ ਤਂਨਿਦਾਨਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ...ਪੇ॰... ਯਂ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ ਤਂਨਿਦਾਨਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ...ਪੇ॰... ਯਂ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ ਤਂਨਿਦਾਨਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਠਾਨਾਠਾਨਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

੧੩੨. ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਕੋਨਾਮੋ ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ’’ਤਿ? ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ‘ਬਹੁਧਾਤੁਕੋ’ਤਿਪਿ ਨਂ ਧਾਰੇਹਿ, ‘ਚਤੁਪਰਿਵਟ੍ਟੋ’ਤਿਪਿ ਨਂ ਧਾਰੇਹਿ, ‘ਧਮ੍ਮਾਦਾਸੋ’ਤਿਪਿ ਨਂ ਧਾਰੇਹਿ, ‘ਅਮਤਦੁਨ੍ਦੁਭੀ’ਤਿਪਿ [ਦੁਦ੍ਰਭੀਤਿਪਿ (ਕ॰)] ਨਂ ਧਾਰੇਹਿ, ‘ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯੋ’ਤਿਪਿ ਨਂ ਧਾਰੇਹੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਬਹੁਧਾਤੁਕਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਇਸਿਗਿਲਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਂ ਵੇਭਾਰਂ ਪਬ੍ਬਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਤਸ੍ਸਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਭਾਰਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ ਅਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ’’।

‘‘ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਂ ਪਣ੍ਡਵਂ ਪਬ੍ਬਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਤਸ੍ਸਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਵਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ ਅਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ’’।

‘‘ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਪਬ੍ਬਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਤਸ੍ਸਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਪੁਲ੍ਲਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ ਅਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ’’।

‘‘ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਂ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਂ ਪਬ੍ਬਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਤਸ੍ਸਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ ਅਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ’’।

‘‘ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਇਸਿਗਿਲਿਂ ਪਬ੍ਬਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਏਸਾਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ ਏਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ’’।

‘‘ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਤਾਨਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸਿਨੋ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇ ਇਮਂ ਪਬ੍ਬਤਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਾ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ , ਪਵਿਟ੍ਠਾ ਨ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – ‘ਅਯਂ ਪਬ੍ਬਤੋ ਇਮੇ ਇਸੀ [ਇਸਯੋ (ਕ॰)] ਗਿਲਤੀ’ਤਿ; ‘ਇਸਿਗਿਲਿ ਇਸਿਗਿਲਿ’ ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਆਚਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ [ਅਚਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ ਵੋ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਨਾਮਾਨਿ; ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਨਾਮਾਨਿ; ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਨਾਮਾਨਿ । ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

੧੩੪. ‘‘ਅਰਿਟ੍ਠੋ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ [ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਉਪਰਿਟ੍ਠੋ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਤਗਰਸਿਖੀ [ਤਗ੍ਗਰਸਿਖੀ (ਕ॰)] ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਯਸਸ੍ਸੀ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਸੁਦਸ੍ਸਨੋ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਗਨ੍ਧਾਰੋ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਪਿਣ੍ਡੋਲੋ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਉਪਾਸਭੋ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਨੀਤੋ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਤਥੋ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ, ਸੁਤਵਾ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ; ਭਾਵਿਤਤ੍ਤੋ ਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਸਿਗਿਲਿਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸੀ ਅਹੋਸਿ।

੧੩੫.‘‘ਯੇ ਸਤ੍ਤਸਾਰਾ ਅਨੀਘਾ ਨਿਰਾਸਾ,
ਪਚ੍ਚੇਕਮੇਵਜ੍ਝਗਮਂਸੁ ਬੋਧਿਂ [ਪਚ੍ਚੇਕਮੇਵਜ੍ਝਗਮੁਂ ਸੁਬੋਧਿਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]।
ਤੇਸਂ ਵਿਸਲ੍ਲਾਨ ਨਰੁਤ੍ਤਮਾਨਂ,
ਨਾਮਾਨਿ ਮੇ ਕਿਤ੍ਤਯਤੋ ਸੁਣਾਥ॥

‘‘ਅਰਿਟ੍ਠੋ ਉਪਰਿਟ੍ਠੋ ਤਗਰਸਿਖੀ ਯਸਸ੍ਸੀ,
ਸੁਦਸ੍ਸਨੋ ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਚ ਸੁਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ [ਬੁਦ੍ਧੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]।
ਗਨ੍ਧਾਰੋ ਪਿਣ੍ਡੋਲੋ ਉਪਾਸਭੋ ਚ,
ਨੀਤੋ ਤਥੋ ਸੁਤਵਾ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤੋ॥

‘‘ਸੁਮ੍ਭੋ ਸੁਭੋ ਮਤੁਲੋ [ਮੇਥੁਲੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਟ੍ਠਮੋ ਚ,
ਅਥਸ੍ਸੁਮੇਘੋ [ਅਟ੍ਠਸੁਮੇਧੋ (ਕ॰)] ਅਨੀਘੋ ਸੁਦਾਠੋ।

ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ ਭ੧ਨੇਤ੍ਤਿਖੀਣਾ,
ਹਿਙ੍ਗੁ ਚ ਹਿਙ੍ਗੋ ਚ ਮਹਾਨੁਭਾ੧◌ਾ॥

‘‘ਦ੍੧◌ੇ ਜਾਲਿਨੋ ਮੁਨਿਨੋ ਅਟ੍ਠਕੋ ਚ,
ਅਥ ਕੋਸਲ੍ਲੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਥੋ ਸੁਬਾਹੁ।
ਉਪਨੇਮਿਸੋ ਨੇਮਿਸੋ ਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ,
ਸਚ੍ਚੋ ਤਥੋ ੧◌ਿਰਜੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਚ॥

‘‘ਕਾਲੂਪਕਾਲ਼ਾ ੧◌ਿਜਿਤੋ ਜਿਤੋ ਚ,
ਅਙ੍ਗੋ ਚ ਪਙ੍ਗੋ ਚ ਗੁਤ੍ਤਿਜਿਤੋ ਚ।
ਪਸ੍ਸਿ ਜਹਿ ਉਪਧਿਦੁਕ੍ਖਮੂਲਂ [ਪਸ੍ਸੀ ਜਹੀ ਉਪਧਿਂ ਦੁਕ੍ਖਮੂਲਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)],
ਅਪਰਾਜਿਤੋ ਮਾਰਬਲਂ ਅਜੇਸਿ॥

‘‘ਸਤ੍ਥਾ ਪ੧ਤ੍ਤਾ ਸਰਭਙ੍ਗੋ ਲੋਮਹਂਸੋ,
ਉਚ੍ਚਙ੍ਗਮਾਯੋ ਅਸਿਤੋ ਅਨਾਸ੧◌ੋ।
ਮਨੋਮਯੋ ਮਾਨਚ੍ਛਿਦੋ ਚ ਬਨ੍ਧੁਮਾ,
ਤਦਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ੧◌ਿਮਲੋ ਚ ਕੇਤੁਮਾ॥

‘‘ਕੇਤੁਮ੍ਭਰਾਗੋ ਚ ਮਾਤਙ੍ਗੋ ਅਰਿਯੋ,
ਅਥਚ੍ਚੁਤੋ ਅਚ੍ਚੁਤਗਾਮਬ੍ਯਾਮਕੋ।
ਸੁਮਙ੍ਗਲੋ ਦਬ੍ਬਿਲੋ ਸੁਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ,
ਅਸਯ੍ਹੋ ਖੇਮਾਭਿਰਤੋ ਚ ਸੋਰਤੋ॥

‘‘ਦੁਰਨ੍ਨਯੋ ਸਙ੍ਘੋ ਅਥੋਪਿ ਉਜ੍ਜਯੋ,
ਅਪਰੋ ਮੁਨਿ ਸਯ੍ਹੋ ਅਨੋਮਨਿਕ੍ਕਮੋ।
ਆਨਨ੍ਦੋ ਨਨ੍ਦੋ ਉਪਨਨ੍ਦੋ ਦ੍੧◌ਾਦਸ,
ਭਾਰਦ੍੧◌ਾਜੋ ਅਨ੍ਤਿਮਦੇਹਧਾਰੀ [ਅਨ੍ਤਿਮਦੇਹਧਾਰਿ (ਸੀ॰)]॥

‘‘ਬੋਧਿ ਮਹਾਨਾਮੋ ਅਥੋਪਿ ਉਤ੍ਤਰੋ,
ਕੇਸੀ ਸਿਖੀ ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਦ੍੧◌ਾਰਭਾਜੋ।
ਤਿਸ੍ਸੂਪਤਿਸ੍ਸਾ ਭ੧ਬਨ੍ਧਨਚ੍ਛਿਦਾ,
ਉਪਸਿਖਿ ਤਣ੍ਹਚ੍ਛਿਦੋ ਚ ਸਿਖਰਿ [ਉਪਸੀਦਰੀ ਤਣ੍ਹਚ੍ਛਿਦੋ ਚ ਸੀਦਰੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]॥

‘‘ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਹੁ ਮਙ੍ਗਲੋ ੧◌ੀਤਰਾਗੋ,
ਉਸਭਚ੍ਛਿਦਾ ਜਾਲਿਨਿਂ ਦੁਕ੍ਖਮੂਲਂ।
ਸਨ੍ਤਂ ਪਦਂ ਅਜ੍ਝਗਮੋਪਨੀਤੋ,
ਉਪੋਸਥੋ ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਸਚ੍ਚਨਾਮੋ॥

‘‘ਜੇਤੋ ਜਯਨ੍ਤੋ ਪਦੁਮੋ ਉਪ੍ਪਲੋ ਚ,
ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਰਕ੍ਖਿਤੋ ਪਬ੍ਬਤੋ ਚ।
ਮਾਨਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਸੋਭਿਤੋ ਵੀਤਰਾਗੋ,
ਕਣ੍ਹੋ ਚ ਬੁਦ੍ਧੋ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ॥

‘‘ਏਤੇ ਚ ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ,
ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਖੀਣਾ।
ਤੇ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਤਿਗਤੇ ਮਹੇਸੀ,
ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਵਨ੍ਦਥ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੇ’’ਤਿ॥

ਇਸਿਗਿਲਿਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਮਹਾਚਤ੍ਤਾਰੀਸਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੬. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਰਿਯੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਉਪਨਿਸੰ ਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰੰ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਸਉਪਨਿਸੋ ਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ; ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਙ੍ਗੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਪਰਿਕ੍ਖਤਾ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਸਉਪਨਿਸੋ ਇਤਿਪਿ, ਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਇਤਿਪਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ? ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਫਲੰ ਵਿਪਾਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਅਯੰ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ – ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰਪਹੰ [ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਮਹੰ (ਕ॰) ਏਵੰ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੰਪਹੰਕ੍ਜਾਦੀਸੁਪਿ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਾਯੰ [ਦ੍ਵਯੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰) ਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਵਦਾਮਿ – ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਾਸਵਾ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਾ; ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਾਸਵਾ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਾ ? ‘ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਹੁਤੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਫਲੰ ਵਿਪਾਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਯੰ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ – ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਾਸਵਾ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਾ।

“ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਪਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ [ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ। ਸੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ [ਸ੍ਵਾਯਂ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ। ਸੋ ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ, ਸਤੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ [ਸਾਯਂ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ। ਇਤਿਯਿਮੇ [ਇਤਿਮੇ (ਸੀ॰), ਇਤਿਸ੍ਸਿਮੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ।

੧੩੭. “ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ? ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ‘ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ‘ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ।

“ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ? ਕਾਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਵਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ।

“ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ? ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂਪਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਾਯਂ ਵਦਾਮਿ – ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਾਸਵੋ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯੋ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ; ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਾਸਵੋ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯੋ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ? ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਅਵਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ‘ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਾਸਵੋ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯੋ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ’”।

“ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ? ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਤਕ੍ਕੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਅਪ੍ਪਨਾ ਬ੍ਯਪ੍ਪਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ। ਸੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ। ਸੋ ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਪਜਹਤਿ, ਸਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ। ਇਤਿਯਿਮੇ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ।

੧੩੮. “ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ? ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਂ ‘ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਂ ‘ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ? ਮੁਸਾਵਾਦੋ, ਪਿਸੁਣਾ ਵਾਚਾ, ਫਰੁਸਾ ਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ? ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਂਪਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਾਯਂ ਵਦਾਮਿ – ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਾਸਵਾ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਾ; ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਾਸਵਾ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਾ? ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਾਸਵਾ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਚਤੂਹਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹਿ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ। ਸੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਯ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ; ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ। ਸੋ ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਂ ਪਜਹਤਿ, ਸਤੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ

ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ। ਇਤਿਯਿਮੇ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਂ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ।

੧੩੯. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ? ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ‘ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ‘ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ ; ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ? ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂਪਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਦ੍ਵਾਯਂ ਵਦਾਮਿ – ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਸਵੋ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯੋ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ; ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਸਵੋ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯੋ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਸਵੋ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯੋ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਤੀਹਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹਿ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ। ਸੋ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ; ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ। ਸੋ ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਜਹਤਿ, ਸਤੋ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ। ਇਤਿਯਿਮੇ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ।

੧੪੦. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ? ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਂ ‘ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਂ ‘ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ? ਕੁਹਨਾ, ਲਪਨਾ, ਨੇਮਿਤ੍ਤਿਕਤਾ, ਨਿਪ੍ਪੇਸਿਕਤਾ, ਲਾਭੇਨ ਲਾਭਂ ਨਿਜਿਗੀਸਨਤਾ [ਨਿਜਿਗਿਂਸਨਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ? ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਂਪਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਦ੍ਵਾਯਂ ਵਦਾਮਿ – ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਾਸਵੋ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯੋ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ; ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਾਸਵੋ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯੋ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਾਸਵੋ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯੋ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਾ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ। ਸੋ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ ; ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ। ਸੋ ਸਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਂ ਪਜਹਤਿ, ਸਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ। ਇਤਿਯਿਮੇ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਂ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ।

੧੪੧. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੇਕ੍ਖੋ [ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਸੇਖਾ ਪਟਿਪਦਾ (ਸੀ॰), ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੇਖੋ ਪਾਟਿਪਦੋ (ਪੀ॰ ਕ॰) ( ) ਨਤ੍ਥਿ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ], ਦਸਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਹਾ ਹੋਤਿ। (ਤਤ੍ਰਪਿ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੇਨ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਗਤਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ)।

੧੪੨. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ। ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ। ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਸਤਿ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾ, ਵੀਸਤਿ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾ – ਮਹਾਚਤ੍ਤਾਰੀਸਕੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

੧੪੩. ‘‘ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਇਮਂ ਮਹਾਚਤ੍ਤਾਰੀਸਕਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਂ ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦਸਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦਾ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ, ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤੇ ਭੋਤੋ ਪੁਜ੍ਜਾ, ਤੇ ਭੋਤੋ ਪਾਸਂਸਾ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ , ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤੇ ਭੋਤੋ ਪੁਜ੍ਜਾ, ਤੇ ਭੋਤੋ ਪਾਸਂਸਾ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ ... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਚੇ ਭਵਂ ਗਰਹਤਿ, ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤੀ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤੇ ਭੋਤੋ ਪੁਜ੍ਜਾ, ਤੇ ਭੋਤੋ ਪਾਸਂਸਾ। ਯੋ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਇਮਂ ਮਹਾਚਤ੍ਤਾਰੀਸਕਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਂ ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਇਮੇ ਦਸਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦਾ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਹੇਸੁਂ ਓਕ੍ਕਲਾ ਵਸ੍ਸਭਞ੍ਞਾ [ਵਯਭਿਞ੍ਞਾ (ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੦ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਅਹੇਤੁਵਾਦਾ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦਾ ਨਤ੍ਥਿਕਵਾਦਾ ਤੇਪਿ ਮਹਾਚਤ੍ਤਾਰੀਸਕਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਨ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਂ ਨਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤਬ੍ਬਂ ਅਮਞ੍ਞਿਂਸੁ [ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁਂ (ਕ॰)]। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨਿਨ੍ਦਾਬ੍ਯਾਰੋਸਉਪਾਰਮ੍ਭਭਯਾ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਮਹਾਚਤ੍ਤਾਰੀਸਕਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੪. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਸਾਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ – ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨ [ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲਾਨੇਨ (ਕ॰)] ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਰੇਵਤੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੇਨ, ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਸਾਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦਸਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਿੰਸਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਚ ਨਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਓਵਦਿਯਮਾਨਾ ਅਨੁਸਾਸਿਯਮਾਨਾ ਉਲ਼ਾਰੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰੰ ਵਿਸੇਸੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ [ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ (ਕ॰)]।

੧੪੫. ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਪਵਾਰਣਾਯ ਪੁਣ੍ਣਾਯ ਪੁਣ੍ਣਮਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੰ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਰਦ੍ਧੋਸ੍ਮਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ; ਆਰਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੋਸ੍ਮਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਥ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ , ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਇਧੇਵਾਹੰ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਕੋਮੁਦਿੰ ਚਾਤੁਮਾਸਿਨਿੰ ਆਗਮੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਅਸ੍ਸੋਸੁੰ ਖੋ ਜਾਨਪਦਾ ਭਿਕ੍ਖੂ – ''ਭਗਵਾ ਕਿਰ ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਕੋਮੁਦਿੰ ਚਾਤੁਮਾਸਿਨਿੰ ਆਗਮੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਤੇ ਜਾਨਪਦਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਾਵਤ੍ਥਿੰ [ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਓਸਰਨ੍ਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਤੇ ਚ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਨਵੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦਸਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ , ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਿੰਸਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਚ ਨਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਓਵਦਿਯਮਾਨਾ ਅਨੁਸਾਸਿਯਮਾਨਾ ਉਲ਼ਾਰੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰੰ ਵਿਸੇਸੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ।

੧੪੬. ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਕੋਮੁਦਿਯਾ ਚਾਤੁਮਾਸਿਨਿਯਾ ਪੁਣ੍ਣਾਯ ਪੁਣ੍ਣਮਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੰ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਪਲਾਪਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ; ਨਿਪ੍ਪਲਾਪਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ; ਸੁਦ੍ਧਾ ਸਾਰੇ [ਸੁਦ੍ਧਸਾਰੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ। ਤਥਾਰੂਪੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ; ਤਥਾਰੂਪਾ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ ਯਥਾਰੂਪਾ ਪਰਿਸਾ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਾ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਤਥਾਰੂਪੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ; ਤਥਾਰੂਪਾ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਅਪ੍ਪੰ ਦਿਨ੍ਨੰ ਬਹੁ ਹੋਤਿ, ਬਹੁ ਦਿਨ੍ਨੰ ਬਹੁਤਰੰ। ਤਥਾਰੂਪੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ; ਤਥਾਰੂਪਾ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ ਯਥਾਰੂਪਾ ਪਰਿਸਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਤਥਾਰੂਪੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ; ਤਥਾਰੂਪਾ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ ਯਥਾਰੂਪੰ ਪਰਿਸੰ ਅਲੰ ਯੋਜਨਗਣਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਗਨ੍ਤੁੰ ਪੁਟੋਸੇਨਾਪਿ'' [ਪੁਟੋਸੇਨਾਪਿ, ਤਥਾਰੂਪੋ ਅਯੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸੰਘੋ, ਤਥਾਰੂਪਾ ਅਯੰ ਪਰਿਸਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]।

੧੪੭. ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਾ ਵੁਸਿਤਵਨ੍ਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਾ ਓਹਿਤਭਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸੰਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਾ – ਏਵਰੂਪਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ । ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨੋ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ – ਏਵਰੂਪਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨੰ ਤਨੁਤ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਸਕਿਦੇਵ [ਸਕਿੰ ਦੇਵ (ਕ॰)] ਇਮੰ ਲੋਕੰ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ – ਏਵਰੂਪਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ । ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨਾ – ਏਵਰੂਪਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ – ਏਵਰੂਪਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨੰ

ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ... ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ... ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਬਲਾਨੰ... ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ... ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ – ਏਵਰੂਪਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ... ਕਰੁਣਾਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ... ਮੁਦਿਤਾਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ... ਅਸੁਭਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ... ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ – ਏਵਰੂਪਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ। ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ।

੧੪੮. ''ਕਥੰ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁੰ ਕਾਯੰ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖੰ ਸਤਿੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ ਸਤੋਵ [ਸਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਪਸ੍ਸਸਤਿ।

''ਦੀਘੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੀਘੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਰਸ੍ਸੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰਸ੍ਸੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਸਬ੍ਬਕਾਯਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਸਬ੍ਬਕਾਯਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ।

'''ਪੀਤਿਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪੀਤਿਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਸੁਖਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਸੁਖਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ।

'''ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ; 'ਸਮਾਦਹੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਸਮਾਦਹੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਵਿਮੋਚਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਵਿਮੋਚਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ।

'''ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵੰ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ।

੧੪੯. ''ਕਥੰ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ? ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦੀਘੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੀਘੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਰਸ੍ਸੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰਸ੍ਸੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ;

‘ਸਬ੍ਬਕਾਯਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਸਬ੍ਬਕਾਯਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਕਾਯੇਸੁ ਕਾਯਞ੍ਞਤਰਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ ਯਦਿਦਂ – ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਪੀਤਿਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪੀਤਿਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਸੁਖਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਸੁਖਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਞ੍ਞਤਰਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ ਯਦਿਦਂ – ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਨਂ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿਕਾਰਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਸਮਾਦਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਸਮਾਦਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਵਿਮੋਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਵਿਮੋਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਸੋ ਯਂ ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ।

੧੫੦. ‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ [ਅਪ੍ਪਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ

ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੋ ਤਥਾਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਯਤਿ [ਪਵਿਚਰਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਰਿਵੀਮਂਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਯਤਿ ਪਰਿਵੀਮਂਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਯਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਯਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੋ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

੧੫੧. ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੇਦਨਾਸੁ…ਪੇ॰… ਚਿਤ੍ਤੇ… ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੋ ਤਥਾਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਯਤਿ ਪਰਿਵੀਮਂਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਯਤਿ ਪਰਿਵੀਮਂਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਯਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਯਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੋ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ।

੧੫੨. ‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਆਵੁਸੋ! ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ [ਕਾਯਗਤਾ ਸਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ’’ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਹਿਦਂ ਤੇਸਂ

ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਕਾਯ ਨੁਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ, ਕਾ ਚ ਪਨ ਵੋ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ , ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯੰ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨੰ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨੰ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ, ਆਵੁਸੋ! ਯਾਵਞ੍ਚਿਦੰ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਜਾਨਤਾ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ’ਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ, ਅਥ ਭਗਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ।

੧੫੪. ‘‘ਕਥੰ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁੰ ਕਾਯੰ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖੰ ਸਤਿੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ; ਦੀਘੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਦੀਘੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੀਘੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਦੀਘੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਰਸ੍ਸੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਰਸ੍ਸੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰਸ੍ਸੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਰਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਸਬ੍ਬਕਾਯਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਸਬ੍ਬਕਾਯਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਯੇ ਗੇਹਸਿਤਾ [ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਾ (ਟੀਕਾ)] ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ । ਤੇਸੰ ਪਹਾਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ ਏਕੋਦਿ ਹੋਤਿ [ਏਕੋਦੀ ਹੋਤਿ (ਸੀ॰), ਏਕੋਦਿਭੋਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਏਵੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿੰ [ਕਾਯਗਤੰ ਸਤਿੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਭਾਵੇਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਵਾ ‘ਗਚ੍ਛਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਠਿਤੋ ਵਾ ‘ਠਿਤੋਮ੍ਹੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਵਾ ‘ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਮ੍ਹੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਯਾਨੋ ਵਾ ‘ਸਯਾਨੋਮ੍ਹੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਥਾ ਯਥਾ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਣਿਹਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਨੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਯੇ ਗੇਹਸਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੰ ਪਹਾਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ ਏਕੋਦਿ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿੰ ਭਾਵੇਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਆਲੋਕਿਤੇ ਵਿਲੋਕਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੇ ਪਸਾਰਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਅਸਿਤੇ ਪੀਤੇ ਖਾਯਿਤੇ ਸਾਯਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਗਤੇ ਠਿਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਾਗਰਿਤੇ ਭਾਸਿਤੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਯੇ ਗੇਹਸਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੰ ਪਹਾਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ ਏਕੋਦਿ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿੰ ਭਾਵੇਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਉਦ੍ਧੰ ਪਾਦਤਲਾ ਅਧੋ ਕੇਸਮਤ੍ਥਕਾ ਤਚਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਪੂਰੰ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ ਨਖਾ ਦਨ੍ਤਾ ਤਚੋ ਮੰਸੰ ਨ੍ਹਾਰੁ [ਨਹਾਰੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਅਟ੍ਠਿ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜੰ ਵਕ੍ਕੰ ਹਦਯੰ ਯਕਨੰ ਕਿਲੋਮਕੰ ਪਿਹਕੰ ਪਪ੍ਫਾਸੰ ਅਨ੍ਤੰ ਅਨ੍ਤਗੁਣੰ ਉਦਰਿਯੰ ਕਰੀਸੰ ਪਿਤ੍ਤੰ ਸੇਮ੍ਹੰ ਪੁਬ੍ਬੋ ਲੋਹਿਤੰ ਸੇਦੋ ਮੇਦੋ ਅਸ੍ਸੁ ਵਸਾ ਖੇਲੋ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਲਸਿਕਾ ਮੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਭਤੋਮੁਖਾ ਪੁਤੋਲ਼ਿ [ਮੂਤੋਲ਼ੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਪੂਰਾ ਨਾਨਾਵਿਹਿਤਸ੍ਸ ਧਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਾਲੀਨੰ ਵੀਹੀਨੰ ਮੁਗ੍ਗਾਨੰ ਮਾਸਾਨੰ ਤਿਲਾਨੰ ਤਣ੍ਡੁਲਾਨੰ, ਤਮੇਨੰ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਇਮੇ ਸਾਲੀ ਇਮੇ ਵੀਹੀ ਇਮੇ ਮੁਗ੍ਗਾ ਇਮੇ ਮਾਸਾ ਇਮੇ ਤਿਲਾ ਇਮੇ ਤਣ੍ਡੁਲਾ’ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਉਦ੍ਧੰ

ਪਾਦਤਲਾ ਅਧੋ ਕੇਸਮਤ੍ਥਕਾ ਤਚਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਪੂਰਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ ਨਖਾ ਦਨ੍ਤਾ ਤਚੋ ਮਂਸਂ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਟ੍ਠਿ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਵਕ੍ਕਂ ਹਦਯਂ ਯਕਨਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਪਿਹਕਂ ਪਪ੍ਫਾਸਂ ਅਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਉਦਰਿਯਂ ਕਰੀਸਂ ਪਿਤ੍ਤਂ ਸੇਮ੍ਹਂ ਪੁਬ੍ਬੋ ਲੋਹਿਤਂ ਸੇਦੋ ਮੇਦੋ ਅਸ੍ਸੁ ਵਸਾ ਖੇਲੋ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਲਸਿਕਾ ਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਯੇ ਗੇਹਸਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ ਏਕੋਦਿ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਯਥਾਠਿਤਂ ਯਥਾਪਣਿਹਿਤਂ ਧਾਤੁਸੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਆਪੋਧਾਤੁ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਵਾਯੋਧਾਤੂ'ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਕ੍ਖੋ ਗੋਘਾਤਕੋ ਵਾ ਗੋਘਾਤਕਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਗਾਵਿਂ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਮਹਾਪਥੇ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਪਥੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਬਿਲਸੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ [ਪਟਿਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਸ੍ਸ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਯਥਾਠਿਤਂ ਯਥਾਪਣਿਹਿਤਂ ਧਾਤੁਸੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਆਪੋਧਾਤੁ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਵਾਯੋਧਾਤੂ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਯੇ ਗੇਹਸਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ ਏਕੋਦਿ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਸਰੀਰਂ ਸਿਵਥਿਕਾਯ [ਸੀਵਥਿਕਾਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਛਡ੍ਡਿਤਂ ਏਕਾਹਮਤਂ ਵਾ ਦ੍ਵੀਹਮਤਂ ਵਾ ਤੀਹਮਤਂ ਵਾ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਂ ਵਿਨੀਲਕਂ ਵਿਪੁਬ੍ਬਕਜਾਤਂ। ਸੋ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ – 'ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਕਾਯੋ ਏਵਂਧਮ੍ਮੋ ਏਵਂਭਾਵੀ ਏਵਂਅਨਤੀਤੋ'ਤਿ [ਏਤਂ ਅਨਤੀਤੋਤਿ (ਸੀ॰)]। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਯੇ ਗੇਹਸਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ ਏਕੋਦਿ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਸਰੀਰਂ ਸਿਵਥਿਕਾਯ ਛਡ੍ਡਿਤਂ ਕਾਕੇਹਿ ਵਾ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕੁਲਲੇਹਿ ਵਾ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਗਿਜ੍ਝੇਹਿ ਵਾ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਙ੍ਕੇਹਿ ਵਾ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸੁਨਖੇਹਿ ਵਾ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਬ੍ਯਗ੍ਘੇਹਿ ਵਾ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਦੀਪੀਹਿ ਵਾ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸਿਙ੍ਗਾਲੇਹਿ ਵਾ [ਗਿਜ੍ਝੇਹਿ ਵਾ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸੁਵਾਨੇਹਿ ਵਾ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸਿਗਾਲੇਹਿ ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵਿਵਿਧੇਹਿ ਵਾ ਪਾਣਕਜਾਤੇਹਿ ਖਜ੍ਜਮਾਨਂ। ਸੋ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ – 'ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਕਾਯੋ ਏਵਂਧਮ੍ਮੋ ਏਵਂਭਾਵੀ ਏਵਂਅਨਤੀਤੋ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਸਰੀਰਂ ਸਿਵਥਿਕਾਯ ਛਡ੍ਡਿਤਂ ਅਟ੍ਠਿਕਸਙ੍ਖਲਿਕਂ ਸਮਂਸਲੋਹਿਤਂ ਨ੍ਹਾਰੁਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਿਕਸਙ੍ਖਲਿਕਂ ਨਿਮ੍ਮਂਸਲੋਹਿਤਮਕ੍ਖਿਤਂ ਨ੍ਹਾਰੁਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਿਕਸਙ੍ਖਲਿਕਂ ਅਪਗਤਮਂਸਲੋਹਿਤਂ ਨ੍ਹਾਰੁਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਿਕਾਨਿ ਅਪਗਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨਿ [ਅਪਗਤਨਹਾਰੂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਦਿਸਾਵਿਦਿਸਾਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨਿ [ਦਿਸਾਵਿਦਿਸਾਸੁ ਵਿਕ੍ਖਿਤਾਨਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਅਞ੍ਞੇਨ ਹਤ੍ਥਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਾਦਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿਕਂ [ਅਞ੍ਞੇਨ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿਕਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ] ਅਞ੍ਞੇਨ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਊਰੁਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਟਿਟ੍ਠਿਕਂ [ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਟਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਡਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸੀਸਕਟਾਹਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਞ੍ਞੇਨ ਫਾਸੁਕਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਖਨ੍ਧਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਗੀਵਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਦਨ੍ਤਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸੀਸਕਟਾਹਂ [ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਟਟ੍ਠਿਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਡਕਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸੀਸਕਟਾਹਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਸੋ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ – 'ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ

කායෝ ඒවංධම්මෝ ඒවංභාවී ඒවංඅනතීතෝ’ති। තස්ස ඒවං අප්පමත්තස්ස...පෙ॰... ඒවම්පි, භික්ඛවේ, භික්ඛු කායගතාසතිං භාවේති।

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවේ, භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං – අට්ඨිකානි සෙතානි සඞ්ඛවණ්ණපටිභාගානි [සඞ්ඛවණ්ණූපනිභානි (සී॰ ස්‍යා॰ කං॰ පී॰)] ...පෙ॰... අට්ඨිකානි පුඤ්ජකිතානි තෙරෝවස්සිකානි... පෙ॰... අට්ඨිකානි පූතීනි චුණ්ණකජාතානි। සෝ ඉමමේව කායං උපසංහරති – ‘අයම්පි ඛෝ කායෝ ඒවංධම්මෝ ඒවංභාවී ඒවංඅනතීතෝ’ති। තස්ස ඒවං අප්පමත්තස්ස...පෙ॰... ඒවම්පි, භික්ඛවේ, භික්ඛු කායගතාසතිං භාවේති।

१५५. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවේ, භික්ඛු විවිච්චේව කාමේහි...පෙ॰... පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති। සෝ ඉමමේව කායං විවේකජේන පීතිසුඛේන අභිසන්නේති පරිසන්නේති පරිපූරේති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතෝ කායස්ස විවේකජේන පීතිසුඛේන අප්ඵුටං හෝති। සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවේ, දක්ඛෝ න්හාපකෝ [නහාපකෝ (සී॰ ස්‍යා॰ කං॰ පී॰)] වා න්හාපකන්තේවාසී වා කංසථාලේ න්හානීයචුණ්ණානි [නහානීයචුණ්ණානි (සී॰ ස්‍යා॰ කං॰ පී॰)] ආකිරිත්වා උදකේන පරිප්ඵෝසකං පරිප්ඵෝසකං සන්නෙය්‍ය, සායං න්හානීයපිණ්ඩි [සාස්ස නහානීයපිණ්ඩී (සී॰ ස්‍යා॰ කං॰ පී॰)] ස්නේහානුගතා ස්නේහපරේතා සන්තරබාහිරා ඵුටා ස්නේහේන න ච පග්ඝරිණී; ඒවමේව ඛෝ, භික්ඛවේ, භික්ඛු ඉමමේව කායං විවේකජේන පීතිසුඛේන අභිසන්නේති පරිසන්නේති පරිපූරේති පරිප්ඵරති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතෝ කායස්ස විවේකජේන පීතිසුඛේන අප්ඵුටං හෝති। තස්ස ඒවං අප්පමත්තස්ස...පෙ॰... ඒවම්පි, භික්ඛවේ, භික්ඛු කායගතාසතිං භාවේති।

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවේ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා...පෙ॰... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති। සෝ ඉමමේව කායං සමාධිජේන පීතිසුඛේන අභිසන්නේති පරිසන්නේති පරිපූරේති පරිප්ඵරති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතෝ කායස්ස සමාධිජේන පීතිසුඛේන අප්ඵුටං හෝති। සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවේ, උදකරහදෝ ගම්භීරෝ උබ්භිදෝදකෝ [උබ්භිතෝදකෝ (ස්‍යා॰ කං॰ ක॰)]। තස්ස නේවස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං න පච්ඡිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං න උත්තරාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං න දක්ඛිණාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං; දේවෝ ච න කාලේන කාලං සම්මා ධාරං අනුප්පවේච්ඡෙය්‍ය; අථ ඛෝ තම්හාව උදකරහදා සීතා වාරිධාරා උබ්භිජ්ජිත්වා තමේව උදකරහදං සීතේන වාරිනා අභිසන්නෙය්‍ය පරිසන්නෙය්‍ය පරිපූරෙය්‍ය පරිප්ඵරෙය්‍ය, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතෝ උදකරහදස්ස සීතේන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස; ඒවමේව ඛෝ, භික්ඛවේ, භික්ඛු ඉමමේව කායං සමාධිජේන පීතිසුඛේන අභිසන්නේති පරිසන්නේති පරිපූරේති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතෝ කායස්ස සමාධිජේන පීතිසුඛේන අප්ඵුටං හෝති। තස්ස ඒවං අප්පමත්තස්ස...පෙ॰... ඒවම්පි, භික්ඛවේ, භික්ඛු කායගතාසතිං භාවේති।

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවේ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා...පෙ॰... තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති। සෝ ඉමමේව කායං නිප්පීතිකේන සුඛේන අභිසන්නේති පරිසන්නේති පරිපූරේති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතෝ කායස්ස නිප්පීතිකේන සුඛේන අප්ඵුටං හෝති। සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවේ, උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පේකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකේ ජාතානි උදකේ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තෝනිමුග්ගපෝසීනි , තානි යාව චග්ගා යාව ච මූලා සීතේන වාරිනා අභිසන්නානි පරිසන්නානි [අභිසන්නානි පරිසන්නානි (ක॰)] පරිපූරානි පරිප්ඵුටානි, නාස්ස [න නේසං (?)] කිඤ්චි සබ්බාවතං උප්පලානං වා පදුමානං වා පුණ්ඩරීකානං වා සීතේන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස; ඒවමේව ඛෝ, භික්ඛවේ, භික්ඛු ඉමමේව කායං නිප්පීතිකේන සුඛේන අභිසන්නේති පරිසන්නේති පරිපූරේති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතෝ කායස්ස නිප්පීතිකේන සුඛේන අප්ඵුටං හෝති। තස්ස ඒවං අප්පමත්තස්ස...පෙ॰... ඒවම්පි, භික්ඛවේ, භික්ඛු කායගතාසතිං භාවේති।

“ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਚੇਤਸਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਚੇਤਸਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਹੋਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪੁਰਿਸੋ ਓਦਾਤੇਨ ਵਤ੍ਥੇਨ ਸਸੀਸਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਸ੍ਸ, ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਓਦਾਤੇਨ ਵਤ੍ਥੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਅਸ੍ਸ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਚੇਤਸਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਾਵਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਚੇਤਸਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇਨ ਅਪ੍ਫੁਟਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਯੇ ਗੇਹਸਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ ਏਕੋਦਿ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ।

੧੫੬. “ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਵਾਸ੍ਸ [ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ ਤਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇ ਕੇਚਿ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਯਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਚੇਤਸਾ ਫੁਟੋ, ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਵਾਸ੍ਸ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਮੁਦ੍ਦਙ੍ਗਮਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਵਾਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇ ਕੇਚਿ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਯਾ।

“ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਅਭਾਵਿਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਲਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ [ਆਰਮਣਂ (?)]। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਗਰੁਕਂ ਸਿਲਾਗੁਲ਼ਂ ਅਲ੍ਲਮਤ੍ਤਿਕਾਪੁਞ੍ਜੇ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਗਰੁਕਂ ਸਿਲਾਗੁਲ਼ਂ ਅਲ੍ਲਮਤ੍ਤਿਕਾਪੁਞ੍ਜੇ ਲਭੇਥ ਓਤਾਰ”ਨ੍ਤਿ? “ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ”। “ਏਵਮੇਵ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਅਭਾਵਿਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਲਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਕ੍ਖਂ ਕਟ੍ਠਂ ਕੋਲ਼ਾਪਂ [ਕੋਲ਼ਾਪਂ ਆਰਕਾ ਉਦਕਾ ਥਲੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ (ਕ॰)]; ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਤ੍ਤਰਾਰਣਿਂ ਆਦਾਯ – ‘ਅਗ੍ਗਿਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਤੇਜੋ ਪਾਤੁਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁਂ ਸੁਕ੍ਖਂ ਕਟ੍ਠਂ ਕੋਲ਼ਾਪਂ ਉਤ੍ਤਰਾਰਣਿਂ ਆਦਾਯ ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਨ੍ਤੋ [ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਨ੍ਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਗ੍ਗਿਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਤੇਜੋ ਪਾਤੁਕਰੇਯ੍ਯਾ”ਤਿ? “ਏਵਂ , ਭਨ੍ਤੇ”। “ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਅਭਾਵਿਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਲਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਰਿਤ੍ਤੋ ਤੁਚ੍ਛੋ ਆਧਾਰੇ ਠਪਿਤੋ; ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਦਕਭਾਰਂ ਆਦਾਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਲਭੇਥ ਉਦਕਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪਨ”ਨ੍ਤਿ? “ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ”। “ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਅਭਾਵਿਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਲਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣ”ਂ।

੧੫੭. “ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਲਹੁਕਂ ਸੁਤ੍ਤਗੁਲ਼ਂ ਸਬ੍ਬਸਾਰਮਯੇ ਅਗ੍ਗਲ਼ਫਲਕੇ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤਂ ਲਹੁਕਂ ਸੁਤ੍ਤਗੁਲ਼ਂ ਸਬ੍ਬਸਾਰਮਯੇ ਅਗ੍ਗਲ਼ਫਲਕੇ ਲਭੇਥ ਓਤਾਰ”ਨ੍ਤਿ? “ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ”। “ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲ੍ਲਂ ਕਟ੍ਠਂ ਸਸ੍ਨੇਹਂ [ਸਸ੍ਨੇਹਂ ਆਰਕਾ ਉਦਕਾ ਥਲੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ (ਕ॰)]; ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਤ੍ਤਰਾਰਣਿਂ ਆਦਾਯ – ‘ਅਗ੍ਗਿਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਤੇਜੋ ਪਾਤੁਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁਂ ਅਲ੍ਲਂ ਕਟ੍ਠਂ ਸਸ੍ਨੇਹਂ ਉਤ੍ਤਰਾਰਣਿਂ ਆਦਾਯ ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਿਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਤੇਜੋ ਪਾਤੁਕਰੇਯ੍ਯਾ”ਤਿ? “ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ”। “ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਪੂਰੋ ਉਦਕਸ੍ਸ ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕੋ ਕਾਕਪੇਯ੍ਯੋ ਆਧਾਰੇ ਠਪਿਤੋ; ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਦਕਭਾਰਂ ਆਦਾਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਲਭੇਥ ਉਦਕਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪਨ”ਨ੍ਤਿ? “ਨੋ

ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏവਮੇവ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖവੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾവਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰੰ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਲਭਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ’’।

੧੫੮. ‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖവੇ, ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾവਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਸੋ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਤ ਤਤ੍ਰ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿਆਯਤਨੇ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖവੇ, ਉਦਕਮਣਿਕੋ ਪੂਰੋ ਉਦਕਸ੍ਸ ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕੋ ਕਾਕਪੇਯ੍ਯੋ ਆਧਾਰੇ ਠਪਿਤੋ। ਤਮੇਨੰ ਬਲവਾ ਪੁਰਿਸੋ ਯਤੋ ਯਤੋ ਆവਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਦਕ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏവੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏവਮੇവ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖവੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾവਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸੋ, ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇവ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿਆਯਤਨੇ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖവੇ, ਸਮੇ ਭੂਮਿਭਾਗੇ ਚਤੁਰਸ੍ਸਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ [ਪੋਕ੍ਖਰਿਣੀ (ਸੀ॰)] ਅਸ੍ਸ ਆਲਿਬਨ੍ਧਾ ਪੂਰਾ ਉਦਕਸ੍ਸ ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕਾ ਕਾਕਪੇਯ੍ਯਾ। ਤਮੇਨੰ ਬਲവਾ ਪੁਰਿਸੋ ਯਤੋ ਯਤੋ ਆਲਿੰ ਮੁਞ੍ਚੇਯ੍ਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਦਕ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏവੰ , ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏവਮੇവ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖവੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾവਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਸੋ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇവ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿਆਯਤਨੇ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖവੇ, ਸੁਭੂਮਿਯੰ ਚਤੁਮਹਾਪਥੇ ਆਜਞ੍ਞਰਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ ਠਿਤੋ ਓਧਸ੍ਤਪਤੋਦੋ [ਓਭਸ੍ਤਪਤੋਦੋ (ਕ॰), ਉਭਨ੍ਤਰਪਟੋਦੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਅവ + ਧਂਸੁ + ਤ = ਓਧਸ੍ਤ-ਇਤਿਪਦവਿਭਾਗੋ]; ਤਮੇਨੰ ਦਕ੍ਖੋ ਯੋਗ੍ਗਾਚਰਿਯੋ ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍വਾ വਾਮੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਗਹੇਤ੍വਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਤੋਦੰ ਗਹੇਤ੍വਾ ਯੇਨਿਚ੍ਛਕੰ ਯਦਿਚ੍ਛਕੰ ਸਾਰੇਯ੍ਯਾਪਿ ਪਚ੍ਚਾਸਾਰੇਯ੍ਯਾਪਿ; ਏവਮੇവ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖവੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਭਾവਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਸੋ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ , ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇവ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿਆਯਤਨੇ’’।

੧੫੯. ‘‘ਕਾਯਗਤਾਯ, ਭਿਕ੍ਖവੇ, ਸਤਿਯਾ ਆਸੇവਿਤਾਯ ਭਾവਿਤਾਯ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਯਾਨੀਕਤਾਯ വਤ੍ਥੁਕਤਾਯ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਪਰਿਚਿਤਾਯ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾਯ ਦਸਾਨਿਸੰਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ। ਅਰਤਿਰਤਿਸਹੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਤੰ ਅਰਤਿ ਸਹਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਰਤਿੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ വਿਹਰਤਿ।

‘‘ਭਯਭੇਰവਸਹੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਤੰ ਭਯਭੇਰവੰ ਸਹਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਭਯਭੇਰവੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ വਿਹਰਤਿ।

‘‘ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸੀਤਸ੍ਸ ਉਣ੍ਹਸ੍ਸ ਜਿਘਚ੍ਛਾਯ ਪਿਪਾਸਾਯ ਡੰਸਮਕਸവਾਤਾਤਪਸਰੀਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਨੰ ਦੁਰੁਤ੍ਤਾਨੰ ਦੁਰਾਗਤਾਨੰ വਚਨਪਥਾਨੰ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਾਰੀਰਿਕਾਨੰ വੇਦਨਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਤਿਬ੍ਬਾਨੰ ਖਰਾਨੰ ਕਟੁਕਾਨੰ ਅਸਾਤਾਨੰ ਅਮਨਾਪਾਨੰ ਪਾਣਹਰਾਨੰ ਅਧਿവਾਸਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖവਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ।

‘‘ਸੋ ਅਨੇਕവਿਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿവਿਧੰ ਪਚ੍ਚਾਨੁਭੋਤਿ। ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍വਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍വਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ, ਆവਿਭਾവੰ… ਪੇ॰… ਯਾവ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ വਸੰ വਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ വਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ, ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚ… ਪੇ॰…।

“ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ‘ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵੀਤਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਸਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵੀਤਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵੀਤਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ‘ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

“ਸੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ।

“ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ।

“ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

“ਕਾਯਗਤਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਯਾ ਆਸੇਵਿਤਾਯ ਭਾਵਿਤਾਯ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਯਾਨੀਕਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾਯ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਪਰਿਚਿਤਾਯ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾਯ ਇਮੇ ਦਸਾਨਿਸਂਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ”ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੦. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – “ਭਿਕ੍ਖਵੋ”ਤਿ। “ਭਦਨ੍ਤੇ”ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – “ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਪਤ੍ਤਿਂ [ਸਙ੍ਖਾਰੂਪਪਤ੍ਤਿਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਸਙ੍ਖਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ”ਤਿ। “ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ”ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

੧੬੧. “ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਚਾਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਾਨਂ [ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਾਨਂ ਵਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ । ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ [ਵਿਹਾਰੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੁਪਪਤ੍ਤਿਯਾ [ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਤਤ੍ਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੁਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੬੨. “ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਚਾਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਾਨਂ...ਪੇ॰... ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲਾਨਂ [ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਾਨਂ ਵਾ ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲਾਨਂ ਵਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੁਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੁਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੬੩. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਚਾਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – ‘ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਰਾਜਿਕਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ । ਸੋ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦਹਤਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵੰ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯੰ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੬੪. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਚਾਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – ਤਾਵਤਿੰਸਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਯਾਮਾ ਦੇਵਾ... ਤੁਸਿਤਾ ਦੇਵਾ... ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀ ਦੇਵਾ... ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ । ਸੋ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦਹਤਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵੰ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯੰ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੬੫. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਚਾਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – ‘ਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਵਣ੍ਣਵਾ ਸੁਖਬਹੁਲੋ’ਤਿ। ਸਹਸ੍ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ [ਸਹਸ੍ਸਿੰ ਲੋਕਧਾਤੁੰ (ਸੀ॰)] ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ [ਅਧਿਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ (ਕ॰)] ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਏਕੰ ਆਮਣ੍ਡੰ ਹਤ੍ਥੇ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦਹਤਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵੰ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯੰ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੬੬. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਤਿਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ... ਚਤੁਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ... ਪਞ੍ਚਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਵਣ੍ਣਵਾ ਸੁਖਬਹੁਲੋਤਿ। ਪਞ੍ਚਸਹਸ੍ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਪਞ੍ਚ ਆਮਣ੍ਡਾਨਿ ਹਤ੍ਥੇ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਞ੍ਚਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦਹਤਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵੰ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯੰ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੬੭. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – ‘ਦਸਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਵਣ੍ਣਵਾ ਸੁਖਬਹੁਲੋ’ਤਿ। ਦਸਸਹਸ੍ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ

ਵਿਹਰਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਣਿ ਵੇਲੁਰਿਯੋ ਸੁਭੋ ਜਾਤਿਮਾ ਅਟ੍ਠੰਸੋ ਸੁਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤੋ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਭਾਸਤੇ ਚ ਤਪਤੇ ਚ [ਭਾਸਤਿ ਚ ਤਪਤਿ ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਰੋਚਤਿ ਚ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਦਸਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੬੮. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ... ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਸਤਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਵਣ੍ਣਵਾ ਸੁਖਬਹੁਲੋ'ਤਿ। ਸਤਸਹਸ੍ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਕ੍ਖਂ ਜਮ੍ਬੋਨਦਂ [ਨੇਕ੍ਖਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਦਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾਰਪੁਤ੍ਤਉਕ੍ਕਾਮੁਖਸੁਕੁਸਲਸਮ੍ਪਹਟ੍ਠਂ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਭਾਸਤੇ ਚ ਤਪਤੇ ਚ ਵਿਰੋਚਤਿ ਚ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਸਹਸ੍ਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ । ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੬੯. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ... ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – ਆਭਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾ ਦੇਵਾ... ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾ ਦੇਵਾ... ਆਭਸ੍ਸਰਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਆਭਸ੍ਸਰਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੭੦. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ ... ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – ਪਰਿਤ੍ਤਸੁਭਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਅਪ੍ਪਮਾਣਸੁਭਾ ਦੇਵਾ... ਸੁਭਕਿਣ੍ਹਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਭਕਿਣ੍ਹਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੭੧. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ... ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – ਵੇਹਪ੍ਫਲਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਅਵਿਹਾ ਦੇਵਾ... ਅਤਪ੍ਪਾ ਦੇਵਾ... ਸੁਦਸ੍ਸਾ ਦੇਵਾ... ਸੁਦਸ੍ਸੀ ਦੇਵਾ... ਅਕਨਿਟ੍ਠਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਕਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੭੨. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ... ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – ‘ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੂਪਗਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਸੁਖਬਹੁਲਾ’ਤਿ । ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੂਪਗਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੭੩. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ... ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – ‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੂਪਗਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਸੁਖਬਹੁਲਾ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੂਪਗਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੭੪. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ... ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਸੁਖਬਹੁਲਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੂਪਗਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੭੫. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲੇਨ... ਸੁਤੇਨ... ਚਾਗੇਨ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ [ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀਤਿ। (ਕ॰)]।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਦਸਮਂ।

ਅਨੁਪਦਵਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਨੁਪਾਦ-ਸੋਧਨ-ਪੋਰਿਸਧਮ੍ਮੋ, ਸੇਵਿਤਬ੍ਬ-ਬਹੁਧਾਤੁ-ਵਿਭਤ੍ਤਿ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਿਤ੍ਤਿਨਾਮ-ਚਤ੍ਤਾਰੀਸੇਨ, ਆਨਾਪਾਨੋ ਕਾਯਗਤੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿ [ਇਤੋ ਪਰਂ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਏਵਮ੍ਪਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ –-§ਚਨ੍ਦਕੇ ਵਿਮਲੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ, ਪੁਣ੍ਣਸਮ੍ਮੋਦਿਨਿਰੋਧਅਤ੍ਤਨੋ।§ਦਨ੍ਧਾ ਬਹੁਜਨਸੇਵਿਤਂ ਧਮ੍ਮਵਰਂ, ਯਂ ਅਨੁਪਦਂ ਵਗ੍ਗਵਰਂ ਦੁਤਿਯਾਤਿ]॥

੩. ਸੁਞ੍ਞਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਚੂਲ਼ਸੁਞ੍ਞਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੭੬. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਕਮਿਦੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਨਗਰਕੰ ਨਾਮ ਸਕ੍ਯਾਨੰ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਥ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤੰ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – 'ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਿਹਾਰੇਨਾਹੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਰਹਿ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਕਚ੍ਚਿ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਸ੍ਸੁਤੰ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤੰ ਸੁਮਨਸਿਕਤੰ ਸੂਪਧਾਰਿਤ''ਨ੍ਤਿ? ''ਤਗ੍ਘ ਤੇ ਏਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਸ੍ਸੁਤੰ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤੰ ਸੁਮਨਸਿਕਤੰ ਸੂਪਧਾਰਿਤੰ। ਪੁਬ੍ਬੇਪਾਹੰ [ਪੁਬ੍ਬੇਚਾਹੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)], ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਰਹਿਪਿ [ਏਤਰਹਿ ਚ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਿਹਾਰੇਨ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਯੰ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਹਤ੍ਥਿਗਵਸ੍ਸਵਲ਼ਵੇਨ, ਸੁਞ੍ਞੋ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤੇਨ, ਸੁਞ੍ਞੋ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਨ ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਿਦੰ ਅਸੁਞ੍ਞਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤੰ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਗਾਮਸਞ੍ਞੰ, ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਸਞ੍ਞੰ, ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ । ਤਸ੍ਸ ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਗਾਮਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਮਨੁਸ੍ਸਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਾਯੰ ਦਰਥਮਤ੍ਤਾ ਯਦਿਦੰ – ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਗਾਮਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਮਨੁਸ੍ਸਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਿਦੰ ਅਸੁਞ੍ਞਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਯਞ੍ਹਿ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਹੋਤਿ ਤੇਨ ਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੰ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ ਤੰ 'ਸਨ੍ਤਮਿਦੰ ਅਤ੍ਥੀ'''ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਏਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਾ ਅਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਭਵਤਿ।

੧੭੭. ''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਸਞ੍ਞੰ, ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞੰ, ਪਥਵੀਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਆਸਭਚਮ੍ਮੰ ਸਙ੍ਕੁਸਤੇਨ ਸੁਵਿਹਤੰ ਵਿਗਤਵਲਿਕੰ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੰ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਥਵਿਯਾ ਉਕ੍ਕੂਲਵਿਕ੍ਕੂਲੰ ਨਦੀਵਿਦੁਗ੍ਗੰ ਖਾਣੁਕਣ੍ਟਕਟ੍ਠਾਨੰ ਪਬ੍ਬਤਵਿਸਮੰ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ [ਸਬ੍ਬੰ (ਕ॰)] ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਮਨੁਸ੍ਸਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਾਯੰ ਦਰਥਮਤ੍ਤਾ ਯਦਿਦੰ – ਪਥਵੀਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਮਨੁਸ੍ਸਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਿਦੰ ਅਸੁਞ੍ਞਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਪਥਵੀਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਯਞ੍ਹਿ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਹੋਤਿ ਤੇਨ ਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੰ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ ਤੰ 'ਸਨ੍ਤਮਿਦੰ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਏਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਾ ਅਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਭਵਤਿ।

੧੭੮. ''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞੰ, ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞੰ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਾਯੰ ਦਰਥਮਤ੍ਤਾ ਯਦਿਦੰ – ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਿਦੰ ਅਸੁਞ੍ਞਤੰ ਯਦਿਦੰ –

ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਯਞ੍ਹਿ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਹੋਤਿ ਤੇਨ ਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੰ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ ਤੰ 'ਸਨ੍ਤਮਿਦੰ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਏਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ , ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਾ ਅਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਭਵਤਿ।

੧੭੯. ''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞੰ, ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਾਯੰ ਦਰਥਮਤ੍ਤਾ ਯਦਿਦੰ – ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਿਦੰ ਅਸੁਞ੍ਞਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਯਞ੍ਹਿ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਹੋਤਿ ਤੇਨ ਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੰ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ ਤੰ 'ਸਨ੍ਤਮਿਦੰ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਏਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਾ ਅਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਭਵਤਿ।

੧੮੦. ''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ, ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਾਯੰ ਦਰਥਮਤ੍ਤਾ ਯਦਿਦੰ – ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਿਦੰ ਅਸੁਞ੍ਞਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਯਞ੍ਹਿ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਹੋਤਿ ਤੇਨ ਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੰ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ ਤੰ 'ਸਨ੍ਤਮਿਦੰ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਏਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਾ ਅਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਭਵਤਿ।

੧੮੧. ''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ, ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਾਯੰ ਦਰਥਮਤ੍ਤਾ ਯਦਿਦੰ – ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਿਦੰ ਅਸੁਞ੍ਞਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ । ਇਤਿ ਯਞ੍ਹਿ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਹੋਤਿ ਤੇਨ ਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੰ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ ਤੰ 'ਸਨ੍ਤਮਿਦੰ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਏਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਾ ਅਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਭਵਤਿ।

੧੮੨. ''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ, ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਾਯੰ ਦਰਥਮਤ੍ਤਾ ਯਦਿਦੰ – ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਿਕੰ ਜੀਵਿਤਪਚ੍ਚਯਾ'ਤਿ । ਸੋ 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ

ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਿਦੰ ਅਸੁਞ੍ਞਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਿਕੰ ਜੀਵਿਤਪਚ੍ਚਯਾ'ਤਿ। ਇਤਿ ਯਞ੍ਹਿ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਹੋਤਿ ਤੇਨ ਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੰ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ ਤੰ 'ਸਨ੍ਤਮਿਦੰ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਏਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਾ ਅਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਭਵਤਿ।

੧੮੩. ''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ, ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੰ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤੋ ਅਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਿਤੋ'। 'ਯੰ ਖੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤੰ ਅਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਿਤੰ ਤਦਨਿਚ੍ਚੰ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਕਾਮਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਵਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਕਾਮਾਸਵੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਭਵਾਸਵੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਰਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਧ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਾਯੰ ਦਰਥਮਤ੍ਤਾ ਯਦਿਦੰ – ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਿਕੰ ਜੀਵਿਤਪਚ੍ਚਯਾ'ਤਿ। ਸੋ 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਕਾਮਾਸਵੇਨਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਭਵਾਸਵੇਨਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਸਞ੍ਞਾਗਤੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੇਨਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵਿਦੰ ਅਸੁਞ੍ਞਤੰ ਯਦਿਦੰ – ਇਮਮੇਵ ਕਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਿਕੰ ਜੀਵਿਤਪਚ੍ਚਯਾ'ਤਿ। ਇਤਿ ਯਞ੍ਹਿ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਹੋਤਿ ਤੇਨ ਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੰ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ ਤੰ 'ਸਨ੍ਤਮਿਦੰ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਏਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਾ ਅਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਮਾਨੁਤ੍ਤਰਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਭਵਤਿ।

੧੮੪. ''ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਮਾਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿੰਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੰਯੇਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਮਾਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿੰਸੁ। ਯੇਪਿ [ਯੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਹਿ ਕੇਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਮਾਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੰਯੇਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਮਾਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇਪਿ [ਯੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਹਿ ਕੇਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਮਾਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੰਯੇਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਮਾਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਆਨਨ੍ਦ, 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਮਾਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ [ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)] – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ [ਤੇ (ਕ॰)], ਆਨਨ੍ਦ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਚੂਲ਼ਸੁਞ੍ਞਤਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਪਠਮੰ।

੨. ਮਹਾਸੁਞ੍ਞਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੫. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਕਾਲ਼ਖੇਮਕਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਿਹਾਰੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਕਾਲ਼ਖੇਮਕਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਿਹਾਰੇ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਕਾਲ਼ਖੇਮਕਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਿਹਾਰੇ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਿ ਖੋ ਕਾਲ਼ਖੇਮਕਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਿਹਾਰੇ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ। ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਨੁ ਖੋ ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

੧੮੬. ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਘਟਾਯ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਿਹਾਰੇ ਚੀਵਰਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਘਟਾਯ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਿਹਾਰੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਾਲ਼ਖੇਮਕਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਿਹਾਰੇ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ। ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਨੁ ਖੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਲ਼ਖੇਮਕਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਿਹਾਰੇ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ। ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤ੍ਥ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਚੀਵਰਕਾਰਸਮਯੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ।

''ਨ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਭਤਿ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਰਤੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਗਣਾਰਾਮੋ ਗਣਰਤੋ ਗਣਸਮ੍ਮੁਦਿਤੋ। ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਰਤੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਗਣਾਰਾਮੋ ਗਣਰਤੋ ਗਣਸਮ੍ਮੁਦਿਤੋ ਯਂ ਤਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਂ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਂ ਉਪਸਮਸੁਖਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਸੁਖਂ [ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਂ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਸੁਖਂ (ਕ॰) ਉਪਰਿ ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਸਮ੍ਬੋਧਿਸੁਖਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਚ ਖੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕੋ ਗਣਸ੍ਮਾ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਤਸ੍ਸੇਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਯਂ ਤਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਂ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਂ ਉਪਸਮਸੁਖਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਸੁਖਂ ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀਤਿ – ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਰਤੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਗਣਾਰਾਮੋ ਗਣਰਤੋ ਗਣਸਮ੍ਮੁਦਿਤੋ ਸਾਮਾਯਿਕਂ ਵਾ ਕਨ੍ਤਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਤਿ ਅਸਾਮਾਯਿਕਂ ਵਾ ਅਕੁਪ੍ਪਨ੍ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਚ ਖੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕੋ ਗਣਸ੍ਮਾ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਤਸ੍ਸੇਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਸਾਮਾਯਿਕਂ ਵਾ ਕਨ੍ਤਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਤਿ ਅਸਾਮਾਯਿਕਂ ਵਾ ਅਕੁਪ੍ਪਨ੍ਤਿ – ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਨਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਂ ਰੂਪਮ੍ਪਿ [ਏਕਰੂਪਮ੍ਪਿ (ਸੀ॰)] ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ ਯਤ੍ਥ ਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਭਿਰਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

੧੮੭. ''ਅਯਂ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਵਿਹਾਰੋ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਯਦਿਦਂ – ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ [ਵਿਹਰਤਂ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਵਿਹਰਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)]। ਤਤ੍ਰ ਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਂ ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਭਵਨ੍ਤਿ [ਭਗਵਨ੍ਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾਰੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਉਪਾਸਕਾ ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਰਾਜਾਨੋ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਸਾਵਕਾ। ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਵੇਕਪੋਣੇਨ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰੇਨ ਵੂਪਕਟ੍ਠੇਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਰਤੇਨ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭੂਤੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਸਵਟ੍ਠਾਨੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਉਯ੍ਯੋਜਨਿਕਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂਯੇਵ ਕਥਂ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – 'ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤੇਨਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ ਸਨ੍ਨਿਸਾਦੇਤਬ੍ਬਂ ਏਕੋਦਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਸਮਾਦਹਾਤਬ੍ਬਂ।

੧੮੮. ''ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸਾਦੇਤਿ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਤਿ [ਏਕੋਦਿਕਰੋਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸਮਾਦਹਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸਾਦੇਤਿ ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਤਿ ਸਮਾਦਹਤਿ। ਸੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ । ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਮੇਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਖੋ ਮੇ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨ

ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ...ਪੇ॰... ਸੋ ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਆਨੇਞ੍ਜਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਮੇਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਖੋ ਮੇ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਆਨੇਞ੍ਜਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ।

''ਤੇਨਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ ਸਨ੍ਨਿਸਾਦੇਤਬ੍ਬਂ ਏਕੋਦਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਸਮਾਦਹਾਤਬ੍ਬਂ। ਸੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਮੇਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਖੋ ਮੇ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋ ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਆਨੇਞ੍ਜਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਮੇਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਖੋ ਮੇ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਆਨੇਞ੍ਜਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ।

੧੮੯. ''ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਚਙ੍ਕਮਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ, ਸੋ ਚਙ੍ਕਮਤਿ – 'ਏਵਂ ਮਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਂ ਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ । ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਠਾਨਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ, ਸੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ – 'ਏਵਂ ਮਂ ਠਿਤਂ ਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ, ਸੋ ਨਿਸੀਦਤਿ – 'ਏਵਂ ਮਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਸਯਨਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ , ਸੋ ਸਯਤਿ – 'ਏਵਂ ਮਂ ਸਯਨ੍ਤਂ ਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਕਥਾਯ [ਭਸ੍ਸਾਯ (ਸੀ॰), ਭਾਸਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ, ਸੋ – 'ਯਾਯਂ ਕਥਾ ਹੀਨਾ ਗਮ੍ਮਾ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਾ ਅਨਰਿਯਾ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰਾਜਕਥਾ ਚੋਰਕਥਾ ਮਹਾਮਤ੍ਤਕਥਾ ਸੇਨਾਕਥਾ ਭਯਕਥਾ ਯੁਦ੍ਧਕਥਾ ਅਨ੍ਨਕਥਾ ਪਾਨਕਥਾ ਵਤ੍ਥਕਥਾ ਸਯਨਕਥਾ ਮਾਲਾਕਥਾ ਗਨ੍ਧਕਥਾ ਞਾਤਿਕਥਾ ਯਾਨਕਥਾ ਗਾਮਕਥਾ ਨਿਗਮਕਥਾ ਨਗਰਕਥਾ ਜਨਪਦਕਥਾ ਇਤ੍ਥਿਕਥਾ ਸੁਰਾਕਥਾ ਵਿਸਿਖਾਕਥਾ ਕੁਮ੍ਭਟ੍ਠਾਨਕਥਾ ਪੁਬ੍ਬਪੇਤਕਥਾ ਨਾਨਤ੍ਤਕਥਾ ਲੋਕਕ੍ਖਾਯਿਕਾ ਸਮੁਦ੍ਦਕ੍ਖਾਯਿਕਾ ਇਤਿਭਵਾਭਵਕਥਾ ਇਤਿ ਵਾ ਇਤਿ – ਏਵਰੂਪਿਂ ਕਥਂ ਨ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਚ ਖੋ ਅਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਥਾ ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾ ਚੇਤੋਵਿਨੀਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ [ਚੇਤੋਵਿਚਾਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ (ਪੀ॰)] ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਾ ਪਵਿਵੇਕਕਥਾ ਅਸਂਸਗ੍ਗਕਥਾ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਾ ਸੀਲਕਥਾ ਸਮਾਧਿਕਥਾ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕਥਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕਥਾ ਇਤਿ – 'ਏਵਰੂਪਿਂ ਕਥਂ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ, ਸੋ – 'ਯੇ ਤੇ ਵਿਤਕ੍ਕਾ ਹੀਨਾ ਗਮ੍ਮਾ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਾ ਅਨਰਿਯਾ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ ਇਤਿ ਏਵਰੂਪੇ

ਵਿਤੱਕੇ [ਏਵਰੂਪੇਨ ਵਿਤੱਕੇਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਨ ਵਿਤੱਕੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਯੇ ਚ ਖੋ ਇਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਿਤੱਕਾ ਅਰਿਯਾ ਨਿੱਯਾਨਿਕਾ ਨਿੱਯਨ੍ਤਿ ਤੱਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ, ਸੇੱਯਥਿਦਂ – ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤੱਕੋ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤੱਕੋ ਅਵਿਹਿੰਸਾਵਿਤੱਕੋ ਇਤਿ – 'ਏਵਰੂਪੇ ਵਿਤੱਕੇ [ਏਵਰੂਪੇਨ ਵਿਤੱਕੇਨ (ਕ॰)] ਵਿਤੱਕੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ।

੧੯੦. ''ਪਞ੍ਚ ਖੋ ਇਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇੱਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇੱਯਾ ਸੱਦਾ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇੱਯਾ ਗਨ੍ਧਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇੱਯਾ ਰਸਾ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇੱਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਭਿਕ੍ਖਣਂ ਸਕਂ ਚਿੱਤਂ ਪੱਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਆਯਤਨੇ ਉਪ੍ਪੱਜਤਿ ਚੇਤਸੋ ਸਮੁਦਾਚਾਰੋ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੱਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਮੇ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਆਯਤਨੇ ਉਪ੍ਪੱਜਤਿ ਚੇਤਸੋ ਸਮੁਦਾਚਾਰੋ'ਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਮੇਤਂ [ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਂ (ਅਟ੍ਠ॰)], ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੋ ਖੋ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਸੋ ਮੇ ਨੱਪਹੀਨੋ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਚੇ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੱਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਮੇ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਆਯਤਨੇ ਉਪ੍ਪੱਜਤਿ ਚੇਤਸੋ ਸਮੁਦਾਚਾਰੋ'ਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਮੇਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੋ ਖੋ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਸੋ ਮੇ ਪਹੀਨੋ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ।

੧੯੧. ''ਪਞ੍ਚ ਖੋ ਇਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨਾ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ – 'ਇਤਿ ਰੂਪਂ ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਯੋ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨੋ ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਮੇਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੋ ਖੋ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨੋ ਸੋ ਮੇ ਪਹੀਨੋ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਕੁਸਲਾ ਕੁਸਲਾਯਾਤਿਕਾ [ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਕੁਸਲਾਯਤਿਕਾ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਅਰਿਯਾ ਲੋਕੁੱਤਰਾ ਅਨਵੱਕਨ੍ਤਾ ਪਾਪਿਮਤਾ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਂ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਅਰਹਤਿ ਸਾਵਕੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤੁਂ ਅਪਿ ਪਣੁੱਜਮਾਨੋ''ਤਿ [ਅਪਿ ਪਨੁੱਜਮਾਨੋਪੀਤਿ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਅਪਿ ਪਯੁੱਜਮਾਨੋਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]? ''ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇੱਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ । ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

੧੯੨. ''ਨ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਰਹਤਿ ਸਾਵਕੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤੁਂ, ਯਦਿਦਂ ਸੁੱਤਂ ਗੇੱਯਂ ਵੇੱਯਾਕਰਣਂ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁ [ਵੇੱਯਾਕਰਣਸ੍ਸ ਹੇਤੁ (ਕ॰)]। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦੀਘਰੱਤਸ੍ਸ [ਦੀਘਰੱਤਂ + ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਪਦੱਛੇਦੋ] ਹਿ ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਤਾ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿੱਧਾ। ਯਾ ਚ ਖੋ ਅਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਥਾ ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾ ਚੇਤੋਵਿਨੀਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵੱਤਤਿ, ਸੇੱਯਥਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਿੱਛਕਥਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਾ ਪਵਿਵੇਕਕਥਾ ਅਸਂਸੱਗਕਥਾ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਾ ਸੀਲਕਥਾ ਸਮਾਧਿਕਥਾ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਵਿਮੁੱਤਿਕਥਾ ਵਿਮੁੱਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕਥਾ – ਏਵਰੂਪਿਯਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਥਾਯ ਹੇਤੁ ਅਰਹਤਿ ਸਾਵਕੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤੁਂ ਅਪਿ ਪਣੁੱਜਮਾਨੋ।

''ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਆਚਰਿਯੂਪੱਦਵੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੂਪੱਦਵੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੂਪੱਦਵੋ ਹੋਤਿ।

੧੯੩. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਆਚਰਿਯੂਪਦ੍ਦਵੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਤ੍ਥਾ ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਭਜਤਿ ਅਰਞ੍ਞੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਪਬ੍ਬਤੰ ਕਨ੍ਦਰੰ ਗਿਰਿਗੁਹੰ ਸੁਸਾਨੰ ਵਨਪਤ੍ਥੰ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੰ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜੰ। ਤਸ੍ਸ ਤਥਾਵੂਪਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਨ੍ਵਾਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ [ਅਨ੍ਵਾਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਨੇਗਮਾ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦਾ ਚ। ਸੋ ਅਨ੍ਵਾਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕੇਸੁ ਨੇਗਮੇਸੁ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦੇਸੁ ਚ ਮੁਚ੍ਛੰ ਨਿਕਾਮਯਤਿ [ਮੁਚ੍ਛਤਿ ਕਾਮਯਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨ ਨ ਤਥਾ ਦਿਸ੍ਸਤਿ], ਗੇਧੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਆਵਤ੍ਤਤਿ ਬਾਹੁਲ੍ਲਾਯ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਉਪਦ੍ਦਵੋ [ਉਪਦ੍ਦੁਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਆਚਰਿਯੋ। ਆਚਰਿਯੂਪਦ੍ਦਵੇਨ ਅਵਧਿੰਸੁ ਨੰ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸੰਕਿਲੇਸਿਕਾ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ [ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਦਰਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਆਯਤਿੰ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਿਯਾ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਆਚਰਿਯੂਪਦ੍ਦਵੋ ਹੋਤਿ।

੧੯੪. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੂਪਦ੍ਦਵੋ ਹੋਤਿ? ਤਸ੍ਸੇਵ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁ ਵਿਵੇਕਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯਮਾਨੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਭਜਤਿ ਅਰਞ੍ਞੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਪਬ੍ਬਤੰ ਕਨ੍ਦਰੰ ਗਿਰਿਗੁਹੰ ਸੁਸਾਨੰ ਵਨਪਤ੍ਥੰ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੰ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜੰ। ਤਸ੍ਸ ਤਥਾਵੂਪਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਨ੍ਵਾਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਨੇਗਮਾ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦਾ ਚ। ਸੋ ਅਨ੍ਵਾਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕੇਸੁ ਨੇਗਮੇਸੁ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦੇਸੁ ਚ ਮੁਚ੍ਛੰ ਨਿਕਾਮਯਤਿ, ਗੇਧੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਆਵਤ੍ਤਤਿ ਬਾਹੁਲ੍ਲਾਯ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਉਪਦ੍ਦਵੋ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੀ। ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੂਪਦ੍ਦਵੇਨ ਅਵਧਿੰਸੁ ਨੰ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸੰਕਿਲੇਸਿਕਾ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਸਦਰਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਆਯਤਿੰ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਿਯਾ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੂਪਦ੍ਦਵੋ ਹੋਤਿ।

੧੯੫. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੂਪਦ੍ਦਵੋ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ। ਸੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਭਜਤਿ ਅਰਞ੍ਞੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਪਬ੍ਬਤੰ ਕਨ੍ਦਰੰ ਗਿਰਿਗੁਹੰ ਸੁਸਾਨੰ ਵਨਪਤ੍ਥੰ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੰ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜੰ। ਤਸ੍ਸ ਤਥਾਵੂਪਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਨ੍ਵਾਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਨੇਗਮਾ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦਾ ਚ। ਸੋ ਅਨ੍ਵਾਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕੇਸੁ ਨੇਗਮੇਸੁ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦੇਸੁ ਚ ਨ ਮੁਚ੍ਛੰ ਨਿਕਾਮਯਤਿ, ਨ ਗੇਧੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਆਵਤ੍ਤਤਿ ਬਾਹੁਲ੍ਲਾਯ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁ ਵਿਵੇਕਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯਮਾਨੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਭਜਤਿ ਅਰਞ੍ਞੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਪਬ੍ਬਤੰ ਕਨ੍ਦਰੰ ਗਿਰਿਗੁਹੰ ਸੁਸਾਨੰ ਵਨਪਤ੍ਥੰ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੰ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜੰ। ਤਸ੍ਸ ਤਥਾਵੂਪਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਨ੍ਵਾਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਨੇਗਮਾ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦਾ ਚ। ਸੋ ਅਨ੍ਵਾਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕੇਸੁ ਨੇਗਮੇਸੁ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦੇਸੁ ਚ ਮੁਚ੍ਛੰ ਨਿਕਾਮਯਤਿ, ਗੇਧੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਆਵਤ੍ਤਤਿ ਬਾਹੁਲ੍ਲਾਯ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਉਪਦ੍ਦਵੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੂਪਦ੍ਦਵੇਨ ਅਵਧਿੰਸੁ ਨੰ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸੰਕਿਲੇਸਿਕਾ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਸਦਰਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਆਯਤਿੰ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਿਯਾ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੂਪਦ੍ਦਵੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯੋ ਚੇਵਾਯੰ ਆਚਰਿਯੂਪਦ੍ਦਵੋ, ਯੋ ਚ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੂਪਦ੍ਦਵੋ ਅਯੰ ਤੇਹਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੂਪਦ੍ਦਵੋ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤਰੋ ਚੇਵ ਕਟੁਕਵਿਪਾਕਤਰੋ ਚ, ਅਪਿ ਚ ਵਿਨਿਪਾਤਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੯੬. ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਮੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਿਤ੍ਤਵਤਾਯ ਸਮੁਦਾਚਰਥ, ਮਾ ਸਪਤ੍ਤਵਤਾਯ। ਤੰ ਵੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ , ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਸਾਵਕਾ ਸਪਤ੍ਤਵਤਾਯ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਮਿਤ੍ਤਵਤਾਯ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਹਿਤੇਸੀ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ – ‘ਇਦੰ ਵੋ ਹਿਤਾਯ, ਇਦੰ ਵੋ ਸੁਖਾਯਾ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸੋਤੰ ਓਦਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਵੋਕ੍ਕਮ੍ਮ ਚ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਸਾਵਕਾ ਸਪਤ੍ਤਵਤਾਯ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਮਿਤ੍ਤਵਤਾਯ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਸਾਵਕਾ ਮਿਤ੍ਤਵਤਾਯ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸਪਤ੍ਤਵਤਾਯ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਹਿਤੇਸੀ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ – ‘ਇਦਂ ਵੋ ਹਿਤਾਯ, ਇਦਂ ਵੋ ਸੁਖਾਯਾ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ, ਸੋਤਂ ਓਦਹਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਵੋਕ੍ਕਮ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਸਾਵਕਾ ਮਿਤ੍ਤਵਤਾਯ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸਪਤ੍ਤਵਤਾਯ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਮਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਿਤ੍ਤਵਤਾਯ ਸਮੁਦਾਚਰਥ, ਮਾ ਸਪਤ੍ਤਵਤਾਯ। ਤਂ ਵੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ। ਨ ਵੋ ਅਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾ ਪਰਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰੋ ਆਮਕੇ ਆਮਕਮਤ੍ਤੇ। ਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਕ੍ਖਾਮਿ; ਪਵਯ੍ਹ ਪਵਯ੍ਹ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਕ੍ਖਾਮਿ [ਪਵਯ੍ਹ ਪਵਯ੍ਹ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਆਨਨ੍ਦ ਵਕ੍ਖਾਮਿ (ਕ॰)]। ਯੋ ਸਾਰੋ ਸੋ ਠਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਮਹਾਸੁਞ੍ਞਤਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਚ੍ਛਰਿਯਅਬ੍ਭੁਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੭. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਤਾ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾ, ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਤਥਾਗਤੋ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਛਿਨ੍ਨਪਪਞ੍ਚੇ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮੇ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਵਟ੍ਟੇ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇ ਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ [ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਸ੍ਸਤਿ ਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ (ਕ॰)] – ‘ਏਵਂਜਚ੍ਚਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿਪਿ, ‘ਏਵਂਨਾਮਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿਪਿ, ‘ਏਵਂਗੋਤ੍ਤਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿਪਿ, ‘ਏਵਂਸੀਲਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿਪਿ, ‘ਏਵਂਧਮ੍ਮਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿਪਿ, ‘ਏਵਂਪਞ੍ਞਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿਪਿ, ‘ਏਵਂਵਿਹਾਰੀ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿਪਿ, ‘ਏਵਂਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿਪੀ’’ਤਿ! ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਚੇਵ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤਾ ਅਚ੍ਛਰਿਯਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਚ; ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਚੇਵ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤਾ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਚਾ’’ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਹਿਦਂ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ ਹੋਤਿ।

੧੯੮. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨੁਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ । ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਕਾਯ ਨੁਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ, ਕਾ ਚ ਪਨ ਵੋ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਤਾ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾ, ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਤਥਾਗਤੋ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਛਿਨ੍ਨਪਪਞ੍ਚੇ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮੇ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਵਟ੍ਟੇ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇ ਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ – ਏਵਂਜਚ੍ਚਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ ਇਤਿਪਿ, ਏਵਂਨਾਮਾ... ਏਵਂਗੋਤ੍ਤਾ... ਏਵਂਸੀਲਾ... ਏਵਂਧਮ੍ਮਾ.. ਏਵਂਪਞ੍ਞਾ... ਏਵਂਵਿਹਾਰੀ... ਏਵਂਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ ਇਤਿਪੀ’ਤਿ! ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਮ੍ਹੇ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਚੇਵ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤਾ ਅਚ੍ਛਰਿਯਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਚ, ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਚੇਵ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤਾ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਚਾ’ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ; ਅਥ ਭਗਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ।

੧੯੯. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮੱਤਾਯ ਪਟਿਭਨ੍ਤੁ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ [ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ (?)]।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਂ ਕਾਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜੀ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਂ ਕਾਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿ ਇਦਂਪਾਹਂ , ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤੇ ਕਾਯੇ ਅਟ੍ਠਾਸੀ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤੇ ਕਾਯੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ ਇਦਂਪਾਹਂ [ਇਦਂਪਹਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

੨੦੦. ‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤੇ ਕਾਯੇ ਅਟ੍ਠਾਸੀ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤੇ ਕਾਯੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਾ, ਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਮੀ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ , ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਾ ਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਮਿ ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

੨੦੧. ‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਯਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਾ ਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਮਤਿ, ਅਥ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਉਲ਼ਾਰੋ ਓਭਾਸੋ ਲੋਕੇ ਪਾਤੁਭਵਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਾਨੁਭਾਵਂ। ਯਾਪਿ ਤਾ ਲੋਕਨ੍ਤਰਿਕਾ ਅਘਾ ਅਸਂਵੁਤਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਿਮਿਸਾ, ਯਤ੍ਥਪਿਮੇ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵਾ ਆਭਾਯ ਨਾਨੁਭੋਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਉਲ਼ਾਰੋ ਓਭਾਸੋ ਲੋਕੇ ਪਾਤੁਭਵਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਾਨੁਭਾਵਂ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਤੇਨੋਭਾਸੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਸਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨਾਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਚ ਉਲ਼ਾਰੋ ਓਭਾਸੋ ਲੋਕੇ ਪਾਤੁਭਵਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਾਨੁਭਾਵ’ਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

੨੦੨. ‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਯਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਂ ਆਰਕ੍ਖਾਯ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ – ਮਾ ਨਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਰਂ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ ਅਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ ਕੋਚਿ ਵਾ ਵਿਹੇਠੇਸੀ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

੨੦੩. ‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਯਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਕਤਿਯਾ ਸੀਲਵਤੀ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਹੋਤਿ ਵਿਰਤਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵਿਰਤਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵਿਰਤਾ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵਿਰਤਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵਿਰਤਾ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਯਦਾ , ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤੁ ਪੁਰਿਸੇਸੁ ਮਾਨਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਮਗੁਣੂਪਸਂਹਿਤਂ, ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯਾ ਚ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਹੋਤਿ ਕੇਨਚਿ ਪੁਰਿਸੇਨ ਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨਾ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਯਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿੰ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਲਾਭਿਨੀ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਕਾਮਗੁਣਾਨੰ। ਸਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤਾ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤਾ ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦੰਪਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਮਿ।

੨੦੪. ‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਯਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿੰ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤੁ ਕੋਚਿਦੇਵ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਸੁਖਿਨੀ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਹੋਤਿ ਅਕਿਲਨ੍ਤਕਾਯਾ; ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਞ੍ਚ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਤਿਰੋਕੁਚ੍ਛਿਗਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੰ ਅਹੀਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਣਿ ਵੇਲੁਰਿਯੋ ਸੁਭੋ ਜਾਤਿਮਾ ਅਟ੍ਠੰਸੋ ਸੁਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤੋ। ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤੰ ਆਵੁਤੰ ਨੀਲੰ ਵਾ ਪੀਤੰ ਵਾ ਲੋਹਿਤੰ ਵਾ ਓਦਾਤੰ ਵਾ ਪਣ੍ਡੁਸੁਤ੍ਤੰ ਵਾ। ਤਮੇਨੰ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਹਤ੍ਥੇ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ – ਅਯੰ ਖੋ ਮਣਿ ਵੇਲੁਰਿਯੋ ਸੁਭੋ ਜਾਤਿਮਾ ਅਟ੍ਠੰਸੋ ਸੁਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤੋ, ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਆਵੁਤੰ ਨੀਲੰ ਵਾ ਪੀਤੰ ਵਾ ਲੋਹਿਤੰ ਵਾ ਓਦਾਤੰ ਵਾ ਪਣ੍ਡੁਸੁਤ੍ਤੰ ਵਾਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿੰ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ , ਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤੁ ਕੋਚਿਦੇਵ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਸੁਖਿਨੀ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਹੋਤਿ ਅਕਿਲਨ੍ਤਕਾਯਾ; ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਞ੍ਚ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਤਿਰੋਕੁਚ੍ਛਿਗਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੰ ਅਹੀਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ’ਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦੰਪਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਮਿ।

੨੦੫. ‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਸਤ੍ਤਾਹਜਾਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਕਾਲੰ ਕਰੋਤਿ, ਤੁਸਿਤੰ ਕਾਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦੰਪਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਮਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਯਥਾ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਅਞ੍ਞਾ ਇਤ੍ਥਿਕਾ ਨਵ ਵਾ ਦਸ ਵਾ ਮਾਸੇ ਗਬ੍ਭੰ ਕੁਚ੍ਛਿਨਾ ਪਰਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਹੇਵੰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਵਿਜਾਯਤਿ। ਦਸੇਵ ਮਾਸਾਨਿ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਕੁਚ੍ਛਿਨਾ ਪਰਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਾਯਤੀ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦੰਪਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਮਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਯਥਾ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਅਞ੍ਞਾ ਇਤ੍ਥਿਕਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨਾ ਵਾ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਹੇਵੰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਵਿਜਾਯਤਿ। ਠਿਤਾਵ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਵਿਜਾਯਤੀ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦੰਪਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਮਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਯਦਾ , ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਦੇਵਾ ਨੰ ਪਠਮੰ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦੰਪਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਮਿ।

੨੦੬. ‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਯਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੋਵ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਪਥਵਿੰ ਹੋਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਨੰ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁ ਪੁਰਤੋ ਠਪੇਨ੍ਤਿ – ਅਤ੍ਤਮਨਾ, ਦੇਵਿ, ਹੋਹਿ; ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ ਤੇ ਪੁਤ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦੰਪਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਮਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤੰ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੰ – ‘ਯਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਵਿਸਦੋਵ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ ਅਮਕ੍ਖਿਤੋ ਉਦੇਨ [ਉਦ੍ਦੇਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਅਮਕ੍ਖਿਤੋ ਸੇਮ੍ਹੇਨ ਅਮਕ੍ਖਿਤੋ ਰੁਹਿਰੇਨ ਅਮਕ੍ਖਿਤੋ ਕੇਨਚਿ ਅਸੁਚਿਨਾ ਸੁਦ੍ਧੋ ਵਿਸਦੋ [ਵਿਸੁਦ੍ਧੋ (ਸ੍ਯਾ॰)]। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਣਿਰਤਨੰ ਕਾਸਿਕੇ ਵਤ੍ਥੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਨੇਵ ਮਣਿਰਤਨੰ ਕਾਸਿਕੰ ਵਤ੍ਥੰ ਮਕ੍ਖੇਤਿ ਨਾਪਿ ਕਾਸਿਕੰ ਵਤ੍ਥੰ ਮਣਿਰਤਨੰ ਮਕ੍ਖੇਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਦਾ

ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਵਿਸਦੋਵ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ ਅਮਕ੍ਖਿਤੋ ਉਦੇਨ ਅਮਕ੍ਖਿਤੋ ਸੇਮ੍ਹੇਨ ਅਮਕ੍ਖਿਤੋ ਰੁਹਿਰੇਨ ਅਮਕ੍ਖਿਤੋ ਕੇਨਚਿ ਅਸੁਚਿਨਾ ਸੁਦ੍ਧੋ ਵਿਸਦੋ'ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

''ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – 'ਯਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਦ੍ਵੇ ਉਦਕਸ੍ਸ ਧਾਰਾ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ – ਏਕਾ ਸੀਤਸ੍ਸ, ਏਕਾ ਉਣ੍ਹਸ੍ਸ; ਯੇਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦਕਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਮਾਤੁ ਚਾ'ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

੨੦੭. ''ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – 'ਸਮ੍ਪਤਿਜਾਤੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਸਮੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਾਭਿਮੁਖੋ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੇਤਮ੍ਹਿ ਛਤ੍ਤੇ ਅਨੁਧਾਰਿਯਮਾਨੇ, ਸਬ੍ਬਾ ਚ ਦਿਸਾ ਵਿਲੋਕੇਤਿ, ਆਸਭਿਞ੍ਚ ਵਾਚਂ ਭਾਸਤਿ – ਅਗ੍ਗੋਹਮਸ੍ਮਿ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਜੇਟ੍ਠੋਹਮਸ੍ਮਿ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਸੇਟ੍ਠੋਹਮਸ੍ਮਿ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ , ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ'ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਿ।

''ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – 'ਯਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਅਥ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਉਲ਼ਾਰੋ ਓਭਾਸੋ ਲੋਕੇ ਪਾਤੁਭਵਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਾਨੁਭਾਵਂ। ਯਾਪਿ ਤਾ ਲੋਕਨ੍ਤਰਿਕਾ ਅਘਾ ਅਸਂਵੁਤਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਿਮਿਸਾ ਯਤ੍ਥਪਿਮੇ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵਾ ਆਭਾਯ ਨਾਨੁਭੋਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਉਲ਼ਾਰੋ ਓਭਾਸੋ ਲੋਕੇ ਪਾਤੁਭਵਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਾਨੁਭਾਵਂ। ਯੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਤੇਪਿ ਤੇਨੋਭਾਸੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਸਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨਾਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਚ ਉਲ਼ਾਰੋ ਓਭਾਸੋ ਲੋਕੇ ਪਾਤੁਭਵਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਾਨੁਭਾਵ'ਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮੀ''ਤਿ।

੨੦੮. ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਹਿ। ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਵਿਦਿਤਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਵਿਦਿਤਾ ਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਵਿਦਿਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਹੀ''ਤਿ। ''ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਵਿਦਿਤਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਵਿਦਿਤਾ ਸਞ੍ਞਾ... ਵਿਦਿਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਇਦਂਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ। ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਹੋਸਿ; ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਚ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਅਚ੍ਛਰਿਯਅਬ੍ਭੁਤਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਬਾਕੁਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੯. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ [ਬਕ੍ਕੁਲੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਚੇਲਕਸ੍ਸਪੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਪੁਰਾਣਗਿਹਿਸਹਾਯੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ;

ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਬਾਕੁਲੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਚੇਲਕਸ੍ਸਪੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਬਾਕੁਲਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕੀਵਚਿਰਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਬਾਕੁਲਾ''ਤਿ? ''ਅਸੀਤਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ''ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਬਾਕੁਲ, ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਕਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਮੇਥੁਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਟਿਸੇਵਿਤੋ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ ਕਸ੍ਸਪ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਬਾਕੁਲ, ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਕਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਮੇਥੁਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਟਿਸੇਵਿਤੋ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ ਕਸ੍ਸਪ, ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਬਾਕੁਲ, ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਕਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ'''ਤਿ? ( ) [(ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਤੇ ਆਵੁਸੋ ਬਕ੍ਕੁਲ ਅਸੀਤਿਯੋ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਕਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾਤਿ।) (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]

੨੧੦. ''ਅਸੀਤਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ , ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਕਾਮਸਞ੍ਞਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ। ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਨਾਭਿਜਾਨਾਤਿ ਕਾਮਸਞ੍ਞਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮ।

''ਅਸੀਤਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਵਿਹਿਂਸਾਸਞ੍ਞਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ। ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਨਾਭਿਜਾਨਾਤਿ ਵਿਹਿਂਸਾਸਞ੍ਞਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮ।

''ਅਸੀਤਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ। ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਨਾਭਿਜਾਨਾਤਿ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮ।

''ਅਸੀਤਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਂ...ਪੇ॰... ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ। ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਨਾਭਿਜਾਨਾਤਿ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮ।

੨੧੧. ''ਅਸੀਤਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਗਹਪਤਿਚੀਵਰਂ ਸਾਦਿਤਾ। ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਨਾਭਿਜਾਨਾਤਿ ਗਹਪਤਿਚੀਵਰਂ ਸਾਦਿਤਾ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮ।

''ਅਸੀਤਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸਤ੍ਥੇਨ ਚੀਵਰਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤਾ। ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਨਾਭਿਜਾਨਾਤਿ ਸਤ੍ਥੇਨ ਚੀਵਰਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤਾ...ਪੇ॰... ਧਾਰੇਮ।

''ਅਸੀਤਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸੂਚਿਯਾ ਚੀਵਰਂ ਸਿਬ੍ਬਿਤਾ...ਪੇ॰... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਰਜਨੇਨ ਚੀਵਰਂ ਰਜਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਕਥਿਨੇ [ਕਠਿਨੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਚੀਵਰਂ ਸਿਬ੍ਬਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਚੀਵਰਕਮ੍ਮੇ ਵਿਚਾਰਿਤਾ [ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਚੀਵਰਕਮ੍ਮੇ ਬ੍ਯਾਪਾਰਿਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਨਿਮਨ੍ਤਨਂ ਸਾਦਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਏਵਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ – 'ਅਹੋ ਵਤ ਮਂ ਕੋਚਿ ਨਿਮਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਅਨ੍ਤਰਘਰੇ ਨਿਸੀਦਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਅਨ੍ਤਰਘਰੇ ਭੁਞ੍ਜਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ

ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਾ ਅਨੁਮਸੋ ਚਤੁਪ੍ਪਦਮ੍ਪਿ ਗਾਥਂ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸਾਮਣੇਰਿਯਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਪਬ੍ਬਾਜੇਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਦਾਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸਾਮਣੇਰਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਜਨ੍ਤਾਘਰੇ ਨ੍ਹਾਯਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਚੁਣ੍ਣੇਨ ਨ੍ਹਾਯਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਗਤ੍ਤਪਰਿਕਮ੍ਮੇ ਵਿਚਾਰਿਤਾ [ਬਜਾਪਾਰਿਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਆਬਾਧਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਂ, ਅਨੁਮਸੋ ਗਦ੍ਦੂਹਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਉਪਹਰਿਤਾ, ਅਨੁਮਸੋ ਹਰਿਤਕਿਖਣ੍ਡਮ੍ਪਿ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਅਪਸ੍ਸੇਨਕਂ ਅਪਸ੍ਸਯਿਤਾ... ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਾ। ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਧਾਰੇਮ।

''ਅਸੀਤਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਗਾਮਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੇ ਵਸ੍ਸਂ ਉਪਗਨ੍ਤਾ । ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਅਸੀਤਿਯਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਨਾਭਿਜਾਨਾਤਿ ਗਾਮਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੇ ਵਸ੍ਸਂ ਉਪਗਨ੍ਤਾ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮ।

''ਸਤ੍ਤਾਹਮੇਵ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਰਣੋ ਰਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਂ ਭੁਞ੍ਜਿਂ; ਅਥ ਅਟ੍ਠਮਿਯਂ ਅਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਸਤ੍ਤਾਹਮੇਵ ਸਰਣੋ ਰਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਂ ਭੁਞ੍ਜਿ; ਅਥ ਅਟ੍ਠਮਿਯਂ ਅਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮ।

੨੧੨. ''ਲਭੇਯ੍ਯਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ ਬਾਕੁਲ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਲਭੇਯ੍ਯਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦ''ਨ੍ਤਿ। ਅਲਤ੍ਥ ਖੋ ਅਚੇਲਕਸ੍ਸਪੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਅਲਤ੍ਥ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ। ਅਚਿਰੂਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਕਸ੍ਸਪੋ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਖੋ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਕਸ੍ਸਪੋ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਵਾਪੁਰਣਂ [ਅਪਾਪੁਰਣਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਆਦਾਯ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਮਥਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਅਭਿਕ੍ਕਮਥਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ। ਅਜ੍ਜ ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ''ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਅਵਾਪੁਰਣਂ ਆਦਾਯ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਭਿਕ੍ਕਮਥਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਅਭਿਕ੍ਕਮਥਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ; ਅਜ੍ਜ ਮੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮ''।

ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਮਜ੍ਝੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕੋਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ। ''ਯਂਪਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਕੁਲੋ ਮਜ੍ਝੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕੋਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਮਾ''ਤਿ।

ਬਾਕੁਲਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦਨ੍ਤਭੂਮਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਚਿਰਵਤੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਅਰਞ੍ਞਕੁਟਿਕਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਜਙ੍ਘਾਵਿਹਾਰਂ ਅਨੁਚਙ੍ਕਮਮਾਨੋ ਅਨੁਵਿਚਰਮਾਨੋ ਯੇਨ ਅਚਿਰਵਤੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਚਿਰਵਤੇਨ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ।

ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਅਚਿਰਵਤਂ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭੋ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ – 'ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫੁਸੇਯ੍ਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤ'ਨ੍ਤਿ। 'ਏਵਮੇਤਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਏਵਮੇਤਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ। ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫੁਸੇਯ੍ਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤ'ਨ੍ਤਿ। 'ਸਾਧੁ ਮੇ ਭਵਂ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨੋ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੂ'ਤਿ। 'ਨ ਖੋ ਤੇ ਅਹਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਸਕ੍ਕੋਮਿ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ। ਅਹਞ੍ਚ ਹਿ ਤੇ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ, ਤ੍ਵਞ੍ਚ ਮੇ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਨ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ; ਸੋ ਮਮਸ੍ਸ ਕਿਲਮਥੋ, ਸਾ ਮਮਸ੍ਸ ਵਿਹੇਸਾ'ਤਿ। 'ਦੇਸੇਤੁ ਮੇ ਭਵਂ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨੋ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ। ਅਪ੍ਪੇਵਨਾਮਾਹਂ ਭੋਤੋ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। 'ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ ਖੋ ਤੇ ਅਹਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ। ਸਚੇ ਮੇ ਤ੍ਵਂ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਕੁਸਲਂ; ਨੋ ਚੇ ਮੇ ਤ੍ਵਂ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਯਥਾਸਕੇ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਨ ਮਂ ਤਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਸੀ'ਤਿ। 'ਦੇਸੇਤੁ ਮੇ ਭਵਂ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨੋ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ। ਸਚੇ ਅਹਂ ਭੋਤੋ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਿ [ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਮਿ (ਕ॰)], ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਕੁਸਲਂ; ਨੋ ਚੇ ਅਹਂ ਭੋਤੋ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਥਾਸਕੇ ਤਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸਾਮਿ [ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾਮਿ (ਕ॰)], ਨਾਹਂ ਤਤ੍ਥ ਭਵਨ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨਂ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮੀ'''ਤਿ।

੨੧੪. ਅਥ ਖੋ ਅਚਿਰਵਤੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਜਯਸੇਨਸ੍ਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਅਚਿਰਵਤਂ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ, ਭੋ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਫੁਸੇਯ੍ਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਅਚਿਰਵਤਸ੍ਸ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਾਨਤਞ੍ਚ ਅਨਵਕਾਸਤਞ੍ਚ ਪਵੇਦੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਅਚਿਰਵਤੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਜਯਸੇਨੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੇ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਚਿਰਵਤੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਯਾਵਤਕੋ ਅਹੋਸਿ ਜਯਸੇਨੇਨ ਰਾਜਕੁਮਾਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਚਿਰਵਤਂ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਲਬ੍ਭਾ। ਯਂ ਤਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਵਤ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਕਾਮਮਜ੍ਝੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਕਾਮੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ ਖਜ੍ਜਮਾਨੋ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਮਾਨੋ ਕਾਮਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਉਸ੍ਸੁਕੋ [ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਞਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਦਕ੍ਖਤਿ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿ ਵਾ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

੨੧੫. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿਸ੍ਸੁ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਦ੍ਵੇ ਹਤ੍ਥਿਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਗੋਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਸੁਦਨ੍ਤਾ ਸੁਵਿਨੀਤਾ, ਦ੍ਵੇ ਹਤ੍ਥਿਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਗੋਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਦਨ੍ਤਾ ਅਵਿਨੀਤਾ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਯੇ ਤੇ ਦ੍ਵੇ ਹਤ੍ਥਿਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਗੋਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਸੁਦਨ੍ਤਾ ਸੁਵਿਨੀਤਾ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੇ ਦਨ੍ਤਾਵ ਦਨ੍ਤਕਾਰਣਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ, ਦਨ੍ਤਾਵ ਦਨ੍ਤਭੂਮਿਂ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਦ੍ਵੇ ਹਤ੍ਥਿਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਗੋਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਦਨ੍ਤਾ ਅਵਿਨੀਤਾ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੇ ਅਦਨ੍ਤਾਵ ਦਨ੍ਤਕਾਰਣਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਦਨ੍ਤਾਵ ਦਨ੍ਤਭੂਮਿਂ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯੁਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਤੇ ਦ੍ਵੇ ਹਤ੍ਥਿਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਗੋਦਮ੍ਮਾ ਵਾ ਸੁਦਨ੍ਤਾ ਸੁਵਿਨੀਤਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਯਂ ਤਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਵਤ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਕਾਮਮਜ੍ਝੇ ਵਸਨ੍ਤੋ

ਕਾਮੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ ਖਜ੍ਜਮਾਨੋ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਮਾਨੋ ਕਾਮਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਉਸ੍ਸੁਕੋ ਞਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਦਕ੍ਖਤਿ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿ ਵਾ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

੨੧੬. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਗਾਮਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਗਮਸ੍ਸ ਵਾ ਅਵਿਦੂਰੇ ਮਹਾਪਬ੍ਬਤੋ। ਤਮੇਨਂ ਦ੍ਵੇ ਸਹਾਯਕਾ ਤਮ੍ਹਾ ਗਾਮਾ ਵਾ ਨਿਗਮਾ ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਵਿਲਙ੍ਘਕੇਨ ਯੇਨ ਸੋ ਪਬ੍ਬਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯੁਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਸਹਾਯਕੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਏਕੋ ਸਹਾਯਕੋ ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤਂ ਆਰੋਹੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਠਿਤੋ ਸਹਾਯਕੋ ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਠਿਤਂ ਸਹਾਯਕਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਯਂ, ਸਮ੍ਮ, ਕਿਂ ਤ੍ਵਂ ਪਸ੍ਸਸਿ ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਠਿਤੋ'ਤਿ? ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਸਮ੍ਮ, ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਠਿਤੋ ਆਰਾਮਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਵਨਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਭੂਮਿਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਸਮ੍ਮ , ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਠਿਤੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਸਿ ਆਰਾਮਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਵਨਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਭੂਮਿਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕ'ਨ੍ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਠਿਤੋ ਸਹਾਯਕੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਪਬ੍ਬਤਪਾਦਂ ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਸਹਾਯਕਂ ਬਾਹਾਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਾਸੇਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਯਂ, ਸਮ੍ਮ, ਕਿਂ ਤ੍ਵਂ ਪਸ੍ਸਸਿ ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਠਿਤੋ'ਤਿ? ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਸਮ੍ਮ, ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਠਿਤੋ ਆਰਾਮਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਵਨਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਭੂਮਿਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕ'''ਨ੍ਤਿ ।

''ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਇਦਾਨੇਵ ਖੋ ਤੇ, ਸਮ੍ਮ, ਭਾਸਿਤਂ – ਮਯਂ ਏਵਂ ਆਜਾਨਾਮ – ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਏਤਂ ਸਮ੍ਮ, ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਠਿਤੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਸਿ ਆਰਾਮਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਵਨਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਭੂਮਿਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕ'ਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨੇਵ ਚ ਪਨ ਤੇ ਭਾਸਿਤਂ ਮਯਂ ਏਵਂ ਆਜਾਨਾਮ – 'ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਸਮ੍ਮ, ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਠਿਤੋ ਆਰਾਮਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਵਨਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਭੂਮਿਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਤਥਾ ਹਿ ਪਨਾਹਂ, ਸਮ੍ਮ, ਇਮਿਨਾ ਮਹਤਾ ਪਬ੍ਬਤੇਨ ਆਵੁਤੋ [ਆਵਟੋ (ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪੀ॰), ਆਵੁਟੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਦਟ੍ਠੇਯ੍ਯਂ ਨਾਦ੍ਦਸ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੇਨ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਖਨ੍ਧੇਨ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਆਵੁਤੋ ਨਿਵੁਤੋ [ਨਿਵੁਟੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਓਫੁਟੋ [ਓਵੁਤੋ (ਸੀ॰), ਓਵੁਟੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਵਤ ਯਂ ਤਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਵਤ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਕਾਮਮਜ੍ਝੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਕਾਮੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ ਖਜ੍ਜਮਾਨੋ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਮਾਨੋ ਕਾਮਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਉਸ੍ਸੁਕੋ ਞਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਦਕ੍ਖਤਿ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿ ਵਾ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ । ਸਚੇ ਖੋ ਤਂ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਜਯਸੇਨਸ੍ਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਇਮਾ ਦ੍ਵੇ ਉਪਮਾ ਪਟਿਭਾਯੇਯ੍ਯੁਂ [ਪਟਿਭਾਸੇਯ੍ਯੁਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਂ ਤੇ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਪਸੀਦੇਯ੍ਯ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਚ ਤੇ ਪਸਨ੍ਨਾਕਾਰਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ''ਕੁਤੋ ਪਨ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਯਸੇਨਸ੍ਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਇਮਾ ਦ੍ਵੇ ਉਪਮਾ ਪਟਿਭਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ [ਪਟਿਭਾਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਸ੍ਸੁਤਪੁਬ੍ਬਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਗਵਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ?

੨੧੭. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਰਾਜਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ ਨਾਗਵਨਿਕਂ ਆਮਨ੍ਤੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਸਮ੍ਮ ਨਾਗਵਨਿਕ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗਂ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਨਾਗਵਨਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਆਰਞ੍ਞਕਂ ਨਾਗਂ ਅਤਿਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗਸ੍ਸ ਗੀਵਾਯਂ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਾਹੀ'ਤਿ। 'ਏਵਂ, ਦੇਵਾ'ਤਿ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਨਾਗਵਨਿਕੋ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗਂ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਨਾਗਵਨਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਆਰਞ੍ਞਕਂ ਨਾਗਂ ਅਤਿਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗਸ੍ਸ ਗੀਵਾਯਂ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਂ ਨੀਹਰਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਨਾਗੋ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥਗੇਧਾ [ਏਤਗੇਧਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਹਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਆਰਞ੍ਞਕਾ ਨਾਗਾ ਯਦਿਦਂ – ਨਾਗਵਨਂ। ਤਮੇਨਂ ਨਾਗਵਨਿਕੋ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ

ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰੋਚੇਸਿ – 'ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਗਤੋ ਖੋ [ਖੋ ਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕं॰ ਕ॰)], ਦੇਵ, ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਨਾਗੋ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਸਮ੍ਮ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕ, ਆਰਞ੍ਞਕਂ ਨਾਗਂ ਦਮਯਾਹਿ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸੀਲਾਨਂ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਦਰਥਕਿਲਮਥਪਰਿਲ਼ਾਹਾਨਂ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਗਾਮਨ੍ਤੇ ਅਭਿਰਮਾਪਨਾਯ ਮਨੁਸ੍ਸਕਨ੍ਤੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਸਮਾਦਪਨਾਯਾ'''ਤਿ [ਸਮਾਦਾਪਨਾਯਾਤਿ (?)]।

'''ਏਵਂ , ਦੇਵਾ'ਤਿ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੋ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਥਮ੍ਭਂ ਪਥਵਿਯਂ ਨਿਖਣਿਤ੍ਵਾ ਆਰਞ੍ਞਕਸ੍ਸ ਨਾਗਸ੍ਸ ਗੀਵਾਯਂ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਤਿ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸੀਲਾਨਂ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਦਰਥਕਿਲਮਥਪਰਿਲ਼ਾਹਾਨਂ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਗਾਮਨ੍ਤੇ ਅਭਿਰਮਾਪਨਾਯ ਮਨੁਸ੍ਸਕਨ੍ਤੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਸਮਾਦਪਨਾਯ। ਤਮੇਨਂ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੋ ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਨੇਲ਼ਾ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ ਪੇਮਨੀਯਾ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ ਪੋਰੀ ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ ਤਥਾਰੂਪਾਹਿ ਵਾਚਾਹਿ ਸਮੁਦਾਚਰਤਿ। ਯਤੋ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਨਾਗੋ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕਸ੍ਸ ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਨੇਲ਼ਾ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ ਪੇਮਨੀਯਾ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ ਪੋਰੀ ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ ਤਥਾਰੂਪਾਹਿ ਵਾਚਾਹਿ ਸਮੁਦਾਚਰਿਯਮਾਨੋ ਸੁਸ੍ਸੂਸਤਿ, ਸੋਤਂ ਓਦਹਤਿ, ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ; ਤਮੇਨਂ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਤਿਣਘਾਸੋਦਕਂ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛਤਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਨਾਗੋ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕਸ੍ਸ ਤਿਣਘਾਸੋਦਕਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਜੀਵਿਸ੍ਸਤਿ ਖੋ [ਨੁ ਖੋ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਦਾਨਿ ਆਰਞ੍ਞਕੋ [ਰਞ੍ਞੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨਾਗੋ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਾਰਣਂ ਕਾਰੇਤਿ – 'ਆਦਿਯ, ਭੋ, ਨਿਕ੍ਖਿਪ, ਭੋ'ਤਿ। ਯਤੋ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਨਾਗੋ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕਸ੍ਸ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪੇ ਵਚਨਕਰੋ ਹੋਤਿ ਓਵਾਦਪ੍ਪਟਿਕਰੋ, ਤਮੇਨਂ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਾਰਣਂ ਕਾਰੇਤਿ – 'ਅਭਿਕ੍ਕਮ, ਭੋ, ਪਟਿਕ੍ਕਮ, ਭੋ'ਤਿ। ਯਤੋ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਨਾਗੋ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕਸ੍ਸ ਅਭਿਕ੍ਕਮਪਟਿਕ੍ਕਮਵਚਨਕਰੋ ਹੋਤਿ ਓਵਾਦਪ੍ਪਟਿਕਰੋ, ਤਮੇਨਂ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਾਰਣਂ ਕਾਰੇਤਿ – 'ਉਟ੍ਠਹ, ਭੋ, ਨਿਸੀਦ, ਭੋ'ਤਿ। ਯਤੋ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਨਾਗੋ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਵਚਨਕਰੋ ਹੋਤਿ ਓਵਾਦਪ੍ਪਟਿਕਰੋ, ਤਮੇਨਂ ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਨਾਮ ਕਾਰਣਂ ਕਾਰੇਤਿ, ਮਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਫਲਕਂ ਸੋਣ੍ਡਾਯ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਤਿ, ਤੋਮਰਹਤ੍ਥੋ ਚ ਪੁਰਿਸੋ ਉਪਰਿਗੀਵਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚ ਤੋਮਰਹਤ੍ਥਾ ਪੁਰਿਸਾ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੋ ਚ ਦੀਘਤੋਮਰਯਟ੍ਠਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤੋ ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਕਾਰਣਂ ਕਾਰਿਯਮਾਨੋ ਨੇਵ ਪੁਰਿਮੇ ਪਾਦੇ ਚੋਪੇਤਿ ਨ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਪਾਦੇ ਚੋਪੇਤਿ, ਨ ਪੁਰਿਮਕਾਯਂ ਚੋਪੇਤਿ ਨ ਪਚ੍ਛਿਮਕਾਯਂ ਚੋਪੇਤਿ, ਨ ਸੀਸਂ ਚੋਪੇਤਿ, ਨ ਕਣ੍ਣੇ ਚੋਪੇਤਿ, ਨ ਦਨ੍ਤੇ ਚੋਪੇਤਿ , ਨ ਨਙ੍ਗੁਟ੍ਠਂ ਚੋਪੇਤਿ, ਨ ਸੋਣ੍ਡਂ ਚੋਪੇਤਿ। ਸੋ ਹੋਤਿ ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਨਾਗੋ ਖਮੋ ਸਤ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ ਅਸਿਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ ਉਸੁਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ ਸਰਪਤ੍ਤਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ [ਪਰਸਤ੍ਥਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ (ਸੀ॰), ਪਰਸਤ੍ਤੁਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਭੇਰਿਪਣਵਵਂਸਸਙ੍ਖਡਿਣ੍ਡਿਮਨਿਨ੍ਨਾਦਸਦ੍ਦਾਨਂ [ਭੇਰਿਪਣਵਸਙ੍ਖਤਿਣਵਨਿਨ੍ਨਾਦਸਦ੍ਦਾਨਂ (ਪੀ॰)] ਸਬ੍ਬਵਙ੍ਕਦੋਸਨਿਹਿਤਨਿਨ੍ਨੀਤਕਸਾਵੋ ਰਾਜਾਰਹੋ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

੨੧੮. ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਇਧ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ। ਸੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਸਦੇਵਕਂ ਸਮਾਰਕਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਂ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਪਜਂ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਤਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ ਗਹਪਤਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਕੁਲੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਤੋ। ਸੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੇ ਸਦ੍ਧਂ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਘਰਾਵਾਸੋ ਰਜਾਪਥੋ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ। ਨਯਿਦਂ ਸੁਕਰਂ

ਅਗਾਰੰ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਾ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਸਙ੍ਖਲਿਖਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਿਤੁੰ। ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁੰ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ।

''ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਪ੍ਪੰ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਪਹਾਯ ਮਹਨ੍ਤੰ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਪਹਾਯ ਅਪ੍ਪੰ ਵਾ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟੰ ਪਹਾਯ ਮਹਨ੍ਤੰ ਵਾ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟੰ ਪਹਾਯ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁੰ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥਗੇਧਾ ਹਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯਦਿਦੰ – ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ। ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਵਿਨੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲਵਾ ਹੋਹਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਸ੍ਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ'''ਤਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ, ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਵਿਨੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਹੋਹਿ, ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ...ਪੇ॰... (ਯਥਾ ਗਣਕਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।)

੨੧੯. ''ਸੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੋ ਮਹਨ੍ਤੰ ਥਮ੍ਭੰ ਪਥਵਿਯੰ ਨਿਖਣਿਤ੍ਵਾ ਆਰਞ੍ਞਕਸ੍ਸ ਨਾਗਸ੍ਸ ਗੀਵਾਯੰ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਤਿ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸੀਲਾਨੰ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਨੰ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਦਰਥਕਿਲਮਥਪਰਿਲ਼ਾਹਾਨੰ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਗਾਮਨ੍ਤੇ ਅਭਿਰਮਾਪਨਾਯ ਮਨੁਸ੍ਸਕਨ੍ਤੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਸਮਾਦਪਨਾਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਗੇਹਸਿਤਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸੀਲਾਨੰ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਗੇਹਸਿਤਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਨੰ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਗੇਹਸਿਤਾਨਞ੍ਚੇਵ ਦਰਥਕਿਲਮਥਪਰਿਲ਼ਾਹਾਨੰ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ।

੨੨੦. ''ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਵਿਨੇਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ , ਮਾ ਚ ਕਾਮੂਪਸੰਹਿਤੰ ਵਿਤਕ੍ਕੰ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸਿ। ਵੇਦਨਾਸੁ... ਚਿਤ੍ਤੇ... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ, ਮਾ ਚ ਕਾਮੂਪਸੰਹਿਤੰ ਵਿਤਕ੍ਕੰ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸੀ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨੰ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨੰ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕੰ ਅਵਿਚਾਰੰ ਸਮਾਧਿਜੰ ਪੀਤਿਸੁਖੰ ਦੁਤਿਯੰ ਝਾਨੰ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯੰ ਝਾਨੰ... ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ। ਸੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ।

੨੨੧. ''ਸੋ ਏਵੰ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ। ਸੋ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ। ਸੋ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਇਮੇ ਆਸਵਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਆਸਵਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਕਾਮਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਵਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਸੋ ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਮੋ ਸੀਤਸ੍ਸ ਉਣ੍ਹਸ੍ਸ ਜਿਘਚ੍ਛਾਯ ਪਿਪਾਸਾਯ ਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰੀਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਨਂ ਦੁਰੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਰਾਗਤਾਨਂ ਵਚਨਪਥਾਨਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਾਰੀਰਿਕਾਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਤਿਬ੍ਬਾਨਂ ਖਰਾਨਂ ਕਟੁਕਾਨਂ ਅਸਾਤਾਨਂ ਅਮਨਾਪਾਨਂ ਪਾਣਹਰਾਨਂ ਅਧਿਵਾਸਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਰਾਗਦੋਸਮੋਹਨਿਹਿਤਨਿਨ੍ਨੀਤਕਸਾਵੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ।

੨੨੨. ‘‘ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਦਨ੍ਤੋ ਅਵਿਨੀਤੋ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ, ‘ਅਦਨ੍ਤਮਰਣਂ [ਅਦਨ੍ਤਂ ਮਰਣਂ (ਕ॰)] ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ। ਦਹਰੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਅਦਨ੍ਤੋ ਅਵਿਨੀਤੋ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ , ‘ਅਦਨ੍ਤਮਰਣਂ ਦਹਰੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਥੇਰੋ ਚੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਖੀਣਾਸਵੋ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ, ‘ਅਦਨ੍ਤਮਰਣਂ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ। ਨਵੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਖੀਣਾਸਵੋ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ, ‘ਅਦਨ੍ਤਮਰਣਂ ਨਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸੁਦਨ੍ਤੋ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ, ‘ਦਨ੍ਤਮਰਣਂ ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ... ਦਹਰੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਸੁਦਨ੍ਤੋ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ, ‘ਦਨ੍ਤਮਰਣਂ ਦਹਰੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਥੇਰੋ ਚੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਖੀਣਾਸਵੋ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ, ‘ਦਨ੍ਤਮਰਣਂ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ। ਨਵੋ ਚੇਪਿ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖੀਣਾਸਵੋ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ, ‘ਦਨ੍ਤਮਰਣਂ ਨਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਅਚਿਰਵਤੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਦਨ੍ਤਭੂਮਿਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਭੂਮਿਜਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭੂਮਿਜੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਜਯਸੇਨਸ੍ਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਭੂਮਿਜੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਭੂਮਿਜੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਭੂਮਿਜਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਨ੍ਤਿ, ਭੋ ਭੂਮਿਜ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – ‘ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ

ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ [ਚਰਤਿ, ਅਭਬ੍ਬੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ ਏਕਵਚਨੇਨੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਵ੍ਚੇਪਿ [ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚ ਚੇਪਿ (ਅਟ੍ਠ॰)] ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯਾ'ਤਿ। ਇਧ ਭੋਤੋ ਭੂਮਿਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਕਿਂਵਾਦੀ [ਕਿਂਵਾਦੀ ਕਿਂਦਿਟ੍ਠੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਮੇਤਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ। ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਭਗਵਾ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – 'ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯਾ'ਤਿ। ਨ ਖੋ ਮੇ ਤਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ। ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਭਗਵਾ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ''ਸਚੇ ਖੋ ਭੋਤੋ ਭੂਮਿਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ [ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਏਵਮਕ੍ਖਾਯੀ, ਅਦ੍ਧਾ ਭੋਤੋ ਭੂਮਿਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਪੁਥੁਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਮੁਦ੍ਧਾਨਂ [ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ (ਕ॰) ਮੁਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿਮੁਦ੍ਧਂ, ਮਤ੍ਥਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ] ਮਞ੍ਞੇ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ । ਅਥ ਖੋ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਭੂਮਿਜਂ ਸਕੇਨੇਵ ਥਾਲਿਪਾਕੇਨ ਪਰਿਵਿਸਿ।

੨੨੪. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭੂਮਿਜੋ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭੂਮਿਜੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਜਯਸੇਨਸ੍ਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਂ। ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਸਨ੍ਤਿ, ਭੋ ਭੂਮਿਜ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ – ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯਾ'ਤਿ। 'ਇਧ ਭੋਤੋ ਭੂਮਿਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਕਿਂਵਾਦੀ ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਯਸੇਨਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰਂ ਏਤਦਵੋਚਂ – 'ਨ ਖੋ ਮੇ ਤਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ। ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਭਗਵਾ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਨਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯਾਤਿ। ਨ ਖੋ ਮੇ ਤਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ। ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਭਗਵਾ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ। 'ਸਚੇ ਭੋਤੋ ਭੂਮਿਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਂਵਾਦੀ ਏਵਮਕ੍ਖਾਯੀ, ਅਦ੍ਧਾ ਭੋਤੋ ਭੂਮਿਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਪੁਥੁਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਮੁਦ੍ਧਾਨਂ ਮਞ੍ਞੇ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ। 'ਕਚ੍ਚਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਹੋਮਿ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਾਮਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਮਿ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀ'''ਤਿ?

‘‘ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵੰ, ਭੂਮਿਜ, ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠੋ ਏਵੰ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਮੇ ਹੋਸਿ, ਨ ਚ ਮੰ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਸਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮੰ ਬਜਾਕਰੋਸਿ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹੰ ਠਾਨੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭੂਮਿਜ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਾ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤੀ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸੰ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

੨੨੫. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੂਮਿਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਤੇਲਤ੍ਥਿਕੋ ਤੇਲਗਵੇਸੀ ਤੇਲਪਰਿਯੇਸਨੰ ਚਰਮਾਨੋ ਵਾਲਿਕੰ ਦੋਣਿਯਾ ਆਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪੀਲ਼ੇਯ੍ਯ। ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਲਿਕੰ ਦੋਣਿਯਾ ਆਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪੀਲ਼ੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਤੇਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਲਿਕੰ ਦੋਣਿਯਾ ਆਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪੀਲ਼ੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਤੇਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਲਿਕੰ ਦੋਣਿਯਾ ਆਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪੀਲ਼ੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਤੇਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸੰ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਲਿਕੰ ਦੋਣਿਯਾ ਆਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕੰ ਪੀਲ਼ੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਤੇਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਤੇਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭੂਮਿਜ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਾ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤੀ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸੰ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭੂਮਿਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਖੀਰਤ੍ਥਿਕੋ ਖੀਰਗਵੇਸੀ ਖੀਰਪਰਿਯੇਸਨੰ ਚਰਮਾਨੋ ਗਾਵਿੰ ਤਰੁਣਵਚ੍ਛੰ ਵਿਸਾਣਤੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ [ਆਵਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)]। ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਗਾਵਿੰ ਤਰੁਣਵਚ੍ਛੰ ਵਿਸਾਣਤੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਖੀਰਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸੰ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਗਾਵਿੰ ਤਰੁਣਵਚ੍ਛੰ ਵਿਸਾਣਤੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਖੀਰਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਖੀਰਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭੂਮਿਜ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸੰ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

੨੨੬. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੂਮਿਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਨਵਨੀਤਤ੍ਥਿਕੋ ਨਵਨੀਤਗਵੇਸੀ ਨਵਨੀਤਪਰਿਯੇਸਨੰ ਚਰਮਾਨੋ ਉਦਕੰ ਕਲਸੇ ਆਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥੇਨ [ਮਨ੍ਥੇਨ (ਸੀ॰), ਮਤ੍ਤੇਨ (ਕ॰)] ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੰ ਕਲਸੇ ਆਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥੇਨ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਵਨੀਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸੰ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੰ ਕਲਸੇ ਆਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥੇਨ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਵਨੀਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਨਵਨੀਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭੂਮਿਜ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ;

ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੂਮਿਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਗ੍ਗਿਤ੍ਥਿਕੋ [ਅਗ੍ਗਤ੍ਥਿਕੋ (ਸੀ॰)] ਅਗ੍ਗਿਗਵੇਸੀ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਅਲ੍ਲਂ ਕਟ੍ਠਂ ਸਸ੍ਨੇਹਂ ਉਤ੍ਤਰਾਰਣਿਂ ਆਦਾਯ ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਯ੍ਯ [ਅਭਿਮਤ੍ਥੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਲ੍ਲਂ ਕਟ੍ਠਂ ਸਸ੍ਨੇਹਂ ਉਤ੍ਤਰਾਰਣਿਂ ਆਦਾਯ ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਲ੍ਲਂ ਕਟ੍ਠਂ ਸਸ੍ਨੇਹਂ ਉਤ੍ਤਰਾਰਣਿਂ ਆਦਾਯ ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਯ੍ਯ, ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭੂਮਿਜ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰...ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭੂਮਿਜ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਾ ਸਮ੍ਮਾਸਤੀ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

੨੨੭. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੂਮਿਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਤੇਲਤ੍ਥਿਕੋ ਤੇਲਗਵੇਸੀ ਤੇਲਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਤਿਲਪਿਟ੍ਠਂ ਦੋਣਿਯਾ ਆਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕਂ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕਂ ਪੀਲ਼ੇਯ੍ਯ। ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਲਪਿਟ੍ਠਂ ਦੋਣਿਯਾ ਆਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕਂ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕਂ ਪੀਲ਼ੇਯ੍ਯ, ਭਬ੍ਬੋ ਤੇਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਲਪਿਟ੍ਠਂ ਦੋਣਿਯਾ ਆਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕਂ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸਕਂ ਪੀਲ਼ੇਯ੍ਯ, ਭਬ੍ਬੋ ਤੇਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਤੇਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭੂਮਿਜ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੂਮਿਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਖੀਰਤ੍ਥਿਕੋ ਖੀਰਗਵੇਸੀ ਖੀਰਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਗਾਵਿਂ ਤਰੁਣਵਚ੍ਛਂ ਥਨਤੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਗਾਵਿਂ ਤਰੁਣਵਚ੍ਛਂ ਥਨਤੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਭਬ੍ਬੋ ਖੀਰਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਗਾਵਿਂ ਤਰੁਣਵਚ੍ਛਂ ਥਨਤੋ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਭਬ੍ਬੋ ਖੀਰਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਖੀਰਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭੂਮਿਜ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

੨੨੮. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੂਮਿਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਨਵਨੀਤਤ੍ਥਿਕੋ ਨਵਨੀਤਗਵੇਸੀ ਨਵਨੀਤਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਦਧਿਂ ਕਲਸੇ ਆਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥੇਨ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਦਧਿਂ ਕਲਸੇ ਆਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥੇਨ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਭਬ੍ਬੋ ਨਵਨੀਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਦਧਿਂ ਕਲਸੇ ਆਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥੇਨ ਆਵਿਞ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਭਬ੍ਬੋ ਨਵਨੀਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਨਵਨੀਤਸ੍ਸ

ਅਧਿਗਮਾਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭੂਮਿਜ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ... ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੂਮਿਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਗ੍ਗਿਤ੍ਥਿਕੋ ਅਗ੍ਗਿਗਵੇਸੀ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਸੁਕ੍ਖਂ ਕਟ੍ਠਂ ਕੋਲ਼ਾਪਂ ਉਤ੍ਤਰਾਰਣਿਂ ਆਦਾਯ ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਯ੍ਯ; ( ) [(ਭਬ੍ਬੋ ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ) (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ... ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ.. ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ... ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਸੁਕ੍ਖ ਕਟ੍ਠਂ ਕੋਲ਼ਾਪਂ ਉਤ੍ਤਰਾਰਣਿਂ ਆਦਾਯ ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਯ੍ਯ, ਭਬ੍ਬੋ ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭੂਮਿਜ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਨੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨੋ ਤੇ ਆਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਸਞ੍ਚ ਅਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਨੇਵਾਸਂ ਨਾਨਾਸਞ੍ਚੇਪਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਭਬ੍ਬਾ ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯੋਨਿ ਹੇਸਾ, ਭੂਮਿਜ, ਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

''ਸਚੇ ਖੋ ਤਂ, ਭੂਮਿਜ, ਜਯਸੇਨਸ੍ਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਇਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਉਪਮਾ ਪਟਿਭਾਯੇਯ੍ਯੁਂ ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਂ ਤੇ ਜਯਸੇਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਪਸੀਦੇਯ੍ਯ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਚ ਤੇ ਪਸਨ੍ਨਾਕਾਰਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ''ਕੁਤੋ ਪਨ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਯਸੇਨਸ੍ਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਇਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਉਪਮਾ ਪਟਿਭਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਸ੍ਸੁਤਪੁਬ੍ਬਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਗਵਨ੍ਤੁ''ਨ੍ਤਿ?

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭੂਮਿਜੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਭੂਮਿਜਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੯. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪੁਰਿਸਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਾਹਿ [ਵਨ੍ਦਾਹਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] – 'ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ; ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹਿ [ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] – 'ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਸ੍ਸ ਥਪਤਿਸ੍ਸ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਅਤ੍ਤਚਤੁਤ੍ਥੋ ਭਤ੍ਤਂ; ਯੇਨ ਚ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਪਗੇਵਤਰਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ; ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਥਪਤਿ [ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਬਹੁਕਿਚ੍ਚੋ ਬਹੁਕਰਣੀਯੋ ਰਾਜਕਰਣੀਯੇਨਾ'''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਸ੍ਸ ਥਪਤਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਤਿ – 'ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਸ੍ਸ ਥਪਤਿਸ੍ਸ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਅਤ੍ਤਚਤੁਤ੍ਥੋ ਭਤ੍ਤਂ; ਯੇਨ ਚ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਪਗੇਵਤਰਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ; ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਥਪਤਿ ਬਹੁਕਿਚ੍ਚੋ ਬਹੁਕਰਣੀਯੋ ਰਾਜਕਰਣੀਯੇਨਾ'''ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

੨੩੦. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਸ੍ਸ ਥਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਪਣੀਤੇਨ ਖਾਦਨੀਯੇਨ ਭੋਜਨੀਯੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਵਾਰੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਂ ਓਨੀਤਪਤ੍ਤਪਾਣਿਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਨੀਚਂ ਆਸਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ ਥਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ, ਗਹਪਤਿ, ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਭਾਵੇਹੀ'ਤਿ [ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਗਹਪਤਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਤਿ (ਕ॰)]। ਏਕਚ੍ਚੇ ਥੇਰਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਮਹਗ੍ਗਤਂ, ਗਹਪਤਿ, ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਭਾਵੇਹੀ'ਤਿ। ਯਾ ਚਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਯਾ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਚ, ਉਦਾਹੁ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਤੇਨ ਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਤਂ ਯੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਭਾਤੁ। ਅਪਣ੍ਣਕਨ੍ਤੇ ਇਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ''ਮਯ੍ਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਾ ਚਾਯਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਯਾ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ'''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਾ ਚਾਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਯਾ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਚ । ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ, ਗਹਪਤਿ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਚ''।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ; ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ... ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ; ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ।

੨੩੧. ''ਕਤਮਾ ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਮਹਗ੍ਗਤਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ ਮਹਗ੍ਗਤਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ [ਅਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕਂ ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ ਮਹਗ੍ਗਤਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕਂ ਮਹਾਰਜ੍ਜਂ ਮਹਗ੍ਗਤਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਮਹਾਰਜ੍ਜਾਨਿ ਮਹਗ੍ਗਤਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਪਥਵਿਂ ਮਹਗ੍ਗਤਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਗਹਪਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਖੋ ਏਤਂ, ਗਹਪਤਿ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਚੇਵ ਨਾਨਾਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਚ।

੨੩੨. ''ਚਤਸ੍ਸੋ ਖੋ ਇਮਾ ਗਹਪਤਿ, ਭਵੂਪਪਤ੍ਤਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ 'ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾ'ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ 'ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾ'ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ

ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ 'ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾਭਾ'ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾਭਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਭਾ'ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਭਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਭਵੂਪਪਤ੍ਤਿਯੋ।

''ਹੋਤਿ ਖੋ ਸੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮਯੋ, ਯਾ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਏਕਜ੍ਝੰ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ, ਤਾਸੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨੰ ਵਣ੍ਣਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਖੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਚ ਆਭਾਨਾਨਤ੍ਤੰ । ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਗਹਪਤਿ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਿ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਾਨਿ ਏਕੰ ਘਰੰ ਪਵੇਸੇਯਜ। ਤੇਸੰ ਏਕੰ ਘਰੰ ਪਵੇਸਿਤਾਨੰ ਅਚ੍ਚਿਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਖੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ, ਨੋ ਚ ਆਭਾਨਾਨਤ੍ਤੰ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਹੋਤਿ ਖੋ ਸੋ ਸਮਯੋ, ਯਾ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਏਕਜ੍ਝੰ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ ਤਾਸੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨੰ ਵਣ੍ਣਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਖੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਚ ਆਭਾਨਾਨਤ੍ਤੰ।

''ਹੋਤਿ ਖੋ ਸੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮਯੋ, ਯਾ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਤਤੋ ਵਿਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਤਾਸੰ ਤਤੋ ਵਿਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀਨੰ ਵਣ੍ਣਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਆਭਾਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਚ। ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਗਹਪਤਿ, ਪੁਰਿਸੋ ਤਾਨਿ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਿ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਾਨਿ ਤਮ੍ਹਾ ਘਰਾ ਨੀਹਰੇਯਜ। ਤੇਸੰ ਤਤੋ ਨੀਹਤਾਨੰ [ਨੀਹਰਨ੍ਤਾਨੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਅਚ੍ਚਿਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਆਭਾਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਚ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਹੋਤਿ ਖੋ ਸੋ ਸਮਯੋ, ਯਾ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਤਤੋ ਵਿਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਤਾਸੰ ਤਤੋ ਵਿਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀਨੰ ਵਣ੍ਣਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਆਭਾਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਚ।

''ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਤਾਸੰ ਦੇਵਤਾਨੰ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਇਦੰ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਾ ਧੁਵਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਸ੍ਸਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਪਿ ਚ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥੇਵ ਤਾ [ਯਾ (ਕ॰)] ਦੇਵਤਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਗਹਪਤਿ, ਮਕ੍ਖਿਕਾਨੰ ਕਾਜੇਨ ਵਾ ਪਿਟਕੇਨ ਵਾ ਹਰੀਯਮਾਨਾਨੰ ਨ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਇਦੰ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਾ ਧੁਵਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਸ੍ਸਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਪਿ ਚ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥੇਵ ਤਾ [ਯਾ (ਕ॰)] ਮਕ੍ਖਿਕਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਾ ਮਕ੍ਖਿਕਾ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਤਾਸੰ ਦੇਵਤਾਨੰ ਨ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਇਦੰ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਾ ਧੁਵਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਸ੍ਸਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਪਿ ਚ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥੇਵ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

੨੩੩. ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਭਿਯੋ ਕਚ੍ਚਾਨੋ [ਕਚ੍ਚਾਯਨੋ (ਸੀ॰)] ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ! ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਏਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ। ਯਾ ਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੇਵਤਾ ਆਭਾ ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾ ਉਦਾਹੁ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾ''ਤਿ? ''ਤਦਙ੍ਗੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾ, ਸਨ੍ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾ''ਤਿ। ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਤਾਸੰ ਦੇਵਤਾਨੰ ਏਕੰ ਦੇਵਨਿਕਾਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾ, ਸਨ੍ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾ''ਤਿ?

''ਤੇਨ ਹਾਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਤੰਯੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯਥਾ ਤੇ ਖਮੇਯਜ ਤਥਾ ਨੰ ਬਜਾਕਰੇਯਜਾਸਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ , ਯ੍ਵਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ 'ਮਹਗ੍ਗਤ'ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਯੋਚਾਯੰ [ਯੋਪਾਯੰ (ਕ॰)] ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ 'ਮਹਗ੍ਗਤ'ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਕਤਮਾ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ''ਤਿ? ''ਯ੍ਵਾਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ 'ਮਹਗ੍ਗਤ'ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ''ਤਿ।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ 'ਮਹਗ੍ਗਤ'ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਯੋਚਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕੰ ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ 'ਮਹਗ੍ਗਤ'ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਕਤਮਾ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ''ਤਿ? ''ਯ੍ਵਾਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕੰ ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ 'ਮਹਗ੍ਗਤ'ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ''ਤਿ।

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕੰ ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਯੋਚਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਕਤਮਾ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯ੍ਵਾਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਯੋਚਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕੰ ਮਹਾਰਜ੍ਜੰ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਕਤਮਾ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯ੍ਵਾਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕੰ ਮਹਾਰਜ੍ਜੰ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਏਕੰ ਮਹਾਰਜ੍ਜੰ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਯੋਚਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਮਹਾਰਜ੍ਜਾਨਿ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਕਤਮਾ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯ੍ਵਾਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਮਹਾਰਜ੍ਜਾਨਿ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਮਹਾਰਜ੍ਜਾਨਿ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਯੋਚਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਪਥਵਿਂ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਕਤਮਾ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯ੍ਵਾਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਪਥਵਿਂ ‘ਮਹਗ੍ਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਇਮਾਸੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੰ ਮਹਗ੍ਗਤਤਰਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਯੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਹੇਤੁ ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਤਾਸੰ ਦੇਵਤਾਨੰ ਏਕੰ ਦੇਵਨਿਕਾਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾ, ਸਨ੍ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾ’’ਤਿ।

੨੩੪. ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ! ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਏਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ। ਯਾਵਤਾ [ਯਾ ਤਾ (ਕ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਦੇਵਤਾ ਆਭਾ ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾਭਾ ਉਦਾਹੁ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਭਾ’’ਤਿ? ‘‘ਤਦਙ੍ਗੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾਭਾ, ਸਨ੍ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਭਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਤਾਸੰ ਦੇਵਤਾਨੰ ਏਕੰ ਦੇਵਨਿਕਾਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾਭਾ, ਸਨ੍ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਭਾ’’ਤਿ?

‘‘ਤੇਨ , ਹਾਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਉਪਮੰ ਤੇ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਉਪਮਾਯਪਿਧੇਕਚ੍ਚੇ [ਉਪਮਾਯਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ (ਕ॰)] ਵਿਞ੍ਞੂ ਪੁਰਿਸਾ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਝਾਯਤੋ ਤੇਲਮ੍ਪਿ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਵਟ੍ਟਿਪਿ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ। ਸੋ ਤੇਲਸ੍ਸਪਿ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਟ੍ਟਿਯਾਪਿ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਨ੍ਧਨ੍ਧੰ ਵਿਯ ਝਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾਭਾ’ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਮ੍ਪਿ ਨ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਨ ਸੁਸਮੂਹਤੰ ਹੋਤਿ , ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਨ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੀਤੰ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਸ੍ਸਪਿ ਨ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਨ ਸੁਸਮੂਹਤਤ੍ਤਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸਪਿ ਨ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੀਤਤ੍ਤਾ ਅਨ੍ਧਨ੍ਧੰ ਵਿਯ ਝਾਯਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾਭਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਝਾਯਤੋ ਤੇਲਮ੍ਪਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਵਟ੍ਟਿਪਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ। ਸੋ ਤੇਲਸ੍ਸਪਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਟ੍ਟਿਯਾਪਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਨ ਅਨ੍ਧਨ੍ਧੰ ਵਿਯ ਝਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਭਾ’ਤਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਮ੍ਪਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਸੁਸਮੂਹਤੰ ਹੋਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਮ੍ਪਿ

ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੀਤਂ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਸ੍ਸਪਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਸੁਸਮੂਹਤਤ੍ਤਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸਪਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੀਤਤ੍ਤਾ ਨ ਅਨ੍ਧਨ੍ਧਂ ਵਿਯ ਝਾਯਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਭਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਤਾਸਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਏਕਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾਭਾ, ਸਨ੍ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾ ਦੇਵਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਭਾ''ਤਿ।

੨੩੫. ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਭਿਯੋ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ! ਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ 'ਏਵਂ ਅਰਹਤਿ ਭਵਿਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ; ਅਥ ਚ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ 'ਏਵਮ੍ਪਿ ਤਾ ਦੇਵਤਾ , ਇਤਿਪਿ ਤਾ ਦੇਵਤਾ'ਤ੍ਵੇਵ ਭਾਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਦ੍ਧਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੇਨ ਤਾਹਿ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਨਿਵੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਞ੍ਚੇਵ ਸਲ੍ਲਪਿਤਪੁਬ੍ਬਞ੍ਚ ਸਾਕਚ੍ਛਾ ਚ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਪੁਬ੍ਬਾ'''ਤਿ। ''ਅਦ੍ਧਾ ਖੋ ਅਯਂ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਆਸਜ੍ਜ ਉਪਨੀਯ ਵਾਚਾ ਭਾਸਿਤਾ, ਅਪਿ ਚ ਤੇ ਅਹਂ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ – 'ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਤਾਹਿ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਨਿਵੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਞ੍ਚੇਵ ਸਲ੍ਲਪਿਤਪੁਬ੍ਬਞ੍ਚ ਸਾਕਚ੍ਛਾ ਚ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਪੁਬ੍ਬਾ'''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਭਿਯੋ ਕਚ੍ਚਾਨੋ ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਂ ਥਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਲਾਭਾ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਯਂ ਤ੍ਵਞ੍ਚੇਵ ਤਂ ਕਙ੍ਖਾਧਮ੍ਮਂ ਪਹਾਸਿ [ਪਜਹਸਿ (ਕ॰)], ਮਯਞ੍ਚਿਮਂ [ਯਮ੍ਪਿਮਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਅਲਤ੍ਥਮ੍ਹਾ ਸਵਨਾਯਾ''ਤਿ।

ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਕਲਹਜਾਤਾ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਤੁਦਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਕਲਹਜਾਤਾ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਤੁਦਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਭਣ੍ਡਨਂ, ਮਾ ਕਲਹਂ, ਮਾ ਵਿਗ੍ਗਹਂ, ਮਾ ਵਿਵਾਦ''ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਗਮੇਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ! ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ; ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤੁ; ਮਯਮੇਤੇਨ ਭਣ੍ਡਨੇਨ ਕਲਹੇਨ ਵਿਗ੍ਗਹੇਨ ਵਿਵਾਦੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਭਣ੍ਡਨਂ, ਮਾ ਕਲਹਂ, ਮਾ ਵਿਗ੍ਗਹਂ, ਮਾ ਵਿਵਾਦ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਗਮੇਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ! ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ; ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤੁ; ਮਯਮੇਤੇਨ ਭਣ੍ਡਨੇਨ ਕਲਹੇਨ ਵਿਗ੍ਗਹੇਨ ਵਿਵਾਦੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਭਣ੍ਡਨਂ, ਮਾ ਕਲਹਂ, ਮਾ ਵਿਗ੍ਗਹਂ, ਮਾ ਵਿਵਾਦ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਗਮੇਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ; ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤੁ; ਮਯਮੇਤੇਨ ਭਣ੍ਡਨੇਨ ਕਲਹੇਨ ਵਿਗ੍ਗਹੇਨ ਵਿਵਾਦੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗৱਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿৱਾਸੇਤ੍ৱਾ ਪਤ੍ਤਚੀৱਰਮਾਦਾਯ ਕੋਸਮ੍ਬਿੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾৱਿਸਿ। ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ৱਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਸੇਨਾਸਨੰ ਸੰਸਾਮੇਤ੍ৱਾ ਪਤ੍ਤਚੀৱਰਮਾਦਾਯ ਠਿਤਕੋৱ ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ –

੨੩੭. ‘‘ਪੁਥੁਸਦ੍ਦੋ ਸਮਜਨੋ, ਨ ਬਾਲੋ ਕੋਚਿ ਮਞ੍ਞਥ।
ਸਙ੍ਘਸ੍ਮਿੰ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਮਿੰ, ਨਾਞ੍ਞੰ ਭਿਯ੍ਯੋ ਅਮਞ੍ਞਰੁੰ॥

‘‘ਪਰਿਮੁਟ੍ਠਾ ਪਣ੍ਡਿਤਾਭਾਸਾ, ৱਾਚਾਗੋਚਰਭਾਣਿਨੋ।
ਯਾৱਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਮੁਖਾਯਾਮੰ, ਯੇਨ ਨੀਤਾ ਨ ਤੰ ৱਿਦੂ॥

‘‘ਅਕ੍ਕੋਚ੍ਛਿ ਮੰ ਅৱਧਿ ਮੰ, ਅਜਿਨਿ ਮੰ ਅਹਾਸਿ ਮੇ।
ਯੇ ਚ ਤੰ ਉਪਨਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ৱੇਰੰ ਤੇਸੰ ਨ ਸਮ੍ਮਤਿ॥

‘‘ਅਕ੍ਕੋਚ੍ਛਿ ਮੰ ਅৱਧਿ ਮੰ, ਅਜਿਨਿ ਮੰ ਅਹਾਸਿ ਮੇ।
ਯੇ ਚ ਤੰ ਨੁਪਨਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ৱੇਰੰ ਤੇਸੂਪਸਮ੍ਮਤਿ॥

‘‘ਨ ਹਿ ৱੇਰੇਨ ৱੇਰਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਨ੍ਤੀਧ ਕੁਦਾਚਨੰ।
ਅৱੇਰੇਨ ਚ ਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ, ਏਸ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨਨ੍ਤਨੋ॥

‘‘ਪਰੇ ਚ ਨ ৱਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਯਮੇਤ੍ਥ ਯਮਾਮਸੇ।
ਯੇ ਚ ਤਤ੍ਥ ৱਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਮੇਧਗਾ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਪਾਣਹਰਾ, ਗৱਸ੍ਸਧਨਹਾਰਿਨੋ।
ਰਟ੍ਠੰ ৱਿਲੁਮ੍ਪਮਾਨਾਨੰ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ ਸਙ੍ਗਤਿ।
ਕਸ੍ਮਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਨੋ ਸਿਯਾ॥

‘‘ਸਚੇ ਲਭੇਥ ਨਿਪਕੰ ਸਹਾਯੰ,
ਸਦ੍ਧਿੰ ਚਰੰ ਸਾਧੁৱਿਹਾਰਿ ਧੀਰੰ।
ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਪਰਿਸ੍ਸਯਾਨਿ,
ਚਰੇਯ੍ਯ ਤੇਨਤ੍ਤਮਨੋ ਸਤੀਮਾ॥

‘‘ਨੋ ਚੇ ਲਭੇਥ ਨਿਪਕੰ ਸਹਾਯੰ,
ਸਦ੍ਧਿੰ ਚਰੰ ਸਾਧੁৱਿਹਾਰਿ ਧੀਰੰ।
ਰਾਜਾৱ ਰਟ੍ਠੰ ৱਿਜਿਤੰ ਪਹਾਯ,
ਏਕੋ ਚਰੇ ਮਾਤਙ੍ਗਰਞ੍ਞੇৱ ਨਾਗੋ॥

‘‘ਏਕਸ੍ਸ ਚਰਿਤੰ ਸੇਯ੍ਯੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਬਾਲੇ ਸਹਾਯਤਾ।
ਏਕੋ ਚਰੇ ਨ ਚ ਪਾਪਾਨਿ ਕਯਿਰਾ,
ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਮਾਤਙ੍ਗਰਞ੍ਞੇৱ ਨਾਗੋ’’ਤਿ॥

੨੩੮. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਠਿਤਕੋਵ ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਭਾਸਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਬਾਲਕਲੋਣਕਾਰਗਾਮੋ [ਬਾਲਕਲੋਣਕਗਾਮੋ (ਕ॰), ਤਥਾ ਵਿਨਯੇਪਿ] ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਗੁ ਬਾਲਕਲੋਣਕਾਰਗਾਮੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਗੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਆਸਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਸਿ ਉਦਕਞ੍ਚ ਪਾਦਾਨੰ ਧੋਵਨੰ [ਉਦਕਞ੍ਚ ਪਾਦਾਨੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)]। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਪਾਦੇ ਪਕ੍ਖਾਲੇਸਿ। ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਭਗੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਭਗੁੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਖਮਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਪਿਣ੍ਡਕੇਨ ਨ ਕਿਲਮਸੀ''ਤਿ? ''ਖਮਨੀਯੰ ਭਗਵਾ, ਯਾਪਨੀਯੰ ਭਗਵਾ, ਨ ਚਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਿਣ੍ਡਕੇਨ ਕਿਲਮਾਮੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਭਗੁੰ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਪਾਚੀਨਵੰਸਦਾਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨਨ੍ਦਿਯੋ [ਭਦ੍ਦਿਯੋ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੬੬ ਨਲ਼ਕਪਾਨੇ] ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਕਿਮਿਲੋ [ਕਿਮ੍ਬਿਲੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਪਾਚੀਨਵੰਸਦਾਯੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਦਾਯਪਾਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮਾ, ਮਹਾਸਮਣ, ਏਤੰ ਦਾਯੰ ਪਾਵਿਸਿ। ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਤਯੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਕਾਮਰੂਪਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਮਾ ਤੇਸੰ ਅਫਾਸੁਮਕਾਸੀ''ਤਿ। ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਦਾਯਪਾਲਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਨ੍ਤਯਮਾਨਸ੍ਸ। ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਦਾਯਪਾਲੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮਾ, ਆਵੁਸੋ ਦਾਯਪਾਲ, ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਵਾਰੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਨੋ ਭਗਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

੨੩੯. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨਨ੍ਦਿਯੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਚ ਕਿਮਿਲੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਞ੍ਚ ਨਨ੍ਦਿਯੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਞ੍ਚ ਕਿਮਿਲੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਮਥਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਅਭਿਕ੍ਕਮਥਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਤ੍ਥਾ ਨੋ ਭਗਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨਨ੍ਦਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਕਿਮਿਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਭਗਵਤੋ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ, ਏਕੋ ਆਸਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਸਿ, ਏਕੋ ਪਾਦੋਦਕੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਸਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਪਾਦੇ ਪਕ੍ਖਾਲੇਸਿ। ਤੇਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਵੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਖਮਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਪਿਣ੍ਡਕੇਨ ਨ ਕਿਲਮਥਾ''ਤਿ? ''ਖਮਨੀਯੰ ਭਗਵਾ, ਯਾਪਨੀਯੰ ਭਗਵਾ, ਨ ਚ ਮਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਿਣ੍ਡਕੇਨ ਕਿਲਮਾਮਾ''ਤਿ। ''ਕਚ੍ਚਿ ਪਨ ਵੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਸਮਗ੍ਗਾ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾ ਖੀਰੋਦਕੀਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਥਾ''ਤਿ? ''ਤਗ੍ਘ ਮਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਗ੍ਗਾ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾ ਖੀਰੋਦਕੀਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਾਮਾ''ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥੰ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਸਮਗ੍ਗਾ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾ ਖੀਰੋਦਕੀਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਥਾ''ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਲਾਭਾ ਵਤ ਮੇ, ਸੁਲਦ੍ਧੰ ਵਤ ਮੇ ਯੋਹੰ ਏਵਰੂਪੇਹਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮੇਸੁ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇਸੁ ਮੇਤ੍ਤੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ, ਮੇਤ੍ਤੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ, ਮੇਤ੍ਤੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਤਸ੍ਸ, ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਾਮਿ। ਨਾਨਾ ਹਿ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਾ, ਏਕਞ੍ਚ ਪਨ ਮਞ੍ਞੇ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ।

ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਨਨ੍ਦਿਯੋ...ਪੇ॰... ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਕਿਮਿਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮਯ੍ਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਲਾਭਾ ਵਤ ਮੇ, ਸੁਲਦ੍ਧੰ ਵਤ ਮੇ ਯੋਹੰ ਏਵਰੂਪੇਹਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮੇਸੁ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇਸੁ ਮੇਤ੍ਤੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ, ਮੇਤ੍ਤੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ, ਮੇਤ੍ਤੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਾਮਿ। ਨਾਨਾ ਹਿ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ,

ਕਾਯਾ, ਏਕਞ੍ਚ ਪਨ ਮਞ੍ਞੇ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਗ੍ਗਾ ਸਮ੍ਮੋਦਮਾਨਾ ਅਵਿਵਦਮਾਨਾ ਖੀਰੋਦਕੀਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਾਮਾ''ਤਿ।

੨੪੦. ''ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ! ਕਚ੍ਚਿ ਪਨ ਵੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਥਾ''ਤਿ? ''ਤਗ੍ਘ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਾਮਾ''ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਥਾ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਯੋ ਪਠਮਂ ਗਾਮਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਸੋ ਆਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ, ਪਾਨੀਯਂ ਪਰਿਭੋਜਨੀਯਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਅਵਕ੍ਕਾਰਪਾਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਯੋ ਪਚ੍ਛਾ ਗਾਮਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ – ਸਚੇ ਹੋਤਿ ਭੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸੋ, ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ, ਭੁਞ੍ਜਤਿ; ਨੋ ਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ, ਅਪ੍ਪਹਰਿਤੇ ਵਾ ਛਡ੍ਡੇਤਿ ਅਪਾਣਕੇ ਵਾ ਉਦਕੇ ਓਪਿਲਾਪੇਤਿ – ਸੋ ਆਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸਾਮੇਤਿ, ਪਾਨੀਯਂ ਪਰਿਭੋਜਨੀਯਂ ਪਟਿਸਾਮੇਤਿ, ਅਵਕ੍ਕਾਰਪਾਤਿਂ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਾਮੇਤਿ, ਭਤ੍ਤਗ੍ਗਂ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਾਨੀਯਘਟਂ ਵਾ ਪਰਿਭੋਜਨੀਯਘਟਂ ਵਾ ਵਚ੍ਚਘਟਂ ਵਾ ਰਿਤ੍ਤਂ ਤੁਚ੍ਛਂ ਸੋ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਸਚਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਅਵਿਸਯ੍ਹਂ, ਹਤ੍ਥਵਿਕਾਰੇਨ ਦੁਤਿਯਂ ਆਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਵਿਲਙ੍ਘਕੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਮ [ਉਪਟ੍ਠਪੇਤਿ (ਸੀ॰)], ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਵਾਚਂ ਭਿਨ੍ਦਾਮ। ਪਞ੍ਚਾਹਿਕਂ ਖੋ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਾਮ। ਏਵਂ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਾਮਾ''ਤਿ।

੨੪੧. ''ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ! ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ ਵੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾਨਂ ਆਤਾਪੀਨਂ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਹਰਤਂ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸੋ ਅਧਿਗਤੋ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ''ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਾ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਸੋ ਖੋ ਪਨ ਨੋ ਓਭਾਸੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ; ਤਞ੍ਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਾਮਾ''ਤਿ।

''ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਵੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਹਮ੍ਪਿ ਸੁਦਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋਵ ਸਮਾਨੋ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਸੋ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਓਭਾਸੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨ'ਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਸੋਹਂ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਸੋ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਓਭਾਸੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨ'ਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ, ਅਮਨਸਿਕਾਰਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਸੋਹਂ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਸੋਹਂ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ, ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਉਭਤੋਪਸ੍ਸੇ ਵਟ੍ਟਕਾ [ਵਧਕਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਉਪ੍ਪਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ। ਸੋਹੰ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਨ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਉਪ੍ਪਿਲੰ [ਉਬ੍ਬਿਲ੍ਲੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਉਬ੍ਬਿਲੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ, ਉਪ੍ਪਿਲਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ । ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਪੁਰਿਸੋ ਏਕੰ ਨਿਧਿਮੁਖੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ ਸਕਿਦੇਵ ਪਞ੍ਚਨਿਧਿਮੁਖਾਨਿ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਉਪ੍ਪਿਲੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਉਪ੍ਪਿਲੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਉਪ੍ਪਿਲਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ। ਸੋਹੰ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ, ਨ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤੰ, ਨ ਉਪ੍ਪਿਲ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲੰ ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ, ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ। ਸੋਹੰ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ, ਨ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤੰ, ਨ ਉਪ੍ਪਿਲੰ, ਨ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੰ ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ, ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਪੁਰਿਸੋ ਉਭੋਹਿ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਵਟ੍ਟਕੰ ਗਾਲ੍ਹੰ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਤਮੇਯ੍ਯ [ਮਤਮੇਯ੍ਯ (ਬਹੂਸੁ) ਪ + ਤੰ + ਏਯ੍ਯ = ਪਤਮੇਯ੍ਯ-ਇਤਿ ਪਦਵਿਭਾਗੋ]; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ। ਸੋਹੰ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ, ਨ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤੰ, ਨ ਉਪ੍ਪਿਲੰ, ਨ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲੰ, ਨ ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯੰ ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ , ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਪੁਰਿਸੋ ਵਟ੍ਟਕੰ ਸਿਥਿਲੰ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਤੋ ਉਪ੍ਪਤੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ। ਸੋਹੰ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ, ਨ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤੰ, ਨ ਉਪ੍ਪਿਲੰ, ਨ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲੰ, ਨ ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੰ, ਨ ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਭਿਜਪ੍ਪਾ ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ, ਅਭਿਜਪ੍ਪਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ। ਸੋਹੰ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ, ਨ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤੰ, ਨ ਉਪ੍ਪਿਲੰ, ਨ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲੰ, ਨ ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੰ, ਨ ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯੰ, ਨ ਅਭਿਜਪ੍ਪਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਖੋ ਮੇ ਉਦਪਾਦਿ, ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ। ਸੋਹੰ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ

ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ, ਨ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਨ ਉਪ੍ਪਿਲਂ, ਨ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ, ਨ ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਂ, ਨ ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯਂ, ਨ ਅਭਿਜਪ੍ਪਾ, ਨ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਓਭਾਸਞ੍ਹੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਸੋ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਓਭਾਸੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਤਿਨਿਜ੍ਝਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਖੋ ਮੇ ਰੂਪਾਨਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਅਤਿਨਿਜ੍ਝਾਯਿਤਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਰੂਪਾਨਂ ਸਮਾਧਿ ਚਵਿ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚੁਤੇ ਓਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ। ਸੋਹਂ ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਮੇ ਪੁਨ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ, ਨ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਨ ਉਪ੍ਪਿਲਂ, ਨ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ, ਨ ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਂ, ਨ ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯਂ, ਨ ਅਭਿਜਪ੍ਪਾ, ਨ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਨ ਅਤਿਨਿਜ੍ਝਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਨ'''ਨ੍ਤਿ।

੨੪੨. ''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, 'ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਮਨਸਿਕਾਰਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਉਪ੍ਪਿਲਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਿਲਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਅਭਿਜਪ੍ਪਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਜਪ੍ਪਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ, 'ਅਤਿਨਿਜ੍ਝਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤਿਨਿਜ੍ਝਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ ਪਜਹਿਂ।

੨੪੩. ''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਓਭਾਸਞ੍ਹਿ ਖੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਨ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ; ਰੂਪਾਨਿ ਹਿ ਖੋ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਓਭਾਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ – 'ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਦਿਵਂ [ਦਿਵਸਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ' [ਰਤ੍ਤਿਦਿਵਂ (ਕ॰)]। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯ੍ਵਾਹਂ ਓਭਾਸਞ੍ਹਿ ਖੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ ਨ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ; ਰੂਪਾਨਿ ਹਿ ਖੋ [ਖੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਚ ਓਭਾਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ – ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਦਿਵਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਖੋ ਅਹਂ ਸਮਯੇ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਓਭਾਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ, ਓਭਾਸਞ੍ਹਿ ਖੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਨ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨਾਹਂ ਸਮਯੇ ਓਭਾਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ, ਰੂਪਾਨਿ ਹਿ ਖੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਚ ਓਭਾਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ – ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਦਿਵਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਪਰਿਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਓਭਾਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ; ਅਪ੍ਪਮਾਣਞ੍ਚੇਵ ਓਭਾਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਦਿਵਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯ੍ਵਾਹਂ ਪਰਿਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਓਭਾਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ; ਅਪ੍ਪਮਾਣਞ੍ਚੇਵ ਓਭਾਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਦਿਵਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਯਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਮੇ ਸਮਯੇ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ ਹੋਤਿ, ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਮੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ। ਸੋਹਂ ਪਰਿਤ੍ਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਿਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਓਭਾਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ।

ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਮੇ ਸਮਯੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਸਮਾਧਿ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਮੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ। ਸੋਹਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਞ੍ਚੇਵ ਓਭਾਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਦਿਵਂ, ਕੇਵਲਮ੍ਪਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵ'''ਨ੍ਤਿ।

੨੪੪. ਯਤੋ ਖੋ ਮੇ , ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, 'ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਉਪ੍ਪਿਲਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਿਲਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤਿਲੀਨਵੀਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਅਭਿਜਪ੍ਪਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਜਪ੍ਪਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ, 'ਅਤਿਨਿਜ੍ਝਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤਿਨਿਜ੍ਝਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਅਹੋਸਿ।

੨੪੫. ''ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਯੇ ਖੋ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਤੇ ਮੇ ਪਹੀਨਾ। ਹਨ੍ਦ, ਦਾਨਾਹਂ ਤਿਵਿਧੇਨ ਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਮੀ'ਤਿ [ਭਾਵੇਸਿਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਸਵਿਤਕ੍ਕਮ੍ਪਿ ਸਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਸਿਂ [ਭਾਵੇਮਿ (ਕ॰)], ਅਵਿਤਕ੍ਕਮ੍ਪਿ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਸਿਂ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਮ੍ਪਿ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਸਿਂ, ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਸਿਂ, ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਸਿਂ, ਸਾਤਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਸਿਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਸਿਂ। ਯਤੋ ਖੋ ਮੇ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਸਵਿਤਕ੍ਕੋਪਿ ਸਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕੋਪਿ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕੋਪਿ ਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਸਪ੍ਪੀਤਿਕੋਪਿ ਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕੋਪਿ ਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਸਾਤਸਹਗਤੋਪਿ ਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੋਪਿ ਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਬਾਲਪਣ੍ਡਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ ਬਾਲਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਬਾਲਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਬਾਲਾਪਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਦੁਚ੍ਚਿਨ੍ਤਿਤਚਿਨ੍ਤੀ ਚ ਹੋਤਿ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਭਾਸੀ ਚ ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਕਾਰੀ ਚ। ਨੋ ਚੇਤਂ [ਨੋ ਚੇਦਂ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੭-੨੮)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਦੁਚ੍ਚਿਨ੍ਤਿਤਚਿਨ੍ਤੀ ਚ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਭਾਸੀ ਚ ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਕਾਰੀ ਚ ਕੇਨ ਨਂ [ਨ ਤੇਨ ਨਂ (ਕ॰), ਨ ਨਂ (?)] ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਬਾਲੋ ਅਯਂ ਭਵਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ'ਤਿ? ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਦੁਚ੍ਚਿਨ੍ਤਿਤਚਿਨ੍ਤੀ ਚ ਹੋਤਿ

ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਭਾਸੀ ਚ ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਕਾਰੀ ਚ ਤਸ੍ਮਾ ਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ‘ਬਾਲੋ ਅਯਂ ਭਵਂ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ। ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਤਿਵਿਧਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਸਭਾਯਂ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਰਥਿਕਾਯ [ਰਥਿਯਾਯ (ਬਹੂਸੁ)] ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਜਨੋ ਤਜ੍ਜਂ ਤਸ੍ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ ਕਥਂ ਮਨ੍ਤੇਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਯਂ ਖੋ ਜਨੋ ਤਜ੍ਜਂ ਤਸ੍ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ ਕਥਂ ਮਨ੍ਤੇਤਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇਵ ਤੇ [ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਤੇ ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਧਮ੍ਮਾ ਮਯਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਪਠਮਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

੨੪੭. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਾਜਾਨੋ ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਾਰੇਨ੍ਤੇ – ਕਸਾਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ ਵੇਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ ਅਦ੍ਧਦਣ੍ਡਕੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਕਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਕਣ੍ਣਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਬਿਲਙ੍ਗਥਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਸਙ੍ਖਮੁਣ੍ਡਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਰਾਹੁਮੁਖਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਜੋਤਿਮਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਪਜ੍ਜੋਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਏਰਕਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਚੀਰਕਵਾਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਏਣੇਯ੍ਯਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਬਲ਼ਿਸਮਂਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਕਹਾਪਣਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਖਾਰਾਪਤਚ੍ਛਿਕਮ੍ਪਿ [ਖਾਰਾਪਟਿਚ੍ਛਕਮ੍ਪਿ (ਕ॰)] ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਪਲਿਘਪਰਿਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਪਲਾਲਪੀਠਕਮ੍ਪਿ [ਪਲਾਲਪਿਟ੍ਠਕਮ੍ਪਿ (ਪੀ॰)] ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਤਤ੍ਤੇਨਪਿ ਤੇਲੇਨ ਓਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤੇ ਸੁਨਖੇਹਿਪਿ ਖਾਦਾਪੇਨ੍ਤੇ ਜੀਵਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੂਲੇ ਉਤ੍ਤਾਸੇਨ੍ਤੇ ਅਸਿਨਾਪਿ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਯਥਾਰੂਪਾਨਂ ਖੋ ਪਾਪਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁ ਰਾਜਾਨੋ ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ – ਕਸਾਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਸਿਨਾਪਿ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ; ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇਵ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਯਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਮਂ ਚੇਪਿ ਰਾਜਾਨੋ [ਸਚੇ ਮਮ੍ਪਿ (ਕ॰)] ਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਮਮ੍ਪਿ ਰਾਜਾਨੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਾਰੇਯ੍ਯੁਂ – ਕਸਾਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਯ੍ਯੁਂ...ਪੇ॰... ਜੀਵਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੂਲੇ ਉਤ੍ਤਾਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਸਿਨਾਪਿ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਦੁਤਿਯਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

੨੪੮. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਂ ਪੀਠਸਮਾਰੂਲ਼੍ਹਂ ਵਾ ਮਞ੍ਚਸਮਾਰੂਲ਼੍ਹਂ ਵਾ ਛਮਾਯਂ [ਛਮਾਯ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਸੇਮਾਨਂ, ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਾਪਕਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਤਾਨਿ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਤਾਨਿਸ੍ਸ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਤਂ ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਾਨਂ ਛਾਯਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਥਵਿਯਾ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਂ ਪੀਠਸਮਾਰੂਲ਼੍ਹਂ ਵਾ ਮਞ੍ਚਸਮਾਰੂਲ਼੍ਹਂ ਵਾ ਛਮਾਯਂ ਵਾ ਸੇਮਾਨਂ, ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਾਪਕਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਤਾਨਿ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਤਾਨਿਸ੍ਸ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਕਤਂ ਵਤ ਮੇ ਕਲ੍ਯਾਣਂ, ਅਕਤਂ ਕੁਸਲਂ, ਅਕਤਂ ਭੀਰੁਤ੍ਤਾਣਂ; ਕਤਂ ਪਾਪਂ, ਕਤਂ ਲੁਦ੍ਦਂ, ਕਤਂ ਕਿਬ੍ਬਿਸਂ। ਯਾਵਤਾ, ਭੋ, ਅਕਤਕਲ੍ਯਾਣਾਨਂ ਅਕਤਕੁਸਲਾਨਂ ਅਕਤਭੀਰੁਤ੍ਤਾਣਾਨਂ ਕਤਪਾਪਾਨਂ ਕਤਲੁਦ੍ਦਾਨਂ ਕਤਕਿਬ੍ਬਿਸਾਨਂ ਗਤਿ ਤਂ ਗਤਿਂ ਪੇਚ੍ਚ ਗਚ੍ਛਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਤਤਿਯਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਂ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਕਨ੍ਤਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਮਨਾਪ’ਨ੍ਤਿ, ਨਿਰਯਮੇਵ ਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਕਨ੍ਤਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਮਨਾਪ’ਨ੍ਤਿ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਮਾਪਿ [ਉਪਮਾਹਿਪਿ (ਸੀ॰)] ਨ ਸੁਕਰਾ ਯਾਵ ਦੁਕ੍ਖਾ ਨਿਰਯਾ’’ਤਿ।

੨੪੯. ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਕ੍ਕਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਮਂ ਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਕ੍ਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਦਸ੍ਸੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਅਯਂ ਖੋ, ਦੇਵ, ਚੋਰੋ ਆਗੁਚਾਰੀ, ਇਮਸ੍ਸ ਯਂ ਇਚ੍ਛਸਿ ਤਂ ਦਣ੍ਡਂ ਪਣੇਹੀ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਗਚ੍ਛਥ, ਭੋ, ਇਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨਥਾ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਥ ਰਾਜਾ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ [ਮਜ੍ਝਨ੍ਤਿਕਸਮਯਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰), ਮਜ੍ਝਨ੍ਤਿਕਂ ਸਮਯਂ (ਪੀ॰)] ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਮ੍ਭੋ, ਕਥਂ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ'ਤਿ? '''ਤਥੇਵ, ਦੇਵ, ਜੀਵਤੀ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਗਚ੍ਛਥ, ਭੋ, ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨਥਾ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਥ ਰਾਜਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਮ੍ਭੋ, ਕਥਂ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ'ਤਿ? 'ਤਥੇਵ, ਦੇਵ, ਜੀਵਤੀ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਗਚ੍ਛਥ, ਭੋ, ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨਥਾ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤੀਹਿ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਹਿ ਹਞ੍ਞਮਾਨੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥਾ''ਤਿ? ''ਏਕਿਸ੍ਸਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਹਞ੍ਞਮਾਨੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਤੀਹਿ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਹੀ''ਤਿ?

੨੫੦. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਪਾਣਿਮਤ੍ਤਂ ਪਾਸਾਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ – ਯੋ ਚਾਯਂ ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਪਾਣਿਮਤ੍ਤੋ ਪਾਸਾਣੋ ਗਹਿਤੋ, ਯੋ ਚ ਹਿਮਵਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ''ਤਿ? ''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਪਾਣਿਮਤ੍ਤੋ ਪਾਸਾਣੋ ਗਹਿਤੋ, ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ [ਉਪਨਿਧਿਮ੍ਪਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨ ਉਪੇਤਿ''। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤੀਹਿ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਹਿ ਹਞ੍ਞਮਾਨੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਤਂ ਨਿਰਯਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ''।

''ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧਬਨ੍ਧਨਂ ਨਾਮ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ [ਅਯੋਖੀਲਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਹਤ੍ਥੇ ਗਮੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ ਦੁਤਿਯੇ ਹਤ੍ਥੇ ਗਮੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ ਪਾਦੇ ਗਮੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ ਦੁਤਿਯੇ ਪਾਦੇ ਗਮੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ ਮਜ੍ਝੇ ਉਰਸ੍ਮਿਂ ਗਮੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ [ਬ੍ਯਨ੍ਤਿਹੋਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਸਂਵੇਸੇਤ੍ਵਾ ਕੁਠਾਰੀਹਿ [ਕੁਧਾਰੀਹਿ (ਕ॰)] ਤਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ...ਪੇ॰... ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਉਦ੍ਧਂਪਾਦਂ ਅਧੋਸਿਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਾਸੀਹਿ ਤਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ...ਪੇ॰... ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਰਥੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਪਥਵਿਯਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾਯ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾਯ [ਸਞ੍ਜੋਤਿਭੂਤਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸਾਰੇਨ੍ਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚਾਸਾਰੇਨ੍ਤਿਪਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ...ਪੇ॰... ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਙ੍ਗਾਰਪਬ੍ਬਤਂ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਂ ਸਜੋਤਿਭੂਤਂ ਆਰੋਪੇਨ੍ਤਿਪਿ ਓਰੋਪੇਨ੍ਤਿਪਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਉਦ੍ਧਂਪਾਦਂ ਅਧੋਸਿਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਤਾਯ ਲੋਹਕੁਮ੍ਭਿਯਾ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾਯ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾਯ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਫੇਣੁਦ੍ਦੇਹਕਂ ਪਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਫੇਣੁਦ੍ਦੇਹਕਂ ਪਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਧਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਅਧੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਤਿਰਿਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ [ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ (ਕ॰)] ਮਹਾਨਿਰਯੇ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਨਿਰਯੋ –

''ਚਤੁਕ੍ਕਣ੍ਣੋ ਚਤੁਦ੍ਵਾਰੋ, ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਭਾਗਸੋ ਮਿਤੋ।
ਅਯੋਪਾਕਾਰਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਅਯਸਾ ਪਟਿਕੁਜ੍ਜਿਤੋ॥

''ਤਸ੍ਸ ਅਯੋਮਯਾ ਭੂਮਿ, ਜਲਿਤਾ ਤੇਜਸਾ ਯੁਤਾ।

ਸਮਨ੍ਤਾ ਯੋਜਨਸਤਂ, ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ''॥

''ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਕਥਂ ਕਥੇਯ੍ਯਂ; ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸੁਕਰਾ ਅਕ੍ਖਾਨੇਨ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਯਾਵ ਦੁਕ੍ਖਾ ਨਿਰਯਾ।

੨੫੧. ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਤਿਣਭਕ੍ਖਾ। ਤੇ ਅਲ੍ਲਾਨਿਪਿ ਤਿਣਾਨਿ ਸੁਕ੍ਖਾਨਿਪਿ ਤਿਣਾਨਿ ਦਨ੍ਤੁਲ੍ਲੇਹਕਂ ਖਾਦਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਤਿਣਭਕ੍ਖਾ? ਹਤ੍ਥੀ ਅਸ੍ਸਾ ਗੋਣਾ ਗਦ੍ਰਭਾ ਅਜਾ ਮਿਗਾ, ਯੇ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞੇਪਿ ਕੇਚਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਤਿਣਭਕ੍ਖਾ। ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਇਧ ਪੁਬ੍ਬੇ ਰਸਾਦੋ ਇਧ ਪਾਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਯੇ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਤਿਣਭਕ੍ਖਾ।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਗੂਥਭਕ੍ਖਾ। ਤੇ ਦੂਰਤੋਵ ਗੂਥਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਧਾਵਨ੍ਤਿ – 'ਏਤ੍ਥ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮ, ਏਤ੍ਥ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਆਹੁਤਿਗਨ੍ਧੇਨ ਧਾਵਨ੍ਤਿ – 'ਏਤ੍ਥ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮ, ਏਤ੍ਥ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਗੂਥਭਕ੍ਖਾ, ਤੇ ਦੂਰਤੋਵ ਗੂਥਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਧਾਵਨ੍ਤਿ – 'ਏਤ੍ਥ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮ, ਏਤ੍ਥ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਗੂਥਭਕ੍ਖਾ? ਕੁਕ੍ਕੁਟਾ ਸੂਕਰਾ ਸੋਣਾ ਸਿਙ੍ਗਾਲਾ, ਯੇ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞੇਪਿ ਕੇਚਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਗੂਥਭਕ੍ਖਾ। ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਇਧ ਪੁਬ੍ਬੇ ਰਸਾਦੋ ਇਧ ਪਾਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਯੇ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਗੂਥਭਕ੍ਖਾ।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਜੀਯਨ੍ਤਿ [ਜਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ (ਕ॰)] ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮੀਯਨ੍ਤਿ [ਮਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ (ਕ॰)]। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮੀਯਨ੍ਤਿ? ਕੀਟਾ ਪੁਲ਼ਵਾ [ਪਟਙ੍ਗਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਗਣ੍ਡੁਪ੍ਪਾਦਾ, ਯੇ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞੇਪਿ ਕੇਚਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮੀਯਨ੍ਤਿ। ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਇਧ ਪੁਬ੍ਬੇ ਰਸਾਦੋ, ਇਧ ਪਾਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਯੇ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮੀਯਨ੍ਤਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਮੀਯਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਮੀਯਨ੍ਤਿ? ਮਚ੍ਛਾ ਕਚ੍ਛਪਾ ਸੁਸੁਮਾਰਾ, ਯੇ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞੇਪਿ ਕੇਚਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਮੀਯਨ੍ਤਿ। ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਇਧ ਪੁਬ੍ਬੇ ਰਸਾਦੋ ਇਧ ਪਾਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਯੇ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਉਦਕਸ੍ਮਿਂ ਮੀਯਨ੍ਤਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਮੀਯਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਮੀਯਨ੍ਤਿ? ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਪੂਤਿਮਚ੍ਛੇ ਵਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਪੂਤਿਮਚ੍ਛੇ ਵਾ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਪੂਤਿਮਚ੍ਛੇ ਵਾ ਮੀਯਨ੍ਤਿ ਪੂਤਿਕੁਣਪੇ ਵਾ...ਪੇ॰... ਪੂਤਿਕੁਮ੍ਮਾਸੇ ਵਾ... ਚਨ੍ਦਨਿਕਾਯ ਵਾ... ਓਲਿਗਲ੍ਲੇ ਵਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, (ਯੇ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞੇਪਿ ਕੇਚਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਮੀਯਨ੍ਤਿ।) [( ) ਨਤ੍ਥਿ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ] ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਇਧ ਪੁਬ੍ਬੇ ਰਸਾਦੋ ਇਧ ਪਾਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਯੇ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਅਸੁਚਿਸ੍ਮਿਂ ਮੀਯਨ੍ਤਿ।

“ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਕਥਂ ਕਥੇਯਜਂ; ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸੁਕਰਂ ਅਕ੍ਖਾਨੇਨ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਯਾਵ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ।

੨੫੨. “ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਏਕਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲਂ ਯੁਗਂ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ। ਤਮੇਨਂ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੋ ਵਾਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਸਂਹਰੇਯਜ, ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਵਾਤੋ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੇਨ ਸਂਹਰੇਯਜ, ਉਤ੍ਤਰੋ ਵਾਤੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਸਂਹਰੇਯਜ, ਦਕ੍ਖਿਣੋ ਵਾਤੋ ਉਤ੍ਤਰੇਨ ਸਂਹਰੇਯਜ। ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸ ਕਾਣੋ ਕਚ੍ਛਪੋ, ਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ [ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ (ਸੀ॰), ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਕਿਂ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜੇਯਜ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਕਾਣੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਅਮੁਸ੍ਮਿਂ ਏਕਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲੇ ਯੁਗੇ ਗੀਵਂ ਪਵੇਸੇਯਜਾ”ਤਿ? (“ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ”।) [( ) ਨਤ੍ਥਿ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ] “ਯਦਿ ਪਨ [ਯਦਿ ਨੂਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਦੀਘਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧੁਨੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨਾ”ਤਿ। “ਖਿਪ੍ਪਤਰਂ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਣੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਅਮੁਸ੍ਮਿਂ ਏਕਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲੇ ਯੁਗੇ ਗੀਵਂ ਪਵੇਸੇਯਜ, ਅਤੋ ਦੁਲ੍ਲਭਤਰਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਵਦਾਮਿ ਸਕਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਗਤੇਨ ਬਾਲੇਨ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨ ਹੇਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾ ਸਮਚਰਿਯਾ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਖਾਦਿਕਾ ਏਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਤ੍ਤਤਿ ਦੁਬ੍ਬਲਖਾਦਿਕਾ”।

“ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਸਚੇ ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਦੀਘਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧੁਨੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਨੀਚਕੁਲਾਨਿ – ਚਣ੍ਡਾਲਕੁਲਂ ਵਾ ਨੇਸਾਦਕੁਲਂ ਵਾ ਵੇਨਕੁਲਂ [ਵੇਣ੍ਕੁਲਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਰਥਕਾਰਕੁਲਂ ਵਾ ਪੁਕ੍ਕੁਸਕੁਲਂ ਵਾ। ਤਥਾਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਦਲਿਦ੍ਦੇ ਅਪ੍ਪਨ੍ਨਪਾਨਭੋਜਨੇ ਕਸਿਰਵੁਤ੍ਤਿਕੇ, ਯਤ੍ਥ ਕਸਿਰੇਨ ਘਾਸਚ੍ਛਾਦੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੋ ਦੁਦ੍ਦਸਿਕੋ ਓਕੋਟਿਮਕੋ ਬਵ੍ਹਾਬਾਧੋ [ਬਹ੍ਵਾਬਾਧੋ (ਕ॰)] ਕਾਣੋ ਵਾ ਕੁਣੀ ਵਾ ਖੁਜ੍ਜੋ ਵਾ ਪਕ੍ਖਹਤੋ ਵਾ ਨ ਲਾਭੀ ਅਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਯਾਨਸ੍ਸ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਸ੍ਸ ਸੇਯਜਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯਜਸ੍ਸ। ਸੋ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ। ਸੋ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।

“ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ ਪਠਮੇਨੇਵ ਕਲਿਗ੍ਗਹੇਨ ਪੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਜੀਯੇਥ, ਦਾਰਮ੍ਪਿ ਜੀਯੇਥ, ਸਬ੍ਬਂ ਸਾਪਤੇਯਜਮ੍ਪਿ ਜੀਯੇਥ, ਉਤ੍ਤਰਿਪਿ ਅਧਿਬਨ੍ਧਂ [ਅਨੁਬਨ੍ਧਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਅਦ੍ਧੁਬਨ੍ਧਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਨਿਗਚ੍ਛੇਯਜ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਲਿਗ੍ਗਹੋ ਯਂ ਸੋ ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ ਪਠਮੇਨੇਵ ਕਲਿਗ੍ਗਹੇਨ ਪੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਜੀਯੇਥ, ਦਾਰਮ੍ਪਿ ਜੀਯੇਥ, ਸਬ੍ਬਂ ਸਾਪਤੇਯਜਮ੍ਪਿ ਜੀਯੇਥ, ਉਤ੍ਤਰਿਪਿ ਅਧਿਬਨ੍ਧਂ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯਜ। ਅਥ ਖੋ ਅਯਮੇਵ ਤਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਕਲਿਗ੍ਗਹੋ ਯਂ ਸੋ ਬਾਲੋ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੇਵਲਾ ਪਰਿਪੂਰਾ [ਕੇਵਲਪਰਿਪੂਰਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੪ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਂਸਨ੍ਦੇਤਬ੍ਬਾ] ਬਾਲਭੂਮੀ”ਤਿ।

੨੫੩. “ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਿਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਣ੍ਡਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾਪਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਸੁਚਿਨ੍ਤਿਤਚਿਨ੍ਤੀ ਚ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਸਿਤਭਾਸੀ ਚ ਸੁਕਤਕਮ੍ਮਕਾਰੀ ਚ। ਨੋ ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਸੁਚਿਨ੍ਤਿਤਚਿਨ੍ਤੀ ਚ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਸੁਭਾਸਿਤਭਾਸੀ ਚ ਸੁਕਤਕਮ੍ਮਕਾਰੀ ਚ, ਕੇਨ ਨਂ [ਨ ਤੇਨ ਨਂ (ਕ॰), ਨ ਨਂ (?)] ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਅਯਂ ਭਵਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ? ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਸੁਚਿਨ੍ਤਿਤਚਿਨ੍ਤੀ ਚ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਸਿਤਭਾਸੀ ਚ ਸੁਕਤਕਮ੍ਮਕਾਰੀ ਚ ਤਸ੍ਮਾ ਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਅਯਂ ਭਵਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ। ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਤਿਵਿਧਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਸਭਾਯਂ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਰਥਿਕਾਯ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਤਤ੍ਰ ਚੇ ਜਨੋ ਤਜ੍ਜਂ ਤਸ੍ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ ਕਥਂ ਮਨ੍ਤੇਤਿ । ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ; ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਯਂ ਖੋ ਜਨੋ ਤਜ੍ਜਂ ਤਸ੍ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ

ਕਥਂ ਮਞ੍ਞੇਤਿ; ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇਵ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਯਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਪਠਮਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

੨੫੪. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਾਜਾਨੋ ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਾਰੇਨ੍ਤੇ – ਕਸਾਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ ਵੇਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ ਅਦ੍ਧਦਣ੍ਡਕੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਕਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਕਣ੍ਣਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਬਿਲਙ੍ਗਥਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਸਙ੍ਖਮੁਣ੍ਡਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਰਾਹੁਮੁਖਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਜੋਤਿਮਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਪਜ੍ਜੋਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਏਰਕਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਚੀਰਕਵਾਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਏਣੇਯ੍ਯਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਬਲ਼ਿਸਮਂਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਕਹਾਪਣਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਖਾਰਾਪਤਚ੍ਛਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਪਲਿਘਪਰਿਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਪਲਾਲਪੀਠਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਤਤ੍ਤੇਨਪਿ ਤੇਲੇਨ ਓਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤੇ ਸੁਨਖੇਹਿਪਿ ਖਾਦਾਪੇਨ੍ਤੇ ਜੀਵਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੂਲੇ ਉਤ੍ਤਾਸੇਨ੍ਤੇ ਅਸਿਨਾਪਿ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਥਾਰੂਪਾਨਂ ਖੋ ਪਾਪਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁ ਰਾਜਾਨੋ ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ ਕਸਾਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤਿ, ਵੇਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਦਣ੍ਡਕੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ , ਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਕਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਕਣ੍ਣਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਬਿਲਙ੍ਗਥਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਮੁਣ੍ਡਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਰਾਹੁਮੁਖਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਜੋਤਿਮਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਪਜ੍ਜੋਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਏਰਕਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਚੀਰਕਵਾਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਏਣੇਯ੍ਯਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਬਲ਼ਿਸਮਂਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਕਹਾਪਣਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਖਾਰਾਪਤਚ੍ਛਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਪਲਿਘਪਰਿਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਪਲਾਲਪੀਠਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤੇਨਪਿ ਤੇਲੇਨ ਓਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਸੁਨਖੇਹਿਪਿ ਖਾਦਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਜੀਵਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੂਲੇ ਉਤ੍ਤਾਸੇਨ੍ਤਿ, ਅਸਿਨਾਪਿ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਯਿ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਨ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਦੁਤਿਯਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

੨੫੫. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਂ ਪੀਠਸਮਾਰੂਲ਼੍ਹਂ ਵਾ ਮਞ੍ਚਸਮਾਰੂਲ਼੍ਹਂ ਵਾ ਛਮਾਯਂ ਵਾ ਸੇਮਾਨਂ, ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਲ੍ਯਾਣਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਤਾਨਿ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਤਾਨਿਸ੍ਸ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਤਂ ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਾਨਂ ਛਾਯਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਥਵਿਯਾ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਂ ਪੀਠਸਮਾਰੂਲ਼੍ਹਂ ਵਾ ਮਞ੍ਚਸਮਾਰੂਲ਼੍ਹਂ ਵਾ ਛਮਾਯਂ ਵਾ ਸੇਮਾਨਂ ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਲ੍ਯਾਣਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਤਾਨਿ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਤਾਨਿਸ੍ਸ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਕਤਂ ਵਤ ਮੇ ਪਾਪਂ, ਅਕਤਂ ਲੁਦ੍ਦਂ, ਅਕਤਂ ਕਿਬ੍ਬਿਸਂ; ਕਤਂ ਕਲ੍ਯਾਣਂ, ਕਤਂ ਕੁਸਲਂ, ਕਤਂ ਭੀਰੁਤ੍ਤਾਣਂ। ਯਾਵਤਾ, ਭੋ, ਅਕਤਪਾਪਾਨਂ ਅਕਤਲੁਦ੍ਦਾਨਂ ਅਕਤਕਿਬ੍ਬਿਸਾਨਂ ਕਤਕਲ੍ਯਾਣਾਨਂ ਕਤਕੁਸਲਾਨਂ ਕਤਭੀਰੁਤ੍ਤਾਣਾਨਂ ਗਤਿ ਤਂ ਗਤਿਂ ਪੇਚ੍ਚ ਗਚ੍ਛਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਨ ਸੋਚਤਿ, ਨ ਕਿਲਮਤਿ, ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਤਤਿਯਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਂ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਏਕਨ੍ਤਂ ਇਟ੍ਠਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਕਨ੍ਤਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਮਨਾਪ'ਨ੍ਤਿ, ਸਗ੍ਗਮੇਵ ਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਏਕਨ੍ਤਂ ਇਟ੍ਠਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਕਨ੍ਤਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਮਨਾਪ'ਨ੍ਤਿ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਮਾਪਿ ਨ ਸੁਕਰਾ ਯਾਵ ਸੁਖਾ ਸਗ੍ਗਾ''ਤਿ।

੨੫੬. ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਕ੍ਕਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਮਂ ਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਕ੍ਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਸਤ੍ਤਹਿ ਰਤਨੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਚਤੂਹਿ ਚ ਇਦ੍ਧੀਹਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਸੀਸਂਨ੍ਹਾਤਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਿਕਸ੍ਸ ਉਪਰਿਪਾਸਾਦਵਰਗਤਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਪਾਤੁਭਵਤਿ ਸਹਸ੍ਸਾਰਂ ਸਨੇਮਿਕਂ ਸਨਾਭਿਕਂ

ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੂਰਂ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ [ਏਤਦਹੋਸਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] – 'ਸੁਤਂ ਖੋ ਪਨ ਮੇਤਂ ਯਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਸੀਸਂਨ੍ਹਾਤਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਿਕਸ੍ਸ ਉਪਰਿਪਾਸਾਦਵਰਗਤਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਪਾਤੁਭਵਤਿ ਸਹਸ੍ਸਾਰਂ ਸਨੇਮਿਕਂ ਸਨਾਭਿਕਂ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੂਰਂ, ਸੋ ਹੋਤਿ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀਤਿ। ਅਸ੍ਸਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਂ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ'''ਤਿ?

''ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ ਵਾਮੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਭਿਙ੍ਕਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਅਬ੍ਭੁਕ੍ਕਿਰਤਿ – 'ਪਵਤ੍ਤਤੁ ਭਵਂ ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ, ਅਭਿਵਿਜਿਨਾਤੁ ਭਵਂ ਚਕ੍ਕਰਤਨ'ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਦਿਸਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਅਨ੍ਵਦੇਵ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਯਾ ਸੇਨਾਯ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਦੇਸੇ ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਵਾਸਂ ਉਪੇਤਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਯਾ ਸੇਨਾਯ। ਯੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਪਟਿਰਾਜਾਨੋ ਤੇ ਰਾਜਾਨਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਏਹਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ! ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਤੇ, ਮਹਾਰਾਜ [ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਮਹਾਰਾਜ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]! ਸਕਂ ਤੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਅਨੁਸਾਸ, ਮਹਾਰਾਜਾ'ਤਿ । ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਏਵਮਾਹ – 'ਪਾਣੋ ਨ ਹਨ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਨਾਦਾਤਬ੍ਬਂ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾ ਨ ਚਰਿਤਬ੍ਬਾ, ਮੁਸਾ ਨ ਭਾਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਮਜ੍ਜਂ ਨ ਪਾਤਬ੍ਬਂ, ਯਥਾਭੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਭੁਞ੍ਜਥਾ'ਤਿ। ਯੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਪਟਿਰਾਜਾਨੋ ਤੇ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਨੁਯਨ੍ਤਾ [ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਭਵਨ੍ਤਿ [ਅਹੇਸੁਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)]।

੨੫੭. ''ਅਥ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ [ਅਜ੍ਝੋਗਹੇਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਦਿਸਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਦਿਸਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ... ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਂ ਦਿਸਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਅਨ੍ਵਦੇਵ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਯਾ ਸੇਨਾਯ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਦੇਸੇ ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਵਾਸਂ ਉਪੇਤਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਯਾ ਸੇਨਾਯ।

''ਯੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਦਿਸਾਯ ਪਟਿਰਾਜਾਨੋ ਤੇ ਰਾਜਾਨਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਏਹਿ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ! ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਤੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਸਕਂ ਤੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਅਨੁਸਾਸ, ਮਹਾਰਾਜਾ'ਤਿ। ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਏਵਮਾਹ – 'ਪਾਣੋ ਨ ਹਨ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਨਾਦਾਤਬ੍ਬਂ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾ ਨ ਚਰਿਤਬ੍ਬਾ, ਮੁਸਾ ਨ ਭਾਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਮਜ੍ਜਂ ਨ ਪਾਤਬ੍ਬਂ; ਯਥਾਭੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਭੁਞ੍ਜਥਾ'ਤਿ। ਯੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਦਿਸਾਯ ਪਟਿਰਾਜਾਨੋ ਤੇ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਨੁਯਨ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ।

''ਅਥ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਸਮੁਦ੍ਦਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਪਥਵਿਂ ਅਭਿਵਿਜਿਨਿਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਰਾਜਧਾਨਿਂ ਪਚ੍ਚਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਅਕ੍ਖਾਹਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰਦ੍ਵਾਰਂ ਉਪਸੋਭਯਮਾਨਂ। ਰਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪਂ ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਪਾਤੁਭਵਤਿ।

੨੫੮. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਿਰਤਨਂ ਪਾਤੁਭਵਤਿ – ਸਬ੍ਬਸੇਤੋ ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੋ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਵੇਹਾਸਙ੍ਗਮੋ ਉਪੋਸਥੋ ਨਾਮ ਨਾਗਰਾਜਾ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸੀਦਤਿ – 'ਭਦ੍ਦਕਂ ਵਤ, ਭੋ, ਹਤ੍ਥਿਯਾਨਂ, ਸਚੇ ਦਮਥਂ ਉਪੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਤ੍ਥਿਰਤਨਂ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਭਦ੍ਦੋ ਹਤ੍ਥਾਜਾਨੀਯੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸੁਪਰਿਦਨ੍ਤੋ ਏਵਮੇਵ ਦਮਥਂ ਉਪੇਤਿ। ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਤਮੇਵ ਹਤ੍ਥਿਰਤਨਂ ਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਪਥਵਿਂ ਅਨੁਸਂਯਾਯਿਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਰਾਜਧਾਨਿਂ ਪਚ੍ਚਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਾਤਰਾਸਮਕਾਸਿ। ਰਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪਂ ਹਤ੍ਥਿਰਤਨਂ ਪਾਤੁਭਵਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ – ਸਬ੍ਬਸੇਤੋ ਕਾਲ਼ਸੀਸੋ ਮੁਞ੍ਜਕੇਸੋ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਵੇਹਾਸਙ੍ਗਮੋ ਵਲਾਹਕੋ ਨਾਮ ਅਸ੍ਸਰਾਜਾ। ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸੀਦਤਿ – ‘ਭਦ੍ਦਕੰ ਵਤ, ਭੋ, ਅਸ੍ਸਯਾਨੰ, ਸਚੇ ਦਮਥੰ ਉਪੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਰਤਨੰ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਭਦ੍ਦੋ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸੁਪਰਿਦਨ੍ਤੋ ਏਵਮੇਵ ਦਮਥੰ ਉਪੇਤਿ। ਭੂਤਪੁਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਤਮੇਵ ਅਸ੍ਸਰਤਨੰ ਵੀਮੰਸਮਾਨੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਪਥਵਿੰ ਅਨੁਸੰਯਾਯਿਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਰਾਜਧਾਨਿੰ ਪਚ੍ਚਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਾਤਰਾਸਮਕਾਸਿ। ਰਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੰ ਅਸ੍ਸਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਮਣਿਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ। ਸੋ ਹੋਤਿ ਮਣਿ ਵੇਲ਼ੁਰਿਯੋ ਸੁਭੋ ਜਾਤਿਮਾ ਅਟ੍ਠੰਸੋ ਸੁਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤੋ । ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਣਿਰਤਨਸ੍ਸ ਆਭਾ ਸਮਨ੍ਤਾ ਯੋਜਨੰ ਫੁਟਾ ਹੋਤਿ। ਭੂਤਪੁਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਤਮੇਵ ਮਣਿਰਤਨੰ ਵੀਮੰਸਮਾਨੋ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿੰ ਸੇਨੰ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਮਣਿੰ ਧਜਗ੍ਗੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਰਤ੍ਤਨ੍ਧਕਾਰਤਿਮਿਸਾਯ ਪਾਯਾਸਿ। ਯੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਨ੍ਤਾ ਗਾਮਾ ਅਹੇਸੁੰ ਤੇ ਤੇਨੋਭਾਸੇਨ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ ਪਯੋਜੇਸੁੰ ‘ਦਿਵਾ’ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨਾ। ਰਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੰ ਮਣਿਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ। ਸਾ ਅਭਿਰੂਪਾ ਦਸ੍ਸਨੀਯਾ ਪਾਸਾਦਿਕਾ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਨਾਤਿਦੀਘਾ ਨਾਤਿਰਸ੍ਸਾ ਨਾਤਿਕਿਸਾ ਨਾਤਿਥੂਲਾ ਨਾਤਿਕਾਲ਼ਿਕਾ [ਨਾਤਿਕਾਲ਼ੀ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨਾਚ੍ਚੋਦਾਤਾ, ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਮਾਨੁਸੰ ਵਣ੍ਣੰ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਦਿਬ੍ਬੰ ਵਣ੍ਣੰ। ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥਿਰਤਨਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਤੂਲਪਿਚੁਨੋ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁਨੋ ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥਿਰਤਨਸ੍ਸ ਸੀਤੇ ਉਣ੍ਹਾਨਿ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਉਣ੍ਹੇ ਸੀਤਾਨਿ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥਿਰਤਨਸ੍ਸ ਕਾਯਤੋ ਚਨ੍ਦਨਗਨ੍ਧੋ ਵਾਯਤਿ, ਮੁਖਤੋ ਉਪ੍ਪਲਗਨ੍ਧੋ ਵਾਯਤਿ। ਤੰ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥਿਰਤਨੰ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਾਯਿਨੀ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਛਾਨਿਪਾਤਿਨੀ ਕਿੰਕਾਰਪਟਿਸ੍ਸਾਵਿਨੀ ਮਨਾਪਚਾਰਿਨੀ ਪਿਯਵਾਦਿਨੀ। ਤੰ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥਿਰਤਨੰ ਰਾਜਾਨੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿੰ ਮਨਸਾਪਿ ਨੋ ਅਤਿਚਰਤਿ, ਕੁਤੋ ਪਨ ਕਾਯੇਨ? ਰਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੰ ਇਤ੍ਥਿਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜੰ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਪਾਤੁਭਵਤਿ, ਯੇਨ ਨਿਧਿੰ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸਸ੍ਸਾਮਿਕਮ੍ਪਿ ਅਸ੍ਸਾਮਿਕਮ੍ਪਿ। ਸੋ ਰਾਜਾਨੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਤ੍ਵੰ, ਦੇਵ, ਹੋਹਿ। ਅਹੰ ਤੇ ਧਨੇਨ ਧਨਕਰਣੀਯੰ [ਧਨੇਨ ਕਰਣੀਯੰ (ਕ॰)] ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਭੂਤਪੁਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਤਮੇਵ ਗਹਪਤਿਰਤਨੰ ਵੀਮੰਸਮਾਨੋ ਨਾਵੰ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝੇ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਸੋਤੰ ਓਗਾਹਿਤ੍ਵਾ [ਓਗਹੇਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਗਹਪਤਿਰਤਨੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਅਤ੍ਥੋ ਮੇ, ਗਹਪਤਿ, ਹਿਰਞ੍ਞਸੁਵਣ੍ਣੇਨਾ’ਤਿ। ‘ਤੇਨ ਹਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਏਕੰ ਤੀਰੰ ਨਾਵਾ ਉਪੇਤੂ’ਤਿ। ‘ਇਧੇਵ ਮੇ, ਗਹਪਤਿ, ਅਤ੍ਥੋ ਹਿਰਞ੍ਞਸੁਵਣ੍ਣੇਨਾ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਹਪਤਿਰਤਨੰ ਉਭੋਹਿ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਉਦਕੇ ਓਮਸਿਤ੍ਵਾ ਪੂਰੰ ਹਿਰਞ੍ਞਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਕੁਮ੍ਭਿੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾਨੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਅਲਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕਤਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਪੂਜਿਤਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਮਹਾਰਾਜਾ’ਤਿ। ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਲਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਗਹਪਤਿ! ਕਤਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਗਹਪਤਿ! ਪੂਜਿਤਮੇਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਗਹਪਤੀ’ਤਿ । ਰਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੰ ਗਹਪਤਿਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਪਰਿਣਾਯਕਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ – ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਪਟਿਬਲੋ ਰਾਜਾਨੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿੰ ਉਪਯਾਪੇਤਬ੍ਬੰ ਉਪਯਾਪੇਤੁੰ [ਉਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤੁੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਅਪਯਾਪੇਤਬ੍ਬੰ ਅਪਯਾਪੇਤੁੰ ਠਪੇਤਬ੍ਬੰ ਠਪੇਤੁੰ। ਸੋ ਰਾਜਾਨੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਤ੍ਵੰ , ਦੇਵ, ਹੋਹਿ। ਅਹਮਨੁਸਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਰਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੰ ਪਰਿਣਾਯਕਰਤਨੰ ਪਾਤੁਭਵਤਿ। ਰਾਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਇਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਰਤਨੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

੨੫੯. ''ਕਤਮਾਹਿ ਚਤੂਹਿ ਇਦ੍ਧੀਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਭਿਰੂਪੋ ਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਤਿਵਿਯ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ। ਰਾਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਇਮਾਯ ਪਠਮਾਯ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਹੋਤਿ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਅਤਿਵਿਯ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ। ਰਾਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਇਮਾਯ ਦੁਤਿਯਾਯ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕੋ ਸਮਵੇਪਾਕਿਨਿਯਾ ਗਹਣਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਾਤਿਸੀਤਾਯ ਨਾਚ੍ਚੁਣ੍ਹਾਯ ਅਤਿਵਿਯ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ। ਰਾਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਇਮਾਯ ਤਤਿਯਾਯ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਿਤਾ ਪੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ। ਰਞ੍ਞੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਪਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਨਾਪਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਿਤੁ ਪੁਤ੍ਤਾ ਪਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਨਾਪਾ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋਪਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਪਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਨਾਪਾ।

''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਯਾ ਸੇਨਾਯ ਉਯ੍ਯਾਨਭੂਮਿਂ ਨਿਯ੍ਯਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਰਾਜਾਨਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਤਰਮਾਨੋ, ਦੇਵ, ਯਾਹਿ ਯਥਾ ਤਂ ਮਯਂ ਚਿਰਤਰਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ। ਰਾਜਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਸਾਰਥਿਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਅਤਰਮਾਨੋ , ਸਾਰਥਿ, ਪੇਸੇਹਿ ਯਥਾ ਮਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਚਿਰਤਰਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ। ਰਾਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਇਮਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਾਯ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਰਾਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਇਮਾਹਿ ਚਤੂਹਿ ਇਦ੍ਧੀਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਇਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਰਤਨੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਮਾਹਿ ਚਤੂਹਿ ਚ ਇਦ੍ਧੀਹਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥਾ''ਤਿ? ''ਏਕਮੇਕੇਨਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਤਨੇਨ [ਤੇਨ ਰਤਨੇਨ (ਸੀ॰)] ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਸਤ੍ਤਹਿ ਰਤਨੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਚ ਇਦ੍ਧੀਹੀ''ਤਿ?

੨੬੦. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਪਾਣਿਮਤ੍ਤਂ ਪਾਸਾਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ – ਯੋ ਚਾਯਂ ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਪਾਣਿਮਤ੍ਤੋ ਪਾਸਾਣੋ ਗਹਿਤੋ ਯੋ ਚ ਹਿਮਵਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ''ਤਿ? ''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਪਾਣਿਮਤ੍ਤੋ ਪਾਸਾਣੋ ਗਹਿਤੋ; ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ; ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ; ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਸਤ੍ਤਹਿ ਰਤਨੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਚਤੂਹਿ ਚ ਇਦ੍ਧੀਹਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਤਂ ਦਿਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ; ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ; ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ''।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਸਚੇ ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਦੀਘਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧੁਨੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਾਨਿ – ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਕੁਲਂ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲਂ ਵਾ ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲਕੁਲਂ ਵਾ ਤਥਾਰੂਪੇ ਕੁਲੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਅਡ੍ਢੇ ਮਹਦ੍ਧਨੇ ਮਹਾਭੋਗੇ ਪਹੂਤਜਾਤਰੂਪਰਜਤੇ ਪਹੂਤਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣੇ ਪਹੂਤਧਨਧਞ੍ਞੇ। ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਭਿਰੂਪੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਲਾਭੀ ਅਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਯਾਨਸ੍ਸ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਸ੍ਸ। ਸੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ। ਸੋ ਕਾਯੇਨ

ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਿਤ੍ਵਾ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਿਤ੍ਵਾ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਿਤ੍ਵਾ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ ਪਠਮੇਨੇਵ ਕਟਗ੍ਗਹੇਨ ਮਹਨ੍ਤੰ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਟਗ੍ਗਹੋ ਯੰ ਸੋ ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ ਪਠਮੇਨੇਵ ਕਟਗ੍ਗਹੇਨ ਮਹਨ੍ਤੰ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਖੋ ਅਯਮੇਵ ਤਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਕਟਗ੍ਗਹੋ ਯੰ ਸੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਿਤ੍ਵਾ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਿਤ੍ਵਾ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੇਵਲਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਪਣ੍ਡਿਤਭੂਮੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਬਾਲਪਣ੍ਡਿਤਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੇਵਦੂਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੬੧. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਗਾਰਾ ਸਦ੍ਵਾਰਾ [ਸਨ੍ਧਿਦ੍ਵਾਰਾ (ਕ॰)], ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਮਜ੍ਝੇ ਠਿਤੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਗੇਹੰ ਪਵਿਸਨ੍ਤੇਪਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤੇਪਿ ਅਨੁਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇਪਿ ਅਨੁਵਿਚਰਨ੍ਤੇਪਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਮਿ – 'ਇਮੇ ਵਤ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ; ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ; ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਇਮੇ ਵਤ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ ; ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ; ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ; ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ'''ਤਿ।

੨੬੨. ''ਤਮੇਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਨਾਨਾਬਾਹਾਸੁ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਮਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ – 'ਅਯੰ, ਦੇਵ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਮਤ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਅਪੇਤ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਅਸਾਮਞ੍ਞੋ ਅਬ੍ਰਾਹ੍ਮਞ੍ਞੋ, ਨ ਕੁਲੇ ਜੇਟ੍ਠਾਪਚਾਯੀ। ਇਮਸ੍ਸ ਦੇਵੋ ਦਣ੍ਡੰ ਪਣੇਤੂ'ਤਿ। ਤਮੇਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਪਠਮੰ ਦੇਵਦੂਤੰ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸਮਨੁਗਾਹਤਿ ਸਮਨੁਭਾਸਤਿ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵੰ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਠਮੰ ਦੇਵਦੂਤੰ ਪਾਤੁਭੂਤ'ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਨਾਦ੍ਦਸੰ, ਭਨ੍ਤੇ'ਤਿ।

''ਤਮੇਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵੰ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਦਹਰੰ ਕੁਮਾਰੰ ਮਨ੍ਦੰ ਉਤ੍ਤਾਨਸੇਯ੍ਯਕੰ ਸਕੇ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸੇ ਪਲਿਪਨ੍ਨੰ ਸੇਮਾਨ'ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਦ੍ਦਸੰ, ਭਨ੍ਤੇ'''ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਵਿਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਸਤੋ ਮਹਲ੍ਲਕਸ੍ਸ ਨ ਏਤਦਹੋਸਿ – ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋਮ੍ਹਿ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮੋ, ਜਾਤਿਂ ਅਨਤੀਤੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਕਰੋਮਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨਾਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਮਾਦਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਪਮਾਦਵਤਾਯ ਨ ਕਲ੍ਯਾਣਮਕਾਸਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ। ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਪਮਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਏਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ [ਪਾਪਂ ਕਮ੍ਮਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨੇਵ ਮਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਪਿਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਗਿਨਿਯਾ ਕਤਂ ਨ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਦੇਵਤਾਹਿ ਕਤਂ, ਤਯਾਵੇਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ [ਪਾਪਂ ਕਮ੍ਮਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਕਤਂ, ਤ੍ਵਞ੍ਞੇਵੇਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਸੀ’’’ਤਿ।

੨੬੩. ‘‘ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਪਠਮਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਭਾਸਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸਮਨੁਗਾਹਤਿ ਸਮਨੁਭਾਸਤਿ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵਂ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਦੁਤਿਯਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਪਾਤੁਭੂਤ’ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨਾਦ੍ਦਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵਂ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਇਤ੍ਥਿਂ ਵਾ ਪੁਰਿਸਂ ਵਾ ( ) [(ਆਸੀਤਿਕਂ ਵਾ ਨਾਵੁਤਿਕਂ ਵਾ ਵਸ੍ਸਸਤਿਕਂ ਵਾ ਜਾਤਿਯਾ) (ਕ॰ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰) ਤਿਕਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰੇਪਿ] ਜਿਣ੍ਣਂ ਗੋਪਾਨਸਿਵਙ੍ਕਂ ਭੋਗ੍ਗਂ ਦਣ੍ਡਪਰਾਯਨਂ ਪਵੇਧਮਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਆਤੁਰਂ ਗਤਯੋਬ੍ਬਨਂ ਖਣ੍ਡਦਨ੍ਤਂ ਪਲਿਤਕੇਸਂ ਵਿਲੂਨਂ ਖਲਿਤਸਿਰਂ [ਖਲਿਤਂਸਿਰੋ (ਸੀ॰), ਖਲਿਤਂਸਿਰਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਲਿਨਂ ਤਿਲਕਾਹਤਗਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਦ੍ਦਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਵਿਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਸਤੋ ਮਹਲ੍ਲਕਸ੍ਸ ਨ ਏਤਦਹੋਸਿ – ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋਮ੍ਹਿ ਜਰਾਧਮ੍ਮੋ, ਜਰਂ ਅਨਤੀਤੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਕਰੋਮਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨਾਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਮਾਦਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਪਮਾਦਵਤਾਯ ਨ ਕਲ੍ਯਾਣਮਕਾਸਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ। ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਪਮਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਏਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨੇਵ ਮਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਪਿਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਗਿਨਿਯਾ ਕਤਂ ਨ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਦੇਵਤਾਹਿ ਕਤਂ, ਤਯਾਵੇਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤ੍ਵਞ੍ਞੇਵੇਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਸੀ’’’ਤਿ।

੨੬੪. ‘‘ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਦੁਤਿਯਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਭਾਸਿਤ੍ਵਾ ਤਤਿਯਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸਮਨੁਗਾਹਤਿ ਸਮਨੁਭਾਸਤਿ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵਂ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਤਤਿਯਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਪਾਤੁਭੂਤ’ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨਾਦ੍ਦਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵਂ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਇਤ੍ਥਿਂ ਵਾ ਪੁਰਿਸਂ ਵਾ ਆਬਾਧਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਿਤਂ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨਂ ਸਕੇ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸੇ ਪਲਿਪਨ੍ਨਂ ਸੇਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਪਿਯਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਸਂਵੇਸਿਯਮਾਨ’ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਦ੍ਦਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਵਿਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਸਤੋ ਮਹਲ੍ਲਕਸ੍ਸ ਨ ਏਤਦਹੋਸਿ – ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋਮ੍ਹਿ ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੋ , ਬ੍ਯਾਧਿਂ ਅਨਤੀਤੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਕਰੋਮਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ –

'ਨਾਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਮਾਦਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ'''ਤਿ।

''ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਪਮਾਦਵਤਾਯ ਨ ਕਲ੍ਯਾਣਮਕਾਸਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ। ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਪਮਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਏਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨੇਵ ਮਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਪਿਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਗਿਨਿਯਾ ਕਤਂ ਨ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਦੇਵਤਾਹਿ ਕਤਂ, ਤਯਾਵੇਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤ੍ਵਞ੍ਞੇਵੇਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਸੀ'''ਤਿ।

੨੬੫. ''ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਤਤਿਯਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਭਾਸਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸਮਨੁਗਾਹਤਿ ਸਮਨੁਭਾਸਤਿ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵਂ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਪਾਤੁਭੂਤ'ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਨਾਦ੍ਦਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ'''ਤਿ।

''ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵਂ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਰਾਜਾਨੋ ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਾਰੇਨ੍ਤੇ – ਕਸਾਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ ਵੇਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ ਅਦ੍ਧਦਣ੍ਡਕੇਹਿਪਿ ਤਾਲ਼ੇਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਕਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਕਣ੍ਣਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ ਬਿਲਙ੍ਗਥਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਸਙ੍ਖਮੁਣ੍ਡਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਰਾਹੁਮੁਖਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਜੋਤਿਮਾਲਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਪਜ੍ਜੋਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਏਰਕਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਚੀਰਕਵਾਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਏਣੇਯ੍ਯਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਬਲ਼ਿਸਮਂਸਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਕਹਾਪਣਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਖਾਰਾਪਤਚ੍ਛਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਪਲਿਘਪਰਿਵਤ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਪਲਾਲਪੀਠਕਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਤਤ੍ਤੇਨਪਿ ਤੇਲੇਨ ਓਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤੇ ਸੁਨਖੇਹਿਪਿ ਖਾਦਾਪੇਨ੍ਤੇ ਜੀਵਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੂਲੇ ਉਤ੍ਤਾਸੇਨ੍ਤੇ ਅਸਿਨਾਪਿ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇ'ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਦ੍ਦਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ'''ਤਿ।

''ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਵਿਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਸਤੋ ਮਹਲ੍ਲਕਸ੍ਸ ਨ ਏਤਦਹੋਸਿ – ਯੇ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਪਕਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਤੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵਰੂਪਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਕਿਮਙ੍ਗ [ਕਿਮਙ੍ਗ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਪਨ ਪਰਤ੍ਥ ! ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਕਰੋਮਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ'ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਨਾਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਮਾਦਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ'''ਤਿ।

''ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਪਮਾਦਵਤਾਯ ਨ ਕਲ੍ਯਾਣਮਕਾਸਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ। ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਪਮਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਏਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨੇਵ ਮਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਪਿਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਗਿਨਿਯਾ ਕਤਂ ਨ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਦੇਵਤਾਹਿ ਕਤਂ, ਤਯਾਵੇਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤ੍ਵਞ੍ਞੇਵੇਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਸੀ'''ਤਿ।

੨੬੬. ''ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਭਾਸਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਮਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸਮਨੁਗਾਹਤਿ ਸਮਨੁਭਾਸਤਿ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵਂ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਞ੍ਚਮਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਪਾਤੁਭੂਤ'ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਨਾਦ੍ਦਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ'''ਤਿ।

''ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਨ ਤ੍ਵਂ ਅਦ੍ਦਸ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਇਤ੍ਥਿਂ ਵਾ ਪੁਰਿਸਂ ਵਾ ਏਕਾਹਮਤਂ ਵਾ ਦ੍ਵੀਹਮਤਂ ਵਾ ਤੀਹਮਤਂ ਵਾ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਂ ਵਿਨੀਲਕਂ ਵਿਪੁਬ੍ਬਕਜਾਤ'ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਦ੍ਦਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ'''ਤਿ।

''ਤਮੇਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਵਿਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਸਤੋ ਮਹਲ੍ਲਕਸ੍ਸ ਨ ਏਤਦਹੋਸਿ – ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋਮ੍ਹਿ ਮਰਣਧਮ੍ਮੋ, ਮਰਣਂ ਅਨਤੀਤੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਕਰੋਮਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ'ਤਿ? ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਨਾਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਮਾਦਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ'''ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਪਮਾਦਵਤਾਯ ਨ ਕਲ੍ਯਾਣਮਕਾਸਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ। ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਤਥਾ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਪਮਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਏਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨੇਵ ਮਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਪਿਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਾਤਰਾ ਕਤਂ ਨ ਭਗਿਨਿਯਾ ਕਤਂ ਨ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਕਤਂ ਨ ਦੇਵਤਾਹਿ ਕਤਂ, ਤਯਾਵੇਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤ੍ਵਞ੍ਞੇਵੇਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਸੀ’’’ਤਿ।

੨੬੭. ‘‘ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੋ ਰਾਜਾ ਪਞ੍ਚਮਂ ਦੇਵਦੂਤਂ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨੁਭਾਸਿਤ੍ਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧਬਨ੍ਧਨਂ ਨਾਮ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ ਹਤ੍ਥੇ ਗਮੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ ਦੁਤਿਯੇ ਹਤ੍ਥੇ ਗਮੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ ਪਾਦੇ ਗਮੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ ਦੁਤਿਯੇ ਪਾਦੇ ਗਮੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਂ ਅਯੋਖਿਲਂ ਮਜ੍ਝੇਉਰਸ੍ਮਿਂ ਗਮੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਸਂਵੇਸੇਤ੍ਵਾ ਕੁਠਾਰੀਹਿ ਤਚ੍ਛਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਉਦ੍ਧਂਪਾਦਂ ਅਧੋਸਿਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਾਸੀਹਿ ਤਚ੍ਛਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਰਥੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਪਥਵਿਯਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾਯ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾਯ ਸਾਰੇਨ੍ਤਿਪਿ, ਪਚ੍ਚਾਸਾਰੇਨ੍ਤਿਪਿ...ਪੇ॰... ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਙ੍ਗਾਰਪਬ੍ਬਤਂ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਂ ਸਜੋਤਿਭੂਤਂ ਆਰੋਪੇਨ੍ਤਿਪਿ ਓਰੋਪੇਨ੍ਤਿਪਿ...ਪੇ॰... ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਉਦ੍ਧਂਪਾਦਂ ਅਧੋਸਿਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਤਾਯ ਲੋਹਕੁਮ੍ਭਿਯਾ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾਯ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾਯ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਫੇਣੁਦ੍ਦੇਹਕਂ ਪਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਫੇਣੁਦ੍ਦੇਹਕਂ ਪਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਧਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਅਧੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਤਿਰਿਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਮਹਾਨਿਰਯੇ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਨਿਰਯੋ –

‘‘ਚਤੁਕ੍ਕਣ੍ਣੋ ਚਤੁਦ੍ਵਾਰੋ, ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਭਾਗਸੋ ਮਿਤੋ।
ਅਯੋਪਾਕਾਰਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਅਯਸਾ ਪਟਿਕੁਜ੍ਜਿਤੋ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਅਯੋਮਯਾ ਭੂਮਿ, ਜਲਿਤਾ ਤੇਜਸਾਯੁਤਾ।
ਸਮਨ੍ਤਾ ਯੋਜਨਸਤਂ, ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ’’ ॥

੨੬੮. ‘‘ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਨਿਰਯਸ੍ਸ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਚ੍ਚਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਉਪਰਿਤੋ ਅਚ੍ਚਿ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ।

‘‘ਹੋਤਿ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੋ ਯਂ ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਦੀਘਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧੁਨੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਤਸ੍ਸ ਮਹਾਨਿਰਯਸ੍ਸ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਦ੍ਵਾਰਂ ਅਪਾਪੁਰੀਯਤਿ [ਅਵਾਪੁਰੀਯਤਿ (ਸੀ॰)]। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਸੀਘੇਨ ਜਵੇਨ ਧਾਵਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੀਘੇਨ ਜਵੇਨ ਧਾਵਤੋ ਛਵਿਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਚਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਮਂਸਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਨ੍ਹਾਰੁਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਅਟ੍ਠੀਨਿਪਿ ਸਮ੍ਪਧੂਪਾਯਨ੍ਤਿ, ਉਬ੍ਭਤਂ ਤਾਦਿਸਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਤਂ ਦ੍ਵਾਰਂ ਪਿਧੀਯਤਿ [ਪਿਥੀਯਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ।

‘‘ਹੋਤਿ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੋ ਯਂ ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਦੀਘਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧੁਨੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਤਸ੍ਸ ਮਹਾਨਿਰਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਦ੍ਵਾਰਂ ਅਪਾਪੁਰੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਂ ਦ੍ਵਾਰਂ ਅਪਾਪੁਰੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਦ੍ਵਾਰਂ ਅਪਾਪੁਰੀਯਤਿ । ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਸੀਘੇਨ ਜਵੇਨ ਧਾਵਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਸੀਘੇਨ ਜවੇਨ ਧਾවਤੋ ਛවਿਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਚਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਮਂਸਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਨ੍ਹਾਰੁਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਅਟ੍ਠੀਨਿਪਿ ਸਮ੍ਪਧੂਪਾਯਨ੍ਤਿ, ਉਬ੍ਭਤਂ ਤਾਦਿਸਮੇව ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਬਹੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਤਂ ਦ੍වਾਰਂ ਪਿਧੀਯਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ වੇਦਨਾ වੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾව ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾව ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬਜਨ੍ਤੀਹੋਤਿ।

''ਹੋਤਿ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਸਮਯੋ ਯਂ ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਦੀਘਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧੁਨੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਤਸ੍ਸ ਮਹਾਨਿਰਯਸ੍ਸ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਦ੍වਾਰਂ ਅਪਾਪੁਰੀਯਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਸੀਘੇਨ ਜවੇਨ ਧਾවਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੀਘੇਨ ਜවੇਨ ਧਾවਤੋ ਛවਿਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਚਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਮਂਸਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਨ੍ਹਾਰੁਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਅਟ੍ਠੀਨਿਪਿ ਸਮ੍ਪਧੂਪਾਯਨ੍ਤਿ, ਉਬ੍ਭਤਂ ਤਾਦਿਸਮੇව ਹੋਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਦ੍වਾਰੇਨ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ।

੨੬੯. ''ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਮਹਾਨਿਰਯਸ੍ਸ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਸਹਿਤਮੇව ਮਹਨ੍ਤੋ ਗੂਥਨਿਰਯੋ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਗੂਥਨਿਰਯੇ ਸੂਚਿਮੁਖਾ ਪਾਣਾ ਛවਿਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਛවਿਂ ਛੇਤ੍වਾ ਚਮ੍ਮਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਚਮ੍ਮਂ ਛੇਤ੍වਾ ਮਂਸਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਮਂਸਂ ਛੇਤ੍වਾ ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛੇਤ੍වਾ ਅਟ੍ਠਿਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਅਟ੍ਠਿਂ ਛੇਤ੍වਾ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਖਾਦਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ වੇਦਨਾ වੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾව ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾව ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬਜਨ੍ਤੀਹੋਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਗੂਥਨਿਰਯਸ੍ਸ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਸਹਿਤਮੇව ਮਹਨ੍ਤੋ ਕੁਕ੍ਕੁਲਨਿਰਯੋ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਤਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ වੇਦਨਾ වੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾව ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾව ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬਜਨ੍ਤੀਹੋਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਕੁਕ੍ਕੁਲਨਿਰਯਸ੍ਸ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਸਹਿਤਮੇව ਮਹਨ੍ਤਂ ਸਿਮ੍ਬਲਿවਨਂ ਉਦ੍ਧਂ [ਉਚ੍ਚਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਉਬ੍ਭਤੋ (ਕ॰)] ਯੋਜਨਮੁਗ੍ਗਤਂ ਸੋਲ਼ਸਙ੍ਗੁਲਕਣ੍ਟਕਂ [ਸੋਲ਼ਸਙ੍ਗੁਲਕਣ੍ਡਕਂ (ਸੀ॰)] ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਂ ਸਜੋਤਿਭੂਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਆਰੋਪੇਨ੍ਤਿਪਿ ਓਰੋਪੇਨ੍ਤਿਪਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ වੇਦਨਾ වੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾව ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾව ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬਜਨ੍ਤੀਹੋਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਸਿਮ੍ਬਲਿවਨਸ੍ਸ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਸਹਿਤਮੇව ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਸਿਪਤ੍ਤවਨਂ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪවਿਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ වਾਤੇਰਿਤਾਨਿ ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਪਤਿਤਾਨਿ ਹਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਪਾਦਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਕਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਕਣ੍ਣਨਾਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ වੇਦਨਾ වੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾව ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾව ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬਜਨ੍ਤੀਹੋਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਅਸਿਪਤ੍ਤවਨਸ੍ਸ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਸਹਿਤਮੇව ਮਹਤੀ ਖਾਰੋਦਕਾ ਨਦੀ [ਖਾਰੋਦਿਕਾ ਨਦੀ (ਸੀ॰)]। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਤਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਸੋਤਮ੍ਪਿ වੁਯ੍ਹਤਿ , ਪਟਿਸੋਤਮ੍ਪਿ වੁਯ੍ਹਤਿ, ਅਨੁਸੋਤਪਟਿਸੋਤਮ੍ਪਿ වੁਯ੍ਹਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ වੇਦਨਾ වੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾව ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾව ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬਜਨ੍ਤੀਹੋਤਿ।

੨੭੦. ''ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਬਲਿਸੇਨ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍වਾ ਥਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍වਾ ਏවਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂ ਇਚ੍ਛਸੀ'ਤਿ? ਸੋ ਏවਮਾਹ – 'ਜਿਘਚ੍ਛਿਤੋਸ੍ਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਤਤ੍ਤੇਨ ਅਯੋਸਙ੍ਕੁਨਾ ਮੁਖਂ වਿවਰਿਤ੍වਾ ਆਦਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੇਨ ਸਜੋਤਿਭੂਤੇਨ ਤਤ੍ਤਂ ਲੋਹਗੁਲ਼ਂ ਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਂ ਸਜੋਤਿਭੂਤਂ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ [ਤਂ ਤਸ੍ਸ (ਕ॰), ਤਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਓਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਦਹਤਿ [ਡਯ੍ਹਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਮੁਖਮ੍ਪਿ ਦਹਤਿ, ਕਣ੍ਠਮ੍ਪਿ ਦਹਤਿ, ਉਰਮ੍ਪਿ [ਉਦਰਮ੍ਪਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਦਹਤਿ, ਅਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਨ੍ਤਗੁਣਮ੍ਪਿ ਆਦਾਯ ਅਧੋਭਾਗਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ වੇਦਨਾ වੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾව ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਯਾව ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬਜਨ੍ਤੀਹੋਤਿ।

''ਤਮੇਨਂ , ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਏවਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂ ਇਚ੍ਛਸੀ'ਤਿ? ਸੋ ਏවਮਾਹ – 'ਪਿਪਾਸਿਤੋਸ੍ਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਤਤ੍ਤੇਨ ਅਯੋਸਙ੍ਕੁਨਾ ਮੁਖਂ වਿවਰਿਤ੍වਾ ਆਦਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੇਨ ਸਜੋਤਿਭੂਤੇਨ ਤਤ੍ਤਂ ਤਮ੍ਬਲੋਹਂ

ਮੁਖੇ ਆਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤਿ ਆਦਿਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੰ ਸਜੋਤਿਭੂਤੰ। ਤੰ ਤਸ੍ਸ [ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਪਾਠਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ] ਓਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਦਹਤਿ, ਮੁਖਮ੍ਪਿ ਦਹਤਿ, ਕਣ੍ਠਮ੍ਪਿ ਦਹਤਿ, ਉਰਮ੍ਪਿ ਦਹਤਿ, ਅਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਨ੍ਤਗੁਣਮ੍ਪਿ ਆਦਾਯ ਅਧੋਭਾਗਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਤਿਬ੍ਬਾ ਖਰਾ ਕਟੁਕਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ, ਯਾਵ ਨ ਤੰ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਤਿ। ਤਮੇਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਪੁਨ ਮਹਾਨਿਰਯੇ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ।

''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਯੇ ਕਿਰ , ਭੋ, ਲੋਕੇ ਪਾਪਕਾਨਿ ਅਕੁਸਲਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਤੇ ਏਵਰੂਪਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ। ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਲਭੇਯ੍ਯੰ। ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਤਞ੍ਚਾਹੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਯਿਰੁਪਾਸੇਯ੍ਯੰ। ਸੋ ਚ ਮੇ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਚਾਹੰ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਖੋ ਪਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਦਾਮਿ, ਅਪਿ ਚ ਯਦੇਵ ਸਾਮੰ ਞਾਤੰ ਸਾਮੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਾਮੰ ਵਿਦਿਤੰ ਤਦੇਵਾਹੰ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ।

੨੭੧. ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ [ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ] ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰੰ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਚੋਦਿਤਾ ਦੇਵਦੂਤੇਹਿ, ਯੇ ਪਮਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਮਾਣਵਾ।
ਤੇ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਸੋਚਨ੍ਤਿ, ਹੀਨਕਾਯੂਪਗਾ ਨਰਾ॥

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਦੇਵਦੂਤੇਹਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਇਧ।
ਚੋਦਿਤਾ ਨਪ੍ਪਮਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਕੁਦਾਚਨੰ॥

''ਉਪਾਦਾਨੇ ਭਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਜਾਤਿਮਰਣਸਮ੍ਭਵੇ।
ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਜਾਤਿਮਰਣਸਙ੍ਖਯੇ॥

''ਤੇ ਖੇਮਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਸੁਖਿਨੋ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ।
ਸਬ੍ਬਵੇਰਭਯਾਤੀਤਾ, ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖੰ [ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਾ (ਕ॰)] ਉਪਚ੍ਚਗੁ''ਨ੍ਤਿ॥

ਦੇਵਦੂਤਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਦਸਮੰ।

ਸੁਞ੍ਞਤਵਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –
ਦ੍ਵਿਧਾਵ ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਬਾਕੁਲੰ।
ਅਚਿਰਵਤਭੂਮਿਜਨਾਮੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੰ।
ਬਾਲਪਣ੍ਡਿਤੋ ਦੇਵਦੂਤਞ੍ਚ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੪. ਵਿਭਙ੍ਗਵਗ੍ਗੋ

੧. ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੭੨. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਤੀਤੰ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤੰ।
ਯਦਤੀਤੰ ਪਹੀਨੰ ਤੰ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤੰ॥

''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ [ਯੰ (ਨੇਤ੍ਤਿਪਾਲ਼ਿ)] ਧਮ੍ਮੰ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸੰਹੀਰੰ [ਅਸੰਹਿਰੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਅਸੰਕੁਪ੍ਪੰ, ਤੰ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

''ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪੰ [ਕਿਚ੍ਚੰ ਆਤਪ੍ਪੰ (ਸੀ॰ ਕ॰)], ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣੰ ਸੁਵੇ।
ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰੰ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ॥

''ਏਵੰ ਵਿਹਾਰਿੰ ਆਤਾਪਿੰ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤੰ।
ਤੰ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨਿ'' [ਮੁਨੀਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)]॥

੨੭੩. ''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤੰ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ? 'ਏਵੰਰੂਪੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, 'ਏਵੰਵੇਦਨੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, 'ਏਵੰਸਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, 'ਏਵੰਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, 'ਏਵੰਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ – ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤੰ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤੰ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ? 'ਏਵੰਰੂਪੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, 'ਏਵੰਵੇਦਨੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, 'ਏਵੰਸਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, 'ਏਵੰਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, 'ਏਵੰਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ – ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤੰ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ।

੨੭੪. ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤੰ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ? 'ਏਵੰਰੂਪੋ ਸਿਯੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵੰਵੇਦਨੋ ਸਿਯੰ...ਪੇ॰... ਏਵੰਸਞ੍ਞੋ ਸਿਯੰ... ਏਵੰਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਿਯੰ... ਏਵੰਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਸਿਯੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ – ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤੰ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤੰ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ? 'ਏਵੰਰੂਪੋ ਸਿਯੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵੰਵੇਦਨੋ ਸਿਯੰ ... ਏਵੰਸਞ੍ਞੋ ਸਿਯੰ... ਏਵੰਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਿਯੰ... 'ਏਵੰਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਸਿਯੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿੰ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ – ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤੰ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ।

੨੭੫. ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੰਹੀਰਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਵੇਦਨਂ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ – ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੰਹੀਰਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸੰਹੀਰਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਵੇਦਨਂ... ਨ ਸਞ੍ਞਂ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ – ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸੰਹੀਰਤਿ।

''ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤਂ।
ਯਦਤੀਤਂ ਪਹੀਨਂ ਤਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਂ॥

''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸਂਹੀਰਂ ਅਸਂਕੁਪ੍ਪਂ, ਤਂ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

''ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪਂ, ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣਂ ਸੁਵੇ।
ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ॥

''ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਂ ਆਤਾਪਿਂ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤਂ।
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ''ਤਿ॥

'''ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਠਮਂ।

੨. ਆਨਨ੍ਦਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਸਮਾਦਪੇਤਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤਿ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਭਾਸਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨੁਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ

ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਸਿ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਅਭਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਆਯਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਸਿ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਅਭਾਸੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਸਿ , ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਅਭਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿਂ ਸਮਾਦਪੇਸਿਂ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿਂ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਸਿਂ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਅਭਾਸਿਂ –

‘‘ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤਂ।
ਯਦਤੀਤਂ ਪਹੀਨਂ ਤਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਂ॥

‘‘ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸਂਹੀਰਂ ਅਸਂਕੁਪ੍ਪਂ, ਤਂ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

‘‘ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪਂ, ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣਂ ਸੁਵੇ।
ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ॥

‘‘ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਂ ਆਤਾਪਿਂ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤਂ।
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨਿ’’॥

੨੭੭. ‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ? ਏਵਂਰੂਪੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਵੇਦਨੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ? ਏਵਂਰੂਪੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਵੇਦਨੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ? ਏਵਂਰੂਪੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਵੇਦਨੋ ਸਿਯਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂਸਞ੍ਞੋ ਸਿਯਂ... ਏਵਂਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਿਯਂ... ਏਵਂਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ? ਏਵਂਰੂਪੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ, ਏਵਂਵੇਦਨੋ ਸਿਯਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂਸਞ੍ਞੋ ਸਿਯਂ... ਏਵਂਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਿਯਂ... ਏਵਂਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਿਂ ਨ ਸਮਨ੍ਵਾਨੇਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਹੀਰਤਿ? ਇਧ, ਆਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ

ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਹੀਰਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਆਵੁਸੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸਂਹੀਰਤਿ? ਇਧ, ਆਵੁਸੋ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਵੇਦਨਂ... ਨ ਸਞ੍ਞਂ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸਂਹੀਰਤਿ।

''ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤਂ।
ਯਦਤੀਤਂ ਪਹੀਨਂ ਤਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਂ॥

''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸਂਹੀਰਂ ਅਸਂਕੁਪ੍ਪਂ, ਤਂ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

''ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪਂ, ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣਂ ਸੁਵੇ।
ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ॥

''ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਂ ਆਤਾਪਿਂ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤਂ।
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ''ਤਿ॥

''ਏਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿਂ ਸਮਾਦਪੇਸਿਂ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿਂ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਸਿਂ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਅਭਾਸਿ''ਨ੍ਤਿ।

੨੭੮. ''ਸਾਧੁ , ਸਾਧੁ, ਆਨਨ੍ਦ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਸਿ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਅਭਾਸਿ –

''ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰...
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ''ਤਿ॥

''ਕਥਞ੍ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਹੀਰਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਹੀਰਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸਂਹੀਰਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸਂਹੀਰਤਿ।

''ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰...
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ''ਤਿ॥

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਆਨਨ੍ਦਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੭੯. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਤਪੋਦਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੂਸਸਮਯੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਯੇਨ ਤਪੋਦੋ [ਤਪੋਦਾ (ਸੀ॰)] ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਸਿਞ੍ਚਿਤੁੰ। ਤਪੋਦੇ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਏਕਚੀਵਰੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਯਮਾਨੋ [ਸੁਕ੍ਖਾਪਯਮਾਨੋ (ਕ॰)]। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਦੇਵਤਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣਾ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪੰ ਤਪੋਦੰ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤਾ ਖੋ ਸਾ ਦੇਵਤਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਮਿਦ੍ਧਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਧਾਰੇਸਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚਾ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਤ੍ਵੰ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚਾ''ਤਿ? ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨ ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਧਾਰੇਸਿ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾਤਿ। ਤ੍ਵੰ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ''ਤਿ? ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾਤਿ। ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ; ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ; ਧਾਰੇਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਚ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੋ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਸਾ ਦੇਵਤਾ; ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿ।

੨੮੦. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੂਸਸਮਯੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਯੇਨ ਤਪੋਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਸਿਞ੍ਚਿਤੁੰ। ਤਪੋਦੇ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਏਕਚੀਵਰੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿੰ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਯਮਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਦੇਵਤਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣਾ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪੰ ਤਪੋਦੰ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਹੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤਾ ਖੋ ਸਾ ਦੇਵਤਾ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਧਾਰੇਸਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚਾ'''ਤਿ?

''ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੰ ਦੇਵਤੰ ਏਤਦਵੋਚਂ – 'ਨ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਤ੍ਵੰ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚਾ'ਤਿ? 'ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨ ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਧਾਰੇਸਿ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ'ਤਿ? 'ਨ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾਤਿ। ਤ੍ਵੰ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ'ਤਿ? 'ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨ ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾਤਿ। ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ; ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ; ਧਾਰੇਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਚ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੋ'ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾ ਦੇਵਤਾ; ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿ। ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਦੇਸੇਤੂ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਤੀਤੰ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤੰ।

ਯਦਤੀਤਂ ਪਹੀਨਂ ਤਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਂ॥

''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸਂਹੀਰਂ ਅਸਂਕੁਪ੍ਪਂ, ਤਂ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

''ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪਂ, ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣਂ ਸੁਵੇ।
ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ॥

''ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਂ ਆਤਾਪਿਂ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤਂ।
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ''ਤਿ॥

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ; ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ , ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ –

''ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤਂ।
ਯਦਤੀਤਂ ਪਹੀਨਂ ਤਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਂ॥

''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸਂਹੀਰਂ ਅਸਂਕੁਪ੍ਪਂ, ਤਂ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

''ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪਂ, ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣਂ ਸੁਵੇ।
ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ॥

''ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਂ ਆਤਾਪਿਂ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤਂ।
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ''ਤਿ॥

''ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ; ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ।

੨੮੧. ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ –

‘‘ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯਜ...ਪੇ॰...
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ’’ਤਿ॥

‘‘ਤੇਸਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ, ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੁਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ –

‘‘ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯਜ...ਪੇ॰...
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ’’ਤਿ॥

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯਜਾਤਿ? ਤੇਸਂ ਨੋ , ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯਜਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯਜਾਮਾ’ਤਿ। ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ’’ਤਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਾਰਤ੍ਥਿਕੋ ਸਾਰਗਵੇਸੀ ਸਾਰਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਮੂਲਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਖਨ੍ਧਂ ਸਾਖਾਪਲਾਸੇ ਸਾਰਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯਜ; ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤੇ ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਤਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹੇ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਥ [ਮਞ੍ਞੇਥ (ਪੀ॰)]। ਸੋ ਹਾਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ ਞਾਣਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯਜਾਥ, ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬਜਾਕਰੇਯਜ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯਜਾਥਾ’’ਤਿ।

‘‘ਅਦ੍ਧਾਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਭਗਵਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ ਞਾਣਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯਜਾਮ; ਯਥਾ ਨੋ ਭਗਵਾ ਬਜਾਕਰੇਯਜ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯਜਾਮ। ਅਪਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ; ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਅਗਰੁਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ’’ਤਿ [ਅਗਰੁਕਰਿਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]।

‘‘ਤੇਨ ਹਾਵੁਸੋ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ –

‘‘ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯਜ...ਪੇ॰...
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ’’ਤਿ॥

ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ –

੨੮੨. ''ਕਥਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ? ਇਤਿ ਮੇ ਚਕ੍ਖੁ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਰੂਪਾਤਿ – ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ [ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਨ੍ਧਂ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ। ਇਤਿ ਮੇ ਸੋਤਂ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਸਦ੍ਦਾਤਿ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਮੇ ਘਾਨਂ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਗਨ੍ਧਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਰਸਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਕਾਯੋ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਮਨੋ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਧਮ੍ਮਾਤਿ – ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਆਵੁਸੋ, ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ? ਇਤਿ ਮੇ ਚਕ੍ਖੁ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਰੂਪਾਤਿ – ਤਤ੍ਥ ਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ। ਇਤਿ ਮੇ ਸੋਤਂ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਸਦ੍ਦਾਤਿ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਮੇ ਘਾਨਂ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਗਨ੍ਧਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਰਸਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਕਾਯੋ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਮਨੋ ਅਹੋਸਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਧਮ੍ਮਾਤਿ – ਤਤ੍ਥ ਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ, ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ।

੨੮੩. ''ਕਥਞ੍ਚ , ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ? ਇਤਿ ਮੇ ਚਕ੍ਖੁ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਰੂਪਾਤਿ – ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਣਿਦਹਤਿ, ਚੇਤਸੋ ਪਣਿਧਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ। ਇਤਿ ਮੇ ਸੋਤਂ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਸਦ੍ਦਾਤਿ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਮੇ ਘਾਨਂ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਗਨ੍ਧਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਜਿਵ੍ਹਾ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਰਸਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਕਾਯੋ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਮਨੋ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਧਮ੍ਮਾਤਿ – ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਣਿਦਹਤਿ, ਚੇਤਸੋ ਪਣਿਧਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ? ਇਤਿ ਮੇ ਚਕ੍ਖੁ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਰੂਪਾਤਿ – ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਪ੍ਪਣਿਦਹਤਿ , ਚੇਤਸੋ ਅਪ੍ਪਣਿਧਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ। ਇਤਿ ਮੇ ਸੋਤਂ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਸਦ੍ਦਾਤਿ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਮੇ ਘਾਨਂ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਗਨ੍ਧਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਜਿਵ੍ਹਾ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਰਸਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਕਾਯੋ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ... ਇਤਿ ਮੇ ਮਨੋ ਸਿਯਾ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਤਿ ਧਮ੍ਮਾਤਿ – ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਪ੍ਪਣਿਦਹਤਿ, ਚੇਤਸੋ ਅਪ੍ਪਣਿਧਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ।

੨੮੪. ''ਕਥਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਹੀਰਤਿ? ਯਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਚਕ੍ਖੁ ਯੇ ਚ ਰੂਪਾ – ਉਭਯਮੇਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਚੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਹੀਰਤਿ। ਯਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਸੋਤਂ ਯੇ ਚ ਸਦ੍ਦਾ...ਪੇ॰... ਯਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਘਾਨਂ ਯੇ ਚ ਗਨ੍ਧਾ... ਯਾ ਚਾਵੁਸੋ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਯੇ ਚ

ਰਸਾ… ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਕਾਯੋ ਯੇ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ… ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਮਨੋ ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ – ਉਭਯਮੇਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਚੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੰਹੀਰਤਿ – ਏਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੰਹੀਰਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਆਵੁਸੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸੰਹੀਰਤਿ? ਯਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਚਕ੍ਖੁ ਯੇ ਚ ਰੂਪਾ – ਉਭਯਮੇਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਚੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸੰਹੀਰਤਿ। ਯਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਸੋਤੰ ਯੇ ਚ ਸਦ੍ਦਾ…ਪੇ॰… ਯਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਘਾਨੰ ਯੇ ਚ ਗਨ੍ਧਾ… ਯਾ ਚਾਵੁਸੋ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਯੇ ਚ ਰਸਾ… ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਕਾਯੋ ਯੇ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ… ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਮਨੋ ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ – ਉਭਯਮੇਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਚੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸੰਹੀਰਤਿ – ਏਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸੰਹੀਰਤਿ।

੨੮੫. ‘‘ਯੰ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ –

‘‘ਅਤੀਤੰ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ…ਪੇ॰…
ਤੰ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ’’ਤਿ॥

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਚ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ, ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ ਤਥਾ ਨੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – ‘‘ਯੰ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ –

‘‘ਅਤੀਤੰ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ…ਪੇ॰…
ਤੰ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ’’ਤਿ॥

ਤੇਸੰ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ, ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਇਦੰ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ –

‘‘ਅਤੀਤੰ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤੰ।
ਯਦਤੀਤੰ ਪਹੀਨੰ ਤੰ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤੰ॥

‘‘ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮੰ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸੰਹੀਰੰ ਅਸੰਕੁਪ੍ਪੰ, ਤੰ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

‘‘ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪੰ, ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣੰ ਸੁਵੇ।

ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਕਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ॥

''ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਂ ਆਤਾਪਿਂ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤਂ।
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ''ਤਿ॥

'''ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ? ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਮ੍ਹ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਇਮੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

''ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ; ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ। ਮਂ ਚੇਪਿ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ ਏਵਮੇਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ ਯਥਾ ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਬ੍ਯਾਕਤਂ। ਏਸੋ, ਚੇਵੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਨਂ ਧਾਰੇਥਾ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯੋ [ਲੋਮਸਕਕਙ੍ਗਿਯੋ (ਟੀਕਾ)] ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਚਨ੍ਦਨੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣੋ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮਂ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ ਚਨ੍ਦਨੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਧਾਰੇਸਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚਾ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਤ੍ਵਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚਾ''ਤਿ? ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨ ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਧਾਰੇਸਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ। ਤ੍ਵਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ''ਤਿ? ''ਧਾਰੇਮਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ''ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ''ਤਿ? ''ਏਕਮਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਮੂਲੇ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਸਿਲਾਯਂ। ਤਤ੍ਰ ਭਗਵਾ ਦੇਵਾਨਂ ਤਾਵਤਿਂਸਾਨਂ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਅਭਾਸਿ –

''ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤਂ।
ਯਦਤੀਤਂ ਪਹੀਨਂ ਤਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਂ॥

''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸਂਹੀਰਂ ਅਸਂਕੁਪ੍ਪਂ, ਤਂ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

‘‘ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪਂ, ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣਂ ਸੁਵੇ।
ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ॥

‘‘ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਂ ਆਤਾਪਿਂ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤਂ।
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ’’ਤਿ॥

‘‘ਏਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ। ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ; ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਹਿ ਤ੍ਵਂ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ; ਧਾਰੇਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਚ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੋ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਚਨ੍ਦਨੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿ।

੨੮੭. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯੋ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸਂਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿ ਤੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਯੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿ ਜੇਤਵਨਂ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਏਕਮਿਦਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਯਂ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਾਮਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣੋ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮਂ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਧਾਰੇਸਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚਾ’ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚਂ – ‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਤ੍ਵਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚਾ’ਤਿ? ‘ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨ ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਧਾਰੇਸਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ’ਤਿ? ‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ। ਤ੍ਵਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ’ਤਿ? ‘ਧਾਰੇਮਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ’ਤਿ। ‘ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ, ਧਾਰੇਸਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ’ਤਿ? ਏਕਮਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਮੂਲੇ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਸਿਲਾਯਂ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਦੇਵਾਨਂ ਤਾਵਤਿਂਸਾਨਂ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਅਭਾਸਿ –

‘‘ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰...
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ’’ਤਿ॥

‘‘ਏਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਿਯੋ ਗਾਥਾ। ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ; ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ; ਧਾਰੇਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ। ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਚ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੋ’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ; ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿ। ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਞ੍ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਦੇਸੇਤੂ’’ਤਿ।

੨੮੮. ‘‘ਜਾਨਾਸਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਾਮਿ ਤਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਚਨ੍ਦਨੋ ਨਾਮ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ। ਚਨ੍ਦਨੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ [ਅਟ੍ਠਿਕਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਮਨਸਿਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਚੇਤਸਾ [ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸਾ (ਕ॰)] ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ,

ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤਂ।
ਯਦਤੀਤਂ ਪਹੀਨਂ ਤਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਂ॥

''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸਂਹੀਰਂ ਅਸਂਕੁਪ੍ਪਂ, ਤਂ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

''ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪਂ, ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣਂ ਸੁਵੇ।
ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ।

''ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਂ ਆਤਾਪਿਂ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤਂ।
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨਿ''॥

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਤੀਤਂ ਅਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਾਗਤਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਹੀਰਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਹੀਰਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸਂਹੀਰਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸਂਹੀਰਤਿ।

''ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ ਅਨਾਗਤਂ।
ਯਦਤੀਤਂ ਪਹੀਨਂ ਤਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਂ॥

''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਸਂਹੀਰਂ ਅਸਂਕੁਪ੍ਪਂ, ਤਂ ਵਿਦ੍ਵਾ ਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ॥

''ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਮਾਤਪ੍ਪਂ, ਕੋ ਜਞ੍ਞਾ ਮਰਣਂ ਸੁਵੇ।
ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ॥

''ਏਵਂ ਵਿਹਾਰਿਂ ਆਤਾਪਿਂ, ਅਹੋਰਤ੍ਤਮਤਨ੍ਦਿਤਂ।
ਤਂ ਵੇ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ ਮੁਨੀ''ਤਿ॥

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਚੂਲ਼ਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ [ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ]

੨੮੯. ਏਵ੍ਂ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵ੍ਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵ੍ਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ, ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਸੁਭੋ ਮਾਣਵ੍ੋ ਤੋਦੇਯ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵ੍ਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ੍ਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵ੍ੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵ੍ਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੁਭੋ ਮਾਣਵ੍ੋ ਤੋਦੇਯ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵ੍ੋਚ –

''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰਯੇਵ ਸਤੰ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਾਨੰ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਤਾ? ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਹਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਾ, ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੀਘਾਯੁਕਾ; ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਬਵ੍ਹਾਬਾਧਾ [ਬਹ੍ਵ੍ਾਬਾਧਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)], ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਾ; ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾ, ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ; ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖਾ, ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਹੇਸਕ੍ਖਾ; ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਭੋਗਾ, ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਭੋਗਾ; ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨੀਚਕੁਲੀਨਾ, ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨਾ; ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ, ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ [ਪਞ੍ਞਾਵਨ੍ਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] । ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰਯੇਵ ਸਤੰ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਾਨੰ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਤਾ''ਤਿ?

''ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ , ਮਾਣਵ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਕਮ੍ਮਯੋਨੀ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੂ [ਕਮ੍ਮਯੋਨਿ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੁ (ਸੀ॰)] ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਰਣਾ। ਕਮ੍ਮੰ ਸਤ੍ਤੇ ਵ੍ਿਭਜਤਿ ਯਦਿਦੰ – ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਤਾਯਾਤਿ। ਨ ਖੋ ਅਹੰ ਇਮਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵ੍ਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵ੍ਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵ੍ਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਸਾਧੁ ਮੇ ਭਵ੍ਂ ਗੋਤਮੋ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੁ ਯਥਾ ਅਹੰ ਇਮਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵ੍ਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵ੍ਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵ੍ਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

੨੯੦. ''ਤੇਨ ਹਿ, ਮਾਣਵ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵ੍ਂ, ਭੋ''ਤਿ ਖੋ ਸੁਭੋ ਮਾਣਵ੍ੋ ਤੋਦੇਯ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵ੍ਾ ਏਤਦਵ੍ੋਚ –

''ਇਧ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵ੍ਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵ੍ਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਲੁਦ੍ਦੋ ਲੋਹਿਤਪਾਣਿ ਹਤਪਹਤੇ ਨਿਵ੍ਿਟ੍ਠੋ ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਪਾਣਭੂਤੇਸੁ [ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤੇਸੁ (ਸੀ॰ ਕ॰)]। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵ੍ਂ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵ੍ਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ [ਸਮਾਦਿਣ੍ਣੇਨ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵ੍ਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵ੍ਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਲੁਦ੍ਦੋ ਲੋਹਿਤਪਾਣਿ ਹਤਪਹਤੇ ਨਿਵ੍ਿਟ੍ਠੋ ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਪਾਣਭੂਤੇਸੁ।

''ਇਧ ਪਨ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵ੍ਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵ੍ਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵ੍ਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ, ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵ੍ਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵ੍ਂ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵ੍ਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਹੋਤਿ। ਦੀਘਾਯੁਕਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵ੍ਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ, ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵ੍ਿਹਰਤਿ।

੨੯੧. ''ਇਧ , ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵ੍ਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵ੍ਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵ੍ਿਹੇਠਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਾਣਿਨਾ ਵ੍ਾ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਵ੍ਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਵ੍ਾ ਸਤ੍ਥੇਨ ਵ੍ਾ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵ੍ਂ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵ੍ਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵ੍ਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵ੍ਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਬਵ੍ਹਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ। ਬਵ੍ਹਾਬਾਧਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵ੍ਿਹੇਠਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ਪਾਣਿਨਾ ਵ੍ਾ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਵ੍ਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਵ੍ਾ ਸਤ੍ਥੇਨ ਵ੍ਾ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਿਹੇਠਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ਪਾਣਿਨਾ ਵਾ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਵਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਵਾ ਸਤ੍ਥੇਨ ਵਾ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵਂ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦਂ – ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਿਹੇਠਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ਪਾਣਿਨਾ ਵਾ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਵਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਵਾ ਸਤ੍ਥੇਨ ਵਾ।

੨੯੨. ‘‘ਇਧ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ ਉਪਾਯਾਸਬਹੁਲੋ। ਅਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵਂ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ। ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦਂ – ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ ਉਪਾਯਾਸਬਹੁਲੋ; ਅਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ ਅਨੁਪਾਯਾਸਬਹੁਲੋ; ਬਹੁਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਨਾਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਨ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵਂ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਪਾਸਾਦਿਕਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦਂ – ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ ਅਨੁਪਾਯਾਸਬਹੁਲੋ; ਬਹੁਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਨਾਭਿਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠੀਯਤਿ ਨ ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ।

੨੯੩. ‘‘ਇਧ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਇਸ੍ਸਾਮਨਕੋ ਹੋਤਿ; ਪਰਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਕਾਰਮਾਨਨਵਨ੍ਦਨਪੂਜਨਾਸੁ ਇਸ੍ਸਤਿ ਉਪਦੁਸ੍ਸਤਿ ਇਸ੍ਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵਂ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ। ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦਂ – ਇਸ੍ਸਾਮਨਕੋ ਹੋਤਿ; ਪਰਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਕਾਰਮਾਨਨਵਨ੍ਦਨਪੂਜਨਾਸੁ ਇਸ੍ਸਤਿ ਉਪਦੁਸ੍ਸਤਿ ਇਸ੍ਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਨਿਸ੍ਸਾਮਨਕੋ ਹੋਤਿ; ਪਰਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਕਾਰਮਾਨਨਵਨ੍ਦਨਪੂਜਨਾਸੁ ਨ ਇਸ੍ਸਤਿ ਨ ਉਪਦੁਸ੍ਸਤਿ ਨ ਇਸ੍ਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵਂ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ। ਮਹੇਸਕ੍ਖਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ , ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦਂ – ਅਨਿਸ੍ਸਾਮਨਕੋ ਹੋਤਿ; ਪਰਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਕਾਰਮਾਨਨਵਨ੍ਦਨਪੂਜਨਾਸੁ ਨ ਇਸ੍ਸਤਿ ਨ ਉਪਦੁਸ੍ਸਤਿ ਨ ਇਸ੍ਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ।

੨੯੪. ‘‘ਇਧ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਨ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵਂ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਅਪ੍ਪਭੋਗੋ ਹੋਤਿ। ਅਪ੍ਪਭੋਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦਂ – ਨ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ।

''ਇਧ ਪਨ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨੰ ਪਾਨੰ ਵਤ੍ਥੰ ਯਾਨੰ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨੰ ਸੇਯਜਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯਜੰ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵੰ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਮਹਾਭੋਗੋ ਹੋਤਿ। ਮਹਾਭੋਗਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨੰ ਪਾਨੰ ਵਤ੍ਥੰ ਯਾਨੰ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨੰ ਸੇਯਜਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯਜੰ।

੨੯੫. ''ਇਧ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਅਤਿਮਾਨੀ – ਅਭਿਵਾਦੇਤਬ੍ਬੰ ਨ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬੰ ਨ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ, ਆਸਨਾਰਹਸ੍ਸ ਨ ਆਸਨੰ ਦੇਤਿ, ਮਗ੍ਗਾਰਹਸ੍ਸ ਨ ਮਗ੍ਗੰ ਦੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬੰ ਨ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ, ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬੰ ਨ ਗਰੁਕਰੋਤਿ, ਮਾਨੇਤਬ੍ਬੰ ਨ ਮਾਨੇਤਿ, ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੰ ਨ ਪੂਜੇਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵੰ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਨੀਚਕੁਲੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਨੀਚਕੁਲੀਨਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਅਤਿਮਾਨੀ; ਅਭਿਵਾਦੇਤਬ੍ਬੰ ਨ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬੰ ਨ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ, ਆਸਨਾਰਹਸ੍ਸ ਨ ਆਸਨੰ ਦੇਤਿ, ਮਗ੍ਗਾਰਹਸ੍ਸ ਨ ਮਗ੍ਗੰ ਦੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬੰ ਨ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ, ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬੰ ਨ ਗਰੁਕਰੋਤਿ, ਮਾਨੇਤਬ੍ਬੰ ਨ ਮਾਨੇਤਿ, ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੰ ਨ ਪੂਜੇਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਅਨਤਿਮਾਨੀ; ਅਭਿਵਾਦੇਤਬ੍ਬੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ, ਆਸਨਾਰਹਸ੍ਸ ਆਸਨੰ ਦੇਤਿ, ਮਗ੍ਗਾਰਹਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੰ ਦੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬੰ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ, ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬੰ ਗਰੁਕਰੋਤਿ, ਮਾਨੇਤਬ੍ਬੰ ਮਾਨੇਤਿ, ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੰ ਪੂਜੇਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵੰ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਅਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਅਨਤਿਮਾਨੀ; ਅਭਿਵਾਦੇਤਬ੍ਬੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ, ਆਸਨਾਰਹਸ੍ਸ ਆਸਨੰ ਦੇਤਿ, ਮਗ੍ਗਾਰਹਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੰ ਦੇਤਿ, ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬੰ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ, ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬੰ ਗਰੁਕਰੋਤਿ, ਮਾਨੇਤਬ੍ਬੰ ਮਾਨੇਤਿ, ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੰ ਪੂਜੇਤਿ।

੨੯੬. ''ਇਧ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਸਮਣੰ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੰ ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਹੋਤਿ – 'ਕਿੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਸਲੰ, ਕਿੰ ਅਕੁਸਲੰ; ਕਿੰ ਸਾਵਜ੍ਜੰ, ਕਿੰ ਅਨਵਜ੍ਜੰ; ਕਿੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਕਿੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ; ਕਿੰ ਮੇ ਕਰੀਯਮਾਨੰ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਕਿੰ ਵਾ ਪਨ ਮੇ ਕਰੀਯਮਾਨੰ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤੀ'ਤਿ? ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵੰ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ। ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ ਯਦਿਦੰ – ਸਮਣੰ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੰ ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਹੋਤਿ – 'ਕਿੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਸਲੰ, ਕਿੰ ਅਕੁਸਲੰ; ਕਿੰ ਸਾਵਜ੍ਜੰ, ਕਿੰ ਅਨਵਜ੍ਜੰ; ਕਿੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਕਿੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ ; ਕਿੰ ਮੇ ਕਰੀਯਮਾਨੰ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਕਿੰ ਵਾ ਪਨ ਮੇ ਕਰੀਯਮਾਨੰ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤੀ''''ਤਿ?

''ਇਧ ਪਨ, ਮਾਣਵ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਸਮਣੰ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੰ ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਹੋਤਿ – 'ਕਿੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਸਲੰ, ਕਿੰ ਅਕੁਸਲੰ; ਕਿੰ ਸਾਵਜ੍ਜੰ, ਕਿੰ ਅਨਵਜ੍ਜੰ; ਕਿੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਕਿੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ; ਕਿੰ ਮੇ ਕਰੀਯਮਾਨੰ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਕਿੰ ਵਾ ਪਨ ਮੇ ਕਰੀਯਮਾਨੰ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤੀ'ਤਿ? ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਏਵੰ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਚੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਤਿ ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ। ਮਹਾਪਞ੍ਞਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਏਸਾ, ਮਾਣਵ, ਪਟਿਪਦਾ

ਯਦਿਦਂ – ਸਮਣਂ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਵਾ ਉਪਸങ്കമਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਹੋਤਿ – 'ਕਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਸਲਂ, ਕਿਂ ਅਕੁਸਲਂ; ਕਿਂ ਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਕਿਂ ਅਨਵਜ੍ਜਂ; ਕਿਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ , ਕਿਂ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ; ਕਿਂ ਮੇ ਕਰੀਯਮਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਕਿਂ ਵਾ ਪਨ ਮੇ ਕਰੀਯਮਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤੀ'''ਤਿ?

੨੯੭. ''ਇਤਿ ਖੋ, ਮਾਣਵ, ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ, ਦੀਘਾਯੁਕਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦੀਘਾਯੁਕਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ; ਬਵ੍ਹਾਬਾਧਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਬਵ੍ਹਾਬਾਧਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ, ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ; ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ, ਪਾਸਾਦਿਕਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਪਾਸਾਦਿਕਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ; ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ, ਮਹੇਸਕ੍ਖਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਮਹੇਸਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ; ਅਪ੍ਪਭੋਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਪ੍ਪਭੋਗਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ, ਮਹਾਭੋਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਮਹਾਭੋਗਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ; ਨੀਚਕੁਲੀਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਨੀਚਕੁਲੀਨਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ, ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲੀਨਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ, ਮਹਾਪਞ੍ਞਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਮਹਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤਿ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ, ਮਾਣਵ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਕਮ੍ਮਯੋਨੀ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੂ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਰਣਾ। ਕਮ੍ਮਂ ਸਤ੍ਤੇ ਵਿਭਜਤਿ ਯਦਿਦਂ – ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਤਾਯਾ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਸੁਭੋ ਮਾਣਵੋ ਤੋਦੇਯ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – 'ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀ'ਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ।

ਚੂਲ਼ਕਮ੍ਮਵਿਭङ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭङ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਅਰਞ੍ਞਕੁਟਿਕਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਜङ੍ਘਾਵਿਹਾਰਂ ਅਨੁਚङ੍ਕਮਮਾਨੋ ਅਨੁਵਿਚਰਮਾਨੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਤੇਨੁਪਸङ੍ਕਮਿ; ਉਪਸङ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਮਿਦ੍ਧਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਮਿਦ੍ਧਿ, ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – 'ਮੋਘਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਮੋਘਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਸਾ [ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਸਾ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਿਯਤੀ''ਤਿ? ''ਮਾ ਹੇਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਵਚ; (ਮਾ ਹੇਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਵਚ;) [( ) ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ] ਮਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਿ। ਨ ਹਿ ਸਾਧੁ ਭਗਵਤੋ ਅਬ੍ਭਕ੍ਖਾਨਂ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਮੋਘਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਮੋਘਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ [ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਵ ਖੋ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਸਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਿਯਤੀ''ਤਿ। ''ਕੀਵਚਿਰਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਮਿਦ੍ਧੀ''ਤਿ? ''ਨ ਚਿਰਂ, ਆਵੁਸੋ! ਤੀਣਿ ਵਸ੍ਸਾਨੀ''ਤਿ। ''ਏਤ੍ਥ ਦਾਨਿ ਮਯਂ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਕਿਂ ਵਕ੍ਖਾਮ, ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਏਵਂਨਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ [ਨਵਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ (ਕ॰)] ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਰਿਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਮਿਦ੍ਧਿ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ ਕਿਂ ਸੋ ਵੇਦਿਯਤੀ''ਤਿ? ''ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਂ, ਆਵੁਸੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਵੇਦਿਯਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ

ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਮਿਦ੍ਧਿਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਨੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿ ਨਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿ; ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

੨੯੯. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਯਾਵਤਕੋ ਅਹੋਸਿ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਆਰੋਚੇਸਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਮਿਦ੍ਧਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਇਦਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਮਿਦ੍ਧਿ, ਕਥਾਪਾਭਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਆਯਾਮਾਵੁਸੋ ਸਮਿਦ੍ਧਿ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸ੍ਸਾਮ। ਯਥਾ ਨੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯਾਵਤਕੋ ਅਹੋਸਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਮਿਦ੍ਧਿਸ੍ਸ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਕੁਤੋ ਪਨੇਵਰੂਪਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪਂ? ਇਮਿਨਾ ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਿਦ੍ਧਿਨਾ ਮੋਘਪੁਰਿਸੇਨ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਵਿਭਜ੍ਜਬ੍ਯਾਕਰਣੀਯੋ ਪਞ੍ਹੋ ਏਕਂਸੇਨ ਬ੍ਯਾਕਤੋ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਚੇ ਪਨ [ਕਿਂ ਪਨ (ਕ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਮਿਦ੍ਧਿਨਾ ਇਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤਂ – ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ।

੩੦੦. ਅਥ ਖੋ [ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਪਸ੍ਸਸਿ ਨੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮਸ੍ਸ ਉਦਾਯਿਸ੍ਸ ਮੋਘਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਉਮ੍ਮਙ੍ਗਂ [ਉਮ੍ਮਗ੍ਗਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਉਮਙ੍ਗਂ (ਕ॰)]? ਅਞ੍ਞਾਸਿਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ – ‘ਇਦਾਨੇਵਾਯਂ ਉਦਾਯੀ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਮਾਨੋ ਅਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਆਦਿਂਯੇਵ [ਆਦਿਸੋਵ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਆਦਿਯੇਵ (ਕ॰)], ਆਨਨ੍ਦ, ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ। ਸਚਾਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਂ, ਆਵੁਸੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ ਸੁਖਂ ਸੋ ਵੇਦਯਤਿ; ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਂ, ਆਵੁਸੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਵੇਦਯਤਿ; ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਂ, ਆਵੁਸੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਸੋ ਵੇਦਯਤੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਪੋਤਲਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ (ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ) [( ) ਨਤ੍ਥਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ। ਅਪਿ ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕੇ ਚ [ਕੇਚਿ (ਕ॰)] ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਬਾਲਾ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤਾ ਕੇ ਚ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ? ਸਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਣੇਯ੍ਯਾਥ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ।

‘‘ਏਤਸ੍ਸ, ਭਗਵਾ, ਕਾਲੋ, ਏਤਸ੍ਸ, ਸੁਗਤ, ਕਾਲੋ ਯਂ ਭਗਵਾ ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯ । ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।

੩੦੧. ‘‘ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਆਤਪ੍ਪਮਨ੍ਵਾਯ ਪਧਾਨਮਨ੍ਵਾਯ ਅਨੁਯੋਗਮਨ੍ਵਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮਨ੍ਵਾਯ ਸਮ੍ਮਾਮਨਸਿਕਾਰਮਨ੍ਵਾਯ ਤਥਾਰੂਪਂ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਫੁਸਤਿ ਯਥਾਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਅਮੁਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਂ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਂ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਿਂ ਮੁਸਾਵਾਦਿਂ ਪਿਸੁਣਵਾਚਂ ਫਰੁਸਵਾਚਂ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਿਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁਂ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਂ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਪਕਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ। ਅਮਾਹਂ [ਅਪਾਹਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਅਮੁਂ + ਅਹਂ = ਅਮਾਹਂ-ਇਤਿ ਪਦਵਿਭਾਗੋ] ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਅਦ੍ਦਸਂ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਂ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਂ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਯੋ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੇ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਅਞ੍ਞਥਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਤੇਸਂ ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ [ਮਿਚ੍ਛਾ ਤੇ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ (ਕ॰)]। ਇਤਿ ਸੋ ਯਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਾਮਂ ਞਾਤਂ ਸਾਮਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸਾਮਂ ਵਿਦਿਤਂ ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ [ਪਰਾਮਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – ‘ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਆਤਪ੍ਪਮਨ੍ਵਾਯ ਪਧਾਨਮਨ੍ਵਾਯ ਅਨੁਯੋਗਮਨ੍ਵਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮਨ੍ਵਾਯ ਸਮ੍ਮਾਮਨਸਿਕਾਰਮਨ੍ਵਾਯ ਤਥਾਰੂਪਂ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਫੁਸਤਿ ਯਥਾਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਅਮੁਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਂ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਂ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਂ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਪਕਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ। ਅਮਾਹਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਅਦ੍ਦਸਂ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਂ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਂ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਯੋ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ

ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੇ ਏਵੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਅਞ੍ਞਥਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਤੇਸੰ ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਸੋ ਯਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਞਾਤੰ ਸਾਮੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਾਮੰ ਵਿਦਿਤੰ ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ''''ਨ੍ਤਿ।

''ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਆਤਪ੍ਪਮਨ੍ਵਾਯ ਪਧਾਨਮਨ੍ਵਾਯ ਅਨੁਯੋਗਮਨ੍ਵਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮਨ੍ਵਾਯ ਸਮ੍ਮਾਮਨਸਿਕਾਰਮਨ੍ਵਾਯ ਤਥਾਰੂਪੰ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿੰ ਫੁਸਤਿ ਯਥਾਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਅਮੁੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁੰ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਨ੍ਨੰ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਕਲ੍ਯਾਣਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ। ਅਮਾਹੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਦ੍ਦਸੰ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੋ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੇ ਏਵੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਅਞ੍ਞਥਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਤੇਸੰ ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਸੋ ਯਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਞਾਤੰ ਸਾਮੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਾਮੰ ਵਿਦਿਤੰ ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ''''ਨ੍ਤਿ।

''ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਆਤਪ੍ਪਮਨ੍ਵਾਯ ਪਧਾਨਮਨ੍ਵਾਯ ਅਨੁਯੋਗਮਨ੍ਵਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮਨ੍ਵਾਯ ਸਮ੍ਮਾਮਨਸਿਕਾਰਮਨ੍ਵਾਯ ਤਥਾਰੂਪੰ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿੰ ਫੁਸਤਿ ਯਥਾਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਅਮੁੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨੰ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਰ, ਭੋ ਕਲ੍ਯਾਣਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ। ਅਮਾਹੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਦ੍ਦਸੰ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੋ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੇ ਏਵੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਅਞ੍ਞਥਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਤੇਸੰ ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਸੋ ਯਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਞਾਤੰ ਸਾਮੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਾਮੰ ਵਿਦਿਤੰ ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ''''ਨ੍ਤਿ।

੩੦੨. ''ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਪਕਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ'ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਅਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮਾਹੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਦ੍ਦਸੰ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿੰ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿੰ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿੰ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਅਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੋ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੇ ਏਵੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਅਞ੍ਞਥਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਤੇਸੰ ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਯਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਞਾਤੰ ਸਾਮੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਾਮੰ ਵਿਦਿਤੰ ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗੇ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ।

''ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਪਕਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ'ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮਾਹੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਦ੍ਦਸੰ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿੰ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿੰ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਅਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੋ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੇ ਏਵੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਅਞ੍ਞਥਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਤੇਸੰ ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਯਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਞਾਤੰ ਸਾਮੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਾਮੰ ਵਿਦਿਤੰ ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗੇ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ।

''ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਕਲ੍ਯਾਣਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ'ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਅਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮਾਹੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਦ੍ਦਸੰ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਅਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੋ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੇ ਏਵੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਅਞ੍ਞਥਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਤੇਸੰ ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਯਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਞਾਤੰ ਸਾਮੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਾਮੰ ਵਿਦਿਤੰ ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗੇ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ।

''ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਕਲ੍ਯਾਣਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ'ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਮਾਹੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਦ੍ਦਸੰ – ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਅਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੋ ਕਿਰ, ਭੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਯੇ ਏਵੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਅਞ੍ਞਥਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਤੇਸੰ ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ; ਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਯਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਞਾਤੰ ਸਾਮੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਾਮੰ ਵਿਦਿਤੰ ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਨਾਨੁਜਾਨਾਮਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗੇ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ।

੩੦੩. ''ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯੰ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਸ੍ਸ ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯੰ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ। ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਾਕੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ [ਉਪਪਜ੍ਜੰ ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰) ਉਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਤਿ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯ ਸੰਸਨ੍ਦੇਤਬ੍ਬਾ] ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ।

''ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੰ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯੰ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਸ੍ਸ ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੰ

ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ। ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ।

''ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ , ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ। ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ।

''ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ , ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ। ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ।

''ਇਤਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਂ ਅਭਬ੍ਬਂ ਅਭਬ੍ਬਾਭਾਸਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਂ ਅਭਬ੍ਬਂ ਭਬ੍ਬਾਭਾਸਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਂ ਭਬ੍ਬਞ੍ਚੇਵ ਭਬ੍ਬਾਭਾਸਞ੍ਚ, ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਂ ਭਬ੍ਬਂ ਅਭਬ੍ਬਾਭਾਸ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੪. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

'''ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਛ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਛ ਫਸ੍ਸਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮਨੋਪਵਿਚਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਸਤ੍ਤਪਦਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਤ੍ਰ ਇਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਇਦਂ ਪਜਹਥ, ਤਯੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਤਿ ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਮਾਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਗਣਮਨੁਸਾਸਿਤੁਮਰਹਤਿ, ਸੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯੋਗ੍ਗਾਚਰਿਯਾਨਂ [ਯੋਗਾਚਰਿਯਾਨਂ (ਕ॰)] ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥੀ'ਤਿ – ਅਯਮੁਦ੍ਦੇਸੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗਸ੍ਸ।

੩੦੫. '''ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? 'ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਸੋਤਾਯਤਨਂ ਘਾਨਾਯਤਨਂ ਜਿਵ੍ਹਾਯਤਨਂ ਕਾਯਾਯਤਨਂ ਮਨਾਯਤਨਂ – ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

‘‘‘ਛ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ । ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ‘ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੰ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨੰ ਰਸਾਯਤਨੰ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨੰ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੰ – ਛ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

‘‘‘ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ – ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

‘‘‘ਛ ਫਸ੍ਸਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ – ਛ ਫਸ੍ਸਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

‘‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮਨੋਪਵਿਚਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ‘ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੀਯੰ ਰੂਪੰ ਉਪਵਿਚਰਤਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੀਯੰ ਰੂਪੰ ਉਪਵਿਚਰਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਟ੍ਠਾਨੀਯੰ ਰੂਪੰ ਉਪਵਿਚਰਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧੰ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੀਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਉਪਵਿਚਰਤਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੀਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਉਪਵਿਚਰਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਟ੍ਠਾਨੀਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਉਪਵਿਚਰਤਿ। ਇਤਿ ਛ ਸੋਮਨਸ੍ਸੂਪਵਿਚਾਰਾ, ਛ ਦੋਮਨਸ੍ਸੂਪਵਿਚਾਰਾ, ਛ ਉਪੇਕ੍ਖੂਪਵਿਚਾਰਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮਨੋਪਵਿਚਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੦੬. ‘‘‘ਛਤ੍ਤਿੰਸ ਸਤ੍ਤਪਦਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ [ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਾਨਿ (?)] ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ, ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ [ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਾਨਿ (ਟੀਕਾ)] ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ, ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ, ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ, ਛ ਗੇਹਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾਨਿ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਰੂਪਾਨੰ ਇਟ੍ਠਾਨੰ ਕਨ੍ਤਾਨੰ ਮਨਾਪਾਨੰ ਮਨੋਰਮਾਨੰ ਲੋਕਾਮਿਸਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਪਟਿਲਾਭੰ ਵਾ ਪਟਿਲਾਭਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬੰ ਅਤੀਤੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਵਿਪਰਿਣਤੰ ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯੰ ਏਵਰੂਪੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਗੇਹਸਿਤੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਸਦ੍ਦਾਨੰ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਗਨ੍ਧਾਨੰ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਰਸਾਨੰ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਇਟ੍ਠਾਨੰ ਕਨ੍ਤਾਨੰ ਮਨਾਪਾਨੰ...ਪੇ॰... ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯੰ ਏਵਰੂਪੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਗੇਹਸਿਤੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਇਮਾਨਿ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾਨਿ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ? ਰੂਪਾਨੰਤ੍ਵੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੰ [ਵਿਪਰਿਣਾਮੰ ਵਿਰਾਗੰ ਨਿਰੋਧੰ (ਕ॰)], ‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਰੂਪਾ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯੰ ਏਵਰੂਪੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਸਦ੍ਦਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਗਨ੍ਧਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਰਸਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਧਮ੍ਮਾਨੰਤ੍ਵੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੰ, ‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯੰ ਏਵਰੂਪੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਇਮਾਨਿ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ।

੩੦੭. ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾਨਿ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਰੂਪਾਨੰ...ਪੇ॰... ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਸਦ੍ਦਾਨੰ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਗਨ੍ਧਾਨੰ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਰਸਾਨੰ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ

ਇਟ੍ਠਾਨੰ ਕਨ੍ਤਾਨੰ ਮਨਾਪਾਨੰ ਮਨੋਰਮਾਨੰ ਲੋਕਾਮਿਸਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਅਪ੍ਪਟਿਲਾਭੰ ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਲਾਭਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬੰ ਅਤੀਤੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਵਿਪਰਿਣਤੰ ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯੰ ਏਵਰੂਪੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਗੇਹਸਿਤੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਇਮਾਨਿ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾਨਿ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ? ਰੂਪਾਨੰਤ੍ਵੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੰ, ‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਰੂਪਾ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇਸੁ ਪਿਹੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ – ‘ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ [ਕਦਾਸ੍ਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਨਾਮਾਹੰ ਤਦਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਦਰਿਯਾ ਏਤਰਹਿ ਆਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇਸੁ ਪਿਹੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪਯਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਿਹਪਚ੍ਚਯਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯੰ ਏਵਰੂਪੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਸਦ੍ਦਾਨੰਤ੍ਵੇਵ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਰਸਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਧਮ੍ਮਾਨੰਤ੍ਵੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੰ, ‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇਸੁ ਪਿਹੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ – ‘ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ ਨਾਮਾਹੰ ਤਦਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਦਰਿਯਾ ਏਤਰਹਿ ਆਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇਸੁ ਪਿਹੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪਯਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਿਹਪਚ੍ਚਯਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯੰ ਏਵਰੂਪੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਇਮਾਨਿ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ।

੩੦੮. ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ? ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਬਾਲਸ੍ਸ ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ( ) [(ਮਨ੍ਦਸ੍ਸ) (ਕ॰)] ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਨੋਧਿਜਿਨਸ੍ਸ ਅਵਿਪਾਕਜਿਨਸ੍ਸ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ। ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਰੂਪੰ ਸਾ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ [ਸਾਯੰ (ਕ॰)] ਉਪੇਕ੍ਖਾ ‘ਗੇਹਸਿਤਾ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧੰ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਬਾਲਸ੍ਸ ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਨੋਧਿਜਿਨਸ੍ਸ ਅਵਿਪਾਕਜਿਨਸ੍ਸ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ। ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਧਮ੍ਮੰ ਸਾ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ‘ਗੇਹਸਿਤਾ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮਾ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ? ਰੂਪਾਨੰਤ੍ਵੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੰ, ‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਰੂਪਾ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ। ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਰੂਪੰ ਸਾ ਅਤਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ‘ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਦ੍ਦਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਗਨ੍ਧਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਰਸਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰਤ੍ਵੇਵ... ਧਮ੍ਮਾਨੰਤ੍ਵੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੰ, ‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ। ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਧਮ੍ਮੰ ਸਾ ਅਤਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ‘ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮਾ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ। ‘ਛਤ੍ਤਿੰਸ ਸਤ੍ਤਪਦਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੦੯. ‘‘ਤਤ੍ਰ ਇਦੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਇਦੰ ਪਜਹਥਾ’’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ; ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ ਤਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਾਨਿ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਨਿ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਜਹਥ, ਤਾਨਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਥ। ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ ਤਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਾਨਿ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਨਿ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਜਹਥ, ਤਾਨਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਥ। ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਾ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਾ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਾ ਪਜਹਥ, ਤਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਥ। ਏਵਮੇਤਾਸੰ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਤਾਸੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ ਤਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਾਨਿ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਨਿ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਜਹਥ, ਤਾਨਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਥ। ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਾ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਾ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਨਿ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਜਹਥ, ਤਾਨਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਥ। ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

੩੧੦. ‘‘ਅਤ੍ਥਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਏਕਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਤਸਿਤਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਿਤਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਰੂਪੇਸੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਦ੍ਦੇਸੁ , ਅਤ੍ਥਿ ਗਨ੍ਧੇਸੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਰਸੇਸੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ – ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਿਤਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਏਕਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਤਸਿਤਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਨਿਸ੍ਸਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨਿਸ੍ਸਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਨਿਸ੍ਸਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨਿਸ੍ਸਿਤਾ – ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਏਕਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਤਸਿਤਾ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਯੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਏਕਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਤਸਿਤਾ ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤੰ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਯੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਿਤਾ ਤੰ ਪਜਹਥ, ਤੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਥ। ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਅਤਮ੍ਮਯਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਤਮ੍ਮਯਤੰ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਯੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਏਕਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਤਸਿਤਾ ਤੰ ਪਜਹਥ, ਤੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਥ। ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤਿ। ‘ਤਤ੍ਰ ਇਦੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਇਦੰ ਪਜਹਥਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੧੧. ‘‘‘ਤਯੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਤਿ, ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਮਾਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਗਣਮਨੁਸਾਸਿਤੁਮਰਹਤੀ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ; ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਹਿਤੇਸੀ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ – ‘ਇਦੰ ਵੋ ਹਿਤਾਯ, ਇਦੰ ਵੋ ਸੁਖਾਯਾ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸੋਤੰ ਓਦਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ , ਵੋਕ੍ਕਮ੍ਮ ਚ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਨ ਚੇਵ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ, ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਤਿ, ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਮਾਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਗਣਮਨੁਸਾਸਿਤੁਮਰਹਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਹਿਤੇਸੀ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ – ‘ਇਦੰ ਵੋ ਹਿਤਾਯ, ਇਦੰ ਵੋ ਸੁਖਾਯਾ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਕਚ੍ਚੇ ਸਾਵਕਾ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸੋਤੰ ਓਦਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਵੋਕ੍ਕਮ੍ਮ ਚ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ; ਏਕਚ੍ਚੇ ਸਾਵਕਾ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ, ਸੋਤੰ ਓਦਹਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਵੋਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ । ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਨ ਚੇਵ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ; ਨ ਚ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਅਤ੍ਤਮਨਤੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ। ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਚ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਚ – ਤਦੁਭਯੰ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਤਿ, ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਮਾਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਗਣਮਨੁਸਾਸਿਤੁਮਰਹਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਹਿਤੇਸੀ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ – 'ਇਦੰ ਵੋ ਹਿਤਾਯ, ਇਦੰ ਵੋ ਸੁਖਾਯਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤਿ, ਸੋਤੰ ਓਦਹਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਵੋਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਮਨਤਞ੍ਚ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ, ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਤਿ, ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਮਾਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਗਣਮਨੁਸਾਸਿਤੁਮਰਹਤਿ। 'ਤਯੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਤਿ, ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਮਾਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਗਣਮਨੁਸਾਸਿਤੁਮਰਹਤੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੧੨. '''ਸੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯੋਗ੍ਗਾਚਰਿਯਾਨੰ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਹਤ੍ਥਿਦਮਕੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਤ੍ਥਿਦਮ੍ਮੋ ਸਾਰਿਤੋ ਏਕੰਯੇਵ ਦਿਸੰ ਧਾਵਤਿ – ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੰ ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਵਾ ਉਤ੍ਤਰੰ ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਵਾ। ਅਸ੍ਸਦਮਕੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਦਮ੍ਮੋ ਸਾਰਿਤੋ ਏਕਞ੍ਞੇਵ ਦਿਸੰ ਧਾਵਤਿ – ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੰ ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਵਾ ਉਤ੍ਤਰੰ ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਵਾ। ਗੋਦਮਕੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗੋਦਮ੍ਮੋ ਸਾਰਿਤੋ ਏਕੰਯੇਵ ਦਿਸੰ ਧਾਵਤਿ – ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੰ ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਵਾ ਉਤ੍ਤਰੰ ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਵਾ। ਤਥਾਗਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮੋ ਸਾਰਿਤੋ ਅਟ੍ਠ ਦਿਸਾ ਵਿਧਾਵਤਿ। ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਅਯੰ ਏਕਾ ਦਿਸਾ; ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਅਯੰ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ; ਸੁਭਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ – ਅਯੰ ਤਤਿਯਾ ਦਿਸਾ; ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ 'ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ'ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਚਤੁਤ੍ਥੀ ਦਿਸਾ; ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ 'ਅਨਨ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਪਞ੍ਚਮੀ ਦਿਸਾ; ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ 'ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ'ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਛਟ੍ਠੀ ਦਿਸਾ; ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਸਤ੍ਤਮੀ ਦਿਸਾ; ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯੰ ਅਟ੍ਠਮੀ ਦਿਸਾ। ਤਥਾਗਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮੋ ਸਾਰਿਤੋ ਇਮਾ ਅਟ੍ਠ ਦਿਸਾ ਵਿਧਾਵਤਿ। 'ਸੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯੋਗ੍ਗਾਚਰਿਯਾਨੰ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਉਦ੍ਦੇਸਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੩੧੩. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਉਦ੍ਦੇਸਵਿਭਙ੍ਗੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਤਥਾ ਤਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ ਯਥਾ ਯਥਾ [ਯਥਾ ਯਥਾਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਅਵਿਸਟੰ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਸਣ੍ਠਿਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਵਿਸਟੇ ਸਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਸਣ੍ਠਿਤੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਤੋ ਆਯਤਿੰ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਮ੍ਭਵੋ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਾਵਿਸਿ।

੩੧੪. ਅਥ ਖੋ ਤੇਸੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ, ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਇਦੰ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਤਥਾ ਤਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ ਯਥਾ ਯਥਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਅਵਿਸਟੰ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਸਣ੍ਠਿਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਵਿਸਟੇ ਸਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਸਣ੍ਠਿਤੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਤੋ ਆਯਤਿੰ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਮ੍ਭਵੋ ਨ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ਅਥ ਖੋ ਤੇਸੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਯੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ; ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜਿਤੁੰ। ਯੰਨੂਨ ਮਯੰ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੰ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿੰਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ –

''ਇਦੰ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਤਥਾ ਤਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ ਯਥਾ ਯਥਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਅਵਿਸਟੰ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਸਣ੍ਠਿਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਵਿਸਟੇ ਸਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਸਣ੍ਠਿਤੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਤੋ ਆਯਤਿੰ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਮ੍ਭਵੋ ਨ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਤੇਸੰ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ, ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਇਦੰ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਤਥਾ ਤਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਯਥਾ ਯਥਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਅਵਿਸਟੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਸਣ੍ਠਿਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਵਿਸਟੇ ਸਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਸਣ੍ਠਿਤੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਤੋ ਆਯਤਿੰ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਮ੍ਭਵੋ ਨ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ''ਤੇਸੰ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜਿਤੁੰ। ਯੰਨੂਨ ਮਯੰ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੰ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ – ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ''ਤਿ।

੩੧੫. '''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਾਰਤ੍ਥਿਕੋ ਸਾਰਗਵੇਸੀ ਸਾਰਪਰਿਯੇਸਨੰ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਮੂਲੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਖਨ੍ਧੰ ਸਾਖਾਪਲਾਸੇ ਸਾਰੰ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਏਵੰ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨੰ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤੇ ਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਤਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹੇ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਥ। ਸੋ ਹਾਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਜਾਨੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ ਞਾਣਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰਯੇਵ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ; ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ'''ਤਿ। 'ਅਦ੍ਧਾਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਭਗਵਾ ਜਾਨੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ ਞਾਣਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰਯੇਵ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ; ਯਥਾ ਨੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਮ। ਅਪਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨੰ

ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਅਗਰੁਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ’ਤਿ। ‘ਤੇਨ ਹਾਵੁਸੋ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘ਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਤਥਾ ਤਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਯਥਾ ਯਥਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਸਟਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਵਿਸਟੇ ਸਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਤੋ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਮ੍ਭਵੋ ਨ ਹੋਤੀ’ਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ।

੩੧੬. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸਟਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ [...ਗਥਿਤਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ [...ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸਟਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੀ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ; ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸਟਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਆਵੁਸੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸਟਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੩੧੭. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਸਟਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਨ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਨ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਸਟਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ । ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੀ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਨ ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਨ ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਨ ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਸਟਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਸਟਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੩੧੮. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ [ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਜਪੀਤਿਸੁਖਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਸਮਾਧਿਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਸਮਾਧਿਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ [ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੩੧੯. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ , ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ [ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ…ਪੇ॰… ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਨ ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਨ ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਨ ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ…ਪੇ॰… ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਸਮਾਧਿਜਪੀਤਿਸੁਖਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਨ ਸਮਾਧਿਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਨ ਸਮਾਧਿਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਨ ਸਮਾਧਿਜਪੀਤਿਸੁਖਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ…ਪੇ॰… ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਨੁਸਾਰਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ ਨ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਨ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਸ੍ਸਾਦਵਿਨਿਬਨ੍ਧਂ ਨ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਸ੍ਸਾਦਸਂਯੋਜਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ [ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਸਣ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੩੨੦. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਅਨੁਪਾਦਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਰੂਪਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਉਤ੍ਤਾਸਵਾ ਚ ਹੋਤਿ ਵਿਘਾਤਵਾ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ ਚ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਵੇਦਨਂ …ਪੇ॰… ਸਞ੍ਞਂ… ਸਙ੍ਖਾਰੇ… ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਉਤ੍ਤਾਸਵਾ ਚ ਹੋਤਿ ਵਿਘਾਤਵਾ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ ਚ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨੁਪਾਦਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ।

੩੨੧. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਅਨੁਪਾਦਾਨਾ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਰੂਪਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨ ਚ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਨ ਚੇਵੁਤ੍ਤਾਸਵਾ [ਨ ਚ ਉਤ੍ਤਾਸਵਾ (ਸੀ॰)] ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਵਿਘਾਤਵਾ ਨ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਨ ਵੇਦਨਂ... ਨ ਸਞ੍ਞਂ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਨ ਚੇਵੁਤ੍ਤਾਸਵਾ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਵਿਘਾਤਵਾ ਨ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨੁਪਾਦਾ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਤਥਾ ਤਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ ਯਥਾ ਯਥਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਸਟਂ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਵਿਸਟੇ ਸਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਤੋ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਮ੍ਭਵੋ ਨ ਹੋਤੀ’ਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਚ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ; ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ।

੩੨੨. ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਤਥਾ ਤਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ ਯਥਾ ਯਥਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਸਟਂ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਵਿਸਟੇ ਸਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਤੋ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਮ੍ਭਵੋ ਨ ਹੋਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ, ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਤਥਾ ਤਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਯਥਾ ਯਥਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਸਟਂ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਵਿਸਟੇ ਸਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਸਣ੍ਠਿਤੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਤੋ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਮ੍ਭਵੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ? ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ

ਭਗਵਤਾ ਸंਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥं ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥं ਵਿਭਜਿਤੁं। ਯंਨੂਨ ਮਯं ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤं ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨं ਏਤਮਤ੍ਥं ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ।

''ਅਥ ਖੋ ਮਯं, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਮ੍ਹ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤं ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨं ਏਤਮਤ੍ਥं ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹ। ਤੇਸं ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਇਮੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

''ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ; ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ। ਮं ਚੇਪਿ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਮਤ੍ਥं ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਏਵਮੇਵं ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯं ਯਥਾ ਤं ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਬ੍ਯਾਕਤं। ਏਸੋ ਚੇਵੇਤਸ੍ਸ [ਏਸੋ ਚੇਤਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਏਸੋ ਚੇਵ ਤਸ੍ਸ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕं॰), ਏਸੋਯੇਵ ਤਸ੍ਸ (ਕ॰)] ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਨं ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤं ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤं ਨਿਟ੍ਠਿਤं ਅਟ੍ਠਮं।

੮. ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤं

੩੨੩. ਏਵं ਮੇ ਸੁਤं – ਏਕं ਸਮਯं ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯं ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁं। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗं ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤं ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕं ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵं, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁं। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਨ ਕਾਮਸੁਖਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਹੀਨं ਗਮ੍ਮं ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕं ਅਨਰਿਯं ਅਨਤ੍ਥਸंਹਿਤं, ਨ ਚ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਦੁਕ੍ਖं ਅਨਰਿਯं ਅਨਤ੍ਥਸंਹਿਤं। ਏਤੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ [ਏਤੇ ਖੋ (ਸੀ॰), ਏਤੇ ਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕं॰ ਪੀ॰)], ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸंਵਤ੍ਤਤਿ। ਉਸ੍ਸਾਦਨਞ੍ਚ ਜਞ੍ਞਾ, ਅਪਸਾਦਨਞ੍ਚ ਜਞ੍ਞਾ; ਉਸ੍ਸਾਦਨਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਅਪਸਾਦਨਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਨੇਵੁਸ੍ਸਾਦੇਯ੍ਯ, ਨ ਅਪਸਾਦੇਯ੍ਯ [ਨਾਪਸਾਦੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰)], ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਦੇਸੇਯ੍ਯ। ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯं ਜਞ੍ਞਾ; ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯं ਞਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤं ਸੁਖਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਰਹੋਵਾਦं ਨ ਭਾਸੇਯ੍ਯ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਨ ਖੀਣं [ਨਾਤਿਖੀਣं (ਸ੍ਯਾ॰ ਕं॰ ਕ॰)] ਭਣੇ। ਅਤਰਮਾਨੋਵ ਭਾਸੇਯ੍ਯ, ਨੋ ਤਰਮਾਨੋ। ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿं ਨਾਭਿਨਿਵੇਸੇਯ੍ਯ, ਸਮਞ੍ਞं ਨਾਤਿਧਾਵੇਯ੍ਯਾਤਿ – ਅਯਮੁਦ੍ਦੇਸੋ ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗਸ੍ਸ।

੩੨੪. '''ਨ ਕਾਮਸੁਖਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਹੀਨं ਗਮ੍ਮं ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕं ਅਨਰਿਯं ਅਨਤ੍ਥਸंਹਿਤं, ਨ ਚ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਦੁਕ੍ਖं ਅਨਰਿਯं ਅਨਤ੍ਥਸंਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤं ਵੁਤ੍ਤं; ਕਿਞ੍ਚੇਤं ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤं? ਯੋ ਕਾਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸੁਖਿਨੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੁਯੋਗੋ ਹੀਨੋ ਗਮ੍ਮੋ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕੋ ਅਨਰਿਯੋ ਅਨਤ੍ਥਸंਹਿਤੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਯੋ ਕਾਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸੁਖਿਨੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੁਯੋਗं ਅਨਨੁਯੋਗੋ ਹੀਨं ਗਮ੍ਮं ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕं ਅਨਰਿਯं ਅਨਤ੍ਥਸंਹਿਤं, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਯੋ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਅਨਰਿਯੋ ਅਨਤ੍ਥਸंਹਿਤੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਯੋ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗं ਅਨਨੁਯੋਗੋ ਦੁਕ੍ਖं ਅਨਰਿਯं ਅਨਤ੍ਥਸंਹਿਤं, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। 'ਨ

ਕਾਮਸੁਖਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਹੀਨਂ ਗਮ੍ਮਂ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਨ ਚ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੨੫. '''ਏਤੇ ਖੋ ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ , ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। 'ਏਤੇ ਖੋ ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੨੬. '''ਉਸ੍ਸਾਦਨਞ੍ਚ ਜਞ੍ਞਾ, ਅਪਸਾਦਨਞ੍ਚ ਜਞ੍ਞਾ; ਉਸ੍ਸਾਦਨਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਅਪਸਾਦਨਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਨੇਵੁਸ੍ਸਾਦੇਯ੍ਯ, ਨ ਅਪਸਾਦੇਯ੍ਯ, ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਦੇਸੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਸ੍ਸਾਦਨਾ ਚ ਹੋਤਿ ਅਪਸਾਦਨਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ? 'ਯੇ ਕਾਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸੁਖਿਨੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਹੀਨਂ ਗਮ੍ਮਂ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਦੁਕ੍ਖਾ ਸਉਪਘਾਤਾ ਸਉਪਾਯਾਸਾ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ [ਇਤਿ ਪਰਂ (ਕ॰)] ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਪਸਾਦੇਤਿ।

'''ਯੇ ਕਾਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸੁਖਿਨੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਹੀਨਂ ਗਮ੍ਮਂ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਦੁਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪਘਾਤਾ ਅਨੁਪਾਯਾਸਾ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਉਸ੍ਸਾਦੇਤਿ।

'''ਯੇ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਦੁਕ੍ਖਾ ਸਉਪਘਾਤਾ ਸਉਪਾਯਾਸਾ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਪਸਾਦੇਤਿ।

'''ਯੇ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਦੁਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪਘਾਤਾ ਅਨੁਪਾਯਾਸਾ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਉਸ੍ਸਾਦੇਤਿ।

'''ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਭਵਸਂਯੋਜਨਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਦੁਕ੍ਖਾ ਸਉਪਘਾਤਾ ਸਉਪਾਯਾਸਾ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਪਸਾਦੇਤਿ।

'''ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਭਵਸਂਯੋਜਨਂ ਪਹੀਨਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਦੁਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪਘਾਤਾ ਅਨੁਪਾਯਾਸਾ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਉਸ੍ਸਾਦੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਸ੍ਸਾਦਨਾ ਚ ਹੋਤਿ ਅਪਸਾਦਨਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ।

੩੨੭. ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵੁਸ੍ਸਾਦਨਾ ਹੋਤਿ ਨ ਅਪਸਾਦਨਾ, ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਚ [ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਵ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]? 'ਯੇ ਕਾਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸੁਖਿਨੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਹੀਨਂ ਗਮ੍ਮਂ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਦੁਕ੍ਖਾ ਸਉਪਘਾਤਾ ਸਉਪਾਯਾਸਾ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ – ਨ ਏਵਮਾਹ। 'ਅਨੁਯੋਗੋ ਚ ਖੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਦੇਸੇਤਿ।

'''ਯੇ ਕਾਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸੁਖਿਨੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਹੀਨਂ ਗਮ੍ਮਂ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਦੁਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪਘਾਤਾ ਅਨੁਪਾਯਾਸਾ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ – ਨ ਏਵਮਾਹ। 'ਅਨਨੁਯੋਗੋ ਚ ਖੋ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਦੇਸੇਤਿ।

‘‘‘ਯੇ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਦੁਕ੍ਖਾ ਸਉਪਘਾਤਾ ਸਉਪਾਯਾਸਾ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ – ਨ ਏਵਮਾਹ। ‘ਅਨੁਯੋਗੋ ਚ ਖੋ , ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਦੇਸੇਤਿ।

‘‘‘ਯੇ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਦੁਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪਘਾਤਾ ਅਨੁਪਾਯਾਸਾ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ – ਨ ਏਵਮਾਹ। ‘ਅਨਨੁਯੋਗੋ ਚ ਖੋ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਦੇਸੇਤਿ।

‘‘‘ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਭਵਸਂਯੋਜਨਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਦੁਕ੍ਖਾ ਸਉਪਘਾਤਾ ਸਉਪਾਯਾਸਾ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ – ਨ ਏਵਮਾਹ । ‘ਭਵਸਂਯੋਜਨੇ ਚ ਖੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੇ ਭਵੋਪਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤੀ’ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਦੇਸੇਤਿ।

‘‘‘ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਭਵਸਂਯੋਜਨਂ ਪਹੀਨਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਦੁਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪਘਾਤਾ ਅਨੁਪਾਯਾਸਾ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ – ਨ ਏਵਮਾਹ। ‘ਭਵਸਂਯੋਜਨੇ ਚ ਖੋ ਪਹੀਨੇ ਭਵੋਪਿ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤੀ’ਤਿ – ਇਤਿ ਵਦਂ ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਦੇਸੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵੁਸ੍ਸਾਦਨਾ ਹੋਤਿ ਨ ਅਪਸਾਦਨਾ, ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਚ। ‘ਉਸ੍ਸਾਦਨਞ੍ਚ ਜਞ੍ਞਾ, ਅਪਸਾਦਨਞ੍ਚ ਜਞ੍ਞਾ; ਉਸ੍ਸਾਦਨਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਅਪਸਾਦਨਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਨੇਵੁਸ੍ਸਾਦੇਯ੍ਯ, ਨ ਅਪਸਾਦੇਯ੍ਯ, ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਦੇਸੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੨੮. ‘‘‘ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਜਞ੍ਞਾ; ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ। ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਮਸੁਖਂ ਮੀਲ਼੍ਹਸੁਖਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੁਖਂ ਅਨਰਿਯਸੁਖਂ। ‘ਨ ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਂ ਏਤਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸਾ’ਤਿ – ਵਦਾਮਿ। ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਂ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਂ ਉਪਸਮਸੁਖਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਸੁਖਂ। ‘ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਂ, ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਂ ਏਤਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸਾ’ਤਿ – ਵਦਾਮਿ । ‘ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਜਞ੍ਞਾ ; ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੨੯. ‘‘‘ਰਹੋਵਾਦਂ ਨ ਭਾਸੇਯ੍ਯ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਨ ਖੀਣਂ ਭਣੇ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਜਞ੍ਞਾ ਰਹੋਵਾਦਂ ਅਭੂਤਂ ਅਤਚ੍ਛਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਸਸਕ੍ਕਂ [ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਂ (ਕ॰)] ਤਂ ਰਹੋਵਾਦਂ ਨ ਭਾਸੇਯ੍ਯ। ਯਮ੍ਪਿ ਜਞ੍ਞਾ ਰਹੋਵਾਦਂ ਭੂਤਂ ਤਚ੍ਛਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਤਸ੍ਸਪਿ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ ਅਵਚਨਾਯ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਜਞ੍ਞਾ ਰਹੋਵਾਦਂ ਭੂਤਂ ਤਚ੍ਛਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਤਤ੍ਰ ਕਾਲਞ੍ਞੂ ਅਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਰਹੋਵਾਦਸ੍ਸ ਵਚਨਾਯ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਜਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਖੀਣਵਾਦਂ ਅਭੂਤਂ ਅਤਚ੍ਛਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਸਸਕ੍ਕਂ ਤਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਖੀਣਵਾਦਂ ਨ ਭਾਸੇਯ੍ਯ। ਯਮ੍ਪਿ ਜਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਖੀਣਵਾਦਂ ਭੂਤਂ ਤਚ੍ਛਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਤਸ੍ਸਪਿ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ ਅਵਚਨਾਯ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਜਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਖੀਣਵਾਦਂ ਭੂਤਂ ਤਚ੍ਛਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਤਤ੍ਰ ਕਾਲਞ੍ਞੂ ਅਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਖੀਣਵਾਦਸ੍ਸ ਵਚਨਾਯ। ‘ਰਹੋਵਾਦਂ ਨ ਭਾਸੇਯ੍ਯ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਨ ਖੀਣਂ ਭਣੇ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੩੦. '''ਅਤਰਮਾਨੋਵ ਭਾਸੇਯ੍ਯ ਨੋ ਤਰਮਾਨੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਰਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਤੋ ਕਾਯੋਪਿ ਕਿਲਮਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਉਪਹਞ੍ਞਤਿ [ਊਹਞ੍ਞਤਿ (ਸੀ॰)], ਸਰੋਪਿ ਉਪਹਞ੍ਞਤਿ [ਊਹਞ੍ਞਤਿ (ਸੀ॰)], ਕਣ੍ਠੋਪਿ ਆਤੁਰੀਯਤਿ, ਅਵਿਸਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ ਤਰਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤੰ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਰਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਤੋ ਕਾਯੋਪਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪਹਞ੍ਞਤਿ, ਸਰੋਪਿ ਨ ਉਪਹਞ੍ਞਤਿ, ਕਣ੍ਠੋਪਿ ਨ ਆਤੁਰੀਯਤਿ, ਵਿਸਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ ਅਤਰਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤੰ। 'ਅਤਰਮਾਨੋਵ ਭਾਸੇਯ੍ਯ, ਨੋ ਤਰਮਾਨੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੩੧. '''ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿੰ ਨਾਭਿਨਿਵੇਸੇਯ੍ਯ, ਸਮਞ੍ਞੰ ਨਾਤਿਧਾਵੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਤਿਸਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਦੇਵੇਕਚ੍ਚੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ 'ਪਾਤੀ'ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਪਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ , 'ਵਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ [ਵਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਸਰਾਵ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਧਾਰੋਪ'ਨ੍ਤਿ [ਹਰੋਸਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਪੋਣ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਪਿਸੀਲਵ'ਨ੍ਤਿ [ਪਿਸੀਲਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਿਪਿਲਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਯਥਾ ਯਥਾ ਨੰ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ [ਪਰਾਮਸ੍ਸ (ਸੀ॰)] ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ , ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਤਿਸਾਰੋ।

੩੩੨. ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਨਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਨਤਿਸਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਦੇਵੇਕਚ੍ਚੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ 'ਪਾਤੀ'ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਪਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਵਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਸਰਾਵ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਧਾਰੋਪ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਪੋਣ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, 'ਪਿਸੀਲਵ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਯਥਾ ਯਥਾ ਨੰ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਇਦੰ ਕਿਰ ਮੇ [ਇਦੰ ਕਿਰ ਤੇ ਚ (ਕ॰)] ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੋਹਰਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵੋਹਰਤਿ ਅਪਰਾਮਸੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਨਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਨਤਿਸਾਰੋ। 'ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿੰ ਨਾਭਿਨਿਵੇਸੇਯ੍ਯ ਸਮਞ੍ਞੰ ਨਾਤਿਧਾਵੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੩੩. ''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਕਾਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸੁਖਿਨੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੁਯੋਗੋ ਹੀਨੋ ਗਮ੍ਮੋ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕੋ ਅਨਰਿਯੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਕਾਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸੁਖਿਨੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੁਯੋਗੰ ਅਨਨੁਯੋਗੋ ਹੀਨੰ ਗਮ੍ਮੰ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕੰ ਅਨਰਿਯੰ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੰ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਰਣੋ।

੩੩੪. ''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਅਨਰਿਯੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੰ ਅਨਨੁਯੋਗੋ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਨਰਿਯੰ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੰ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਰਣੋ।

੩੩੫. ''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਯੰ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ । ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਰਣੋ।

੩੩੬. ''ਤਤ੍ਰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਯੰ ਉਸ੍ਸਾਦਨਾ ਚ ਅਪਸਾਦਨਾ ਚ ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਯੰ ਨੇਵੁਸ੍ਸਾਦਨਾ ਚ ਨ ਅਪਸਾਦਨਾ ਚ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਚ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਰਣੋ।

੩੩੭. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮਿਦਂ ਕਾਮਸੁਖਂ ਮੀਲ੍ਹਸੁਖਂ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਸੁਖਂ ਅਨਰਿਯਸੁਖਂ , ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮਿਦਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਂ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਂ ਉਪਸਮਸੁਖਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਸੁਖਂ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਰਣੋ।

੩੩੮. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਰਹੋਵਾਦੋ ਅਭੂਤੋ ਅਤਚ੍ਛੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਰਹੋਵਾਦੋ ਭੂਤੋ ਤਚ੍ਛੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਰਹੋਵਾਦੋ ਭੂਤੋ ਤਚ੍ਛੋ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਰਣੋ।

੩੩੯. ‘‘ਤਤ੍ਰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਖੀਣਵਾਦੋ ਅਭੂਤੋ ਅਤਚ੍ਛੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਖੀਣਵਾਦੋ ਭੂਤੋ ਤਚ੍ਛੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਖੀਣਵਾਦੋ ਭੂਤੋ ਤਚ੍ਛੋ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਰਣੋ।

੩੪੦. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮਿਦਂ ਤਰਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਯਮਿਦਂ ਅਤਰਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਰਣੋ।

੩੪੧. ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਤਿਸਾਰੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ। ਤਤ੍ਰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਨਭਿਨਿਵੇਸੋ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਨਤਿਸਾਰੋ, ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ; ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਰਣੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਸਰਣਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮ, ਅਰਣਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮ; ਸਰਣਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਰਣਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਰਣਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਸੁਭੂਤਿ ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਰਣਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪੨. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਮਗਧੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਯੇਨ ਰਾਜਗਹਂ ਤਦਵਸਰਿ; ਯੇਨ ਭਗ੍ਗਵੋ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗ੍ਗਵਂ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਚੇ ਤੇ, ਭਗ੍ਗਵ, ਅਗਰੁ ਵਿਹਰੇਮੁ ਆਵੇਸਨੇ [ਵਿਹਰਾਮਾਵੇਸਨੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਵਿਹਰਾਮ ਨਿਵੇਸਨੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਵਿਹਰੇਮੁ ਨਿਵੇਸਨੇ (ਕ॰)] ਏਕਰਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਨ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਰੁ। ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਤ੍ਥ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਪਠਮਂ ਵਾਸੂਪਗਤੋ। ਸਚੇ ਸੋ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਹਰਥ [ਵਿਹਰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਯਥਾਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ ਨਾਮ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਾਵੇਸਨੇ [ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਨਿਵੇਸਨੇ (ਸਜਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਪਠਮੰ ਵਾਸੂਪਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਚੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਗਰੁ ਵਿਹਰੇਮੁ ਆਵੇਸਨੇ ਏਕਰਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਉਰੁਨ੍ਦੰ, ਆਵੁਸੋ [ਉਰੂਨ੍ਦੰ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰), ਉਰੂਦ੍ਧੰ (ਕ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨ ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ], ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਾਵੇਸਨੰ। ਵਿਹਰਤਾਯਸ੍ਮਾ ਯਥਾਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਾਵੇਸਨੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੰ [ਤਿਣਸਨ੍ਥਰਿਕੰ (ਸੀ॰), ਤਿਣਸਨ੍ਥਰਕੰ (ਸਜਾ॰ ਕੰ॰)] ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁੰ ਕਾਯੰ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖੰ ਸਤਿੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਬਹੁਦੇਵ ਰਤ੍ਤਿੰ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਵੀਤਿਨਾਮੇਸਿ। ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ ਬਹੁਦੇਵ ਰਤ੍ਤਿੰ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਵੀਤਿਨਾਮੇਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਪਾਸਾਦਿਕੰ ਖੋ ਅਯੰ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਇਰਿਯਤਿ। ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੰਸਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ? ਕੋ ਵਾ ਤੇ ਸਤ੍ਥਾ? ਕਸ੍ਸ ਵਾ ਤ੍ਵੰ ਧਮ੍ਮੰ ਰੋਚੇਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਥਾਵੁਸੋ, ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਸਕਜਪੁਤ੍ਤੋ ਸਕਜਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਤੰ ਖੋ ਪਨ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਗੋਤਮੰ ਏਵੰ ਕਲਜਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤੋ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ । ਤਾਹੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਸੋ ਚ ਮੇ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ। ਤਸ੍ਸ ਚਾਹੰ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਰੋਚੇਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਕਹੰ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤਰਹਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਵਿਹਰਤਿ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’’ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਾਵੁਸੋ, ਉਤ੍ਤਰੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਸਾਵਤ੍ਥਿ ਨਾਮ ਨਗਰੰ। ਤਤ੍ਥ ਸੋ ਭਗਵਾ ਏਤਰਹਿ ਵਿਹਰਤਿ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’’ਤਿ। ‘‘ਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬੋ ਪਨ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੋ ਭਗਵਾ; ਦਿਸ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਜਾਨੇਯਜਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬੋ ਸੋ ਭਗਵਾ; ਦਿਸ੍ਵਾ ਚਾਹੰ ਨ ਜਾਨੇਯਜ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਮਮਞ੍ਹ ਖ੍ਵਾਯੰ [ਮੰ ਤ੍ਵਾਯੰ (ਸੀ॰), ਮਮੰ ਖ੍ਵਾਯੰ (ਸਜਾ॰ ਕੰ॰), ਮੰ ਖ੍ਵਾਯੰ (ਪੀ॰)] ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਯੰਨੂਨਸ੍ਸਾਹੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਯਜ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਧਮ੍ਮੰ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

੩੪੩. ‘‘‘ਛਧਾਤੁਰੋ [ਛਦ੍ਧਾਤੁਰੋ (ਸੀ॰)] ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਨੋਪਵਿਚਾਰੋ ਚਤੁਰਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ; ਯਤ੍ਥ ਠਿਤੰ ਮਞ੍ਞਸ੍ਸਵਾ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਮਞ੍ਞਸ੍ਸਵੇ ਖੋ ਪਨ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਮੁਨਿ ਸਨ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਞ੍ਞੰ ਨਪ੍ਪਮਜ੍ਜੇਯਜ, ਸਚ੍ਚਮਨੁਰਕ੍ਖੇਯਜ, ਚਾਗਮਨੁਬ੍ਰੂਹੇਯਜ, ਸਨ੍ਤਿਮੇਵ ਸੋ ਸਿਕ੍ਖੇਯਜਾ’ਤਿ – ਅਯਮੁਦ੍ਦੇਸੋ ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਸ੍ਸ [ਛਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)]।

੩੪੪. ‘‘‘ਛਧਾਤੁਰੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? (ਛਯਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਾਤੁਯੋ) [( ) ਨਤ੍ਥਿ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ] – ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ, ਆਕਾਸਧਾਤੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ‘ਛਧਾਤੁਰੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੪੫. ‘‘‘ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੰ, ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੰ, ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੰ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੰ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੰ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੰ। ‘ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੩੪੬. '''ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਨੋਪਵਿਚਾਰੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੀਯਂ ਰੂਪਂ ਉਪਵਿਚਰਤਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੀਯਂ ਰੂਪਂ ਉਪਵਿਚਰਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਟ੍ਠਾਨੀਯਂ ਰੂਪਂ ਉਪਵਿਚਰਤਿ; ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੀਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਉਪਵਿਚਰਤਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੀਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਉਪਵਿਚਰਤਿ , ਉਪੇਕ੍ਖਾਟ੍ਠਾਨੀਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਉਪਵਿਚਰਤਿ – ਇਤਿ ਛ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪਵਿਚਾਰਾ, ਛ ਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਵਿਚਾਰਾ, ਛ ਉਪੇਕ੍ਖੁਪਵਿਚਾਰਾ। 'ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਨੋਪਵਿਚਾਰੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੪੭. '''ਚਤੁਰਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ, ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ, ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ, ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ। 'ਚਤੁਰਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੪੮. '''ਪਞ੍ਞਂ ਨਪ੍ਪਮਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਸਚ੍ਚਮਨੁਰਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਚਾਗਮਨੁਬ੍ਰੂਹੇਯ੍ਯ, ਸਨ੍ਤਿਮੇਵ ਸੋ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਞ੍ਞਂ ਨਪ੍ਪਮਜ੍ਜਤਿ? ਛਯਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਾਤੁਯੋ – ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ, ਆਕਾਸਧਾਤੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ।

੩੪੯. ''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਥਵੀਧਾਤੁ? ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਸਿਯਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਸਿਯਾ ਬਾਹਿਰਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ? ਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਂ ਖਰਿਗਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ [ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ ਨਖਾ ਦਨ੍ਤਾ ਤਚੋ ਮਂਸਂ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਟ੍ਠਿ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ [ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਕ੍ਕਂ ਹਦਯਂ ਯਕਨਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਪਿਹਕਂ ਪਪ੍ਫਾਸਂ ਅਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਉਦਰਿਯਂ ਕਰੀਸਂ, ਯਂ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਂ ਖਰਿਗਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ। ਯਾ ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਬਾਹਿਰਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਪਥਵੀਧਾਤੁਰੇਵੇਸਾ । 'ਤਂ ਨੇਤਂ ਮਮ ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ – ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਰਾਜੇਤਿ।

੩੫੦. ''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ? ਆਪੋਧਾਤੁ ਸਿਯਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਸਿਯਾ ਬਾਹਿਰਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਪੋਧਾਤੁ? ਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਆਪੋ ਆਪੋਗਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਪਿਤ੍ਤਂ ਸੇਮ੍ਹਂ ਪੁਬ੍ਬੋ ਲੋਹਿਤਂ ਸੇਦੋ ਮੇਦੋ ਅਸ੍ਸੁ ਵਸਾ ਖੇਲ਼ੋ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਲਸਿਕਾ ਮੁਤ੍ਤਂ, ਯਂ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਆਪੋ ਆਪੋਗਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਪੋਧਾਤੁ। ਯਾ ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਪੋਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਬਾਹਿਰਾ ਆਪੋਧਾਤੁ ਆਪੋਧਾਤੁਰੇਵੇਸਾ। 'ਤਂ ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ – ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਰਾਜੇਤਿ।

੩੫੧. ''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤੇਜੋਧਾਤੁ? ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਸਿਯਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਸਿਯਾ ਬਾਹਿਰਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ? ਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਤੇਜੋ ਤੇਜੋਗਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਯੇਨ ਚ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, ਯੇਨ ਚ ਜੀਰੀਯਤਿ, ਯੇਨ ਚ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤਿ, ਯੇਨ ਚ ਅਸਿਤਪੀਤਖਾਯਿਤਸਾਯਿਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਣਾਮਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਂ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਤੇਜੋ ਤੇਜੋਗਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ। ਯਾ ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਬਾਹਿਰਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਤੇਜੋਧਾਤੁਰੇਵੇਸਾ। 'ਤਂ ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ – ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਰਾਜੇਤਿ।

੩੫੨. ‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ? ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਸਿਯਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਸਿਯਾ ਬਾਹਿਰਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ? ਯੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰ ਵਾਯੋ ਵਾਯੋਗਤੰ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੰ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਉਦ੍ਧਙ੍ਗਮਾ ਵਾਤਾ ਅਧੋਗਮਾ ਵਾਤਾ ਕੁਚ੍ਛਿਸਯਾ ਵਾਤਾ ਕੋਟ੍ਠਾਸਯਾ [ਕੋਟ੍ਠਸਯਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਵਾਤਾ ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨੁਸਾਰਿਨੋ ਵਾਤਾ ਅਸ੍ਸਾਸੋ ਪਸ੍ਸਾਸੋ ਇਤਿ, ਯੰ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰ ਵਾਯੋ ਵਾਯੋਗਤੰ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੰ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ। ਯਾ ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਬਾਹਿਰਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਵਾਯੋਧਾਤੁਰੇਵੇਸਾ। ‘ਤੰ ਨੇਤੰ ਮਮ , ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ , ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ – ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਰਾਜੇਤਿ।

੩੫੩. ‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਕਾਸਧਾਤੁ? ਆਕਾਸਧਾਤੁ ਸਿਯਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਸਿਯਾ ਬਾਹਿਰਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਕਾਸਧਾਤੁ ? ਯੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰ ਆਕਾਸੰ ਆਕਾਸਗਤੰ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੰ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦੰ ਨਾਸਚ੍ਛਿਦ੍ਦੰ ਮੁਖਦ੍ਵਾਰੰ ਯੇਨ ਚ ਅਸਿਤਪੀਤਖਾਯਿਤਸਾਯਿਤੰ ਅਜ੍ਝੋਹਰਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਚ ਅਸਿਤਪੀਤਖਾਯਿਤਸਾਯਿਤੰ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਯੇਨ ਚ ਅਸਿਤਪੀਤਖਾਯਿਤਸਾਯਿਤੰ ਅਧੋਭਾਗੰ [ਅਧੋਭਾਗਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੁਪਰਿ ਸਮੇਤਿ] ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਯੰ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰ ਆਕਾਸੰ ਆਕਾਸਗਤੰ ਅਘੰ ਅਘਗਤੰ ਵਿਵਰੰ ਵਿਵਰਗਤੰ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੰ ਮੰਸਲੋਹਿਤੇਹਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੰ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਕਾਸਧਾਤੁ। ਯਾ ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਕਾਸਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਬਾਹਿਰਾ ਆਕਾਸਧਾਤੁ ਆਕਾਸਧਾਤੁਰੇਵੇਸਾ। ‘ਤੰ ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ – ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਕਾਸਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਆਕਾਸਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਰਾਜੇਤਿ।

੩੫੪. ‘‘ਅਥਾਪਰੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰਯੇਵ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਿਯੋਦਾਤੰ। ਤੇਨ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਕਿੰ [ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਕਿਞ੍ਚ (ਸੀ॰)] ਵਿਜਾਨਾਤਿ? ‘ਸੁਖ’ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ‘ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖ’ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ। ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਸੁਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯੰ ਤਜ੍ਜੰ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੩੫੫. ‘‘ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੋ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਦੁਕ੍ਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯੰ ਤਜ੍ਜੰ ਵੇਦਯਿਤੰ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯੰ ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੩੫੬. ‘‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੋ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯੰ ਤਜ੍ਜੰ ਵੇਦਯਿਤੰ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੩੫੭. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਕਟ੍ਠਾਨੰ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਾ [ਸਮ੍ਫਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸਙ੍ਘਟਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਸਮੋਧਾਨਾ ਉਸ੍ਮਾ ਜਾਯਤਿ, ਤੇਜੋ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਤੇਸੰਯੇਵ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਕਟ੍ਠਾਨੰ ਨਾਨਾਭਾਵਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾ ਯਾ ਤਜ੍ਜਾ ਉਸ੍ਮਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਸੁਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯੰ ਤਜ੍ਜੰ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯੰ ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੩੫੮. ''ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੩੫੯. ''ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਸੋ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੩੬੦. ''ਅਥਾਪਰਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੇਵ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ ਮੁਦੁ ਚ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਾ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਾ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦਕ੍ਖੋ ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰੋ ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਉਕ੍ਕਂ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ, ਉਕ੍ਕਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕਾਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪੇਯ੍ਯ, ਉਕ੍ਕਾਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਸਣ੍ਡਾਸੇਨ ਜਾਤਰੂਪਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕਾਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਤਮੇਨਂ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਭਿਧਮੇਯ੍ਯ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸੇਯ੍ਯ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਹੋਤਿ ਜਾਤਰੂਪਂ [ਜਾਤਰੂਪਂ ਧਨ੍ਤਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸੁਧਨ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤਂ ਨੀਹਟਂ [ਨਿਹਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਨਿਨ੍ਨੀਤਕਸਾਵਂ [ਨਿਹਤਕਸਾਵਂ (ਕ॰)] ਮੁਦੁ ਚ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਞ੍ਚ, ਯਸ੍ਸਾ ਯਸ੍ਸਾ ਚ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਵਿਕਤਿਯਾ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ਯਦਿ ਪਟ੍ਟਿਕਾਯ [ਪਵਟ੍ਟਿਕਾਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਯਦਿ ਕੁਣ੍ਡਲਾਯ ਯਦਿ ਗੀਵੇਯ੍ਯਕਾਯ ਯਦਿ ਸੁਵਣ੍ਣਮਾਲਾਯ ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਅਨੁਭੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਥਾਪਰਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੇਵ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ ਮੁਦੁ ਚ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਾ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਾ ਚ।

੩੬੧. ''ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਇਮਞ੍ਚੇ ਅਹਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਏਵਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਏਵਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯਂ। ਏਵਂ ਮੇ ਅਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਤਦੁਪਾਦਾਨਾ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਇਮਞ੍ਚੇ ਅਹਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਏਵਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਏਵਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯਂ। ਏਵਂ ਮੇ ਅਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਤਦੁਪਾਦਾਨਾ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਇਮਞ੍ਚੇ ਅਹਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਏਵਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਏਵਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯਂ। ਏਵਂ ਮੇ ਅਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਤਦੁਪਾਦਾਨਾ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਇਮਞ੍ਚੇ ਅਹਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਏਵਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਏਵਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯਂ। ਏਵਂ ਮੇ ਅਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਤਦੁਪਾਦਾਨਾ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾ'''ਤਿ।

੩੬੨. ''ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਇਮਞ੍ਚੇ ਅਹਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਏਵਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਏਵਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯਂ; ਸਙ੍ਖਤਮੇਤਂ। ਇਮਞ੍ਚੇ ਅਹਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਏਵਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਏਵਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯਂ; ਸਙ੍ਖਤਮੇਤਂ। ਇਮਞ੍ਚੇ ਅਹਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਏਵਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਏਵਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯਂ; ਸਙ੍ਖਤਮੇਤਂ। ਇਮਞ੍ਚੇ ਅਹਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਏਵਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਏਵਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯਂ; ਸਙ੍ਖਤਮੇਤ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਸੋ ਨੇਵ ਤਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਨ ਅਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਤਿ ਭਵਾਯ ਵਾ ਵਿਭਵਾਯ ਵਾ। ਸੋ ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੋ ਅਨਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਨ੍ਤੋ ਭਵਾਯ ਵਾ ਵਿਭਵਾਯ ਵਾ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਅਨੁਪਾਦਿਯਂ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂਯੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੩੬੩. ''ਸੋ ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, 'ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ , 'ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, **'ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾ'ਤਿ**

ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, 'ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੩੬੪. ''ਸੋ ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦੇਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦੇਤਿ; ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਞ੍ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਉਦ੍ਧਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

੩੬੫. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਝਾਯਤਿ; ਤਸ੍ਸੇਵ ਤੇਲਸ੍ਸ ਚ ਵਟ੍ਟਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਪਹਾਰਾ [ਅਨੁਪਾਹਾਰਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਅਨੁਪਾਦਾਨਾ (ਕ॰)] ਅਨਾਹਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਉਦ੍ਧਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਿਨਾ ਪਰਮੇਨ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਸਾ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਰਮਾ ਅਰਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਯਦਿਦਂ – ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੇ ਞਾਣਂ।

੩੬੬. ''ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚੇ ਠਿਤਾ ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮੁਸਾ ਯਂ ਮੋਸਧਮ੍ਮਂ, ਤਂ ਸਚ੍ਚਂ ਯਂ ਅਮੋਸਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਿਨਾ ਪਰਮੇਨ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਤਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਰਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਦਿਦਂ – ਅਮੋਸਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ।

੩੬੭. ''ਤਸ੍ਸੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਉਪਧੀ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ। ਤ੍ਯਾਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਿਨਾ ਪਰਮੇਨ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਸੋ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਰਮੋ ਅਰਿਯੋ ਚਾਗੋ ਯਦਿਦਂ – ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ।

੩੬੮. ''ਤਸ੍ਸੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਹੋਤਿ ਛਨ੍ਦੋ ਸਾਰਾਗੋ। ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਂਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਆਘਾਤੋ ਹੋਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਸਮ੍ਪਦੋਸੋ। ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਂਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹੋ। ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਂਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਿਨਾ ਪਰਮੇਨ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਸੋ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਰਮੋ ਅਰਿਯੋ ਉਪਸਮੋ ਯਦਿਦਂ – ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨਂ ਉਪਸਮੋ। 'ਪਞ੍ਞਂ ਨਪ੍ਪਮਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਸਚ੍ਚਮਨੁਰਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਚਾਗਮਨੁਬ੍ਰੂਹੇਯ੍ਯ, ਸਨ੍ਤਿਮੇਵ ਸੋ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੬੯. '''ਯਤ੍ਥ ਠਿਤਂ ਮਞ੍ਞਸ੍ਸਵਾ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਮਞ੍ਞਸ੍ਸਵੇ ਖੋ ਪਨ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਮੁਨਿ ਸਨ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਨ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਅਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ, 'ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਮੇਤਂ। ਮਞ੍ਞਿਤਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੋਗੋ ਮਞ੍ਞਿਤਂ ਗਣ੍ਡੋ ਮਞ੍ਞਿਤਂ ਸਲ੍ਲਂ। ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਾਨਂ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਮੁਨਿ ਸਨ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਮੁਨਿ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਨ੍ਤੋ ਨ ਜਾਯਤਿ, ਨ ਜੀਯਤਿ, ਨ ਮੀਯਤਿ, ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਨ ਪਿਹੇਤਿ। ਤਞ੍ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਯੇਨ ਜਾਯੇਥ,

ਅਜਾਯਮਾਨੇ ਕਿਂ ਜੀਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਜੀਯਮਾਨੇ ਕਿਂ ਮੀਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਮੀਯਮਾਨੇ ਕਿਂ ਕੁਪ੍ਪਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਕੁਪ੍ਪਮਾਨੇ ਕਿਸ੍ਸ [ਕਿਂ (ਕ॰)] ਪਿਹੇਸ੍ਸਤਿ? 'ਯਤ੍ਥ ਠਿਤਂ ਮਞ੍ਞਸ੍ਸਵਾ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਮਞ੍ਞਸ੍ਸਵੇ ਖੋ ਪਨ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਮੁਨਿ ਸਨ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਂ ਖੋ ਮੇ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਛਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਂ ਧਾਰੇਹੀ''ਤਿ।

੩੭੦. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ – ''ਸਤ੍ਥਾ ਕਿਰ ਮੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਸੁਗਤੋ ਕਿਰ ਮੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਕਿਰ ਮੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕਂਸਂ ਚੀਵਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇਸੁ ਸਿਰਸਾ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਚ੍ਚਯੋ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਚ੍ਚਗਮਾ ਯਥਾਬਾਲਂ ਯਥਾਮੂਲ੍ਹਂ ਯਥਾਅਕੁਸਲਂ, ਯੋਹਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਆਵੁਸੋਵਾਦੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਿਤਬ੍ਬਂ ਅਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਆਯਤਿਂ ਸਂਵਰਾਯਾ''ਤਿ। ''ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਚ੍ਚਯੋ ਅਚ੍ਚਗਮਾ ਯਥਾਬਾਲਂ ਯਥਾਮੂਲ੍ਹਂ ਯਥਾਅਕੁਸਲਂ , ਯਂ ਮਂ ਤ੍ਵਂ ਆਵੁਸੋਵਾਦੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਿਤਬ੍ਬਂ ਅਮਞ੍ਞਿਤ੍ਥ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਕਰੋਸਿ, ਤਂ ਤੇ ਮਯਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਮ। ਵੁਦ੍ਧਿਹੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਯੋ ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਕਰੋਤਿ, ਆਯਤਿਂ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ''ਲਭੇਯ੍ਯਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਉਪਸਮ੍ਪਦ''ਨ੍ਤਿ। ''ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਨ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਤ੍ਤਚੀਵਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰ''ਨ੍ਤਿ। ''ਨ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਥਾਗਤਾ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਪਰਿਯੇਸਨਂ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿਂ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਨ੍ਤਂ ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਾ ਗਾਵੀ [ਭਨ੍ਤਗਾਵੀ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਗਾਵੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਯੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ ਨਾਮ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ ਸੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ''ਤਿ? ''ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਪਾਦਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਨੁਧਮ੍ਮਂ, ਨ ਚ ਮਂ ਧਮ੍ਮਾਧਿਕਰਣਂ ਵਿਹੇਸੇਸਿ [ਵਿਹੇਠੇਸਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਵਿਹੇਸੇਤਿ (ਕ॰)]। ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕੋ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਦਸਮਂ।

੧੧. ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਤਥਾਗਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ

ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ। ਤਥਾਗਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ , ਯਦਿਦਂ – ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ।

‘‘ਸੇਵਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇ; ਭਜਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇ। ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨੁਗ੍ਗਾਹਕਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਨੇਤਾ [ਜਨੇਤ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਏਵਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ; ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਜਾਤਸ੍ਸ ਆਪਾਦੇਤਾ, ਏਵਂ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ। ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇ ਵਿਨੇਤਿ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥੇ। ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਹੋਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤੁਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤੁਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਾਤੁ’’ਨ੍ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸਿ।

੩੭੨. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿ। ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਤਥਾਗਤੇਨ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ।

੩੭੩. ‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ? ਜਾਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਜਰਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਮਰਣਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਯਮ੍ਪਿਚ੍ਛਂ ਨ ਲਭਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚਾਵੁਸੋ, ਜਾਤਿ? ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਜਾਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਿ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਆਯਤਨਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭੋ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਜਾਤਿ’’’।

‘‘ਕਤਮਾ ਚਾਵੁਸੋ, ਜਰਾ? ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਜਰਾ ਜੀਰਣਤਾ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਂ ਪਾਲਿਚ੍ਚਂ ਵਲਿਤ੍ਤਚਤਾ ਆਯੁਨੋ ਸਂਹਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕੋ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਜਰਾ’’’।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਮਰਣਂ? ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਮ੍ਹਾ ਤਮ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਾ ਚੁਤਿ ਚਵਨਤਾ ਭੇਦੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਂ ਮਚ੍ਚੁ ਮਰਣਂ ਕਾਲਂਕਿਰਿਯਾ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ ਕਲੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸੁਪਚ੍ਛੇਦੋ, ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਮਰਣਂ’’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਸੋਕੋ? ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨ ਬ੍ਯਸਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸੋਕੋ ਸੋਚਨਾ ਸੋਚਿਤਤ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤੋਸੋਕੋ ਅਨ੍ਤੋਪਰਿਸੋਕੋ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਸੋਕੋ’’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਪਰਿਦੇਵੋ? ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨ ਬ੍ਯਸਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਆਦੇਵੋ ਪਰਿਦੇਵੋ ਆਦੇਵਨਾ ਪਰਿਦੇਵਨਾ ਆਦੇਵਿਤਤ੍ਤਂ ਪਰਿਦੇਵਿਤਤ੍ਤਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ –

‘ਪਰਿਦੇਵ◌ੋ’’’।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ? ਯਂ ਖੋ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਕਾਯਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਕਾਯਿਕਂ ਅਸਾਤਂ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਸਾਤਂ ਵ◌ੇਦਯਿਤਂ, ਇਦਂ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਾਵ◌ੁਸੋ – ‘ਦੁਕ੍ਖਂ’’’।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ? ਯਂ ਖੋ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਚੇਤਸਿਕਂ ਅਸਾਤਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਸਾਤਂ ਵ◌ੇਦਯਿਤਂ, ਇਦਂ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਾਵ◌ੁਸੋ – ‘ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ’’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਉਪਾਯਾਸੋ? ਯੋ ਖੋ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨ ਬ੍ਯਸਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਆਯਾਸੋ ਉਪਾਯਾਸੋ ਆਯਾਸਿਤਤ੍ਤਂ ਉਪਾਯਾਸਿਤਤ੍ਤਂ, ਅਯਂ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਾਵ◌ੁਸੋ – ‘ਉਪਾਯਾਸੋ’’’।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਯਮ੍ਪਿਚ੍ਛਂ ਨ ਲਭਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ? ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਏਵ◌ਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤ, ਮਯਂ ਨ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਾਮ; ਨ ਚ, ਵਤ, ਨੋ ਜਾਤਿ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ। ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਇਚ੍ਛਾਯ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਇਦਮ੍ਪਿ – ‘ਯਮ੍ਪਿਚ੍ਛਂ ਨ ਲਭਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ’। ਜਰਾਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ...ਪੇ॰... ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ... ਮਰਣਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ... ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਏਵ◌ਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤ, ਮਯਂ ਨ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਾਮ ; ਨ ਚ, ਵਤ, ਨੋ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ । ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਇਚ੍ਛਾਯ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਇਦਮ੍ਪਿ – ‘ਯਮ੍ਪਿਚ੍ਛਂ ਨ ਲਭਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ’’’।

‘‘ਕਤਮੇ ਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵ◌ੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਾਵ◌ੁਸੋ – ‘ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ’। ਇਦਂ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਾਵ◌ੁਸੋ – ‘ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ’’’।

੩੭੪. ‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ [ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ? ਯਾਯਂ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵ◌ਿਕਾ [ਪੋਨੋਭਵ◌ਿਕਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸਹਗਤਾ [ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਭਵ◌ਤਣ੍ਹਾ ਵ◌ਿਭਵ◌ਤਣ੍ਹਾ , ਇਦਂ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਾਵ◌ੁਸੋ – ‘ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ [ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ’’’।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ [ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ? ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ◌ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵ◌ਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ ਚਾਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਲਯੋ, ਇਦਂ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਾਵ◌ੁਸੋ – ‘ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ [ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ’’’।

੩੭੫. ‘‘ਕਤਮਞ੍ਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ? ਅਯਮੇਵ◌ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵ◌ਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵ◌ੋ, ਸਮ੍ਮਾਵ◌ਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਕਤਮਾਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ? ਯਂ ਖੋ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ, ਅਯਂ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਾਵ◌ੁਸੋ – ‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ’’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵ◌ੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ? ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ , ਅਵ◌ਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਅਯਂ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਾਵ◌ੁਸੋ – ‘ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ’’’।

‘‘ਕਤਮਾ ਚਾਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ? ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ’’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ’’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ’’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ, ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ’’’।

‘‘ਕਤਮਾ ਚਾਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ’’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ... ਵਿਹਰਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ’। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ – ‘ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ’’’।

‘‘ਤਥਾਗਤੇਨਾਵੁਸੋ, ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਯਦਿਦਂ – ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨਾ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ [ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਗੋਤਮੀ ਨਵਂ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗਂ ਆਦਾਯ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ

ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ ਗੋਤਮੀ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਦੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਵੰ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਕਨ੍ਤੰ ਸਾਮੰ ਵਾਯਿਤੰ। ਤੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿੰ ਗੋਤਮਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਙ੍ਘੇ, ਗੋਤਮਿ, ਦੇਹਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਤੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਪੂਜਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਸਙ੍ਘੋ ਚਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ ਗੋਤਮੀ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਦੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਵੰ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਕਨ੍ਤੰ ਸਾਮੰ ਵਾਯਿਤੰ। ਤੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿੰ ਗੋਤਮਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਙ੍ਘੇ, ਗੋਤਮਿ, ਦੇਹਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਤੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਪੂਜਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਸਙ੍ਘੋ ਚਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ ਗੋਤਮੀ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਦੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਵੰ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਸਾਮੰ ਕਨ੍ਤੰ ਸਾਮੰ ਵਾਯਿਤੰ। ਤੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿੰ ਗੋਤਮਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਙ੍ਘੇ, ਗੋਤਮਿ, ਦੇਹਿ । ਸਙ੍ਘੇ ਤੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਪੂਜਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਸਙ੍ਘੋ ਚਾ''ਤਿ।

੩੭੭. ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿਯਾ ਗੋਤਮਿਯਾ ਨਵੰ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗੰ। ਬਹੂਪਕਾਰਾ [ਬਹੁਕਾਰਾ (ਸਜਾ॰ ਕੰ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ ਗੋਤਮੀ ਭਗਵਤੋ ਮਾਤੁਚ੍ਛਾ ਆਪਾਦਿਕਾ ਪੋਸਿਕਾ ਖੀਰਸ੍ਸ ਦਾਯਿਕਾ; ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਜਨੇਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾਯ ਥਞ੍ਞੰ ਪਾਯੇਸਿ। ਭਗਵਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿਯਾ ਗੋਤਮਿਯਾ। ਭਗਵਨ੍ਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਗਮ੍ਮ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ ਗੋਤਮੀ ਬੁਦ੍ਧੰ ਸਰਣੰ ਗਤਾ, ਧਮ੍ਮੰ ਸਰਣੰ ਗਤਾ, ਸਙ੍ਘੰ ਸਰਣੰ ਗਤਾ। ਭਗਵਨ੍ਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਗਮ੍ਮ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ ਗੋਤਮੀ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ। ਭਗਵਨ੍ਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਗਮ੍ਮ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ ਗੋਤਮੀ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ , ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ। ਭਗਵਨ੍ਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਗਮ੍ਮ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ ਗੋਤਮੀ ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖਾ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖਾ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖਾ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖਾ। ਭਗਵਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿਯਾ ਗੋਤਮਿਯਾ''ਤਿ।

੩੭੮. ''ਏਵਮੇਤੰ , ਆਨਨ੍ਦ। ਯੰ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਆਗਮ੍ਮ ਬੁਦ੍ਧੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਕਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦੰ – ਅਭਿਵਾਦਨ-ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨ-ਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮ ਸਾਮੀਚਿਕਮ੍ਮਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾ- ਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨੇਨ।

''ਯੰ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਆਗਮ੍ਮ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਕਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦੰ – ਅਭਿਵਾਦਨ-ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨ-ਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮ-ਸਾਮੀਚਿਕਮ੍ਮਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾ- ਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨੇਨ।

''ਯੰ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਆਗਮ੍ਮ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮੇ... ਸਙ੍ਘੇ... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਕਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦੰ – ਅਭਿਵਾਦਨ-ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨ-ਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮ-ਸਾਮੀਚਿਕਮ੍ਮਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾ- ਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨੇਨ।

''ਯੰ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਆਗਮ੍ਮ ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਕਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦੰ – ਅਭਿਵਾਦਨ-ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮ-ਸਾਮੀਚਿਕਮ੍ਮ-ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾ- ਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨੇਨ।

੩੭੯. ‘‘ਚੁਦ੍ਦਸ ਖੋ ਪਨਿਮਾਨਨ੍ਦ, ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਕਤਮਾ ਚੁਦ੍ਦਸ? ਤਥਾਗਤੇ ਅਰਹਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਪਠਮਾ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ [ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਦੁਤਿਯਾ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇ ਅਰਹਨ੍ਤੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਤਤਿਯਾ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਮੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਛਟ੍ਠੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਸਤ੍ਤਮੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਅਟ੍ਠਮੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਨਵਮੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਦਸਮੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਬਾਹਿਰਕੇ ਕਾਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਏਕਾਦਸਮੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਦ੍ਵਾਦਸਮੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਦੁਸ੍ਸੀਲੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਤੇਰਸਮੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਚੁਦ੍ਦਸਮੀ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤੇ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸਤਗੁਣਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਦੁਸ੍ਸੀਲੇ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸਹਸ੍ਸਗੁਣਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸਗੁਣਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ, ਬਾਹਿਰਕੇ ਕਾਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗੇ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਗੁਣਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਾ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੇ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਰਹਨ੍ਤੇ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਤਥਾਗਤੇ ਅਰਹਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ!

੩੮੦. ‘‘ਸਤ੍ਤ ਖੋ ਪਨਿਮਾਨਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘਗਤਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਕਤਮਾ ਸਤ੍ਤ? ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖੇ ਉਭਤੋਸਙ੍ਘੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਪਠਮਾ ਸਙ੍ਘਗਤਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਉਭਤੋਸਙ੍ਘੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਦੁਤਿਯਾ ਸਙ੍ਘਗਤਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਤਤਿਯਾ ਸਙ੍ਘਗਤਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਙ੍ਘੇ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੀ ਸਙ੍ਘਗਤਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ‘ਏਤ੍ਤਕਾ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਚ ਸਙ੍ਘਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸਥਾ’ਤਿ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਮੀ ਸਙ੍ਘਗਤਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ‘ਏਤ੍ਤਕਾ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਙ੍ਘਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸਥਾ’ਤਿ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਛਟ੍ਠੀ ਸਙ੍ਘਗਤਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ। ‘ਏਤ੍ਤਕਾ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਸਙ੍ਘਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸਥਾ’ਤਿ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ ਸਤ੍ਤਮੀ ਸਙ੍ਘਗਤਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ।

‘‘ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਨੋ ਕਾਸਾਵਕਣ੍ਠਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ। ਤੇਸੁ ਦੁਸ੍ਸੀਲੇਸੁ ਸਙ੍ਘਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਦਾਪਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘਗਤਂ ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਂ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਂ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕੇਨਚਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਙ੍ਘਗਤਾਯ ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਂ ਦਾਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲਤਰਂ ਵਦਾਮਿ।

੩੮੧. ‘‘ਚਤਸ੍ਸੋ ਖੋ ਇਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਾਯਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ। ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਦਾਯਕਤੋ। ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਨੇਵ ਦਾਯਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ। ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਾਯਕਤੋ ਚੇਵ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ ਚ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਾਯਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਦਾਯਕੋ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੋ, ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਾਯਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਦਾਯਕਤੋ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਦਾਯਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ, ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ [ਸੀਲਵਨ੍ਤਾ (ਸੀ॰)] ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮਾ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਦਾਯਕਤੋ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਨੇਵ ਦਾਯਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਦਾਯਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ, ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਨੇਵ ਦਾਯਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਾਯਕਤੋ ਚੇਵ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਦਾਯਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੋ, ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮਾ – ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਾਯਕਤੋ ਚੇਵ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ ਚ। ਇਮਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

੩੮੨.‘‘ਯੋ ਸੀਲਵਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲੇਸੁ ਦਦਾਤਿ ਦਾਨਂ,
ਧਮ੍ਮੇਨ ਲਦ੍ਧਂ [ਲਦ੍ਧਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸੁਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ।
ਅਭਿਸਦ੍ਦਹਂ ਕਮ੍ਮਫਲਂ ਉਲ਼ਾਰਂ,
ਸਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਾਯਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ॥

‘‘ਯੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਸੁ ਦਦਾਤਿ ਦਾਨਂ,
ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਲਦ੍ਧਂ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ।
ਅਨਭਿਸਦ੍ਦਹਂ ਕਮ੍ਮਫਲਂ ਉਲ਼ਾਰਂ,
ਸਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ॥

‘‘ਯੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੇਸੁ ਦਦਾਤਿ ਦਾਨਂ,
ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਲਦ੍ਧਂ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ।
ਅਨਭਿਸਦ੍ਦਹਂ ਕਮ੍ਮਫਲਂ ਉਲ਼ਾਰਂ,
ਨ ਤਂ ਦਾਨਂ ਵਿਪੁਲਪ੍ਫਲਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰੂਮਿ॥

‘‘ਯੋ ਸੀਲਵਾ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਸੁ ਦਦਾਤਿ ਦਾਨਂ,
ਧਮ੍ਮੇਨ ਲਦ੍ਧਂ ਸੁਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ।
ਅਭਿਸਦ੍ਦਹਂ ਕਮ੍ਮਫਲਂ ਉਲ਼ਾਰਂ,
ਤਂ ਵੇ ਦਾਨਂ ਵਿਪੁਲਪ੍ਫਲਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰੂਮਿ [ਸਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਨੇਵੁਭਤੋ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]॥

‘‘ਯੋ ਵੀਤਰਾਗੋ ਵੀਤਰਾਗੇਸੁ ਦਦਾਤਿ ਦਾਨਂ,
ਧਮ੍ਮੇਨ ਲਦ੍ਧਂ ਸੁਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ।
ਅਭਿਸਦ੍ਦਹਂ ਕਮ੍ਮਫਲਂ ਉਲ਼ਾਰਂ,
ਤਂ ਵੇ ਦਾਨਂ ਆਮਿਸਦਾਨਾਨਮਗ੍ਗ’’ [ਤਂ ਵੇ ਦਾਨਂ ਵਿਪੁਲਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰੂਮਿ (ਸੀ॰)] ਨ੍ਤਿ॥

ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਵਿਭਙ੍ਗਵਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਭਦ੍ਦੇਕਾਨਨ੍ਦਕਚ੍ਚਾਨ, ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯਾਸੁਭੋ।
ਮਹਾਕਮ੍ਮਸਲ਼ਾਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗਾ, ਉਦ੍ਦੇਸਅਰਣਾ ਧਾਤੁ ਸਚ੍ਚਂ॥

ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

੫. ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤੰ

੩੮੩. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਪੁਰਿਸੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਾਹਿ [ਵਨ੍ਦਾਹਿ ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹਿ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਅਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਨ ਨਤ੍ਥਿ] – 'ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ। ਯੇਨ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਾਹਿ [ਵਨ੍ਦਾਹਿ ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹਿ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਅਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਨ ਨਤ੍ਥਿ] – 'ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹਿ – 'ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ''ਤਿ। ਯੇਨ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ; ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਤਿ – 'ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ'''ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

੩੮੪. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਪਚ੍ਛਾਸਮਣੇਨ ਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੰ ਗਹਪਤਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਖਮਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯੰ? ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ?

''ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ਼੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਿਖਰੇਨ ਮੁਦ੍ਧਨਿ [ਮੁਦ੍ਧਾਨੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਅਭਿਮਤ੍ਥੇਯ੍ਯ [ਅਭਿਮਨ੍ਥੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਵਾਤਾ ਮੁਦ੍ਧਨਿ [ਓਹਨਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਊਹਨਨ੍ਤਿ [ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਵਾਤਾ ਸੀਲ਼ੰ ਪਰਿਕਨ੍ਤਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)]। ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ਼੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਦਲ਼੍ਹੇਨ ਵਰਤ੍ਤਖਣ੍ਡੇਨ ਸੀਸੇ ਸੀਸਵੇਠੰ ਦਦੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਸੀਸੇ ਸੀਸਵੇਦਨਾ। ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ਼੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦਕ੍ਖੋ ਗੋਘਾਤਕੋ ਵਾ ਗੋਘਾਤਕਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਕੁਚ੍ਛਿੰ ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਵਾਤਾ ਕੁਚ੍ਛਿੰ ਪਰਿਕਨ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ਼੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦ੍ਵੇ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਾ ਦੁਬ੍ਬਲਤਰੰ ਪੁਰਿਸੰ ਨਾਨਾਬਾਹਾਸੁ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁਯਾ ਸਨ੍ਤਾਪੇਯ੍ਯੁੰ, ਸਮ੍ਪਰਿਤਾਪੇਯ੍ਯੁੰ;

ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਡਾਹੋ। ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯਂ ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ।

੩੮੫. ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਚਕ੍ਖੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਸੋਤਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਸੋਤਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਘਾਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਘਾਨਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਜਿਵ੍ਹਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਜਿਵ੍ਹਾਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਕਾਯਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਕਾਯਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਮਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਮਨੋਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਰੂਪਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਸਦ੍ਦਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ...ਪੇ॰... ਨ ਗਨ੍ਧਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਰਸਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਧਮ੍ਮਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਚ ਮੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਵੇਦਨਾਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ , ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਨ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਵੇਦਨਾਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

੩੮੬. ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਨ ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਪਥਵੀਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਨ ਆਪੋਧਾਤੁਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਤੇਜੋਧਾਤੁਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਵਾਯੋਧਾਤੁਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਆਕਾਸਧਾਤੁਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਨ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਰੂਪਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਨ ਵੇਦਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਸਞ੍ਞਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ , ਨ ਚ ਮੇ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ । ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ... ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਚ ਮੇ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਨ ਇਧਲੋਕਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਇਧਲੋਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਨ ਪਰਲੋਕਂ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਪਰਲੋਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਯਮ੍ਪਿ ਮੇ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪਾਦਿਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

੩੮੭. ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਪਰੋਦਿ, ਅਸ੍ਸੂਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਓਲੀਯਸਿ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਂਸੀਦਸਿ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤੀ''ਤਿ? ''ਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦ, ਓਲੀਯਾਮਿ, ਨਪਿ ਸਂਸੀਦਾਮਿ; ਅਪਿ ਚ ਮੇ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਥਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤੋ ਮਨੋਭਾਵਨੀਯਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੂ; ਨ ਚ ਮੇ ਏਵਰੂਪੀ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ ਸੁਤਪੁਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ''ਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਗਿਹੀਨਂ ਓਦਾਤਵਸਨਾਨਂ ਏਵਰੂਪੀ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ ਪਟਿਭਾਤਿ; ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਰੂਪੀ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ ਪਟਿਭਾਤੀ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਗਿਹੀਨਮ੍ਪਿ ਓਦਾਤਵਸਨਾਨਂ ਏਵਰੂਪੀ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ ਪਟਿਭਾਤੁ। ਸਨ੍ਤਿ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਰਜਕ੍ਖਜਾਤਿਕਾ, ਅਸ੍ਸਵਨਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ; ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਤਾਰੋ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ, ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਚ ਆਨਨ੍ਦੇ , ਕਾਲਮਕਾਸਿ ਤੁਸਿਤਂ ਕਾਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣੋ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਜੇਤਵਨਂ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਗਾਥਾਹਿ ਅਜ੍ਝਭਾਸਿ –

''ਇਦਞ੍ਹਿ ਤਂ ਜੇਤਵਨਂ, ਇਸਿਸਙ੍ਘਨਿਸੇਵਿਤਂ।
ਆਵੁਤ੍ਥਂ ਧਮ੍ਮਰਾਜੇਨ, ਪੀਤਿਸਞ੍ਜਨਨਂ ਮਮ॥

‘‘ਕਮ੍ਮਂ વਿਜ੍ਜਾ ਚ ਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਸੀਲਂ ਜੀવਿਤਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਏਤੇਨ ਮਚ੍ਚਾ ਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਨ ਗੋਤ੍ਤੇਨ ਧਨੇਨ વਾ॥

‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਪੋਸੋ, ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਂ ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਨੋ।
ਯੋਨਿਸੋ વਿਚਿਨੇ ਧਮ੍ਮਂ, ਏવਂ ਤਤ੍ਥ વਿਸੁਜ੍ਝਤਿ॥

‘‘ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋવ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਸੀਲੇਨ ਉਪਸਮੇਨ।
ਯੋਪਿ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤਾવਪਰਮੋ ਸਿਯਾ’’ਤਿ॥

ਇਦਮવੋਚ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਦੇવਪੁਤ੍ਤੋ। ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਦੇવਪੁਤ੍ਤੋ – ‘‘ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਮੇ ਸਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਭਗવਨ੍ਤਂ ਅਭਿવਾਦੇਤ੍વਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍વਾ ਤਤ੍ਥੇવਨ੍ਤਰਧਾਯਿ।

੩੮੮. ਅਥ ਖੋ ਭਗવਾ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਇਮਂ, ਭਿਕ੍ਖવੇ, ਰਤ੍ਤਿਂ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਦੇવਪੁਤ੍ਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤવਣ੍ਣੋ ਕੇવਲਕਪ੍ਪਂ ਜੇਤવਨਂ ਓਭਾਸੇਤ੍વਾ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍વਾ ਮਂ ਅਭਿવਾਦੇਤ੍વਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ ਸੋ ਦੇવਪੁਤ੍ਤੋ ਮਂ ਗਾਥਾਹਿ ਅਜ੍ਝਭਾਸਿ –

‘‘ਇਦਞ੍ਹਿ ਤਂ ਜੇਤવਨਂ, ਇਸਿਸਙ੍ਘਨਿਸੇવਿਤਂ।
ਆવੁਤ੍ਥਂ ਧਮ੍ਮਰਾਜੇਨ, ਪੀਤਿਸਞ੍ਜਨਨਂ ਮਮ॥

‘‘ਕਮ੍ਮਂ વਿਜ੍ਜਾ ਚ ਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਸੀਲਂ ਜੀવਿਤਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਏਤੇਨ ਮਚ੍ਚਾ ਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਨ ਗੋਤ੍ਤੇਨ ਧਨੇਨ વਾ॥

‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਪੋਸੋ, ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਂ ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਨੋ।
ਯੋਨਿਸੋ વਿਚਿਨੇ ਧਮ੍ਮਂ, ਏવਂ ਤਤ੍ਥ વਿਸੁਜ੍ਝਤਿ॥

‘‘ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋવ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਸੀਲੇਨ ਉਪਸਮੇਨ।
ਯੋਪਿ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤਾવਪਰਮੋ ਸਿਯਾ’’ਤਿ॥

‘‘ਇਦਮવੋਚ , ਭਿਕ੍ਖવੇ, ਸੋ ਦੇવਪੁਤ੍ਤੋ। ‘ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਮੇ ਸਤ੍ਥਾ’ਤਿ ਮਂ ਅਭਿવਾਦੇਤ੍વਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍વਾ ਤਤ੍ਥੇવਨ੍ਤਰਧਾਯੀ’’ਤਿ।

ਏવਂ વੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗવਨ੍ਤਂ ਏਤਦવੋਚ – ‘‘ਸੋ ਹਿ ਨੂਨ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਦੇવਪੁਤ੍ਤੋ ਭવਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਅਹੋਸੀ’’ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਆਨਨ੍ਦ! ਯਾવਤਕਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਕ੍ਕਾਯ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਤਂ ਤਯਾ। ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦੇવਪੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ।

ਇਦਮવੋਚ ਭਗવਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗવਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋવਾਦਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਠਮਂ।

੨. ਛਨ੍ਨੋવਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮੯. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਛਨ੍ਨੋ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਯਾਮਾਵੁਸੋ ਚੁਨ੍ਦ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ ਗਿਲਾਨਪੁਚ੍ਛਕਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਛਨ੍ਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿੰਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਛਨ੍ਨੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਖਮਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯੰ? ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ?

''ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਿਖਰੇਨ ਮੁਦ੍ਧਨਿ ਅਭਿਮਤ੍ਥੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਵਾਤਾ ਮੁਦ੍ਧਨਿ ਊਹਨਨ੍ਤਿ। ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਦਲ੍ਹੇਨ ਵਰਤ੍ਤਕ੍ਖਣ੍ਡੇਨ ਸੀਸੇ ਸੀਸਵੇਠੰ ਦਦੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਸੀਸੇ ਸੀਸਵੇਦਨਾ। ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦਕ੍ਖੋ ਗੋਘਾਤਕੋ ਵਾ ਗੋਘਾਤਕਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਕੁਚ੍ਛਿੰ ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਵਾਤਾ ਕੁਚ੍ਛਿੰ ਪਰਿਕਨ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦ੍ਵੇ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਾ ਦੁਬ੍ਬਲਤਰੰ ਪੁਰਿਸੰ ਨਾਨਾਬਾਹਾਸੁ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁਯਾ ਸਨ੍ਤਾਪੇਯ੍ਯੁੰ ਸਮ੍ਪਰਿਤਾਪੇਯ੍ਯੁੰ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਕਾਯਸ੍ਮਿੰ ਡਾਹੋ। ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ। ਸਤ੍ਥੰ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨਾਵਕਙ੍ਖਾਮਿ ਜੀਵਿਤ''ਨ੍ਤਿ।

੩੯੦. ''ਮਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਥੰ ਆਹਰੇਸਿ। ਯਾਪੇਤਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ। ਯਾਪੇਨ੍ਤੰ ਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਛਨ੍ਨੰ ਇਚ੍ਛਾਮ। ਸਚੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ, ਅਹੰ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ ਪਰਿਯੇਸਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਸਚੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ, ਅਹੰ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ ਪਰਿਯੇਸਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਸਚੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਪਤਿਰੂਪਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾ, ਅਹੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਛਨ੍ਨੰ ਉਪਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਮਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਥੰ ਆਹਰੇਸਿ। ਯਾਪੇਤਾਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ। ਯਾਪੇਨ੍ਤੰ ਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਛਨ੍ਨੰ ਇਚ੍ਛਾਮਾ''ਤਿ।

''ਨਪਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ; ਨਪਿ ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ; ਨਪਿ ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਪਤਿਰੂਪਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾ; ਅਪਿ ਚਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ , ਪਰਿਚਿਣ੍ਣੋ ਮੇ ਸਤ੍ਥਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਨੋ ਅਮਨਾਪੇਨ। ਏਤਞ੍ਹਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਤਿਰੂਪੰ ਯੰ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਪਰਿਚਰੇਯ੍ਯ ਮਨਾਪੇਨੇਵ ਨੋ ਅਮਨਾਪੇਨ। 'ਅਨੁਪਵਜ੍ਜੰ ਛਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥੰ ਆਹਰਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ [ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਤ੍ਵੰ (ਕ॰)], ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਧਾਰੇਹੀ''ਤਿ। ''ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ ਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਛਨ੍ਨੰ ਕਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸੰ, ਸਚੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਓਕਾਸੰ ਕਰੋਤਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯਾ''ਤਿ। ''ਪੁਚ੍ਛਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

੩੯੧. ''ਚਕ੍ਖੁਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸਿ? ਸੋਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਜਿਵ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ... ਕਾਯਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ?

''ਚਕ੍ਖੁਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਸੋਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ... ਜਿਵ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ... ਕਾਯਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ... ਮਨਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

੩੯੨. ''ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਿਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚਕ੍ਖੁਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸਿ? ਸੋਤਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ... ਘਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਮਨਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਿਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਮਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ?

''ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ , ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਰੋਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚਕ੍ਖੁਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਸੋਤਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਘਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ... ਮਨਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਰੋਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਮਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

੩੯੩. ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ [ਵਚਨਂ (ਸੀ॰)], ਨਿਚ੍ਚਕਪ੍ਪਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ – 'ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤਂ, ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਚਲਿਤੇ ਅਸਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਸਤਿ ਨਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਨਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਆਗਤਿਗਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਆਗਤਿਗਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਚੁਤੂਪਪਾਤੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਅਸਤਿ ਨੇਵਿਧ ਨ ਹੁਰਂ ਨ ਉਭਯਮਨ੍ਤਰੇਨ। ਏਸੇਵਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ'''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ।

੩੯੪. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਚ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੇ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਯਸ੍ਮਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਛਨ੍ਨੇਨ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਿਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ''ਤਿ? ''ਨਨੁ ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਛਨ੍ਨੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਮ੍ਮੁਖਾਯੇਵ ਅਨੁਪਵਜ੍ਜਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਜਿਰਂ [ਪਪ੍ਪਜਿਤਞ੍ਞਿਤਂ (ਕ॰), ਉਪਵਜ੍ਜਿਤਂ (ਕ॰), ਪੁਬ੍ਬਵਿਜ੍ਜਨਂ, ਪੁਬ੍ਬਵਿਜ੍ਝਨਂ, ਪੁਬ੍ਬਵਿਚਿਰਂ (ਸਂਯੁਤ੍ਤਕੇ)] ਨਾਮ ਵਜ੍ਜਿਗਾਮੋ। ਤਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤਕੁਲਾਨਿ ਸੁਹਜ੍ਜਕੁਲਾਨਿ ਉਪਵਜ੍ਜਕੁਲਾਨੀ''ਤਿ। ''ਹੋਨ੍ਤਿ [ਪੋਸਨ੍ਤਿ (ਕ॰)] ਹੇਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮਿਤ੍ਤਕੁਲਾਨਿ ਸੁਹਜ੍ਜਕੁਲਾਨਿ ਉਪਵਜ੍ਜਕੁਲਾਨਿ। ਨਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ 'ਸਉਪਵਜ੍ਜੋ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਖੋ,

ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਞ੍ਚ ਕਾਯਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਾਯਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਤਮਹਂ 'ਸਉਪਵਜ੍ਜੋ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਂ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨਤ੍ਥਿ। 'ਅਨੁਪਵਜ੍ਜੋ ਛਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰੇਸੀ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਧਾਰੇਹੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਛਨ੍ਨੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪੁਣ੍ਣੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੫. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਂ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ [ਨਨ੍ਦਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। 'ਨਨ੍ਦੀਸਮੁਦਯਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ, ਪੁਣ੍ਣਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ… ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ… ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ… ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ… ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਂ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ। 'ਨਨ੍ਦੀਸਮੁਦਯਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ, ਪੁਣ੍ਣਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਂ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨਨ੍ਦੀ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। 'ਨਨ੍ਦੀਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ, ਪੁਣ੍ਣਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਚ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ… ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ… ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ… ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ… ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਤਂ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਨਨ੍ਦੀ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। 'ਨਨ੍ਦੀਨਿਰੋਧਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ, ਪੁਣ੍ਣਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਇਮਿਨਾ ਚ ਤ੍ਵਂ ਪੁਣ੍ਣ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ ਕਤਰਸ੍ਮਿਂ ਜਨਪਦੇ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਇਮਿਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਜਨਪਦੋ, ਤਤ੍ਥਾਹਂ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

੩੯੬. ''ਚਣ੍ਡਾ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ; ਫਰੁਸਾ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ। ਸਚੇ ਤਂ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਕ੍ਕੋਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਰਿਭਾਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਕ੍ਕੋਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਰਿਭਾਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਭਦ੍ਦਕਾ [ਭਦ੍ਰਕਾ (ਕ॰)] ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ

ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮੇ ਨਯਿਮੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ [ਏਵਮ੍ਮੇਤ੍ਥ (?)], ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਾਣਿਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਾਣਿਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮੇ ਨਯਿਮੇ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਲੇਡ੍ਡੁਨਾ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮੇ ਨਯਿਮੇ ਦਣ੍ਡੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦਣ੍ਡੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮੇ ਨਯਿਮੇ ਸਤ੍ਥੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਤ੍ਥੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਤ੍ਥੇਨ ਪਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਸੁਭਦ੍ਦਕਾ ਵਤਿਮੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਂ ਮਂ [ਯਂ ਮੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਨਯਿਮੇ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤਂ, ਪੁਣ੍ਣ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਾ ਕਾਯੇ ਚ ਜੀਵਿਤੇ ਚ ਅਟ੍ਟੀਯਮਾਨਾ ਹਰਾਯਮਾਨਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਮਾਨਾ ਸਤ੍ਥਹਾਰਕਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਮੇ ਇਦਂ ਅਪਰਿਯਿਟ੍ਠਂਯੇਵ ਸਤ੍ਥਹਾਰਕਂ ਲਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਭਗਵਾ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਤ੍ਥ, ਸੁਗਤ, ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਪੁਣ੍ਣ! ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਪੁਣ੍ਣ, ਇਮਿਨਾ ਦਮੂਪਸਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਜਨਪਦੇ ਵਿਹਰਿਤੁਂ। ਯਸ੍ਸਦਾਨਿ ਤ੍ਵਂ, ਪੁਣ੍ਣ, ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਸੀ''ਤਿ।

੩੯੭. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸਂਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤੋ ਜਨਪਦੋ ਤੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਯੇਨ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤੋ ਜਨਪਦੋ ਤਦਵਸਰਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਜਨਪਦੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਤੇਨੇਵਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪਾਸਕਸਤਾਨਿ ਪਟਿਵੇਦੇਸਿ [ਪਟਿਪਾਦੇਸਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਟਿਦੇਸੇਸਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਤੇਨੇਵਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪਾਸਿਕਸਤਾਨਿ ਪਟਿਵੇਦੇਸਿ, ਤੇਨੇਵਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਯੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਣ੍ਣੋ ਨਾਮ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ ਸੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ’’ਤਿ? ‘‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਣ੍ਣੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਪਾਦਿ [ਸਚ੍ਚਵਾਦੀ ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ (ਕ॰)] ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਨੁਧਮ੍ਮਂ, ਨ ਚ ਮਂ ਧਮ੍ਮਾਧਿਕਰਣਂ ਵਿਹੇਠੇਸਿ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਣ੍ਣੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਪੁਣ੍ਣੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਨਨ੍ਦਕੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿਗੋਤਮੀ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿਗੋਤਮੀ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਓਵਦਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ; ਅਨੁਸਾਸਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ; ਕਰੋਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥ’’ਨ੍ਤਿ [ਧਮ੍ਮਿਕਥਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)]।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਓਵਦਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਓਵਦਿਤੁਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਕਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਜ੍ਜ ਪਰਿਯਾਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਓਵਦਿਤੁਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਬ੍ਬੇਹੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਤੋ [ਨਨ੍ਦਕਸ੍ਸ ਭਨ੍ਤੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਪਰਿਯਾਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਓਵਦਿਤੁਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਓਵਦਿਤੁਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਕਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਓਵਦ, ਨਨ੍ਦਕ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ; ਅਨੁਸਾਸ, ਨਨ੍ਦਕ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ; ਕਰੋਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਦੁਤਿਯੋ ਯੇਨ ਰਾਜਕਾਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਂਸੁ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਕਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਆਸਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਸੁਂ, ਉਦਕਞ੍ਚ ਪਾਦਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਸੁਂ। ਨਿਸੀਦਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਪਾਦੇ ਪਕ੍ਖਾਲੇਸਿ। ਤਾਪਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਕਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਕਥਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਜਾਨਨ੍ਤੀਹਿ – ‘ਆਜਾਨਾਮਾ’ ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ, ਨ ਆਜਾਨਨ੍ਤੀਹਿ – ‘ਨ ਆਜਾਨਾਮਾ’ ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਯਸ੍ਸਾ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਵਾ ਵਿਮਤਿ ਵਾ ਅਹਮੇਵ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – ‘ਇਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਥਂ; ਇਮਸ੍ਸ ਕ੍ਵਤ੍ਥੋ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਤ੍ਤਕੇਨਪਿ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਯ੍ਯਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਅਭਿਰਦ੍ਧਾ [ਅਭਿਨਨ੍ਦਾਮ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਯਂ ਨੋ ਅਯ੍ਯੋ ਨਨ੍ਦਕੋ ਪਵਾਰੇਤੀ’’ਤਿ।

੩੯੯. ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ , ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਸੋਤਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ…ਪੇ॰… ਘਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’… ‘‘ਜਿਵ੍ਹਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’… ‘‘ਕਾਯੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’… ‘‘ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ

ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ , ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਨੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ – 'ਇਤਿਪਿਮੇ ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਯਤਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ''।

੪੦੦. ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਰੂਪਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਸਦ੍ਦਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''... ''ਰਸਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''... ''ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ , ਭਨ੍ਤੇ''... ''ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਨੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ – 'ਇਤਿਪਿਮੇ ਛ ਬਾਹਿਰਾ ਆਯਤਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'''ਤਿ । ''ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ''।

੪੦੧. ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''... ''ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''... ''ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''... ''ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾਤਿ''? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਨੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ – 'ਇਤਿਪਿਮੇ ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ''।

੪੦੨. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਗਿਨਿਯੋ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਝਾਯਤੋ ਤੇਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਵਟ੍ਟਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਚ੍ਚਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਆਭਾਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਮੁਸ੍ਸ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਝਾਯਤੋ ਤੇਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਵਟ੍ਟਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਚ੍ਚਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ; ਯਾ ਚ ਖ੍ਵਾਸ੍ਸ ਆਭਾ ਸਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਅਮੁਸ੍ਸ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਝਾਯਤੋ ਤੇਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਵਟ੍ਟਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਚ੍ਚਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ; ਪਗੇਵ ਤਸ੍ਸ ਆਭਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਯੋ ਨੁ ਖੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਛ ਖੋਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਯਤਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ [ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ (?)]; ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇ ਆਯਤਨੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਤਜ੍ਜਂ ਤਜ੍ਜਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਜ੍ਜਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਤਜ੍ਜਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ''।

੪੦੩. ‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਮੂਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ, ਸਾਖਾਪਲਾਸਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਛਾਯਾਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਏਵਂ ਵਦੇਯਜ – ‘ਅਮੁਸ੍ਸ ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਮੂਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ, ਸਾਖਾਪਲਾਸਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਯਾ ਚ ਖ੍ਵਾਸ੍ਸ ਛਾਯਾ ਸਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ’’? ‘‘ਅਮੁਸ੍ਸ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਮੂਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ, ਸਾਖਾਪਲਾਸਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ; ਪਗੇਵਸ੍ਸ ਛਾਯਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਯੋ ਨੁ ਖੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜ – ‘ਛ ਖੋਮੇ ਬਾਹਿਰਾ ਆਯਤਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ [ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਛ ਬਾਹਿਰੇ ਆਯਤਨੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮ’ਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ’’? ‘‘ਤਜ੍ਜਂ ਤਜ੍ਜਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਜ੍ਜਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਤਜ੍ਜਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ’’।

੪੦੪. ‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਦਕ੍ਖੋ ਗੋਘਾਤਕੋ ਵਾ ਗੋਘਾਤਕਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਗਾਵਿਂ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਗਾਵਿਂ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤੇਯਜ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਅਨ੍ਤਰਂ ਮਂਸਕਾਯਂ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਬਾਹਿਰਂ ਚਮ੍ਮਕਾਯਂ। ਯਂ ਯਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵਿਲਿਮਂਸਂ [ਵਿਲਿਮਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਨ੍ਤਰਾ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਨ੍ਤਰਾ ਬਨ੍ਧਨਂ ਤਂ ਤਦੇਵ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦੇਯਜ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤੇਯਜ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤੇਯਜ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯਜ। ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਧੁਨਿਤ੍ਵਾ ਬਾਹਿਰਂ ਚਮ੍ਮਕਾਯਂ ਤੇਨੇਵ ਚਮ੍ਮੇਨ ਤਂ ਗਾਵਿਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜ – ‘ਤਥੇਵਾਯਂ ਗਾਵੀ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਇਮਿਨਾਵ ਚਮ੍ਮੇਨਾ’ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ’’? ‘‘ਅਮੁ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਕ੍ਖੋ ਗੋਘਾਤਕੋ ਵਾ ਗੋਘਾਤਕਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਗਾਵਿਂ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਗਾਵਿਂ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤੇਯਜ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਅਨ੍ਤਰਂ ਮਂਸਕਾਯਂ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਬਾਹਿਰਂ ਚਮ੍ਮਕਾਯਂ। ਯਂ ਯਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵਿਲਿਮਂਸਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਨ੍ਤਰਾ ਬਨ੍ਧਨਂ ਤਂ ਤਦੇਵ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦੇਯਜ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤੇਯਜ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤੇਯਜ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯਜ। ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਧੁਨਿਤ੍ਵਾ ਬਾਹਿਰਂ ਚਮ੍ਮਕਾਯਂ ਤੇਨੇਵ ਚਮ੍ਮੇਨ ਤਂ ਗਾਵਿਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜ – ‘ਤਥੇਵਾਯਂ ਗਾਵੀ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਇਮਿਨਾਵ ਚਮ੍ਮੇਨਾ’ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਸਾ ਗਾਵੀ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਤੇਨੇਵ ਚਮ੍ਮੇਨਾ’’ਤਿ।

‘‘ਉਪਮਾ ਖੋ ਮੇ ਅਯਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਕਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਅਯਮੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ; ‘ਅਨ੍ਤਰਾ ਮਂਸਕਾਯੋ’ਤਿ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; ‘ਬਾਹਿਰੋ ਚਮ੍ਮਕਾਯੋ’ਤਿ ਖੋ ਭਗਿਨਿਯੋ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; ‘ਅਨ੍ਤਰਾ ਵਿਲਿਮਂਸਂ, ਅਨ੍ਤਰਾ ਨ੍ਹਾਰੁ, ਅਨ੍ਤਰਾ ਬਨ੍ਧਨ’ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; ‘ਤਿਣ੍ਹਂ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨ’ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਅਰਿਯਾਯੇਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਧਿਵਚਨਂ; ਯਾਯਂ ਅਰਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਕਿਲੇਸਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਸਂਯੋਜਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਬਨ੍ਧਨਂ ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਤਿ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤਤਿ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤਤਿ।

੪੦੫. ‘‘ਸਤ੍ਤ ਖੋ ਪਨਿਮੇ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਯੇਸਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਇਧ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਯੇਸਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ

ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ।

੪੦੬. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਉਯ੍ਯੋਜੇਸਿ – ''ਗਚ੍ਛਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ; ਕਾਲੋ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਨ੍ਦਕਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਕਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਗਚ੍ਛਥ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ; ਕਾਲੋ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੀਸੁ ਤਾਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਚਾਤੁਦ੍ਦਸੇ ਨ ਹੋਤਿ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਵਾ ਵਿਮਤਿ ਵਾ – 'ਊਨੋ ਨੁ ਖੋ ਚਨ੍ਦੋ, ਪੁਣ੍ਣੋ ਨੁ ਖੋ ਚਨ੍ਦੋ'ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਊਨੋ ਚਨ੍ਦੋਤ੍ਵੇਵ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਨਨ੍ਦਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਨੋ ਚ ਖੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ''ਤਿ।

੪੦੭. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਕਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਨਨ੍ਦਕ, ਸ੍ਵੇਪਿ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਤੇਨੇਵੋਵਾਦੇਨ ਓਵਦੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ , ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਦੁਤਿਯੋ ਯੇਨ ਰਾਜਕਾਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਂਸੁ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਕਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਆਸਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਸੁਂ, ਉਦਕਞ੍ਚ ਪਾਦਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਸੁਂ। ਨਿਸੀਦਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਪਾਦੇ ਪਕ੍ਖਾਲੇਸਿ। ਤਾਪਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਕਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਕਥਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਜਾਨਨ੍ਤੀਹਿ 'ਆਜਾਨਾਮਾ' ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ, ਨ ਆਜਾਨਨ੍ਤੀਹਿ 'ਨ ਆਜਾਨਾਮਾ' ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਯਸ੍ਸਾ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਵਾ ਵਿਮਤਿ ਵਾ, ਅਹਮੇਵ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਇਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਥਂ; ਇਮਸ੍ਸ ਕ੍ਵਤ੍ਥੋ'''ਤਿ। ''ਏਤ੍ਤਕੇਨਪਿ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਯ੍ਯਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਅਭਿਰਦ੍ਧਾ ਯਂ ਨੋ ਅਯ੍ਯੋ ਨਨ੍ਦਕੋ ਪਵਾਰੇਤੀ''ਤਿ।

੪੦੮. ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ , ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਸੋਤਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯੋ... ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਨੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ – 'ਇਤਿਪਿਮੇ ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਯਤਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ''।

੪੦੯. ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਰੂਪਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਸਦ੍ਦਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ... ਰਸਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ... ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ

ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਨੋ ਏਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੰ – 'ਇਤਿਪਿਮੇ ਛ ਬਾਹਿਰਾ ਆਯਤਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤੰ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ''।

੪੧੦. ''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਨੋ ਏਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੰ – 'ਇਤਿਪਿਮੇ ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤੰ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ''।

੪੧੧. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਝਾਯਤੋ ਤੇਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਵਟ੍ਟਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਚ੍ਚਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਆਭਾਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਮੁਸ੍ਸ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਝਾਯਤੋ ਤੇਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਵਟ੍ਟਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਚ੍ਚਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ; ਯਾ ਚ ਖ੍ਵਾਸ੍ਸ ਆਭਾ ਸਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਅਮੁਸ੍ਸ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਝਾਯਤੋ ਤੇਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਵਟ੍ਟਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਚ੍ਚਿਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ ; ਪਗੇਵਸ੍ਸ ਆਭਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਯੋ ਨੁ ਖੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਛ ਖੋਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਆਯਤਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇ ਆਯਤਨੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਧੁਵੰ ਸਸ੍ਸਤੰ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਤਜ੍ਜੰ ਤਜ੍ਜੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਚ੍ਚਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਜ੍ਜਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਤਜ੍ਜਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤੰ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ''।

੪੧੨. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਮੂਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ, ਸਾਖਾਪਲਾਸਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਛਾਯਾਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਮੁਸ੍ਸ ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਮੂਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ, ਸਾਖਾਪਲਾਸਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ; ਯਾ ਚ ਖ੍ਵਾਸ੍ਸ ਛਾਯਾ ਸਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਅਮੁਸ੍ਸ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਮੂਲਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ, ਸਾਖਾਪਲਾਸਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ; ਪਗੇਵਸ੍ਸ ਛਾਯਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਯੋ ਨੁ ਖੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਛ ਖੋਮੇ ਬਾਹਿਰਾ ਆਯਤਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਬਾਹਿਰੇ ਆਯਤਨੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਧੁਵੰ ਸਸ੍ਸਤੰ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਤਜ੍ਜੰ ਤਜ੍ਜੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਚ੍ਚਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਜ੍ਜਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ

ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਤਜ੍ਜਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਹੋਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ''।

੪੧੩. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਦਕ੍ਖੋ ਗੋਘਾਤਕੋ ਵਾ ਗੋਘਾਤਕਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਗਾਵਿਂ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਗਾਵਿਂ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਅਨ੍ਤਰਂ ਮਂਸਕਾਯਂ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਬਾਹਿਰਂ ਚਮ੍ਮਕਾਯਂ। ਯਂ ਯਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵਿਲਿਮਂਸਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਨ੍ਤਰਾ ਬਨ੍ਧਨਂ ਤਂ ਤਦੇਵ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਧੁਨਿਤ੍ਵਾ ਬਾਹਿਰਂ ਚਮ੍ਮਕਾਯਂ ਤੇਨੇਵ ਚਮ੍ਮੇਨ ਤਂ ਗਾਵਿਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਤਥੇਵਾਯਂ ਗਾਵੀ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਇਮਿਨਾਵ ਚਮ੍ਮੇਨਾ'ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਅਮੁ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਕ੍ਖੋ ਗੋਘਾਤਕੋ ਵਾ ਗੋਘਾਤਕਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਗਾਵਿਂ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਗਾਵਿਂ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਅਨ੍ਤਰਂ ਮਂਸਕਾਯਂ ਅਨੁਪਹਚ੍ਚ ਬਾਹਿਰਂ ਚਮ੍ਮਕਾਯਂ। ਯਂ ਯਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵਿਲਿਮਂਸਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਨ੍ਤਰਾ ਬਨ੍ਧਨਂ ਤਂ ਤਦੇਵ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨੇਨ ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਧੁਨਿਤ੍ਵਾ ਬਾਹਿਰਂ ਚਮ੍ਮਕਾਯਂ ਤੇਨੇਵ ਚਮ੍ਮੇਨ ਤਂ ਗਾਵਿਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਤਥੇਵਾਯਂ ਗਾਵੀ ਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਇਮਿਨਾਵ ਚਮ੍ਮੇਨਾ'ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਸਾ ਗਾਵੀ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਤੇਨੇਵ ਚਮ੍ਮੇਨਾ''ਤਿ।

''ਉਪਮਾ ਖੋ ਮੇ ਅਯਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਕਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਅਯਮੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। 'ਅਨ੍ਤਰਾ ਮਂਸਕਾਯੋ'ਤਿ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; 'ਬਾਹਿਰੋ ਚਮ੍ਮਕਾਯੋ'ਤਿ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; 'ਅਨ੍ਤਰਾ ਵਿਲਿਮਂਸਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਨ੍ਤਰਾ ਬਨ੍ਧਨ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ; 'ਤਿਣ੍ਹਂ ਗੋਵਿਕਨ੍ਤਨ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਅਰਿਯਾਯੇਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਧਿਵਚਨਂ; ਯਾਯਂ ਅਰਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਕਿਲੇਸਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਸਂਯੋਜਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਬਨ੍ਧਨਂ ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਤਿ ਸਮ੍ਪਕਨ੍ਤਤਿ ਸਮ੍ਪਰਿਕਨ੍ਤਤਿ।

੪੧੪. ''ਸਤ੍ਤ ਖੋ ਪਨਿਮੇ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਯੇਸਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਇਧ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਯੇਸਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ।

੪੧੫. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਕੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਉਯ੍ਯੋਜੇਸਿ – ''ਗਚ੍ਛਥ, ਭਗਿਨਿਯੋ; ਕਾਲੋ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਨ੍ਦਕਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਕਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –''ਗਚ੍ਛਥ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ; ਕਾਲੋ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਨ ਹੋਤਿ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਵਾ ਵਿਮਤਿ ਵਾ – 'ਊਨੋ ਨੁ ਖੋ ਚਨ੍ਦੋ, ਪੁਣ੍ਣੋ ਨੁ ਖੋ ਚਨ੍ਦੋ'ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਪੁਣ੍ਣੋ ਚਨ੍ਦੋਤ੍ਵੇਵ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਨਨ੍ਦਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਚੇਵ

ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਚ। ਤਾਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਤਾਨਂ ਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਸਾ [ਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ, ਸਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਿਕਾ, ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ (ਕ॰)] ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨਾ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਨਨ੍ਦਕੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਚੂਲ਼ਰਾਹੁਲੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਪਰਿਪਕ੍ਕਾ ਖੋ ਰਾਹੁਲਸ੍ਸ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਰਾਹੁਲਂ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੇ ਵਿਨੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਹੁਲਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਗਣ੍ਹਾਹਿ, ਰਾਹੁਲ, ਨਿਸੀਦਨਂ; ਯੇਨ ਅਨ੍ਧਵਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯਾ''ਤਿ । ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਨਂ ਆਦਾਯ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਨੇਕਾਨਿ ਦੇਵਤਾਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ''ਅਜ੍ਜ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਹੁਲਂ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੇ ਵਿਨੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਨ੍ਧਵਨਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਹੁਲਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

੪੧੭. ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਯਮਿਦਂ [ਯਮ੍ਪਿਦਂ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤਂ ਸਞ੍ਞਾਗਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਂ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

੪੧੮. ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ ਰਾਹੁਲ, ਸੋਤਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਕਾਯੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ

ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ –'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ ਰਾਹੁਲ, ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ ਰਾਹੁਲ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ ਰਾਹੁਲ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਯਮਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤਂ ਸਞ੍ਞਾਗਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

੪੧੯. ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ [ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਏਵਮਿਤਰੇਸੁਪਿ] ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਯਮਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤਂ ਸਞ੍ਞਾਗਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਂ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਸੋਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਦ੍ਦੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... , ਘਾਨਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਗਨ੍ਧੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰਸੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਯਮਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਗਤਂ ਸਞ੍ਞਾਗਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਗਤਂ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿਂ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਰਾਹੁਲਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿ। ਤਾਸਞ੍ਚ ਅਨੇਕਾਨਂ ਦੇਵਤਾਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਵਿਰਜਂ ਵੀਤਮਲਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ।

ਚੂਲ਼ਰਾਹੁਲੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਛਛਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੨੦. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਧਮ੍ਮਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਦਿਦਂ – ਛ ਛਕ੍ਕਾਨਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਛ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਛ ਫਸ੍ਸਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਛ ਵੇਦਨਾਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਛ ਤਣ੍ਹਾਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੨੧. '''ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ, ਸੋਤਾਯਤਨੰ, ਘਾਨਾਯਤਨੰ, ਜਿਵ੍ਹਾਯਤਨੰ , ਕਾਯਾਯਤਨੰ, ਮਨਾਯਤਨੰ। 'ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ ਪਠਮੰ ਛਕ੍ਕੰ।

'''ਛ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ । ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਰੂਪਾਯਤਨੰ, ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੰ, ਗਨ੍ਧਾਯਤਨੰ, ਰਸਾਯਤਨੰ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨੰ, ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੰ। 'ਛ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ ਦੁਤਿਯੰ ਛਕ੍ਕੰ।

'''ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। 'ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ ਤਤਿਯੰ ਛਕ੍ਕੰ।

'''ਛ ਫਸ੍ਸਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ; ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ; ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ; ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ; ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ; ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। 'ਛ ਫਸ੍ਸਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਛਕ੍ਕੰ।

'''ਛ ਵੇਦਨਾਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ। 'ਛ ਵੇਦਨਾਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ ਪਞ੍ਚਮੰ ਛਕ੍ਕੰ।

'''ਛ ਤਣ੍ਹਾਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। 'ਛ ਤਣ੍ਹਾਕਾਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ – ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ ਛਟ੍ਠੰ ਛਕ੍ਕੰ।

੪੨੨. '''ਚਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤੰ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, 'ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ'ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ –

‘ਚਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਤ੍ਤਾ।

‘‘‘ਰੂਪਾ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਰੂਪਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ’ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਰੂਪਾ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਾ ਅਨਤ੍ਤਾ।

‘‘‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ’ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ।

‘‘‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ । ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ’ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਤ੍ਤਾ।

‘‘‘ਵੇਦਨਾ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ’ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਵੇਦਨਾ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ।

‘‘‘ਤਣ੍ਹਾ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ’ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਤਣ੍ਹਾ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਤਣ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ।

੪੨੩. ‘‘‘ਸੋਤਂ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ‘ਘਾਨਂ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ... ‘ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ... ‘ਕਾਯੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ... ‘ਮਨੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਮਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ’ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਮਨੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ।

‘‘‘ਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ’ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ।

‘‘‘ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ’ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ।

‘‘‘ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ’ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਤ੍ਤਾ।

'''ਵੇਦਨਾ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤੰ ਨ ਉਪਪੱਜਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਉੱਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯੱਸ ਖੋ ਪਨ ਉੱਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, 'ਅੱਤਾ ਮੇ ਉੱਪੱਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ'ਤਿ ਇੱਚੱਸ ਏਵਮਾਗਤੰ ਹੋਤਿ। ਤੱਮਾ ਤੰ ਨ ਉਪਪੱਜਤਿ – 'ਵੇਦਨਾ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਮਨੋ ਅਨੱਤਾ, ਧੱਮਾ ਅਨੱਤਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨੱਤਾ, ਮਨੋਸੱਫੱਸੋ ਅਨੱਤਾ, ਵੇਦਨਾ ਅਨੱਤਾ।

'''ਤਣ੍ਹਾ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਤੰ ਨ ਉਪਪੱਜਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਉੱਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯੱਸ ਖੋ ਪਨ ਉੱਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, 'ਅੱਤਾ ਮੇ ਉੱਪੱਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ'ਤਿ ਇੱਚੱਸ ਏਵਮਾਗਤੰ ਹੋਤਿ। ਤੱਮਾ ਤੰ ਨ ਉਪਪੱਜਤਿ – 'ਤਣ੍ਹਾ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਮਨੋ ਅਨੱਤਾ, ਧੱਮਾ ਅਨੱਤਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨੱਤਾ, ਮਨੋਸੱਫੱਸੋ ਅਨੱਤਾ, ਵੇਦਨਾ ਅਨੱਤਾ, ਤਣ੍ਹਾ ਅਨੱਤਾ।

੪੨੪. ''ਅਯੰ ਖੋ ਪਨ, ਭਿੱਖਵੇ, ਸੱਕਾਯਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ – ਚੱਖੁੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ; ਰੂਪੇ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ; ਚੱਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ; ਚੱਖੁਸੱਫੱਸੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ; ਵੇਦਨੰ 'ਏਤੰ ਮਮ , ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ; ਤਣ੍ਹੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ; ਸੋਤੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ...ਪੇ॰... ਘਾਨੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ...ਪੇ॰... ਕਾਯੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ...ਪੇ॰... ਮਨੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ, ਧੱਮੇ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ, ਮਨੋਸੱਫੱਸੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ, ਵੇਦਨੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ, ਤਣ੍ਹੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮੱਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ।

''ਅਯੰ ਖੋ ਪਨ, ਭਿੱਖਵੇ, ਸੱਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ – ਚੱਖੁੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਰੂਪੇ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਚੱਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਚੱਖੁਸੱਫੱਸੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਵੇਦਨੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਤਣ੍ਹੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਸੋਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ...ਪੇ॰... ਘਾਨੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ... ਜਿਵ੍ਹੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ... ਕਾਯੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ... ਮਨੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਧੱਮੇ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਮਨੋਸੱਫੱਸੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਵੇਦਨੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ। ਤਣ੍ਹੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮੱਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪੱਸਤਿ।

੪੨੫. ''ਚੱਖੁਞ੍ਚ, ਭਿੱਖਵੇ, ਪਟਿੱਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉੱਪੱਜਤਿ ਚੱਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫੱਸੋ, ਫੱਸਪੱਚਯਾ ਉੱਪੱਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁੱਖੰ ਵਾ ਅਦੁੱਖਮਸੁਖੰ ਵਾ। ਸੋ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁੱਟੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਿਨੰਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅੱਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿੱਟਤਿ। ਤੱਸ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਦੁੱਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁੱਟੋ ਸਮਾਨੋ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਉਰੱਤਾਲ਼ਿੰ ਕੰਦਤਿ ਸੱਮੋਹੰ ਆਪੱਜਤਿ। ਤੱਸ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਅਦੁੱਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁੱਟੋ ਸਮਾਨੋ ਤੱਸਾ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅੱਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅੱਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿੱਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨੱਪਜਾਨਾਤਿ। ਤੱਸ ਅਵਿੱਜਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਵਤ, ਭਿੱਖਵੇ, ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਰਾਗਾਨੁਸਯੰ ਅੱਪਹਾਯ ਦੁੱਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੰ ਅੱਪਟਿਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ

ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਂ ਅਸਮੂਹਨਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਵਿਜ੍ਜਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋਤਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਘਾਨਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਕਾਯਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ। ਸੋ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਤਸ੍ਸਾ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਰਾਗਾਨੁਸਯਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਂ ਅਸਮੂਹਨਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਵਿਜ੍ਜਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

੪੨੬. ‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ। ਸੋ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਨ ਸੋਚਤਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਤਸ੍ਸਾ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਰਾਗਾਨੁਸਯਂ ਪਹਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਂ ਸਮੂਹਨਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਵਿਜ੍ਜਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋਤਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰...।

‘‘ਘਾਨਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰...।

‘‘ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ।

‘‘ਕਾਯਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰...।

‘‘ਮਨਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ। ਸੋ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਨ ਸੋਚਤਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਤਸ੍ਸਾ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ। ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਰਾਗਾਨੁਸਯਂ ਪਹਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ

ਵੇਦਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਂ ਸਮੂਹਨਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਵਿਜ੍ਜਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

੪੨੭. ‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ [ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਏਵਮਿਤਰੇਸੁਪਿ] ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰੂਪੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਸੋਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਦ੍ਦੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਘਾਨਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਗਨ੍ਧੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਰਸੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ , ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿਂ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਸਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੂਤਿ।

ਛਛਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਮਹਾਸਲ਼ਾਯਤਨਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੨੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਮਹਾਸਲ਼ਾਯਤਨਿਕਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

੪੨੯. ‘‘ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਰੂਪੇ ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਯਮਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਰੂਪੇਸੁ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਯਮਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਸਾਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਆਯਤਿਂ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਚਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਣ੍ਹਾ ਚਸ੍ਸ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸਹਗਤਾ ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ, ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਦਰਥਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਦਰਥਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ; ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਪਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ , ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਪਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ; ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ [ਕਾਯਿਕਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਕਾਯਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ (ਕ॰)] ਚੇਤੋਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

‘‘ਸੋਤਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰... ਕਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰... ਮਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਧਮ੍ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ,

ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਯਮਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਅਜਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਯਮਿਦਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਸਾਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਆਯਤਿਂ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਚਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਣ੍ਹਾ ਚਸ੍ਸ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸਹਗਤਾ ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ, ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਦਰਥਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਦਰਥਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ; ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਪਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਪਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ; ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਚੇਤੋਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

੪੩੦. ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਂ ਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਰੂਪੇ ਜਾਨਂ ਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਜਾਨਂ ਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਜਾਨਂ ਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਯਮਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਜਾਨਂ ਪਸ੍ਸਂ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਰੂਪੇਸੁ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਯਮਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਅਸਾਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਆਯਤਿਂ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਪਚਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਣ੍ਹਾ ਚਸ੍ਸ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸਹਗਤਾ ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ, ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਪਹੀਯਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਦਰਥਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਦਰਥਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ; ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਪਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਪਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ; ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ , ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸੁਖਮ੍ਪਿ ਚੇਤੋਸੁਖਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

੪੩੧. ''ਯਾ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ [ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਦਿਟ੍ਠਿ ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ; ਯੋ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ [ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ; ਯੋ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ [ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਾਯਾਮੋ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ; ਯਾ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ [ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਤਿ ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ; ਯੋ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ [ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਮਾਧਿ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਆਜੀਵੋ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਇਮਂ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਤਸ੍ਸਿਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੁਗਨਨ੍ਧਾ [ਯੁਗਨਦ੍ਧਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਸੋ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ। ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਜਹਤਿ। ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਿ। ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ।

''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ? 'ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ' ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ

ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ? ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਚ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਤਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ? ਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ।

੪੩੨. ‘‘ਸੋਤੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਯਥਾਭੂਤੰ…ਪੇ॰… ਘਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਯਥਾਭੂਤੰ…ਪੇ॰… ਜਿਵ੍ਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਯਥਾਭੂਤੰ… ਕਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਯਥਾਭੂਤੰ… ਮਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਯਥਾਭੂਤੰ, ਧਮ੍ਮੇ ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਯਥਾਭੂਤੰ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਯਥਾਭੂਤੰ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਯਥਾਭੂਤੰ, ਯਮਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਯਥਾਭੂਤੰ, ਮਨਸ੍ਮਿੰ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਯਮਿਦੰ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਅਸਾਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸੰਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਆਯਤਿੰ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਪਚਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਣ੍ਹਾ ਚਸ੍ਸ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸਹਗਤਾ ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ , ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਪਹੀਯਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਦਰਥਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਦਰਥਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ; ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਪਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਪਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ; ਕਾਯਿਕਾਪਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਾਪਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸੁਖਮ੍ਪਿ ਚੇਤੋਸੁਖਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ।

੪੩੩. ‘‘ਯਾ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿ ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ; ਯੋ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ; ਯੋ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਵਾਯਾਮੋ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ; ਯਾ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਸਤਿ ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ; ਯੋ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਆਜੀਵੋ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸਾਯੰ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਇਮੰ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵਯਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸਿਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੁਗਨਨ੍ਧਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। ਸੋ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ। ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਜਹਤਿ। ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਿ। ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ? ‘ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ’ ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ? ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਚ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ? ਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਮਹਾਸਲ਼ਾਯਤਨਿਕਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨਗਰਵਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪੩੪. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਨਗਰਵਿਨ੍ਦਂ ਨਾਮ ਕੋਸਲਾਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਗਾਮੋ ਤਦਵਸਰਿ। ਅਸ੍ਸੋਸੁਂ ਖੋ ਨਗਰਵਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਕਾ [ਨਗਰਵਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਾ (ਕ॰)] ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ – ‘‘ਸਮਣੋ ਖਲੁ, ਭੋ, ਗੋਤਮੋ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਸਕ੍ਯਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਗਰਵਿਨ੍ਦਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ। ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਏਵਂ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤੋ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਸੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਸਦੇਵਕਂ ਸਮਾਰਕਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਂ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਪਜਂ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਤਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਰੂਪਾਨਂ ਅਰਹਤਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਨਗਰਵਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ; ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਂ ਸਾਵੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਨਗਰਵਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਕੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕੇ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

੪੩੫. ‘‘ਸਚੇ ਵੋ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਕਥਂਭੂਤਾ, ਗਹਪਤਯੋ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਨ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਗਹਪਤਯੋ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – ‘ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗਾ ਅਵੀਤਦੋਸਾ ਅਵੀਤਮੋਹਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਮਵਿਸਮਂ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਏਵਰੂਪਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਨ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਯਮ੍ਪਿ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗਾ ਅਵੀਤਦੋਸਾ ਅਵੀਤਮੋਹਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਮਵਿਸਮਂ ਚਰਾਮ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਤੇਸਂ ਨੋ ਸਮਚਰਿਯਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਪਸ੍ਸਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਨ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਸਦ੍ਦੇਸੁ… ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਗਨ੍ਧੇਸੁ… ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ… ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ… ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗਾ ਅਵੀਤਦੋਸਾ ਅਵੀਤਮੋਹਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਮਵਿਸਮਂ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਏਵਰੂਪਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਨ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਯਮ੍ਪਿ ਹਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗਾ ਅਵੀਤਦੋਸਾ ਅਵੀਤਮੋਹਾ , ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਮਵਿਸਮਂ ਚਰਾਮ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਤੇਸਂ ਨੋ ਸਮਚਰਿਯਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਪਸ੍ਸਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ

ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਨ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ। ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਗਹਪਤਯੋ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ।

੪੩੬. ''ਸਚੇ ਪਨ ਵੋ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ – 'ਕਥੰਭੂਤਾ, ਗਹਪਤਯੋ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ? ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਗਹਪਤਯੋ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗਾ ਵੀਤਦੋਸਾ ਵੀਤਮੋਹਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਏਵਰੂਪਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਯਮ੍ਪਿ ਹਿ [ਮਯੰ ਹਿ (?)] ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗਾ ਅਵੀਤਦੋਸਾ ਅਵੀਤਮੋਹਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਮਵਿਸਮੰ ਚਰਾਮ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਤੇਸੰ ਨੋ ਸਮਚਰਿਯਮ੍ਪਿ ਹੇਤੰ ਉਤ੍ਤਰਿ ਪਸ੍ਸਤੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਸਦ੍ਦੇਸੁ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਗਨ੍ਧੇਸੁ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗਾ ਵੀਤਦੋਸਾ ਵੀਤਮੋਹਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਮਚਰਿਯੰ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਏਵਰੂਪਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਯਮ੍ਪਿ ਹਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗਾ ਅਵੀਤਦੋਸਾ ਅਵੀਤਮੋਹਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਮਵਿਸਮੰ ਚਰਾਮ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਤੇਸੰ ਨੋ ਸਮਚਰਿਯਮ੍ਪਿ ਹੇਤੰ ਉਤ੍ਤਰਿ ਪਸ੍ਸਤੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ । ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਗਹਪਤਯੋ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ।

੪੩੭. ''ਸਚੇ ਪਨ ਵੋ [ਸਚੇ ਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਗਹਪਤਯੋ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ – 'ਕੇ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨੰ ਆਕਾਰਾ, ਕੇ ਅਨ੍ਵਯਾ, ਯੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਏਵੰ ਵਦੇਥ? ਅਦ੍ਧਾ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵੀਤਰਾਗਾ ਵਾ ਰਾਗਵਿਨਯਾਯ ਵਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਵੀਤਦੋਸਾ ਵਾ ਦੋਸਵਿਨਯਾਯ ਵਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਵੀਤਮੋਹਾ ਵਾ ਮੋਹਵਿਨਯਾਯ ਵਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ? ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਗਹਪਤਯੋ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਤਥਾ ਹਿ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾਰੂਪਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਭਿਰਮੇਯ੍ਯੁੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾਰੂਪਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ ਯੇ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਭਿਰਮੇਯ੍ਯੁੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾਰੂਪਾ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ ਯੇ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਰਮੇਯ੍ਯੁੰ , ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾਰੂਪਾ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ ਯੇ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਰਮੇਯ੍ਯੁੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾਰੂਪਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਯੇ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਰਮੇਯ੍ਯੁੰ। ਇਮੇ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਆਕਾਰਾ, ਇਮੇ ਅਨ੍ਵਯਾ, ਯੇਨ ਮਯੰ [ਯੇਨ ਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਯੇਨ ਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਏਵੰ ਵਦੇਮ – ਅਦ੍ਧਾ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵੀਤਰਾਗਾ ਵਾ ਰਾਗਵਿਨਯਾਯ ਵਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਵੀਤਦੋਸਾ ਵਾ ਦੋਸਵਿਨਯਾਯ ਵਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਵੀਤਮੋਹਾ ਵਾ ਮੋਹਵਿਨਯਾਯ ਵਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ। ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਗਹਪਤਯੋ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਨਗਰਵਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤੰ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੰ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗੰ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – 'ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀ'ਤਿ; ਏਵਮੇਵੰ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਤੇ ਮਯੰ ਭਵਨ੍ਤੰ ਗੋਤਮੰ ਸਰਣੰ ਗਚ੍ਛਾਮ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕੇ ਨੋ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੇ ਸਰਣੰ ਗਤੇ''ਤਿ।

ਨਗਰਵਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੁਤ੍ਤਂ

੪੩੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਖੋ ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਛਵਿਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ। ਕਤਮੇਨ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵਿਹਾਰੇਨ ਏਤਰਹਿ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਸੀ''ਤਿ? ''ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਿਹਾਰੇਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਹਾਰੇਨ ਕਿਰ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਤਰਹਿ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਸਿ। ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਹਾਰੋ ਏਸੋ [ਹੇਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯਦਿਦਂ – ਸੁਞ੍ਞਤਾ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – 'ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਿਹਾਰੇਨ ਬਹੁਲਂ [ਏਤਰਹਿ ਬਹੁਲਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਯੇਨ ਚਾਹਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਦੇਸੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਅਚਰਿਂ, ਯੇਨ ਚ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਟਿਕ੍ਕਮਿਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਦੋਸੋ ਵਾ ਮੋਹੋ ਵਾ ਪਟਿਘਂ ਵਾਪਿ ਚੇਤਸੋ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇਨ ਚਾਹਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਦੇਸੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਅਚਰਿਂ, ਯੇਨ ਚ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਟਿਕ੍ਕਮਿਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਦੋਸੋ ਵਾ ਮੋਹੋ ਵਾ ਪਟਿਘਂ ਵਾਪਿ ਚੇਤਸੋ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇਨ ਚਾਹਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਦੇਸੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਅਚਰਿਂ, ਯੇਨ ਚ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਟਿਕ੍ਕਮਿਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਦੋਸੋ ਵਾ ਮੋਹੋ ਵਾ ਪਟਿਘਂ ਵਾਪਿ ਚੇਤਸੋ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੩੯. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਯੇਨ ਚਾਹਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਦੇਸੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਅਚਰਿਂ, ਯੇਨ ਚ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਟਿਕ੍ਕਮਿਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਸਦ੍ਦੇਸੁ... ਪੇ॰... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਗਨ੍ਧੇਸੁ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਦੋਸੋ ਵਾ ਮੋਹੋ ਵਾ ਪਟਿਘਂ ਵਾਪਿ ਚੇਤਸੋ'ਤਿ? ਸਚੇ , ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇਨ ਚਾਹਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਦੇਸੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਅਚਰਿਂ, ਯੇਨ ਚ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਟਿਕ੍ਕਮਿਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਦੋਸੋ ਵਾ ਮੋਹੋ ਵਾ ਪਟਿਘਂ ਵਾਪਿ ਚੇਤਸੋ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਯੇਨ ਚਾਹਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਦੇਸੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਅਚਰਿਂ, ਯੇਨ ਚ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਾਮਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਟਿਕ੍ਕਮਿਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਦੋਸੋ ਵਾ ਮੋਹੋ ਵਾ ਪਟਿਘਂ ਵਾਪਿ ਚੇਤਸੋ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੦. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਪਹੀਨਾ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਮਗੁਣਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਪਹੀਨਾ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੧. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਪਹੀਨਾ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਨੀਵਰਣਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਪਹੀਨਾ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੨. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੩. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਭਾਵਿਤਾ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੪. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਭਾਵਿਤਾ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ'ਤਿ , ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੫. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਭਾਵਿਤਾ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੬. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਭਾਵਿਤਾਨਿ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੭. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨੀ'ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਭਾਵਿਤਾਨਿ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨੀ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਬਲਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਖੋ ਮੇ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨੀ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੮. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਭਾਵਿਤਾ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਅਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੪੯. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਭਾਵਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ’ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਅਭਾਵਿਤੋ ਖੋ ਮੇ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ’ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਭਾਵਿਤੋ ਖੋ ਮੇ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ’ਤਿ , ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੫੦. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਭਾਵਿਤਾ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚਾ’ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਅਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚਾ’ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ ਮੇ ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚਾ’ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੫੧. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਸਚ੍ਛਿਕਤਾ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚਾ’ਤਿ? ਸਚੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਾ ਖੋ ਮੇ ਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚਾ’ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਵਾਯਮਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਸਚ੍ਛਿਕਤਾ ਖੋ ਮੇ ਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚਾ’ਤਿ, ਤੇਨ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

੪੫੨. ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸੁਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਏਵਮੇਵ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸੁਂ। ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਏਵਮੇਵ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਏਵਮੇਵ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ [ਵੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ‘ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੫੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਗਜਙ੍ਗਲਾਯਂ [ਕਜਙ੍ਗਲਾਯਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਕਜ੍ਜਙ੍ਗਲਾਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਵਿਹਰਤਿ ਸੁਵੇਲੁਵਨੇ [ਵੇਲੁਵਨੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਮੁਖੇਲੁਵਨੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]। ਅਥ ਖੋ ਉਤ੍ਤਰੋ ਮਾਣਵੋ ਪਾਰਾਸਿਵਿਯਨ੍ਤੇਵਾਸੀ

[ਪਾਰਾਸਰਿਯਨ੍ਤੇਵਾਸੀ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਾਰਾਸਿਰਿਯਨ੍ਤੇਵਾਸੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਉਤ੍ਤਰਂ ਮਾਣਵਂ ਪਾਰਾਸਿਵਿਯਨ੍ਤੇਵਾਸਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਦੇਸੇਤਿ, ਉਤ੍ਤਰ, ਪਾਰਾਸਿਵਿਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਦੇਸੇਤਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਾਰਾਸਿਵਿਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ, ਉਤ੍ਤਰ, ਦੇਸੇਤਿ ਪਾਰਾਸਿਵਿਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਨ ਸੁਣਾਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਦੇਸੇਤਿ ਪਾਰਾਸਿਵਿਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਖੋ, ਉਤ੍ਤਰ, ਅਨ੍ਧੋ ਭਾਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਬਧਿਰੋ ਭਾਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਯਥਾ ਪਾਰਾਸਿਵਿਯਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਚਨਂ। ਅਨ੍ਧੋ ਹਿ, ਉਤ੍ਤਰ, ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਬਧਿਰੋ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਨ ਸੁਣਾਤੀ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਉਤ੍ਤਰੋ ਮਾਣਵੋ ਪਾਰਾਸਿਵਿਯਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੋ ਮਙ੍ਕੁਭੂਤੋ ਪਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਧੋਮੁਖੋ ਪਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨੋ ਨਿਸੀਦਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਉਤ੍ਤਰਂ ਮਾਣਵਂ ਪਾਰਾਸਿਵਿਯਨ੍ਤੇਵਾਸਿਂ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਂ ਮਙ੍ਕੁਭੂਤਂ ਪਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਅਧੋਮੁਖਂ ਪਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਞ੍ਞਥਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦੇਸੇਤਿ ਪਾਰਾਸਿਵਿਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ''ਏਤਸ੍ਸ, ਭਗਵਾ, ਕਾਲੋ; ਏਤਸ੍ਸ, ਸੁਗਤ, ਕਾਲੋ ਯਂ ਭਗਵਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਤੇਨਹਾਨਨ੍ਦ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

੪੫੪. ''ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ । ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ – ਉਪੇਕ੍ਖਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਉਮ੍ਮੀਲੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਨਿਮੀਲੇਯ੍ਯ, ਨਿਮੀਲੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਉਮ੍ਮੀਲੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਵਂਸੀਘਂ ਏਵਂਤੁਵਟਂ ਏਵਂਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ।

੪੫੫. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ – ਉਪੇਕ੍ਖਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਅਚ੍ਛਰਂ [ਅਚ੍ਛਰਿਕਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਹਰੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਵਂਸੀਘਂ ਏਵਂਤੁਵਟਂ ਏਵਂਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਸਦ੍ਦੇਸੁ।

੪੫੬. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ – ਉਪੇਕ੍ਖਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ , ਈਸਕਂਪੋਣੇ [ਈਸਕਪੋਣੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰),

ਈਸਕਫਣੇ (ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰), ''ਮਜ੍ਝੇ ਉਚ੍ਚਂ ਹੁਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਟੀਕਾਯ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਾ] ਪਦੁਮਪਲਾਸੇ [ਪਦੁਮਿਨਿਪਤ੍ਤੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਣ੍ਠਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਵਂਸੀਘਂ ਏਵਂਤੁਵਟਂ ਏਵਂਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਗਨ੍ਧੇਸੁ।

੪੫੭. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ – ਉਪੇਕ੍ਖਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ । ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਜਿਵ੍ਹਗ੍ਗੇ ਖੇਲ਼ਪਿਣ੍ਡਂ ਸਂਯੂਹਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਵਮੇਯ੍ਯ [ਸਨ੍ਧਮੇਯ੍ਯ (ਕ॰)]; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਵਂਸੀਘਂ ਏਵਂਤੁਵਟਂ ਏਵਂਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਰਸੇਸੁ।

੪੫੮. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ – ਉਪੇਕ੍ਖਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਵਂਸੀਘਂ ਏਵਂਤੁਵਟਂ ਏਵਂਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ।

੪੫੯. ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਖਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ – ਉਪੇਕ੍ਖਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਦਿਵਸਂਸਨ੍ਤਤ੍ਤੇ [ਦਿਵਸਸਨ੍ਤੇਤ੍ਤੇ (ਸੀ॰)] ਅਯੋਕਟਾਹੇ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਨਿਪਾਤੇਯ੍ਯ। ਦਨ੍ਧੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਂ ਨਿਪਾਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਨਂ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਵਂਸੀਘਂ ਏਵਂਤੁਵਟਂ ਏਵਂਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਮਨਾਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ।

੪੬੦. ''ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ , ਸੇਖੋ ਹੋਤਿ ਪਾਟਿਪਦੋ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਮਨਾਪੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਅਮਨਾਪੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਨ ਅਟ੍ਟੀਯਤਿ ਹਰਾਯਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ... ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ..., ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਮਨਾਪੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਅਮਨਾਪੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਨ ਅਟ੍ਟੀਯਤਿ ਹਰਾਯਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੇਖੋ ਹੋਤਿ ਪਾਟਿਪਦੋ।

੪੬੧. ‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯੋ ਹੋਤਿ ਭਾਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਪਟਿਕੂਲੇ [ਪਟਿਕ੍ਕੂਲੇ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ’ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ।

੪੬੨. ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਮਨਾਪਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪਂ। ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਪਟਿਕੂਲੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ‘ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ’ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯੋ ਹੋਤਿ ਭਾਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ।

੪੬੩. ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦੇਸਿਤਾ ਮਯਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ, ਦੇਸਿਤੋ ਸੇਖੋ ਪਾਟਿਪਦੋ, ਦੇਸਿਤੋ ਅਰਿਯੋ ਭਾਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ । ਯਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਂ ਵੋ ਤਂ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ, ਝਾਯਥਾਨਨ੍ਦ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ, ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਦਸਮਂ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਛਨ੍ਨੋ, ਪੁਣ੍ਣੋ ਨਨ੍ਦਕਰਾਹੁਲਾ।
ਛਛਕ੍ਕਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਿਕਂ, ਨਗਰਵਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਸੁਦ੍ਧਿਕਾ।
ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾ ਚਾਪਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਓਵਾਦਪਞ੍ਚਮੋਤਿ॥

ਇਦਂ ਵਗ੍ਗਾਨਮੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦੇਵਦਹੋਨੁਪਦੋ ਚ, ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਚ ਵਿਭਙ੍ਗਕੋ।
ਸਲ਼ਾਯਤਨੋਤਿ ਵਗ੍ਗਾ, ਉਪਰਿਪਣ੍ਣਾਸਕੇ ਠਿਤਾਤਿ॥

ਉਪਰਿਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤੀਹਿ ਪਣ੍ਣਾਸਕੇਹਿ ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੋ ਸਕਲੋ

ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।